

www.inclusiveschools.net

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Περιεχόμενα

Γλωσσάρι όρων.....	7
Εισαγωγή στο εγχειρίδιο του προγράμματος Inclusive Schools	8
• Σύνοψη του προγράμματος <i>Inclusive Schools</i> Πίνακας φάσεων.....	9
Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος.....	11
• Εισαγωγή.....	11
• Ηγέτης του προγράμματος <i>Inclusive Schools</i> : περιγραφή ρόλου.....	12
• Κύρια ομάδα του προγράμματος <i>Inclusive Schools</i> : περιγραφή ρόλου.....	14
• Κριτικός φίλος: περιγραφή ρόλου.....	16
• Εισαγωγή στην <i>Inclusion Week</i>	16
• Επικοινωνία με τα μέλη της σχολικής κοινότητας.....	17
• Βασικές έννοιες, αξίες και μοντέλα που σχετίζονται με τη συμπερίληψη.....	19
• 1. Τι είναι η συμπερίληψη;.....	19
• 2. Αξίες της συμπερίληψης.....	22
• 3. Συμπεριληπτικά σχολεία.....	24
• 4. Εμπόδια και πηγές σχετικά με τη συμπερίληψη.....	31
• Εργαστήρια ενηλίκων για την αύξηση της κατανόησης σχετικά με τη συμπερίληψη και τη συλλογή απόψεων για την κατάσταση σήμερα και τις προτεραιότητες.....	37
• Δραστηριότητες στην τάξη για μαθητές.....	50
• Διαχείριση των υπολοίπων δεδομένων.....	52
• Συνοπτική επισκόπηση δράσεων - Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 1.....	53
• Σχεδιασμός της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε.....	54
Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;.....	55
Μια λεπτομερής εξέταση των τομέων προτεραιότητας	55
• Εισαγωγή.....	55
• Ερωτήσεις για πιο λεπτομερή ανάλυση.....	56
• Πόσες πληροφορίες και από ποιους;.....	57
• Τρόποι συλλογής πληροφοριών: ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και δραστηριότητες.....	57
• Η έκθεση.....	61
• Υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών.....	62
• Συνοπτική έκθεση δράσεων: Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;.....	64
• Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 2.....	65
• Σχεδιασμός της Φάσης 3: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Πώς θα επιτευχθεί;.....	65
• Έπόμενα βήματα με τα μέλη της σχολικής κοινότητας: μελλοντικά βήματα για τον σχεδιασμό δράσεων.....	66
Φάση 3: Ποιος είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;.....	67
• Εισαγωγή.....	67
• Η διαδικασία του μικρο-σχεδιασμού δράσεων.....	68
• Πρόγραμμα <i>Inclusive Schools</i> : Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για ενήλικες ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.....	69
• Πρόγραμμα <i>Inclusive Schools</i> : Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για ενήλικες.....	71
• Πρόγραμμα <i>Inclusive Schools</i> : Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για παιδιά 9-11 ετών.....	73
• Πρόγραμμα <i>Inclusive Schools</i> : Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για παιδιά 12-15 ετών.....	74
• Συνοπτική έκθεση δράσεων: Φάση 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;.....	77
• Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 3.....	77
• Σχεδιασμός και κοινοποίηση της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος.....	78
Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος.....	79
• Εισαγωγή.....	79
• Παρακολούθηση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης.....	79

• Κατευθυντήριες γραμμές για την <i>Inclusion Week</i>	81
• Πρόγραμμα <i>Inclusive Schools</i> : Υποδειγμα σχεδίου δράσης για την <i>Inclusion Week</i>	86
• Συνοπτική έκθεση δράσεων - Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος.....	88
• Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 4.....	88
• Σχεδιασμός και κοινοποίηση της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;.....	89
Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;.....	91
• Αξιολόγηση του προγράμματος.....	91
• Αξιολόγηση και επόμενα βήματα: Υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών.....	94
• Αναπτύσσοντας ένα κοινό όραμα για τη συμπερίληψη.....	95
• Δημιουργώντας ένα κοινό όραμα: διαγράμμα ροής δράσεων.....	96
• Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 5.....	97
• Προετοιμασία της οριστικής έκθεσης.....	97
• Συνοπτική έκθεση δράσεων - Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;.....	99
• Σχεδιασμός για τη βιωσιμότητα.....	99
Εισαγωγή στις δραστηριότητες στην τάξη.....	100
• 1. Δομή των δραστηριοτήτων στην τάξη.....	100
• 2. Μορφή των δραστηριοτήτων στην τάξη.....	102
• Αίστα πηγών για τις δραστηριότητες.....	105
Σύνολο 1: Διαφορετικότητα Ηλικιακή ομάδα: 9- 11.....	106
• Δραστηριότητα 1: Μουσικές καρτέκλες.....	106
• Δραστηριότητα 2: Τυχαία ζευγάρια.....	107
• Δραστηριότητα 3: Αυτή είναι η πατάτα μου!.....	108
• Δραστηριότητα 4: Σημείες.....	109
• Δραστηριότητα 5: Τρεις ερωτήσεις.....	110
• Δραστηριότητα 6: Ας το γιορτάσουμε!.....	112
• Ας το γιορτάσουμε! Σχέδιο δραστηριοτήτων.....	113
Σύνολο 2: Κατανοώντας τη συμπερίληψη Ηλικιακή Ομάδα: 9- 11.....	114
• Δραστηριότητα 1: Μέσα η έξω;.....	114
• Δραστηριότητα 2: Διαφορετικοί αλλά ίσοι.....	115
• Δραστηριότητα 3: Ενισχύστε τον κύκλο.....	116
• Δραστηριότητα 4: Μια τσάντα με διαφορές.....	117
• Δραστηριότητα 5: Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος.....	122
• Δραστηριότητα 6: Μεταδίδοντας το μήνυμα.....	123
Σύνολο 3: Αξίες και δράσεις της συμπερίληψης Ηλικιακή Ομάδα: 9- 11.....	125
• Δραστηριότητα 1: Μίμηση αξιών.....	125
• Δραστηριότητα 2: Αξίες της συμπερίληψης.....	126
• Δραστηριότητα 3: Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 1.....	128
• Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 2.....	129
• Δραστηριότητα 5: Οι αξίες της τάξης μας.....	132
• Δραστηριότητα 5: Οι αξίες της τάξης μας - καρτες αξιών.....	135
• Δραστηριότητα 6: Στην τάξη μας θα.....	135
Σύνολο 4: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη - Σήμερα και για αυτό το έτος Ηλικιακή ομάδα: 9- 11.....	139
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας.....	139
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας - Εικόνα <i>burger</i> για την αποτύπωση των σχολίων.....	141
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας.....	142
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Δήλωση.....	144
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...».....	145
• Δραστηριότητα 3: Εγώ!.....	146
• Δραστηριότητα 3: Εγώ!- Καρτ ποσταλ.....	147
Σύνολο 5: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2- Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια Ηλικιακή ομάδα: 9- 11.....	148
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας.....	148
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας - Δύο αστέρια και μια ευχή.....	150
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας.....	151
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...».....	154

• Δραστηριότητα 3: Εγώ!.....	155
Σύνολο 1: Διαφορετικότητα Ηλικιακή ομάδα: 12- 15.....	157
• Δραστηριότητα 1: Γρήγορο κουίζ.....	157
• Δραστηριότητα 2: Βρείτε κάποιον που.....	157
• Δραστηριότητα 2: Φύλλο για την δραστηριότητα «βρείτε κάποιον που...».....	159
• Δραστηριότητα 3: Ο κόσμος μας.....	159
• Δραστηριότητα 4: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας;.....	162
• Δραστηριότητα 5: Οι προκλήσεις της διαφορετικότητας.....	164
• Δραστηριότητα 5: Οι προκλήσεις της διαφορετικότητας - σενάρια.....	165
• Δραστηριότητα 6: Γιορταζοντας τη διαφορετικότητα.....	169
Σύνολο 2: Κατανοώντας τη συμπερίληψη Ηλικιακή Ομάδα: 12- 15.....	171
• Δραστηριότητα 1: Μέσα η έξω;.....	171
• Δραστηριότητα 2: Ενισχύστε τον κύκλο.....	172
• Δραστηριότητα 3: Συμπερίληψη των ατόμων (η οχι).....	173
• Δραστηριότητα 4: Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη.....	177
• Δραστηριότητα 5: Εκπαίδευση και συμπερίληψη - μια τσάντα με διαφορές.....	182
• Δραστηριότητα 5: Τσάντα με διαφορές - φύλλα οδηγιών.....	183
• Δραστηριότητα 6: Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος.....	185
• Δραστηριότητα 7: Μεταδίδοντας το μήνυμα.....	187
Σύνολο 3: Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης Ηλικιακή Ομάδα: 12- 15.....	189
• Δραστηριότητα 1: Μίμηση αξιών.....	189
• Δραστηριότητα 2: Οι αξίες της συμπερίληψης στο σχολείο.....	190
• Δραστηριότητα 2 / 3: Οι αξίες της συμπερίληψης στο σχολείο - κάρτες αξιών.....	193
• Δραστηριότητα 3: Πράξεις και αξίες της συμπερίληψης.....	193
• Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Khadaja - Εκδοχή 1.....	198
• Δραστηριότητα 5: Η πρώτη μέρα της Khadaja - Εκδοχή 2.....	202
• Δραστηριότητα 6: Η τάξη μας - αξίες και δράσεις.....	204
Σύνολο 4: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1- Σήμερα και για αυτό το έτος Ηλικιακή ομάδα: 12- 15.....	207
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας.....	207
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας.....	208
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...».....	212
• Δραστηριότητα 3: Εγώ.....	213
Σύνολο 5: Η συμπερίληψη και το σχολείο μας: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Ηλικιακή ομάδα: 12- 15	215
• Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας.....	215
• Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας.....	218
• Δραστηριότητα 3: Εγώ.....	222

Γλωσσάρι όρων

Όρος	Σημασία στον οδηγό
Πρόσβαση	Η δυνατότητα φοίτησης στο σχολείο
Διαφορετικότητα	Μια ποικιλία από ανθρώπους με διαφορετικά γνωρίσματα και χαρακτηριστικά.
Συμμετοχή	Η συμπερίληψη/η συμμετοχή στη μάθηση
Ισότητα	Η κατάσταση στην οποία οι μαθητές έχουν όλα όσα χρειάζονται προκειμένου να έχουν την ευκαιρία να πετύχουν τα ίδια αποτελέσματα με τους συνομηλικούς τους.
Αποκλεισμός	Η απομάκρυνση από το σχολείο για πειθαρχικούς λόγους, ή Η άρνηση της πρόσβασης σε μια ευκαιρία/εκδήλωση/τάξη κ.λπ.
Συμπερίληψη ή συμπεριληπτική εκπαίδευση	Εκπαίδευση η οποία βασίζεται σε ιδέες, μοντέλα και διαδικασίες που εστιάζουν στην δίκαιη και ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή στη μάθηση για όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως φύλου, ικανοτήτων, ειδικών αναγκών, φυλής, θρησκείας, σεξουαλικότητας, κοινωνικοοικονομικής κατάστασης ή οποιασδήποτε άλλης διαφοράς.
Συμπεριληπτική παιδαγωγική	Στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης που επιτρέπουν σε όλους τους μαθητές να συμμετάσχουν ισότιμα στην τάξη.
Συμπεριληπτικά σχολεία	Σχολεία τα οποία ακολουθούν τον δρόμο προς τη συμπερίληψη / συμπεριληπτική εκπαίδευση και προσπαθούν να εφαρμόσουν την συμπεριληπτική παιδαγωγική.
Ενσωμάτωση	Η διδασκαλία των παιδιών που χρειάζονται υποστήριξη στο πλαίσιο της τάξης, λαμβάνοντας όμως από την υποστήριξη αυτή ξεχωριστά από τους συνομηλικούς τους.
Γονέας	Ένας ενήλικας που έχει τη γονική μέριμνα ενός παιδιού ή νέου ατόμου
Παράγοντας του σχολείου	Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον από το σχολείο και τον τρόπο που λειτουργεί, δηλαδή το προσωπικό, οι μαθητές, οι γονείς, οι διευθυντές και λοιποί που επιτελούν έναν τακτικό ρόλο στο πλαίσιο του σχολείου.
Διαχωρισμός	Η διδασκαλία το παιδιών που χρειάζονται υποστήριξη ξεχωριστά από τους συνομηλικούς τους.
Αξία	Μια κατευθυντήρια αρχή ή ένα κίνητρο, κάτι το οποίο το κάθε άτομο διαφυλάττει ως σημαντικό
Όραμα	Μια περιεκτική, δημόσια δήλωση που επεξηγεί τους στόχους του σχολείου για τη συμπερίληψη και την κατεύθυνσή του στο ταξίδι προς αυτή

Εισαγωγή στο εγχειρίδιο του προγράμματος Inclusive Schools

Στο εγχειρίδιο του προγράμματος Inclusive Schools θα βρείτε ένα εύρος υλικού που θα σας βοηθήσει να συνεργαστείτε με όσους εμπλέκονται στην σχολική σας κοινότητα, με στόχο τη μετάβαση σε ένα πιο συμπεριληπτικό σχολείο.

Αυτό το εγχειρίδιο σχεδιάστηκε για να σας καθοδηγήσει με ευελιξία, σύμφωνα με τον τρόπο που ταιριάζει στο σχολείο σας, σε ένα ταξίδι προς το σχολείο της συμπερίληψης με σκοπό τη βελτίωση των προσωπικών και ακαδημαϊκών αποτελεσμάτων όλων των παιδιών και των νέων, δίνοντας έμφαση στην πρόσβασή τους και τη συμμετοχή στην εκπαίδευση. Ένα σημαντικό στοιχείο για αυτό το ταξίδι είναι το ότι δεν έχει τελικό προορισμό. Αντίθετα, αφορά περισσότερο την διαρκή αλλαγή που βασίζεται στη διαρκή δέσμευση για τη συμπερίληψη περισσότερων παιδιών και νέων στη μαθησιακή διαδικασία και τη ζωή του σχολείου: «συμπεριληπτικά σχολεία είναι εκείνα που βρίσκονται σε διαρκή κίνηση.»⁹

Όπως ακριβώς κάθε σχολικός πληθυσμός και κουλτούρα είναι διαφορετικά, η αφετηρία και το ταξίδι για το κάθε σχολείο θα είναι διαφορετική. Ορισμένα σχολεία, για παράδειγμα, ίσως προτιμήσουν να αρχίσουν το ταξίδι τους με μια πιλοτική εφαρμογή του προγράμματος με τη συμμετοχή ενός μέρους της σχολικής κοινότητας, εφαρμόζοντας για παράδειγμα μία φάση του προγράμματος ή συμμετέχοντας με μια ηλικιακή ομάδα/ τάξη. Άλλα σχολεία θα αποφασίσουν να ακολουθήσουν μια προσέγγιση που συμπεριλαμβάνει όλο το σχολείο και όλους τους εμπλεκόμενους. Δεν υπάρχει γρήγορη λύση για τη συμπερίληψη. Αντίθετα, απαιτείται διαρκής ενδοσκόπηση και δέσμευση, αλλά ακόμα και μέσα σε ένα ακαδημαϊκό έτος μπορεί να επιτευχθεί σημαντική αλλαγή.

Το εγχειρίδιο έχει σχεδιαστεί για να σας οδηγήσει μέσα στις πέντε φάσεις που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια ενός ακαδημαϊκού έτους, όπως παρουσιάζεται παρακάτω:

Σύνοψη του προγράμματος Inclusive Schools

Πίνακας φάσεων

Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος

- Ανάπτυξη μιας κεντρικής ομάδας αντιπροσώπων της σχολικής κοινότητας που θα δράσουν ως ηγέτες και θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Απόφαση για τη συνολική συμμετοχή του σχολείου ή την εστίαση του προγράμματος σε ένα μέρος του σχολείου.
- Ενίσχυση της κοινής γνώσης και βελτίωση της κατανόησης του προσωπικού, των μαθητών και των γονέων αναφορικά με τη συμπερίληψη
- Συλλογή αρχικών απόψεων για τον βαθμό υιοθέτησης της συμπεριληπτικής μεθοδολογίας από το σχολείο σήμερα και αναγνώριση/εντοπισμός των τομέων προτεραιότητας δράσης
- Αξιολόγηση της Φάσης 1 και σχεδιασμός της Φάσης 2

Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Μια εις βάθος εξέταση των προτεραιοτήτων

Νοέμβριος - Δεκέμβριος

- Συλλογή και εις βάθος ανάλυση των πληροφοριών σχετικά με τις προτεραιότητες του σχολείου για δράση κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους
- Αξιολόγηση της Φάσης 2 και σχεδιασμός της Φάσης 3

Φάση 3: Ποιός είναι ο πρώτος στόχος; Πως θα επιτευχθεί;

Ιανουάριος - Φεβρουάριος

- Ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης της σχολικής κοινότητας βάσει των πληροφοριών από τις Φάσεις 1 και 2
- Αξιολόγηση της Φάσης 3 και σχεδιασμός της Φάσης 4

Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Φεβρουάριος - Μάιος

- Υλοποίηση του σχεδίου δράσης του προγράμματος
- Παρακολούθηση της προόδου του σχεδίου δράσης
- Σχεδιασμός και διοργάνωση της θεματικής εβδομάδας για τη συμπερίληψη (Inclusion Week)
- Αξιολόγηση της Φάσης 4 και σχεδιασμός της Φάσης 5

Φάση 5: Ποιά είναι τα αποτελέσματα; Ποιός είναι ο επόμενος στόχος;

Ιούνιος - Ιούλιος

- Αξιολόγηση της συνολικής προόδου του προγράμματος έως σήμερα
- Μελλοντικός σχεδιασμός

Κάθε φάση του εγχειριδίου περιέχει υλικό που θα σας υποστηρίξει κατά τη διαδικασία ενδοσκόπησης, σχεδιασμού και υλοποίησης σχετικά με τη συμπερίληψη. Δεν είναι υποχρεωτικό να γίνει χρήση όλου του υλικού καθώς αυτό αποτελεί μια πηγή στην οποία μπορείτε να ανατρέχετε όποτε είναι απαραίτητο.

Επιλέξτε οποιαδήποτε φάση από τις παρακάτω για να μεταβείτε στο υλικό που συνοδεύει τη συγκεκριμένη φάση.

- Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος
- Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Μια εις βάθος εξέταση των προτεραιοτήτων
- Φάση 3: Ποιός είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;
- Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος
- Φάση 5: Ποιά είναι τα αποτελέσματα; Ποιός είναι ο επόμενος στόχος;
- Ευχόμαστε το ταξίδι σας να είναι όμορφο και επιτυχημένο.

Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος

Εισαγωγή

Ο γενικός στόχος της Φάσης 1 είναι η διασφάλιση της ετοιμότητας των παραγόντων του σχολείου για τη Φάση 2, όπου θα τους ζητηθεί να διαμορφώσουν και να εκφράσουν την εμπειριστατωμένη άποψή τους για τα χαρακτηριστικά της συμπερίληψης στο πλαίσιο του σχολείου.

Προκειμένου οι φορείς του σχολείου να είναι σε θέση να επεξεργαστούν πιο αποτελεσματικά αυτό το ζήτημα, θα πρέπει να τηρηθούν τα ακόλουθα βήματα κατά τη διάρκεια της Φάσης 1:

- Επιλογή και εκπαίδευση ενός ανώτερου στελέχους του προσωπικού του σχολείου, ώστε να ηγηθεί των εργασιών ανάπτυξης της συμπερίληψης στο σχολείο.
- Στελέχωση και ανάπτυξη μιας κεντρικής ομάδας αντιπροσώπων, οι οποίοι θα αναπτύξουν και θα συντονίσουν την πορεία του σχολείου.
- Ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης ανάμεσα στο προσωπικό, τους μαθητές και τους γονείς σχετικά με:
  - » τη συμμετοχή του σχολείου στο πρόγραμμα Inclusive Schools
  - » τις βασικές έννοιες, τις αξίες και τη γλώσσα που σχετίζεται με τη συμπερίληψη.
- Συλλογή των αρχικών απόψεων των παραγόντων του σχολείου σχετικά με το βαθμό εφαρμογής της συμπερίληψης από το σχολείο στη παρούσα στιγμή και αναγνώριση των κορυφαίων προτεραιοτήτων για δράση.
- Αξιολόγηση της Φάσης 1.
- Σχεδιασμός της συλλογής πληροφοριών από τους φορείς του σχολείου κατά τη διάρκεια της Φάσης 2.

Πιθανό τα βήματα αυτά να ολοκληρωθούν μετά από διάστημα δύο έως τριών μηνών (Σεπτέμβριος - Νοέμβριος). Ο αναλυτικός σχεδιασμός με στόχο την προσαρμογή των βημάτων στο εκάστοτε σχολείο θα διεκπεραιωθεί εσωτερικά, υπό την καθοδήγηση του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας, με τη βοήθεια ενός κριτικού φίλου.

Για την υποστήριξη αυτών των τεσσάρων βημάτων, το υλικό του εγχειριδίου για αυτήν τη φάση καλύπτει τα εξής:

- Ο ρόλος του ηγέτη του σχολείου
- Ο ρόλος της κεντρικής ομάδας
- Ο ρόλος του κριτικού φίλου
- Εισαγωγή στην Inclusion Week
- Επικοινωνία με τα μέλη της σχολικής κοινότητας
- Περιήληψη των βασικών εννοιών, αξιών και μοντέλων που σχετίζονται με τη συμπερίληψη και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αύξηση της κατανόησης των ενθλίκων μέσω εργαστηρίων
- Εργαστήρια ενθλίκων για την αύξηση της κατανόησης σχετικά με τη συμπερίληψη και συλλογή απόψεων: προτεινόμενες περιγραφές ρόλων
- Ερωτηματολόγια για ενθλίκες φορείς του σχολείου: αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας για δράση.
- Δραστηριότητες στην τάξη για την αύξηση της κατανόησης των μαθητών σχετικά με τη συμπερίληψη και για την αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας για δράση
- Σύνθεση και κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας για δράση
- Σύνοψη της δραστηριότητας των παραγόντων του σχολείου: Φάση 1
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 1
- Σχεδιασμός της Φάσης 2

Ηγέτης του προγράμματος Inclusive Schools: περιγραφή ρόλου

Ο ρόλος του ηγέτη του σχολείου είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία του προγράμματος. Αυτός είναι ο «πρωταθλητής» του προγράμματος. Είναι ο βασικός κινητήριος μοχλός του, ο καταλύτης και ο υπεύθυνος επικοινωνίας του προγράμματος. Ο ηγέτης είναι «το πρόσωπο» του προγράμματος τόσο εντός όσο και εκτός του σχολείου. Θα πρέπει, λοιπόν, να είναι πλήρως αφοσιωμένος στο πρόγραμμα, καθώς και αποφασιστικός όπου απαιτείται. Θα πρέπει, επίσης, να είναι σε θέση να αποτελέσει πρότυπο συμπεριληπτικής συμπεριφοράς και να μπορεί να επηρεάζει τους άλλους προς την ίδια συμπεριφορά.

Ο ηγέτης του σχολείου πρέπει να επιλεχθεί πρώτος, ώστε να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε αρχική εκπαίδευση και να οργανώσει τη στελέχωση της κύριας ομάδας.

Ειδικότερα, ο ηγέτης του σχολείου θα πρέπει να:

Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος

- Αντιπροσωπεύει το σχολείο σε εκδηλώσεις εκπαίδευσης και δικτύωσης που διοργανώνονται στο πλαίσιο του προγράμματος Inclusive Schools και να κοινοποιεί όσες από αυτές είναι απαραίτητο στους σχετικούς φορείς του σχολείου.
- Επιβλέπει στρατηγικά και να γνωρίζει συνοπτικά κάθε στιγμή την διαδικασία ανάπτυξης της κουλτούρας, των πολιτικών και της πρακτικής της συμπερίληψης στο σχολείο. Επίσης, να επιβλέπει την ανταπόκριση της συμπερίληψης με το γενικότερο σχέδιο ανάπτυξης του σχολείου.
- Συνεργάζεται στενά με τους ανώτερους ηγέτες και διευθυντές, ώστε να διασφαλίσει ότι η συμπερίληψη αποτελεί μέρος του σχεδίου ανάπτυξης του σχολείου και παραμένει προτεραιότητα για το σχολείο.
- Συνεργάζεται στενά με τον κριτικό φίλο του σχολείου (βλ. παρακάτω) για την ανάπτυξη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της στρατηγικής και των δραστηριοτήτων για τη συμπερίληψη.
- Ηγείται των εργασιών της κύριας ομάδας.
- Διασφαλίζει ότι διατηρείται η δυναμική των πρωτοβουλιών ανάπτυξης της συμπερίληψης.
- Αποτελεί πρότυπο συμπεριληπτικής συμπεριφοράς σε όλες τις σχέσεις του με το προσωπικό, τους μαθητές, τους γονείς και τους λοιπούς φορείς του σχολείου.

Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος

- Συμμετέχει στην αρχική εκπαίδευση του προγράμματος.
- Ηγείται της στελέχωσης και των εργασιών της κύριας ομάδας.
- Λαμβάνει στρατηγικές αποφάσεις για την εφαρμογή του προγράμματος Inclusive Schools σε όλο το σχολείο ή σε ένα μόνο μέρος του σχολείου
- Συνεργάζεται με τον κριτικό φίλο για την οργάνωση (και πιθανόν διεξαγωγή) των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν την κατανόηση της κύριας ομάδας για τη συμπερίληψη και το πρόγραμμα Inclusive Schools.
- Διασφαλίζει ότι οι στόχοι και η διαδρομή του προγράμματος, τόσο στο σύνολό του όσο και ξεχωριστά για κάθε φάση, είναι σαφείς σε όλους και έχουν κοινοποιηθεί αποτελεσματικά.
- Ηγείται της οργάνωσης και διεξαγωγής εργαστηρίων για το προσωπικό, τους διευθυντές και τους γονείς, με στόχο την αύξηση της κατανόησης και την ανάπτυξη μιας κοινής γλώσσας για τη συμπερίληψη.
- Ηγείται της οργάνωσης και διεξαγωγής δραστηριοτήτων στην τάξη, διασφαλίζοντας ότι παρέχεται επιπλέον εκπαίδευση στο προσωπικό που συμμετέχει σε αυτές.
- Ηγείται της διασφάλισης της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη.
- Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 1.
- Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τον σχεδιασμό της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;

Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;

- Διασφαλίζει ότι οι φορείς του σχολείου συμμετέχουν στο πρόγραμμα και στη συλλογή πληροφοριών.
- Ηγείται των εργασιών της κύριας ομάδας για την οργάνωση των διαδικασιών συλλογής, σύνθεσης και ανάλυσης των πληροφοριών.
- Ηγείται των εργασιών της κύριας ομάδας για την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών.
- Εξακολουθεί να ηγείται της διασφάλισης της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη.
- Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 2.
- Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

Φάση 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

- Ηγείται της διαδικασίας σχεδιασμού των δράσεων μαζί με την κύρια ομάδα
- Συνεργάζεται με την κύρια ομάδα για να διασφαλίσει ότι το προσχέδιο δράσης κοινοποιήθηκε ευρέως και τροποποιήθηκε κατόπιν οποιονδήποτε σχολίων από τους φορείς του σχολείου.
- Συνεργάζεται με την κύρια ομάδα για να διασφαλίσει ότι το οριστικό σχέδιο δράσης κοινοποιείται στους φορείς του σχολείου.
- Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 3.
- Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

- Ηγείται της κύριας ομάδας κατά την εφαρμογή και την παρακολούθηση του σχεδίου δράσης για τη Φάση 3 η οποία περιλαμβάνει τα εξής: διατήρηση της δυναμικής, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, διαρκής ενημέρωση των παραγόντων του σχολείου.
- Ηγείται της οργάνωσης και της υλοποίησης της Inclusion Week του σχολείου.
- Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 4.
- Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

- Ηγείται της κύριας ομάδας στη διαδικασία αξιολόγησης: επικοινωνία με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τις απόψεις τους, σύνθεση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, χρήση αυτών των αποτελεσμάτων για τον καθορισμό των επόμενων προτεραιοτήτων.
- Ηγείται της κύριας ομάδας στην ανάπτυξη ενός προσχεδίου για το μακροπρόθεσμο όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη, καθώς και στην κοινοποίηση και συζήτηση αυτού του οράματος με τους φορείς του σχολείου.
- Ηγείται του σχεδιασμού για τη βιωσιμότητα, διασφαλίζοντας ότι η συμπερίληψη εξακολουθεί να αποτελεί βασικό μέρος της ατζέντας του σχολείου μετά το τέλος της επίσημης διάρκειας του προγράμματος.

Κύρια ομάδα του προγράμματος Inclusive Schools: περιγραφή ρόλου

Η κύρια ομάδα αποτελεί μια ομάδα αντιπροσώπων των παραγόντων του σχολείου, ιδιαίτερα του προσωπικού, των μαθητών και των γονέων, οι οποίοι συνεργάζονται για να διαμορφώσουν, να σχεδιάσουν, να οργανώσουν, να παρακολουθήσουν και να αξιολογήσουν την ανάπτυξη της κουλτούρας, των πολιτικών και της πρακτικής της συμπερίληψης. Αυτή η ομάδα συνεργάζεται και υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου για την υλοποίηση του προγράμματος.

Η ομάδα πρέπει να έχει διαχειρίσιμο μέγεθος, ώστε να επιτρέπει τον ουσιαστικό διάλογο, αλλά να είναι και αρκετά μεγάλη ώστε να συμπεριλαμβάνονται διαφορετικές εμπειρίες και απόψεις. Η συμμετοχή ορισμένων ατόμων που δεν υποστηρίζουν ενεργά τη συμπερίληψη θα μπορούσε να είναι χρήσιμη, καθώς, αν διατυπωθούν και απαντηθούν οι προβληματισμοί τους στο πλαίσιο της κύριας ομάδας, το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί πιο εύκολα στο σχολείο.

Το πρόγραμμα λειτουργεί με άξονα έναν ευρύτερο ορισμό της συμπερίληψης, ο οποίος επεκτείνεται πέρα από τις μαθησιακές δυσκολίες, την αναπηρία ή τις «ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα σχετικά με αυτόν τον ορισμό στην ενότητα «Βασικές σκέψεις για τη συμπερίληψη»). Η κύρια ομάδα θα πρέπει, επομένως, να συμπεριλαμβάνει το προσωπικό, τους μαθητές και τους γονείς που φέρουν εμπειρίες, γνώσεις και ενδιαφέροντα για τα εμπόδια που σχετίζονται με την πρόσβαση και/ή τη συμμετοχή στη μάθηση. Αυτά τα εμπόδια μπορεί, για παράδειγμα, να προκύπτουν από έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους παράγοντες:

- ο τρόπος απόκτησης της γνώσης από τους μαθητές
- ο τρόπος επικοινωνίας ή αλληλεπίδρασης των μαθητών
- αισθητηριακοί ή σωματικοί παράγοντες
- συναισθηματικοί παράγοντες ή παράγοντες σχετικοί με την ψυχική υγεία
- κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες
- οικογενειακή κατάσταση
- πολιτισμικές πεποιθήσεις ή προσδοκίες
- γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι
- φύλο
- σεξουαλικότητα.

Είναι σημαντικό η ομάδα αυτή να μπορεί να προσεγγίσει ένα ευρύτερο κοινό πέρα από το προσωπικό του σχολείου, ώστε να συμπεριλάβει όλους όσους αποτελούν μέλη της σχολικής κοινότητας. Η φωνή των γονέων και των μαθητών είναι κρίσιμης σημασίας, ενώ ο κριτικός φίλος (βλ. παρακάτω) αποτελεί, επίσης, μια πολύτιμη προσθήκη. Σε περίπτωση που η κύρια ομάδα δεν δύναται να συναντιέται σε ώρες όπου και οι μαθητές μπορούν να παρευρεθούν, θα πρέπει να συσταθεί μια ομάδα αντιπροσώπων των μαθητών, η οποία θα συναντιέται κάποια άλλη στιγμή για να συζητήσει την ατζέντα και να παρέχει τις απόψεις της. Ένα μέλος του προσωπικού θα πρέπει να λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ της ομάδας των μαθητών και των ενηλίκων.

Ο ρόλος της κύριας ομάδας στην κάθε φάση ξεχωριστά παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω:

Καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος

- Συνεργάζεται και υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου στον σχεδιασμό, την επικοινωνία και τη διεξαγωγή του προγράμματος Inclusive Schools.
- Διασφαλίζει ότι διατηρείται η δυναμική των πρωτοβουλιών ανάπτυξης της συμπερίληψης
- Αποτελεί πρότυπο συμπεριληπτικής συμπεριφοράς σε όλες τις σχέσεις της με το προσωπικό, τους μαθητές, τους γονείς και τους λοιπούς φορείς του σχολείου.

Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος

Αφού στελεχωθεί, η ομάδα συναντιέται όποτε απαιτείται προκειμένου να:

- Εξοικειωθεί με τους στόχους και τη γενική περιγραφή του προγράμματος και να αναπτύξει μια κοινή κατανόηση και γλώσσα σχετικά με τη συμπερίληψη.
- Αναπτύξει τρόπους για την κοινοποίηση των σχετικών με το πρόγραμμα πληροφοριών στους άλλους φορείς του σχολείου.
- Οργανώσει τη διεξαγωγή (και πιθανόν να λάβει μέρος, αναλόγως με τις δεξιότητες της ομάδας) των εργαστηρίων για το προσωπικό και τους γονείς. Τα εργαστήρια έχουν ως στόχο την ανάπτυξη της κατανόησης και μιας κοινής γλώσσας γύρω από τη συμπερίληψη. Επίσης, έχουν ως στόχο τη συλλογή των αρχικών απόψεων των παραγόντων του σχολείου σχετικά με βαθμό εφαρμογής της συμπερίληψης από το σχολείο, καθώς και τον καθορισμό των μελλοντικών προτεραιοτήτων.
- Αναλύσει τις αρχικές απόψεις και να αναγνωρίσει τις κορυφαίες προτεραιότητες για το μέλλον.
- Οργανώσει τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην τάξη.
- Όπου είναι απαραίτητο, να συμμετέχει στη διασφάλιση της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη.
- Αξιολογήσει τη Φάση 1.
- Σχεδιάσει/επικοινωνήσει με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Phase 2: Where are we now?

Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;

- Επιστρατεύσει τους φορείς του σχολείου ώστε να λάβουν μέρος στη συλλογή των πληροφοριών.
- Οργανώσει τις διαδικασίες συλλογής, σύνθεσης και ανάλυσης των πληροφοριών.
- Κοινοποιήσει τα αποτελέσματα της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών στους φορείς του σχολείου.
- Εξακολουθεί να συμμετέχει στη διασφάλιση της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη, όπου είναι απαραίτητο.
- Αξιολογήσει τη Φάση 2.
- Σχεδιάσει/κοινοποιήσει στους φορείς του σχολείου τον σχεδιασμό της Φάσης 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

Φάση 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

- Αναπτύξει και κοινοποιήσει το προσχέδιο δράσης στους φορείς του σχολείου.
- Τροποποιήσει το προσχέδιο δράσης, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των φορέων του σχολείου και να κοινοποιήσει το οριστικό σχέδιο δράσης..
- Αξιολογήσει τη Φάση 3.
- Σχεδιάσει/κοινοποιήσει στους φορείς του σχολείου τον σχεδιασμό της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος.

Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

- Εφαρμόσει και ελέγξει το σχέδιο δράσης: διατήρηση της δυναμικής, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, διαρκής ενημέρωση των φορέων του σχολείου.
- Οργανώσει και ηγηθεί της υλοποίησης της Inclusion Week του σχολείου.
- Αξιολογήσει τη Φάση 4.
- Σχεδιάσει/κοινοποιήσει στους φορείς του σχολείου τον σχεδιασμό της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

- Οργανώσει τη διαδικασία αξιολόγησης: επικοινωνία με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τις απόψεις τους, σύνθεση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, χρήση αυτών των αποτελεσμάτων για τον καθορισμό των επόμενων προτεραιοτήτων.
- Αναπτύξει ένα προσχέδιο για το μακροπρόθεσμο όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη, και να κοινοποιήσει και συζητήσει αυτό το όραμα με τους φορείς του σχολείου.
- Σχεδιάσει για τη βιωσιμότητα, διασφαλίζοντας ότι η συμπερίληψη εξακολουθεί να αποτελεί βασικό μέρος της ατζέντας του σχολείου μετά το τέλος της επίσημης διάρκειας του προγράμματος.

Κριτικός φίλος: περιγραφή ρόλου

Ο κριτικός φίλος είναι κάποιος που συνεργάζεται με ένα άτομο ή μια ομάδα και τη στηρίζει στην επίτευξη του στόχου/ων τον οποίο αυτή η ομάδα έχει ορίσει. Είναι συνήθως κάποιο άτομο εξωτερικό του οργανισμού, το οποίο στοχεύει στην επίτευξη των εν λόγω στόχων. Στο πρόγραμμα Inclusive Schools, ο κριτικός φίλος είναι πιθανόν κάποιος από την κεντρική ομάδα των εκπαιδευτών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Κριτικοί φίλοι μπορούν, επίσης, να αποτελέσουν άτομα από άλλα σχολεία ή το προσωπικό από την τοπική περιφέρεια εκπαίδευσης. Αυτοί κατανοούν το περιβάλλον και τους στόχους σας, χωρίς να εμπλέκονται στον οργανισμό σας.

Όπως υποδηλώνει και η λέξη «φίλος», ο ρόλος τους είναι να παρέχουν υποστήριξη και βοήθεια, προσφέροντας τις δεξιότητές τους στην ομάδα, ώστε να τις χρησιμοποιήσει και να μεγιστοποιήσει την επιτυχία του προγράμματος. Επιτελούν αυτόν τον ρόλο υιοθετώντας μια κριτική ματιά, τη ματιά ενός τρίτου ατόμου που εξετάζει εξωτερικά την κατάσταση. Αυτή η ματιά συνεπάγεται ότι δύνανται να:

- κάνουν διερευνητικές ερωτήσεις, έχοντας διαφορετικές απόψεις
- διασφαλίσουν ότι ορισμένα, πιθανόν προβληματικά, ζητήματα συζητούνται ανοιχτά
- παρέχουν ειλικρινή ανατροφοδότηση
- παρέχουν αμερόληπτες συμβουλές
- αποτελούν την «εξωτερική φωνή» μαζί με τους φορείς του σχολείου, όποτε αυτή είναι απαραίτητη.

Προκειμένου να εφαρμοστεί επιτυχώς αυτός ο ρόλος στο πρόγραμμα Inclusive Schools, ο κριτικός φίλος πρέπει να εμπιστεύεται τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα. Η εμπιστοσύνη αυτή είναι σωρευτική και θα ενισχύεται μέσω της συνεργασίας του κριτικού φίλου με τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα.

Ο κριτικός φίλος, προκειμένου να αποκτήσει εμπιστοσύνη, στην αρχική φάση του προγράμματος, θα:

- Γνωρίσει τον ηγέτη του σχολείου: μέσω εκπαιδευτικών εκδηλώσεων, βοηθώντας στη στελέχωση της κύριας ομάδας, βοηθώντας στη διεξαγωγή των αρχικών εκδηλώσεων με την κύρια ομάδα.
- Γνωρίσει την κύρια ομάδα, βοηθώντας την να: εξερευνήσει τους στόχους και τη διαδρομή του προγράμματος, να αναπτύξει μια κοινή κατανόηση και γλώσσα για τη συμπερίληψη.

Αφού έχουν δημιουργηθεί δεσμοί εμπιστοσύνης, ο ρόλος του κριτικού φίλου θα είναι ευέλικτος, ανάλογα με τις ανάγκες του σχολείου, του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας. Ο ευρύτερος ρόλος του είναι να βοηθά, να υποστηρίζει, να συμβουλεύει, να αμφισβητεί, να δίνει ποιοτική ανατροφοδότηση και να διευκολύνει τον ειλικρινή και ανοιχτό διάλογο σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος..

Εισαγωγή στην Inclusion Week

Η Inclusion Week παίζει σημαντικό ρόλο στο πρόγραμμα «Inclusion Schools». Θα πραγματοποιείται σε κάθε σχολείο που συμμετέχει στο πρόγραμμα κατά τη διάρκεια της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος (Φεβρουάριος - Μάιος).

Οι ευρύτεροι στόχοι της εβδομάδας είναι:

- η διεύρυνση της κατανόησης των παραγόντων του σχολείου όσον αφορά τη συμπερίληψη
- η ενίσχυση της συμπερίληψης στο πλαίσιο του σχολείου.

Κάθε σχολείο θα αναπτύξει και θα πραγματοποιήσει τις δικές του δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της Inclusion Week, ανάλογα με τις προτεραιότητες και τους τομείς ενδιαφέροντός του.

Οι λεπτομερείς κατευθυντήριες γραμμές για την Inclusion Week συμπεριλαμβάνονται στο υλικό του εγχειριδίου για τη Φάση 4.

Σε αυτό το σημείο, οι πιο σημαντικές εργασίες σχετικά με την Inclusion Week είναι οι εξής:

- Σχεδιάστε εκ των προτέρων και ορίστε τις ημερομηνίες, ώστε η «Inclusion Week» να συμπεριληφθεί στο σχολικό ημερολόγιο όσο το δυνατόν συντομότερα.
- Ενημερώστε τους φορείς του σχολείου εκ των προτέρων για την εκδήλωση, τους κύριους στόχους και την πιθανή ημερομηνία διεξαγωγής της. Θα πρέπει απλώς να διασφαλίσετε ότι τα άτομα έχουν ενημερωθεί πλήρως για την εκδήλωση και ότι δεν θα αποτελέσει έκπληξη για αυτούς όταν θα χρειαστεί να συμμετέχουν στην οργάνωσή της!

Επικοινωνία με τα μέλη της σχολικής κοινότητας

Όπως και σε κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνετε για το σχολείο, έτσι και σε αυτήν την περίπτωση, η επικοινωνία θα αποτελέσει το κλειδί για την επιτυχία του προγράμματος Inclusive Schools.

Στη συνέχεια παρέχουμε ορισμένες προτάσεις προς εξέταση κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου, οι οποίες προτάσεις οργανώνονται με άξονα τις ακόλουθες γνωστές ερωτήσεις:

Ποιος;

Οι βασικοί φορείς του σχολείου θα είναι το προσωπικό, οι διευθυντές, οι μαθητές και οι γονείς και η επικοινωνία θα διεξάγεται κυρίως με αυτούς. Ωστόσο, θα υπάρξουν ορισμένες φορές που θα χρειαστεί να επικοινωνήσετε με εξωτερικούς φορείς του σχολείου, με τοπικούς οργανισμούς ή με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Τι, πότε και γιατί;

Θα επικοινωνείτε με τους φορείς του σχολείου για να:

- επιβεβαιώνετε ότι γνωρίζουν το πρόγραμμα, τους στόχους του και για να τους ενημερώνετε για την πρόοδό του.
- τους προσκαλέσετε να συμμετάσχουν
- επιβεβαιώνετε ότι έχουν σαφή πληροφόρηση για τον τρόπο που μπορούν να συμμετέχουν.

Έχουμε αναλύσει περαιτέρω τους παραπάνω λόγους επικοινωνίας σε βασικούς τομείς επικοινωνίας, ανά φάση, όπως φαίνεται παρακάτω.

Φάση 1: Έναρξη του προγράμματος

- Οργάνωση του προγράμματος, των στόχων του και της σύντομης περιγραφής του ακαδημαϊκού έτους.
- Εργαστήρια / συναντήσεις / δραστηριότητες στην τάξη: πληροφορίες και προσκλήσεις.
- Αρχικά ερωτηματολόγια για ενήλικες φορείς του σχολείου που δεν συμμετέχουν στα εργαστήρια: πληροφορίες και προσκλήσεις προς συμπλήρωση.
- Ανατροφοδότηση αναφορικά με τις απόψεις που συλλέχθηκαν μέσω των εργαστηρίων / ερωτηματολογίων και τις κορυφαίες προτεραιότητες
- Πληροφορίες και προσκλήσεις για τη συμμετοχή στη συλλογή πληροφοριών για τη Φάση 2.

Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Μια λεπτομερής εξέταση των προτεραιοτήτων

- Υλικοτεχνική υποστήριξη για τη συλλογή πληροφοριών, επιπλέον ερωτηματολόγια αν είναι απαραίτητο.
- Αποτελέσματα της συλλογής πληροφοριών και επόμενα βήματα: εισαγωγή στον μικρο-σχεδιασμό δράσεων.

Φάση 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

- Πληροφορίες για τη διαδικασία του μικρο-σχεδιασμού δράσεων και τις προσδοκίες.
- Πρόσκληση για την εξέταση του προσχεδίου δράσης και σχολιασμός.
- Πρόσβαση στο οριστικό σχέδιο δράσης.

Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

- Πληροφόρηση για τις δραστηριότητες του σχεδίου δράσης, συμπεριλαμβανομένης της Inclusion Week.
- Αξιολόγηση της σύνοψης των δραστηριοτήτων της Φάσης 4.
- Πληροφόρηση και προσκλήσεις για συμμετοχή στη Φάση 5.

Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

- Υλικοτεχνική υποστήριξη για τη συλλογή και αξιολόγηση των πληροφοριών, επιπλέον ερωτηματολόγια αν είναι απαραίτητο.
- Πρόσκληση για τη συμβολή ιδεών και την εξέταση του προσχεδίου του οράματος και των επόμενων βημάτων.
- Περίληψη των πορισμάτων της αξιολόγησης, οριστική εκδοχή του οράματος και σκιαγράφηση των επόμενων βημάτων
- Πώς και πού;

Η χρήση διαφόρων μεθόδων επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου θα είναι πιο αποτελεσματική. Ο παρακάτω πίνακας παρέχει ορισμένες προτάσεις. Πολλές από αυτές τις προτάσεις θα σας δώσουν τη δυνατότητα να προσθέσετε πληροφορίες για το Πρόγραμμα Inclusive Schools στους ήδη υπάρχοντες μηχανισμούς επικοινωνίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η επικοινωνία θα παραμείνει αποτελεσματική και ο φόρτος εργασίας θα είναι διαχειρίσιμος. Πιθανόν να χρειαστεί για ορισμένες προτάσεις να υλοποιήσετε κάτι συγκεκριμένο για το πρόγραμμα Inclusive Schools.

Πόσο;

Μέθοδος επικοινωνίας	Προτάσεις
Ήδη καθιερωμένες συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο	- Συναντήσεις/ ενημερώσεις του προσωπικού - Συναντήσεις των διευθυντών - Απογεύματα γονέων/συνελεύσεις ενημέρωσης/πρωινές συναντήσεις για καφέ - Εκδηλώσεις του Συλλόγου Γονέων-Καθηγητών (ή παρόμοιες εκδηλώσεις) - Συνελεύσεις μαθητών/χρόνος στο σπίτι/δημιουργία ομάδων, μαθήματα του προγράμματος Life Skills (ή παρόμοια)
Newsletters/ μηχανισμοί αναφοράς	Χρησιμοποιήστε τα newsletters και/ή άλλους μηχανισμούς αναφοράς για το προσωπικό/ τους διευθυντές/τους μαθητές.
Ιστοσελίδα	Προσθέστε μια σελίδα για το πρόγραμμα Inclusive Schools, η οποία θα περιέχει ενημερώσεις και άρθρα, καθώς και συνδέσμους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου αυτό είναι απαραίτητο.
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)	Αν το σχολείο διαθέτει έναν/πολλούς λογαριασμούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μπορείτε να αναρτάτε ενημερώσεις και άρθρα σε αυτούς. Αν, ωστόσο, δεν διαθέτει, εξετάστε το ενδεχόμενο να δημιουργήσετε έναν ή περισσότερους λογαριασμούς (χρησιμοποιώντας το δικό σας hashtag στο Twitter) για το πρόγραμμα Inclusive Schools, αν θεωρείτε ότι θα αποτελέσει έναν βολικό και αποτελεσματικό τρόπο επικοινωνίας για το σχολείο σας.
Ο server του σχολείου	Χρησιμοποιήστε τον server για να επιτρέψετε την πρόσβαση στο υλικό του προγράμματος, όπου κρίνεται απαραίτητο.
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email)	απαραίτητο. Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) Χρησιμοποιήστε το email για να ενημερώνετε τους φορείς του σχολείου για τις σημαντικές εκδηλώσεις (στέλνετε σύντομα, πληροφοριακά και φιλικά email, διατηρώντας τα σε μικρό αριθμό ώστε να βεβαιωθείτε ότι οι παραλήπτες τα διαβάζουν).
Ανακοινώσεις	Τοποθετήστε έναν ειδικό πίνακα ανακοινώσεων για το πρόγραμμα Inclusive Schools για: - γονείς/επισκέπτες στον χώρο υποδοχής του σχολείου - μαθητές/προσωπικό/διευθυντές σε έναν κοινό χώρο - προσωπικό/διευθυντές στην αίθουσα καθηγητών

Σε αυτό το σημείο, είναι σημαντικό είναι διασφαλίσετε ότι:

- κοινοποιείτε αρκετές πληροφορίες, ώστε να βεβαιωθείτε ότι οι φορείς του σχολείου σας γνωρίζουν τι συμβαίνει στο σχολείο και ότι νιώθουν ότι τους συμπεριλαμβάνετε
- διατηρείτε τη δυναμική του προγράμματος και
- δεν υπερφορτώνετε τα άτομα με πληροφορίες.

Διαθέτετε εξειδικευμένες γνώσεις για το σχολείο σας και γνωρίζετε καλύτερα το προσωπικό σας, τους μαθητές, τους γονείς, τους διευθυντές σας. Εσείς, λοιπόν, κατόπιν συζήτησης με την κύρια ομάδα και τον κριτικό φίλο, όποτε κρίνεται απαραίτητο, θα πρέπει να κρίνετε και να αποφασίσετε όσον αφορά τη συχνότητα και τη μέθοδο επικοινωνίας που θα χρησιμοποιήσετε σε συγκεκριμένες φάσεις του προγράμματος.

Βασικές έννοιες, αξίες και μοντέλα που σχετίζονται με τη συμπερίληψη

Σε αυτήν την ενότητα θα προβούμε στη σύνοψη ορισμένων από τις βασικές ιδέες και σκέψεις σχετικά με τη συμπερίληψη στα σχολεία. Στόχος της ενότητας είναι να αποτελέσει σημείο εκκίνησης για τη σκέψη σας. Δεν αποτελεί μια λεπτομερή και εμπειριστατωμένη μελέτη του θέματος. Σας παροτρύνουμε να χρησιμοποιήσετε την ενότητα με τις πηγές για να μάθετε περισσότερα για τους τομείς που σας ενδιαφέρουν.

Αυτή η ενότητα χωρίζεται σε τέσσερις τομείς:

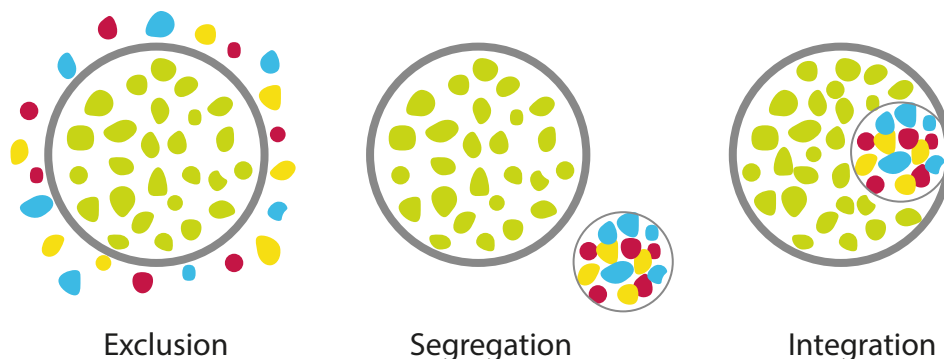
- Τι είναι η συμπερίληψη;
- Αξίες της συμπερίληψης
- Συμπεριληπτικά σχολεία: κουλτούρα, πολιτική και πρακτική
- Εμπόδια και πηγές σχετικά με τη συμπερίληψη

1. Τι είναι η συμπερίληψη;

Καλή ερώτηση! Η συμπερίληψη είναι μια έννοια που ορίζεται με δυσκολία. Δεν υπάρχει κάποιος συμφωνηθείς και αποδεκτός ορισμός ανάμεσα σε όσους ακολουθούν την πρακτική της συμπερίληψης και την ακαδημαϊκή κοινότητα που εξετάζει τη συμπερίληψη.

Αρχικά, θα ήταν ευκολότερο να εξετάσουμε τι δεν είναι η συμπερίληψη, αντί για το τι είναι:

Η συμπερίληψη δεν είναι τίποτα από τα ακόλουθα:

(Source: www.thinkinclusive.us)

Αποκλεισμός: ορισμένα παιδιά και νέοι αποκλείονται από την πρόσβαση στην ποιοτική εκπαίδευση.

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ: ορισμένα παιδιά και νέοι λαμβάνουν την εκπαίδευση ξεχωριστά από τα υπόλοιπα παιδιά, για παράδειγμα σε διαφορετικές αίθουσες αλλά στο ίδιο σχολείο ή με μια διαρκή «δημιουργία» ή «διαχείριση» των ομάδων καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος σπουδών.

ΕΝΤΑΣΗ: τα παιδιά και οι νέοι φαίνεται ότι συμμετέχουν όλοι μαζί στη μαθησιακή διαδικασία, αλλά στην πραγματικότητα λαμβάνουν ξεχωριστά την εκπαίδευσή τους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ αποτελεί το εκπαιδευτικό σύστημα της Βρετανίας, όπου ένα παιδί βρίσκεται στην ίδια αίθουσα με τα υπόλοιπα παιδιά για να παρακολουθήσει τα μαθήματα, αλλά λαμβάνει ξεχωριστά, ατομική βοήθεια από έναν ενήλικα και δεν αλληλεπιδρά με τα υπόλοιπα παιδιά. Στην περίπτωση της συμπερίληψης, αντίθετα, θα χρησιμοποιούσαμε τη λέξη «συμπεριλαμβάνονται», όχι απλώς «συμμετέχουν».

Στη συνέχεια ακολουθούν τρία παραδείγματα ορισμών της συμπερίληψης ή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, όπως επίσης αναφέρεται, στα οποία εντοπίζονται ορισμένες από τις κύριες ιδέες, οι οποίες αναγράφονται με έντονους χαρακτήρες.

«Η έννοια της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση της αποδοχής και της συμμετοχής, καθώς και τη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και προσωπική επιτυχία των παιδιών και την ελαχιστοποίηση των διακρίσεων.»¹

«Η συμπεριληπτική εκπαίδευση περιγράφει τη διαδικασία με την οποία ένα σχολείο προσπαθεί να ανταποκριθεί σε όλους τους μαθητές αντιμετωπίζοντάς τους ως αυτοτελή άτομα, επανεξετάζοντας και αναδομώντας την οργάνωση και την παροχή του προγράμματος σπουδών του, καθώς επίσης παρέχοντας πόρους για την ενίσχυση της ισότητας των ευκαιριών. Μέσω αυτής της διαδικασίας, το σχολείο ενισχύει την ικανότητά του να αποδέχεται όλους τους μαθητές της τοπικής κοινότητας οι οποίοι επιθυμούν να φοιτήσουν σε αυτό και, με αυτόν τον τρόπο, μειώνει την πιθανότητα αποκλεισμού κάποιων μαθητών.»²

«Η συμπεριληπτική εκπαίδευση έχει ως στόχο την ισότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη, τη συμμετοχή και την ανάληψη ενεργού ρόλου στα κοινά. Σχετίζεται με την άρση των εμποδίων των διακρίσεων και της καταπίεσης, καθώς και με την ευημερία όλων των μαθητών, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Βασίζεται σε μια θετική άποψη για τη διαφορετικότητα, σύμφωνα με την οποία η διαφορετικότητα των μαθητών θεωρείται πλούτος. Προτεραιότητα δίνεται στον αγώνα για αλλαγή, με έμφαση στη σημασία της εξοικείωσης με την έννοια της συμβίωσης και στην αναγνώριση της κοινής ανθρωπίνης μας φύσης.»³

Παρότι οι ορισμοί αυτοί διαφέρουν στον τρόπο που ορίζουν τη συμπερίληψη ή τη συμπεριληπτική εκπαίδευση, μοιράζονται δύο κοινές αρχές.

1 Hummel, Engelbrecht και Werning στο P. Engelbrecht, και L. Green, [Eds] (2018), *Responding to the challenges of inclusive education in southern Africa*. Pretoria: Van Schaik.

2 Sebba, J. και Sachdev, D. (1997) στο N. Frederickson, N and T. Cline (2002) *Special educational needs inclusion and diversity*. Buckingham: Open University Press. σελ.66.

3 <https://www.nationalcollege.org.uk/transfer/open/adsbm-phase-3-module-1-enabling-learning/adsbm-p3m1s5/adsbm-p3m1s5t2.html> Τελευταία πρόσβαση 28.04.19

α. Αναφέρονται στη συμπερίληψη ως μια «αποστολή», έναν «αγώνα», μια «ανάπτυξη» ή μια «διαδικασία»:

β. Η συμπερίληψη εστιάζει σε όλους τους μαθητές και όχι μόνο σε ορισμένους. Ιστορικά, ως συμπερίληψη θεωρείται η εκπαίδευση των παιδιών με αισθητηριακές και/ή σωματικές ειδικές ανάγκες ή των παιδιών που αναφέρονται ως «παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες». Σήμερα η συμπερίληψη συνδέεται με ένα πολύ μεγαλύτερο εύρος διαφορών, οι οποίες εντοπίζονται σε όλα τα άτομα της σχολικής κοινότητας, ακόμα και στους ενήλικες. Αυτές οι διαφορές περιλαμβάνουν τα εξής:

- τρόποι απόκτησης της γνώσης
- τρόποι επικοινωνίας ή αλληλεπίδρασης
- αισθητηριακοί ή σωματικοί παράγοντες
- κοινωνικοί, συναισθηματικοί παράγοντες ή παράγοντες σχετικοί με την ψυχική υγεία
- κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες
- οικογενειακή κατάσταση
- πολιτισμικές πεποιθήσεις ή προσδοκίες
- γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι
- φύλο
- σεξουαλικότητα.

Εφόσον οι άνθρωποι και ανάγκες ποικίλουν ανά σχολείο, οι στόχοι και οι προτεραιότητες του εκάστοτε σχολείου σχετικά με τη συμπερίληψη θα πρέπει επίσης να διαφέρουν. Ο παρακάτω κατάλογος, ο οποίος έχει καταρτιστεί σύμφωνα με εμπειρίες των σχολείων, σας δίνει μια ιδέα από τους στόχους οι οποίοι θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην πορεία ενός σχολείου στο πρόγραμμα: Linking education to local and global realities.

Η συμπερίληψη στην εκπαίδευση περιλαμβάνει τα εξής:

- Πρακτική εφαρμογή των αξιών της συμπερίληψης.
- Εκτίμηση της κάθε ζωής και του κάθε θανάτου ως ισάξιο και ισότιμο.
- Υποστήριξη όλων των ατόμων, ώστε να αισθάνονται ότι ανήκουν στην κοινότητα.
- Ενίσχυση της συμμετοχής σε μαθησιακές και διδακτικές δραστηριότητες, σε σχέσεις και κοινότητες των τοπικών σχολείων.
- Βελτίωση των σχολείων για το προσωπικό και τους γονείς/κηδεμόνες, καθώς και για τα παιδιά.

Περιορισμός του αποκλεισμού, των διακρίσεων, των εμποδίων στη μάθηση και τη συμμετοχή.

- Αποκόμιση εμπειριών από την άρση των εμποδίων για κάποια παιδιά, ώστε να επωφελούνται ακόμα περισσότερα παιδιά.
- Αναδιάρθρωση της κουλτούρας, των πολιτικών και της πρακτικής, ώστε αυτές να αποδέχονται την διαφορετικότητα και να αντιμετωπίζουν ισότιμα όλα τα άτομα.
- Σύνδεση της εκπαίδευσης με την τοπική και παγκόσμια πραγματικότητα.
- Αναγνώριση των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στα παιδιά και ανάμεσα στους ενήλικες ως πηγές γνώσεων.
- Αναγνώριση του δικαιώματος των παιδιών σε εκπαίδευση υψηλής ποιότητας στο πλαίσιο της τοπικής τους κοινότητας.
- Έμφαση στην ανάπτυξη των σχολικών κοινοτήτων και αξιών, καθώς και των επιτυχιών.
- Προώθηση της αμοιβαίας διατήρησης των σχέσεων ανάμεσα στα σχολεία και τις γύρω κοινότητες.
- Αναγνώριση του γεγονότος ότι η συμπερίληψη στην εκπαίδευση αποτελεί μια πτυχή της συμπερίληψης στην κοινωνία.»⁴

Υπενθυμίζουμε ότι αυτές είναι απλώς κάποιες ιδέες και δεν αποτελούν σε καμιά περίπτωση επιταγές. Το πρόγραμμα Inclusive Schools έχει ως στόχο να σας καθοδηγήσει και να σας βοηθήσει να ξεκινήσετε την πορεία του σχολείου σας προς τη συμπερίληψη. Η κύρια ομάδα σας, με τη βοήθεια του κριτικού φίλου, θα κατευθύνει την πορεία αυτή με τέτοιο τρόπο ώστε:

- » το σχολείο σας να μπορεί να διαχειριστεί το πρόγραμμα · η πορεία να είναι προσαρμοσμένη στα μέτρα σας: η σχολική σας κοινότητα θα ορίσει τι σημαίνει για εσάς η συμπερίληψη και σε ποιες πτυχές θα πρέπει να εστιάσετε αρχικά. Η παρακάτω πρόταση είναι ένας τρόπος περιγραφής αυτής της πορείας, ο οποίος μπορεί να σας φανεί χρήσιμος: «Η εξερεύνηση διαφορετικών τρόπων γνώσης, μέσω διαφορετικών τρόπων δράσης, με στόχο διαφορετικούς τρόπους ύπαρξης.»⁵

Οι αξίες της συμπερίληψης αποτελούν μία από τις βασικές ιδέες του παραπάνω καταλόγου και το θεμέλιο για την πορεία κάθε σχολείου. Επομένως, έχουμε συμπεριλάβει μια ενότητα σχετικά με αυτή την πτυχή της συμπερίληψης, την οποία αναλύουμε στη συνέχεια.

2. Αξίες της συμπερίληψης

«Οι αξίες αντιπροσωπεύουν τις κατευθυντήριες αρχές μας: τα μεγαλύτερα κίνητρά μας, επηρεάζοντας την στάση που κρατάμε και και τη δράση μας.»⁶

Οι αξίες αποτελούν, επομένως, αναπόσπαστο μέρος όλων των πράξεών μας. Διαμορφώνονται από το περιβάλλον και τις εμπειρίες μας και βασίζονται περισσότερο στα συναισθήματά μας, παρά στις σκέψεις μας. Κατευθύνουν τις πράξεις μας και καθορίζουν σε τι διοχετεύουμε την ενέργειά μας και σε τι εστιάζουμε. Μέσω των αξιών μας, κάθε πράξη μας «μετατρέπεται σε ένα ηθικό επιχείρημα, είτε το αντιλαμβανόμαστε είτε όχι.»⁷

Τις περισσότερες φορές, καθώς είμαστε απασχολημένοι με την καθημερινότητά μας, δεν αντιλαμβανόμαστε τις αξίες μας και τον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τις πράξεις μας. Είναι μέρος του υποσυνειδητού μας και, με βάση αυτές, δρούμε ενστικτωδώς. Σκεφτόμαστε, ωστόσο, συνειδητά τις αξίες μας όταν αντιμετωπίζουμε μια δυσκολία, όταν έχουμε μια αμφιβολία ή όταν επιθυμούμε να φέρουμε μια αλλαγή μέσω της καινοτομίας ή του πειραματισμού.

Συνεπώς, αν επιθυμούμε να αλλάξουμε τη δέσμευση, τις στάσεις και τις πράξεις μας που σχετίζονται με τη συμπερίληψη, δηλαδή αν επιθυμούμε να αλλάξουμε την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική μας, τις τρεις διαστάσεις των συμπεριληπτικών σχολείων, θα πρέπει να επανεξετάσουμε τις αξίες μας.

Ο τρόπος με τον οποίο θα πραγματοποιηθεί αυτή η αναθεώρηση των αξιών μας είναι σημαντικός. Δεν θα ήταν αποτελεσματικό να αποφασίσει μια μικρή ομάδα ατόμων για τις αξίες της συμπερίληψης εκ μέρους όλου του σχολείου και, στη συνέχεια, να επιβάλει στους υπόλοιπους ένα σύνολο από κανόνες. Ο διάλογος πρέπει να ευρύς, ανοιχτός και ειλικρινής, με την προσδοκία ότι το αποτέλεσμα θα είναι ένα σύνολο από αξίες και σχετικές συμπεριφορές οι οποίες:

⁴ Booth, T. και Ainscow, M. (2016) *Index for Inclusion: a guide to school development led by inclusive values*. Cambridge: Index for Inclusion Network. σελ.24.

⁵ Anon

⁶ Holmes, T., Blackmore, E., Hawkins, R., Wakeford, T. (2011), *The Common Cause Handbook*. Machynlleth: Public Interest Research Council. σελ.8.

⁷ Booth, T. και Ainscow, M. (2016) *Index for Inclusion: a guide to school development led by inclusive values*. Cambridge: Index for Inclusion Network. σελ.26.

- προκύπτουν από τις αξίες των μελών της σχολικής κοινότητας και δεν επιβάλλονται από εξωτερικούς παράγοντες.
- χαρακτηρίζουν ολόκληρη τη σχολική κοινότητα
- κάθε άτομο αισθάνεται ότι είναι υπεύθυνο να τις ακολουθήσει.

Λαμβάνοντας αυτές τις σκέψεις υπόψη, έχουμε συμπεριλάβει ένα σύνολο από δραστηριότητες για τις αξίες και της συμπεριφοράς της συμπερίληψης στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην τάξη. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να προσαρμοστούν για να τις χρησιμοποιήσουν οι ενήλικες του σχολείου σας.

Αυτές οι δραστηριότητες εστιάζουν στην ερώτηση «Πώς ακριβώς θα πρέπει να ζούμε και να μαθαίνουμε από κοινού;»⁸ Αυτή είναι μια ερώτηση που έχει χρησιμοποιηθεί παγκοσμίως από σχολεία που επιθυμούν να ξεκινήσουν την πορεία τους προς τη συμπερίληψη. Με την πάροδο του χρόνου, έχει διαμορφωθεί ένας ολοκληρωμένος κατάλογος με τις αξίες της συμπερίληψης, μέσω του διαλόγου με τους φορείς των σχολείων.

«ισότητα, δικαιώματα, συμμετοχή, κοινότητα, σεβασμός στη διαφορετικότητα, βιωσιμότητα, μη βία, εμπιστοσύνη, συμπόνια, ειλικρίνεια, θάρρος, χαρά, αγάπη, ελπίδα/αισιοδοξία, ομορφιά και σοφία.»⁹

Αναφέρουμε τις παραπάνω αξίες ώστε να αποτελέσουν ένα σημείο εκκίνησης για τη σκέψης σας, όχι ως δεσμευτικό κατάλογο που θα πρέπει να ακολουθήσετε. Το σχολείο σας θα έχει τις δικές του ιδέες και αξίες και πιθανόν έχει ήδη αρχίσει να συμμετέχει σε αυτόν τον διάλογο. Το πιο σημαντικό στο ταξίδι του κάθε σχολείου είναι οι αξίες που θεωρούνται σημαντικές να μην παραμείνουν απλώς λέξεις σε μια ιστοσελίδα, σε ένα διαφημιστικό φυλλάδιο του σχολείου ή σε ένα έγγραφο του προγράμματος. Θα πρέπει να εξεταστούν από όλους τους φορείς του σχολείου προκειμένου να αναπτυχθεί μια κοινή κατανόηση για:

- τη σημασία της κάθε αξίας για τους ανθρώπους του σχολείου
- τον τρόπο που αυτές οι αξίες σχετίζονται με συμπεριφορές και πράξεις: τι υποδηλώνει η αξία για τις πράξεις και τις δηλώσεις των ατόμων; Πώς θα συμπεριφερθούν ο ένας στον άλλον;

Μέσω αυτής της ενδοσκοπήσης, οι αξίες της συμπερίληψης και οι συμπεριφορές και οι πράξεις που σχετίζονται με αυτήν:

- επεξηγούνται και γίνονται σαφείς
- παραμένουν σημαντικές σε όσους συμμετέχουν
- αναγνωρίζονται, μαζί με την υπευθυνότητα που απαιτείται προκειμένου να διατηρηθούν σε περιπτώσεις αμφιβολίας και αλλαγών.

Αποτελούν, συνεπώς, ένα σημαντικό σημείο αφετηρίας για οποιοδήποτε σχολείο.

Αν δεν έχετε ήδη διαβάσει τις ενότητες «Τι είναι η συμπερίληψη;» και «Αξίες της συμπερίληψης», σας συστήνουμε να το κάνετε πριν αρχίσετε να διαβάζετε την παρούσα ενότητα.

⁸ Προσαρμοσμένο, π. σελ. 26

⁹ ο.π., σελ. 26

3. Συμπεριληπτικά σχολεία

Μέχρι τώρα θα έχετε ήδη αρχίσει να σκέφτεστε τι είναι η συμπερίληψη και με ποιον τρόπο αυτή ενισχύεται από τις αξίες της συμπερίληψης. Σε αυτήν την ενότητα, θα εξετάσουμε και τις δύο αυτές έννοιες σε μεγαλύτερο βάθος, εστιάζοντας στις τρεις αλληλένδετες πτυχές ή διαστάσεις ενός συμπεριληπτικού σχολείου, την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική. Κάθε μια από αυτές τις πτυχές θα πρέπει να αλλάξει στο πλαίσιο της πορείας του σχολείου προς τη συμπερίληψη. Επομένως, αυτές οι διαστάσεις θα αποτελέσουν το θέμα των ερωτήσεων που θα θέσετε για το σχολείο κατά τη διάρκεια της Φάσης 2 του προγράμματος.

3.1 Κουλτούρα

Οι Booth και Ainscow (2002, 2011, 2016)¹⁰ παρουσιάζουν αυτές τις τρεις πτυχές σε ένα μοντέλο που αποδίδει στην κουλτούρα έναν πρωταγωνιστικό ρόλο:

Οι βασικές έννοιες της κουλτούρας και της συμπερίληψης

- ...Η ευρύτερη στάση στο σχολείο απέναντι στη συμπερίληψη.
- ...Ο βαθμός στον οποίο οι συμπεριφορές στο σχολείο υποστηρίζουν ή υπονομεύουν την ανάπτυξη της πολιτικής και της πρακτικής της συμπερίληψης.
- ...Η επιθυμία και η δέσμευση στο πλαίσιο του σχολείου για την επίτευξη προόδου στην πορεία προς τη συμπερίληψη.

Η κουλτούρα περιγράφεται συχνά ως «ο τρόπος με τον οποίο δρούμε», και μπορεί να είναι χρήσιμο να τη σκεφτούμε με τη φράση «γιατί δρούμε με τον τρόπο αυτό». Η δεύτερη φράση τονίζει τη στενή σύνδεση ανάμεσα στην κουλτούρα και τις αξίες, οι οποίες έχουν τη μεγαλύτερη μεταμορφωτική δύναμη στις στάσεις, τις συμπεριφορές και τη δέσμευσή μας. Αυτή η σύνδεση αποδεικνύει γιατί είναι τόσο σημαντικό για τα σχολεία να επανεξετάσουν τις αξίες τους όταν αρχίσουν την πορεία τους προς τη συμπερίληψη. Οι αξίες αποτελούν το σημείο εκκίνησης για την αλλαγή της κουλτούρας, γεγονός το οποίο είναι σημαντικό, καθώς μπορεί να αποτελέσουν το μεγαλύτερο εμπόδιο για το σχολείο στην πορεία του προς τη συμπερίληψη ή τον πιο πολύτιμο πόρο του.

Η κουλτούρα, επομένως, υποστηρίζει την ανάπτυξη της πολιτικής και της πρακτική της συμπερίληψης. Ας εξετάσουμε ξεχωριστά την κάθε μία από αυτές.

3.2 Πολιτική

Η πολιτική περιγράφεται συχνά ως «η πρόσβαση» στη συμπερίληψη, η οποία:

- επιτρέπει στα παιδιά και τους νέους να συμμετέχουν στο σχολείο και τις τάξεις, όποια και αν είναι τα διάφορα χαρακτηριστικά τους
- δίνει τη δυνατότητα και κινητοποιεί το προσωπικό ώστε να εφαρμόσει στην πράξη τη συμπερίληψη.

Τα εμπόδια στην πρόσβαση διαφέρουν ανά χώρα, περιοχή, σχολείο και ανθρώπους. Σε όλον τον κόσμο περιλαμβάνουν:

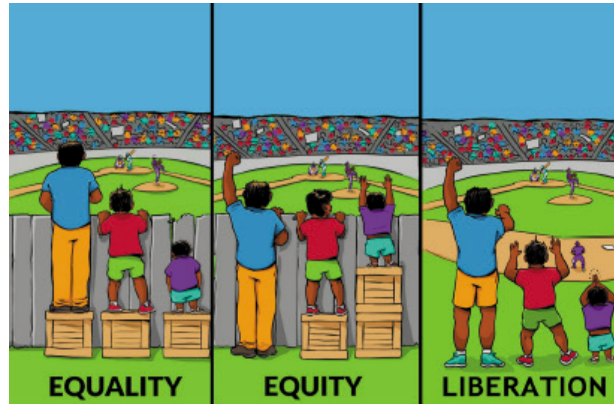
- τη δυνατότητα φυσικής παρουσίας
- τις ειδικές ψυχικές ή ιατρικές ανάγκες
- το πρόγραμμα σπουδών που παρέχεται
- τον εκτοπισμό των ανθρώπων λόγω συγκρούσεων ή άλλης αιτίας
- την πολιτισμική αντίσταση στην εκπαίδευση
- τον φόβο περιθωριοποίησης

¹⁰ ο.π. σελ. 19

- την χιλιομετρική απόσταση
- το κόστος / πόροι.

Η πολιτική ενός συμπεριληπτικού σχολείου προσφέρει στους μαθητές την ισότιμη ευκαιρία να λάβουν ποιοτική εκπαίδευση.

(Source: Interaction Institute for Social Change | Artist: Angus Maguire).

Η ισότιμη ευκαιρία διαφέρει από την ισότητα των ευκαιριών. Η αριστερή επάνω εικόνα παρουσιάζει την ισότητα των ευκαιριών: η παροχή της ίδιας βοήθειας σε κάθε άτομο για την επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος. Αυτό φαίνεται δίκαιο, αλλά αν παρατηρήσετε καλά θα δείτε ότι αποτυγχάνει να παρέχει στα άτομα όσα πραγματικά χρειάζονται. Η μεσαία επάνω εικόνα παρουσιάζει την ισότιμη ευκαιρία: κάθε άτομο λαμβάνει ό,τι χρειάζεται προκειμένου να επιτύχει το ίδιο αποτέλεσμα. Η βοήθεια είναι διαφορετική για κάθε άτομο, αλλά το αποτέλεσμα είναι το ίδιο.

Η εστίαση στην ισοτιμία αντί στην ισότητα μπορεί να είναι μια σημαντική αλλαγή που πρέπει να κάνουν τα άτομα ως μέρος της πορείας τους προς τη συμπερίληψη. Η τελευταία εικόνα παρουσιάζει τον στόχο των πολιτικών της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης: θα πρέπει να αρθούν όσο το δυνατόν περισσότερα εμπόδια αντιμετωπίζουν όλους τους μαθητές για τη μάθηση. Ενώ οι μαθητές και οι συνθήκες αλλάζουν, η άρση των εμποδίων για τη μάθηση είναι μια διαρκής προσπάθεια και μπορεί, επίσης, να απαιτεί την αλλαγή των αντιλήψεων, την οποία θα εξετάσουμε παρακάτω στην Ενότητα 4.

Το άλμα προς μια ισότιμη πολιτική για τη συμπερίληψη μπορεί να έχει την υποστήριξη πολλών παγκόσμιων διακηρύξεων, στόχων και συμβάσεων. Οι ακόλουθες είναι αρκετά σημαντικές μέχρι σήμερα:

unidos por la infancia

unicef

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΤΟ 1989. Είναι η ευρύτερα επικυρωθείσα σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής είναι η μόνη χώρα που δεν την έχει επικυρώσει. Αποτελείται συνολικά από 45 άρθρα. Στη συνέχεια παρατίθενται πέντε άρθρα που σχετίζονται ιδιαίτερα με τη συμπερίληψη:

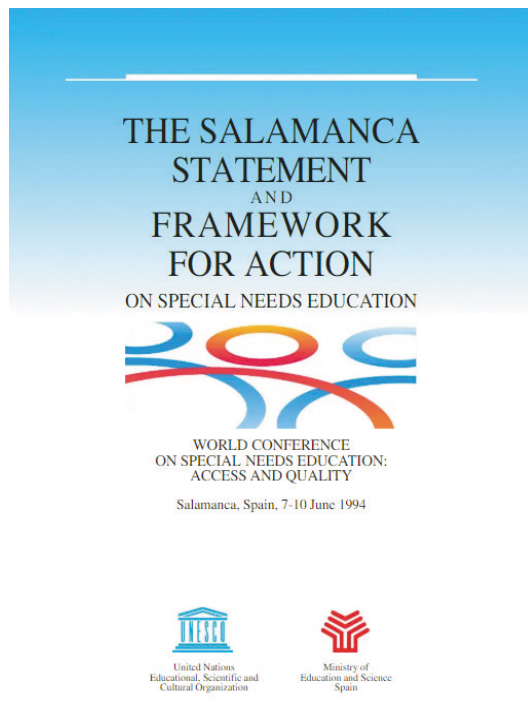
Άρθρο 28 (δικαίωμα στην εκπαίδευση): Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν και να προσφέρονται διάφορες μορφές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε παιδί. Η εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των παιδιών. Οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Άρθρο 29 (σκοποί εκπαίδευσης): Η εκπαίδευση πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των χαρισμάτων και των ικανοτήτων κάθε παιδιού. Πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τους γονείς τους, τον πολιτισμό τους και τους άλλους πολιτισμούς και για φυσικό περιβάλλον.

Άρθρο 30 (παιδιά μειονοτικών ή αυτοχθόνων ομάδων): Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μάθει και να χρησιμοποιεί τη γλώσσα, να ασκεί τα έθιμα και τη θρησκεία της οικογένειάς του, είτε αυτά είναι κοινά για την πλειοψηφία των ανθρώπων στην χώρα στην οποία ζει είτε όχι.

Άρθρο 23 (παιδιά με ειδικές ανάγκες): Ένα παιδί με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα να διάγει πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια του και, όσο το δυνατόν, την αυτονομία του και να συμμετέχει ενεργά στη ζωή του συνόλου. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να καταβάλλουν τα μέγιστα για να υποστηρίξουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες και τις οικογένειές τους.

Άρθρο 22 (παιδιά πρόσφυγες): Αν ένα παιδί αναζητά καταφύγιο ή θεωρείται πρόσφυγας, οι κυβερνήσεις πρέπει να του παρέχουν την κατάλληλη προστασία και βοήθεια ώστε να το βοηθήσουν να ασκήσει όλα τα δικαιώματα της Σύμβασης. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να βοηθήσουν τα παιδιά των προσφυγών που έχουν χωριστεί από τους γονείς τους ώστε να επανενωθούν μαζί τους.

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΑΝΚΑ ΥΠΕΓΡΑΦΗ ΤΟ 1994. ΥΠΕΓΡΑΦΗ ΑΠΟ 92 ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ 25 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ.

Συνοπτικά, η διακήρυξη υποστηρίζει ότι τα κανονικά σχολεία πρέπει να υποδέχονται όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από τις φυσικές, πνευματικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, γλωσσικές ή άλλες ικανότητες.

Αυτή η διακήρυξη ήταν ένα βήμα προς ένα σχολικό σύστημα που ενθαρρύνει τη συμπερίληψη όλων των παιδιών στα σχολεία, αντί για ένα σύστημα «δύο ταχυτήτων», όπου τα περισσότερα παιδιά που θεωρείται ότι έχουν μια «ειδική μαθησιακή δυσκολία» είτε δεν συμμετέχουν στην εκπαίδευση είτε φοιτούν σε ειδικά σχολεία.

Απομένουν ακόμα να γίνουν πολλά για την εφαρμογή της Διακήρυξης της Σαλαμάνκα. Ο διάλογος για το αν η συμπερίληψη όλων των παιδιών στα κανονικά σχολεία είναι ρεαλιστική ή ακόμα και επιθυμητή συνεχίζεται, αλλά παρατηρείται μια σημαντική αλλαγή στην παγκόσμια αντίληψη σχετικά με τη συμπερίληψη.

ΣΤΟΧΟΣ 4:

«Η διασφάλιση της συμπεριληπτικής και ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση και η προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους»

αποτελεί έναν από τους δεκαεφτά Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (SDGs). Οι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι ένα δεκαπενταετές παγκόσμιο πρόγραμμα (2015-30) του ΟΗΕ για την εξάλειψη της φτώχειας, την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την μείωση της ανισότητας.

Στο πλαίσιο του Στόχου 4 τίθεται ένας συγκεκριμένος στόχος σχετικά με τη συμπερίληψη:

«Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής

κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.»

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ INCHEON ΤΟΥ 2015 πήρε το όνομά της από το Διεθνές Φόρουμ Εκπαίδευσης εκείνου του έτους, στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι από 160 χώρες. Η Διακήρυξη αναφέρει:

«Η συμπερίληψη και η ισοτιμία στην εκπαίδευση αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο μιας μεταμορφωτικής εκπαιδευτικής ατζέντας και, επομένως, δεσμευόμαστε να εξαλείψουμε κάθε μορφή αποκλεισμού και περιθωριοποίησης, τις διαφορές και ανισότητες στην πρόσβαση, στη συμμετοχή στη μάθηση και στα μαθησιακά αποτελέσματα. Κανένας εκπαιδευτικός στόχος δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι επτετεύχθη εκτός αν επιτευχθεί από όλους.»

Αυτοί οι παγκόσμιοι στόχοι για τη συμπερίληψη είναι πολύ σημαντικοί, καθώς ενθαρρύνουν τις χώρες να νομοθετήσουν και να σχεδιάσουν συμπεριληπτικές πολιτικές σε εθνικό επίπεδο, ενώ μπορεί να αποτελέσουν σημείο αφετηρίας για το διάλογο στο επίπεδο του κάθε σχολείου. Οι στόχοι αυτοί χρησιμεύουν καλύτερα ως πληροφοριακό υλικό για να αναπτύξετε τη δική σας πυραμίδα της πολιτικής σας. Δεν θα ήταν ωφέλιμοι ως επιταγές που «πρέπει» να ακολουθήσετε.

Παρά τους παγκόσμιους αυτούς στόχους, τις εθνικές πολιτικές και την καλή πρόθεση των σχολείων, σε πολλές χώρες οι πολιτικές για τη συμπερίληψη έρχονται σε σύγκρουση με άλλους φορείς οι οποίοι εστιάζουν στην ακαδημαϊκή επιτυχία. Πολλές φορές προκαλείται ένταση όταν τα σχολεία προσπαθούν να ισορροπήσουν τις ανάγκες ενός παιδιού με τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης ή του σχολείου του. Όσοι, επομένως, χαράσσουν τις πολιτικές που σχετίζονται με τη συμπερίληψη στα σχολεία θα πρέπει να διαθέτουν¹¹:

- **Ισχυρή αντίληψη των αξιών της συμπερίληψης:** Αυτές οι αξίες δίνουν τη δυνατότητα στους υπεύθυνους χάραξης της πολιτικής να βρίσκουν λύσεις μέσα σε καταστάσεις που αποτελούν αποτέλεσμα των αντικρουόμενων πολιτικών και μέσα από τα έντονα συναισθήματα που αυτές οι καταστάσεις προκαλούν.
- **Καθαρό όραμα και την ικανότητα να το επικοινωνήσουν:** Όσο πιο καθαρή είναι η κατεύθυνση, τόσο πιο πιθανό είναι να πείσουν και τους υπόλοιπους για να υποστηρίξουν το όραμα.
- **Σχέση εμπιστοσύνης και υποστήριξης με τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τις οικογένειες:** Η αλλαγή που συνεπάγεται η πορεία προς τη συμπερίληψη απαιτεί από τους ανθρώπους να αλλάξουν τρόπο σκέψης και δράσης. Το προσωπικό πρέπει να είναι βέβαιο ότι θα λάβει την απαιτούμενη υποστήριξη για να πειραματιστεί με τις διαφορετικές πρακτικές της συμπερίληψης στην τάξη. Οι μαθητές και οι οικογένειές τους πρέπει να νιώθουν σιγουριά ότι η γνώμη τους λαμβάνεται υπόψη και ότι η σχέση ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι είναι σχέση συνεργασίας.
- **Τη δέσμευση να αποτελέσουν και οι ίδιοι ζωντανό παράδειγμα του στόχου τους:** Τα άτομα που καταφέρνουν να αποτελούν οι ίδιοι παράδειγμα των αλλαγών που επιθυμούν να φέρουν μπορούν να ενθαρρύνουν τους άλλους να ακολουθήσουν το παράδειμά τους. Από την άλλη πλευρά, η αναντιστοιχία λόγων και πράξεων είναι ένας σημαντικός λόγος αποθάρρυνσης των ανθρώπων.
- **Επιμονή και υπομονή:** Η ανάπτυξη της συμπερίληψης φαίνεται να συνδέεται περισσότερο με την επιμονή και την υπομονή. Επομένως, αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό πλεονέκτημα για έναν υπεύθυνο χάραξης της πολιτικής.

3.3 Πρακτική

Η πρακτική περιγράφεται συχνά ως «η συμμετοχή» όσον αφορά τη συμπερίληψη: η διασφάλιση ότι οι μαθητές που έχουν πρόσβαση στο σχολείο, λαμβάνουν ποιοτική εκπαίδευση που σχετίζεται με τη ζωή τους.

Όπως και στην περίπτωση της πολιτικής, υπάρχουν πολλά εμπόδια για την πρακτική της συμπερίληψης, συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- περιορισμένες παιδαγωγικές στρατηγικές
- δεξιότητες και αυτοπεποίθηση των εκπαιδευτικών
- πόροι που δεν σχετίζονται με τις ζωές των παιδιών
- αυστηρό πρόγραμμα σπουδών
- περιορισμένο δίκτυο υποστήριξης των μαθητών
- περιορισμένο ενδιαφέρον για την προσωποποιημένη μάθηση η οποία εστιάζει στην ατομική επιτυχία.

Όταν οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να δουλεύουν με βάση τις αξίες της συμπερίληψης, υπερνικώντας κάποια από τα αυτά τα εμπόδια, γίνονται αμέσως οι δημιουργοί ενός συμπεριληπτικού σχολείου. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί θεωρούν αυτονόητη τη διαφορετικότητα στο πλαίσιο της τάξης και σχεδιάζουν τη διδασκαλία με τρόπο που διασφαλίζει ότι όλα τα παιδιά μπορούν να συμμετέχουν και να μάθουν αποτελεσματικά. Παρότι το καταφέρνουν, μέχρι έναν βαθμό, χωρίς την υποστήριξη της ευρύτερης συμπεριληπτικής κουλτούρας και πολιτικής του σχολείου, η πρακτική εφαρμογή της συμπερίληψης θα ήταν πολύ πιο ενισχυμένη αν συνυπήρχαν όλα αυτά τα στοιχεία.

Η πρακτική των δασκάλων που εφαρμόζουν παιδαγωγική της συμπερίληψης: Η παιδαγωγική της συμπερίληψης:

- Έχει ως αφετηρία της το γεγονός ότι η διαφορά αποτελεί μέρος της ζωής μας. Επομένως, δεν κατηγοριοποιεί τους μαθητές ως «διαφορετικούς» ή δεν προκρίνει ποιες είναι οι ικανότητές τους.

¹¹ Προσαρμόστηκε από το McLeskey, J and Waldron, N (2015)

- Αναλαμβάνει και στοχεύει στην παροχή πλούσιων μαθησιακών ευκαιριών για όλους τους μαθητές, αντί να εξετάζει ποιες ευκαιρίες είναι ιδανικές για τους περισσότερους μαθητές, προσθέτοντας κάποιες επιπλέον ευκαιρίες ή κάποιες διαφορετικές ευκαιρίες για μερικούς άλλους μαθητές. Επομένως, εστιάζει στην βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων όλων των μαθητών.
- Λαμβάνει υπόψη το περιβάλλον των μαθητών, για παράδειγμα τις πειποιθήσεις, τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τα έθιμα, και τα χρησιμοποιεί ως πηγές γνώσεων στο πλαίσιο της τάξης.
- Εστιάζει στον τρόπο που οι μαθητές επιτυγχάνουν τα αποτελέσματα ενώ αποτελούν βασικό μέρος της κοινότητας της τάξης τους. Εστιάζει στους δεσμούς, την εμπιστοσύνη και την αίσθηση ότι ανήκουν σε ένα σύνολο, δηλαδή όλα όσα προκύπτουν όταν οι μαθητές γνωρίζονται καλύτερα μεταξύ τους και εκτιμούν ο ένας τον άλλον.

Κοινή για την παιδαγωγική της συμπερίληψης είναι η άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να διαθέτουν πληθώρα ειδικών δεξιοτήτων. Μια σύντομη επισκόπηση των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις που αφορούν τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, αποδεικνύει ότι αυτή η άποψη αποτελεί στην πραγματικότητα παρανόηση:

«Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που έχουν αποδειχτεί ως αποτελεσματικές είναι εφαρμόσιμες από όλους τους παιδαγωγούς. Βασίζονται σε παραδοσιακές δεξιότητες διδασκαλίας και δεν απαιτούν εκτεταμένη κατάρτιση ή βαθιά γνώση των εκάστοτε χαρακτηριστικών/γνωρισμάτων αναπηρίας. Η επιτυχίας τους βασίζεται στις προσδοκίες του ίδιου του παιδαγωγού για τον εαυτό του, τους συναδέλφους τους, τα παιδιά και τους νέους με τους οποίους συνεργάζεται. Αυτές οι προσδοκίες πρέπει να βασίζονται στην συνειδητοποίηση ότι η αποτελεσματική παιδαγωγική βασίζεται στις δεξιότητες που ήδη διαθέτουν οι ίδιοι.¹²»

Η παιδαγωγική της συμπερίληψης εστιάζει στον «τρόπο επέκτασης των εργαλείων που έχει μια τάξη στη διάθεσή της. Στόχος είναι η εξάλειψη της κατηγοριοποίησης ορισμένων μαθητών ως διαφορετικούς.»¹³ Αυτό σημαίνει ότι οι δάσκαλοι που εφαρμόζουν τη παιδαγωγική της συμπερίληψης, ακολουθούν στρατηγικές οι οποίες συνδέονται με την ποιοτική μάθηση και τη διδασκαλία όλων των παιδιών. Εφόσον ακολουθούν τις αρχές της παιδαγωγικής της συμπερίληψης, υιοθετούν τις αντίστοιχες στρατηγικές ενώ σχεδιάζουν το μάθημά τους, με στόχο τη συμπερίληψη όλων των παιδιών.

Αυτές οι στρατηγικές μπορεί να συμπεριλαμβάνουν:

Πηγή: Teaching for All: Inclusive Teaching and Learning for South Africa, Unit 4: Inclusive Teaching and Learning (British Council, University of South Africa and MIET Africa)

Παρότι ο στόχος του παρόντος εγχειριδίου δεν μας επιτρέπει να προβούμε σε μια λεπτομερή εξέταση αυτών των στρατηγικών, κρίναμε απαραίτητο να τις συμπεριλάβουμε για να τις λάβετε υπόψη σας στο σχέδιο δράσης του σχολείου σας. Σε περίπτωση που επιθυμείτε να μάθετε περισσότερα, αξίζει να αναφέρουμε ότι το παραπάνω σχήμα έχει σχήμα πίτσας για συγκεκριμένο λόγο. Όπως και με την πίτσα, μπορείτε να καταναλώσετε ευκολότερα ένα ή δύο κομμάτια αντί για ολόκληρη την πίτσα.

¹² Rix, J. και Sheehy, K. (2014), Nothing special: the everyday pedagogy of teaching, στην L. Florian [εκ.] (2014), The Sage Handbook of Special Education. London: Sage.

¹³ Rix, J. και Sheehy, K. (2014), Nothing special: the everyday pedagogy of teaching, στην L. Florian [εκ.] (2014), The Sage Handbook of Special Education. London: Sage.

Προκειμένου να ενθαρρύνετε τους εκπαιδευτικούς να υιοθετήσουν την παιδαγωγική της συμπερίληψης, οι τρεις παρακάτω παράγοντες είναι πολύ σημαντικοί.

«Η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής συμπεριληπτικής παιδαγωγικής δεν περιλαμβάνει μόνο την επέκταση των γνώσεων των εκπαιδευτικών...περιλαμβάνει την κινητοποίησή τους ώστε να δοκιμάσουν κάτι διαφορετικό και να επαναπροσδιορίσουν τις στάσεις και τις πεποιθήσεις τους. Με άλλα λόγια, «να γνωρίζουν», «να πράττουν» και «να πιστεύουν»¹⁴.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει αυτούς τους παράγοντες της παιδαγωγικής της συμπερίληψης και τις ανάγκες των εκπαιδευτικών σε σχέση με αυτούς. Οι ανάγκες των εκπαιδευτικών εντοπίστηκαν μέσω ερευνών που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με την αντίληψη των εκπαιδευτικών της Βρετανίας για τη συμπεριληπτική εκπαίδευση.¹⁵

Αυτή η έρευνα σχετικά με τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη συμπερίληψη και τον ρόλο τους στην

Παράγοντες	1. Γνώσεις	2. Πράξεις	3. Πεποιθήσεις
Ανάγκες των εκπαιδευτικών	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν: τα παιδιά • Τις στρατηγικές διδασκαλίας • Τον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά • Ποια παιδιά πρέπει να μάθουν • Οργάνωση και διαχείριση της τάξης • Τις διαφορές και τις αντίστοιχες ανάγκες των παιδιών • Να αξιολογούν τη μάθηση των παιδιών • Που πρέπει να απευθυνθούν για βοήθεια • Την πολιτική και τη νομοθεσία 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μετατρέπουν τη γνώση σε πράξη: να έχουν τη σιγουριά ότι μπορούν να δοκιμάσουν διαφορετικές στρατηγικές • Να μην παραμένουν στη θεωρία: επαγγελματική ανάπτυξη που υποστηρίζει τις πράξεις (όχι μόνο τις γνώσεις) • Να χρησιμοποιούν τα αποδεικτικά στοιχεία για να βελτιώσουν την πρακτική τους • Να μάθουν πως να συνεργάζονται με τους συναδέλφους και τα παιδιά • Να γίνουν ακτιβιστές της εκπαίδευσης: φορείς αλλαγής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Όλα τα παιδιά μπορούν και αξίζουν να λαμβάνουν εκπαίδευση • Έχω τη δυνατότητα να φέρω την αλλαγή στις ζωές των παιδιών • Η δουλειά μου είναι η ευθύνη μου, όχι απλώς μια εργασία για ειδικούς

συμπεριληπτική εκπαίδευση απέδειξε ότι:

- Παρότι οι γνώσεις για τη παιδαγωγική της συμπερίληψης είναι σημαντικές, δεν επαρκούν από μόνες τους ώστε οι εκπαιδευτικοί να αλλάξουν την πρακτική που ακολουθούν. Θα πρέπει να εναρμονίζονται και οι πράξεις ή οι πεποιθήσεις τους.
- Αν συνυπάρχουν δύο από τους τρεις παραπάνω παράγοντες, η αλλαγή είναι δυνατό να συμβεί. Για παράδειγμα, αν ένας εκπαιδευτικός μάθει μια νέα στρατηγική συμπερίληψης και λαμβάνει την απαραίτητη υποστήριξη για να την εφαρμόσει στην τάξη, η αλλαγή είναι δυνατό να συμβεί. Αν ο εκπαιδευτικός πιστεύει ότι μια ιδέα *including* μπορεί να φέρει την αλλαγή σχετικά με τη συμπερίληψη, και αυτή την ιδέα την εφαρμόσει, αυτή του η πράξη θα οδηγήσει στην αλλαγή.

Επομένως, σε οποιαδήποτε δράση διοργανώσετε για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών σας, θα πρέπει να συμπεριλάβετε αυτούς τους τρεις παράγοντες. Ένας εκπαιδευτικός θα μπορεί πάντα να κάνει κάτι για να ενισχύσει τη συμπερίληψη στην τάξη τους. Αν του παρέχετε τις σχετικές γνώσεις για τη συμπερίληψη, μαζί με την άδεια και την υποστήριξή σας για να πειραματιστεί με την παιδαγωγική της συμπερίληψης στην τάξη του, καθώς και τη σιγουριά ότι μπορεί να κάνει τη διαφορά, σε αυτήν την περίπτωση το αποτέλεσμα θα είναι μια αλλαγή που θα έχει διάρκεια στον χρόνο.

Κλείνοντας αυτήν την ενότητα, θα θέλαμε να αναφέρουμε τρεις τελευταίες επισημάνσεις για την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική:

¹⁴ Προσαρμοσμένο από το βιβλίο του Rouse, M (2008), *Developing Inclusive Practice: A Role for Teachers and Teacher Education?* In *Education in the North*, 46 https://www.abdn.ac.uk/eitn/journal/46/τελευταίαπροσβασηστις_30/04/19

¹⁵ ο.π.

- Η πρόσβαση, μέσω της πολιτικής, και η συμμετοχή, μέσω της πρακτικής, είναι ανεξάρτητες.
- Είναι πιθανό να έχετε την καλύτερη δυνατή συμπεριληπτική πολιτική για την πρόσβαση των παιδιών στο σχολείο σας, αλλά αυτή δεν θα έχει καμία αξία αν οι μαθητές σας δεν λαμβάνουν εκπαίδευση με την οποία μπορούν να ταυτιστούν ή στην οποία δεν μπορούν να συμμετέχουν. Από την άλλη μεριά, είναι πιθανό να έχετε το πιο ελκυστικό πρόγραμμα σπουδών, εκπαιδευτικούς που έχουν δεσμευτεί στη συμπερίληψη και διαθέτουν πολλές δεξιότητες γύρω από αυτήν, αλλά οι προσπάθειές σας δεν θα έχουν τον ίδιο αντίκτυπο αν οι πολιτικές σχετικά με την πρόσβαση δεν υποστηρίζουν τη συμπερίληψη όλων των μαθητών στο σχολείο σας.
- Η κουλτούρα, η πολιτική και η πρακτική αποτελούν βασικά στοιχεία των συμπεριληπτικών σχολείων και τάξεων και, επομένως, αποτελούν τη βάση για την αξιολόγηση της συμπερίληψης στο σχολείο σας. Μέσω του εγχειριδίου αυτού, θα σας καθοδηγήσουμε σε αυτήν τη διαδικασία αξιολόγησης.
- Η αλλαγή κουλτούρας, πολιτικής και πρακτικής δεν είναι να απαραίτητο να έχουν υψηλό κόστος. Η συνεργασία με τους φορείς του σχολείου για τον επαναπροσδιορισμό των πεποιθήσεων και των στάσεων που διαμορφώνουν την κουλτούρα του σχολείου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές αλλαγές. Η αλλαγή κουλτούρας και η παρότρυνση των ανθρώπων να σκεφτούν δημιουργικά σχετικά με την πολιτική και την πρακτική, ξεκινώντας από όσα μπορούν να κάνουν, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές θετικές αλλαγές με λίγο κόστος.

4 . Εμπόδια και πηγές σχετικά με τη συμπερίληψη

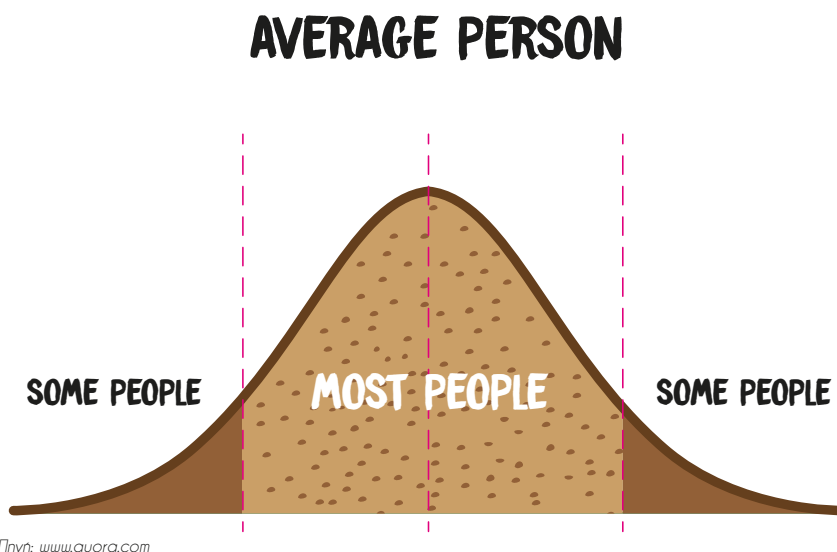
Στην Ενότητα 3 για τα Συμπεριληπτικά σχολεία, αναφέραμε ότι η κουλτούρα μπορεί να αποτελέσει το μεγαλύτερο εμπόδιο για το σχολείο στην πορεία του προς τη συμπερίληψη ή ο πιο πολύτιμος πόρος του. Σε αυτήν την ενότητα θα εξετάσουμε σύντομα δύο παράγοντες που μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην κουλτούρα του σχολείου και θα πρέπει να προσέξετε στην αρχή της πορείας του σχολείου σας προς τη συμπερίληψη:

- η έννοια του «κανονικού»
- τα εμπόδια στην εκπαίδευση: δύο μοντέλα.

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτές τις πληροφορίες και να κάνετε περαιτέρω έρευνα (βλ. την ενότητα με τις περαιτέρω πηγές) για να εξετάσετε αυτά τα ζητήματα στο σχολείο σας.

4.1 Η έννοια του «κανονικού»

Πολύ συχνά τα σχολεία χρησιμοποιούν την έννοια του «κανονικού» για να κατατάξουν τους μαθητές, βάσει μιας καμπύλης κανονικής κατανομής, όπως φαίνεται παρακάτω.

Η καμπύλη κανονικής κατανομής, ή αλλιώς κωδωνοειδής καμπύλη, εμφανίστηκε τον 18ο αιώνα ως ένα εργαλείο που χρησιμοποιούταν στην αστρονομία. Συνήθως, οι «φυσιολογικές» τιμές, ή αλλιώς μέσες τιμές, βρίσκονται στο μέσο της καμπύλης και σπανιότερα οι «μη φυσιολογικές» στα δύο άκρα.

Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα οι κοινωνιολόγοι άρχισαν να εφαρμόζουν την καμπύλη κανονικής κατανομής για ζητήματα που δεν σχετίζονταν με τα μαθηματικά, καταλήγοντας στην ιδέα ενός «μέσου»

ή «φυσιολογικού» ανθρώπου στο μέσο της καμπύλης (όπως φαίνεται στο παραπάνω σχήμα). Τα «φυσιολογικά» και «μη φυσιολογικά» ανθρώπινα χαρακτηριστικά θεωρήθηκαν επιθυμητά ή κατάλληλα και τοποθετήθηκαν στο μέσο της καμπύλης, ενώ τα μη επιθυμητά και ακατάλληλα στα άκρα της καμπύλης.

Η καμπύλη κατανομής αποτελεί έναν αποδεκτό τρόπο «κατανομής» των ανθρώπων, των αριθμών, σε κατηγορίες. Στα σχολεία μιλάμε συνήθως για μέση ευφυΐα, ευφυΐα άνω ή κάτω του μέσου όρου, υψηλή, μέση ή χαμηλή ικανότητα, φυσιολογική ή μη φυσιολογική συμπεριφορά. Αυτές οι έννοιες είναι σε τέτοιο βαθμό καθιερωμένες που σπανίως τις αμφισβητούμε. Πιο συγκεκριμένα, η κυρίαρχη άποψη στην εκπαιδευτική κοινότητα, παρά τον συνεχόμενο διάλογο για τη φύση της ευφυΐας, είναι ότι η ευφυΐα είναι έμφυτη από τη γέννησή μας και είναι κάτι που δεν επιδέχεται βελτίωση.

Η άποψη που προκύπτει από την καμπύλη κανονικής κατανομής για τη «φυσικότητα» και την ευφυΐα οδηγεί τα σχολεία να¹⁶:

- κατατάσσει τους μαθητές σε ομάδες με βάση την ευφυΐα
- οργανώνει την διδασκαλία και τη μάθηση των μαθητών σύμφωνα με το μέσο της καμπύλης, με το «μέσο» και το «φυσιολογικό»
- περιορίζει τις δυνατότητες των μαθητών, προκρίνοντας ποιοι μαθητές είναι ή δεν είναι ικανοί να πετύχουν, γνωστή και ως αιτιοκρατία
- ενισχύει υποσυνείδητα τις μεροληπτικές συμπεριφορές για τις προσδοκίες των μαθητών

Αυτές οι πρακτικές, καθώς και η λογική της καμπύλης κανονικής κατανομής που τις υποστηρίζει, αποτελούν εμπόδιο για τη συμπερίληψη, καθώς διαχωρίζουν τους μαθητές στους «πολλούς» και τους «λίγους», προωθώντας την περιθωριοποίηση και τον στιγματισμό τους.

Ωστόσο, υπάρχουν εναλλακτικές απόψεις και επιστημονικά στοιχεία που αμφισβητούν αυτές τις πρακτικές. Τα βασικά σημεία συνοψίζονται στη συνέχεια.

Είναι επιθυμητό να είμαστε «φυσιολογικοί»; Και, πράγματι, υπάρχει η έννοια του «φυσιολογικού»;

Η ακαδημαϊκός Martha Nussbaum τονίζει τον δεσμό ανάμεσα στην έννοια του «φυσιολογικού» και του επιθυμητού, ο οποίος προέκυψε από την χρήση της καμπύλης κανονικής κατανομής στο πλαίσιο της επιστήμης της Κοινωνιολογίας:

«Προφανώς, αυτό που είναι τυπικό και συνηθισμένο δεν είναι απαραίτητα και καλό. Η κακή κρίση και επίδοση είναι πολύ συνηθισμένες... [αλλά] οι μη συνηθισμένοι άνθρωποι είναι αυτοί που τελικά πετυχαίνουν την προοδο στον ανθρώπινο πολιτισμό... Επομένως, γιατί σε όλες σχεδόν τις κοινωνίες η έννοια του κανονικού με τη σημασία του συνηθισμένου, έχει και μια κανονιστική λειτουργία, δηλαδή εντοπίζει αυτό που είναι διαφορετικό με στόχο να το στιγματιστεί;»¹⁷

Η Nussbaum, επίσης, αναφέρει ότι η έννοια του «φυσιολογικού» είναι μια κατασκευή, μια ερμηνεία ή δημιουργία μιας ιδέας. Επιπλέον, τονίζει ότι διαφορετικοί άνθρωποι σε διαφορετικά μέρη και σε διαφορετικές στιγμές δημιουργούν διαφορετικές ιδέες για το τι είναι «φυσιολογικό».

Όταν αρχίσετε να σκέφτεστε την έννοια του «φυσιολογικού» ως μια κατασκευή και όχι ως δεδομένο, προκύπτουν μερικές ενδιαφέρουσες ερωτήσεις για τις κοινωνικές σχέσεις, για παράδειγμα:

- Ποιος έχει τη δύναμη να αποφασίζει για τους πόρους;
- Ποιος ορίζει τους κανόνες;
- Ποιος συμπεριλαμβάνεται από τους κανόνες και ποιος κινδυνεύει με αποκλεισμό;
- Ποιες προσδοκίες δημιουργούνται για τις διαφορετικές ομάδες των ανθρώπων;
- Αν το δημιούργημα για την έννοια του «φυσιολογικού» αλλάξει, ποιος θα βγει κερδισμένος και ποιος θα χάσει;

Οι γνώσεις μας για τη μάθηση αλλάζουν και αμφισβητούν τις κυρίαρχες απόψεις που θεωρούν την ευφυΐα και την ικανότητα ως έμφυτα χαρακτηριστικά.

Πιο συγκεκριμένα, οι νευροεπιστήμες έχουν αρχίσει να παρέχουν επιστημονικά στοιχεία που αποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο η μάθηση αλλάζει τη φυσική δομή του εγκεφάλου. Έχουμε παραδοσιακά αποδεχτεί ότι η φυσική δομή του εγκεφάλου είναι αυτή που καθορίζει τι μπορούμε να μάθουμε, και όχι το αντίστροφο. Ωστόσο, οι νευροεπιστήμες αποδεικνύουν ότι η σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη του εγκεφάλου και τη μάθηση είναι τροφοδοτείται και από τις δύο πλευρές¹⁸. Η ανάπτυξη του εγκεφάλου

¹⁶ https://www.abdn.ac.uk/eitn/journal/46/τελευταίαπροσβασηστις_30/04/19

¹⁷ Nussbaum, M. C. (2004), *Hiding from Humanity: Disgust, Shame and the Law*. Princeton: Princeton University Press. σελ. 218.

¹⁸ National Research Council (2018), *Hope People Learn II: Learners, Contexts and Cultures*. National Academy Press: Washington D.C.

επηρεάζει τη συμπεριφορά και τη μάθηση και, ταυτόχρονα, η μάθηση επηρεάζει την ανάπτυξη και την υγεία του εγκεφάλου. Ορισμένες «επαναστατικές» απόψεις σχετικά με τη μάθηση μπορεί να είναι πιο βοηθητικές για το πρόγραμμα. Αυτές στηρίζονται στην άποψη ότι η ευφυΐα και η ικανότητα δεν είναι έμφυτες και μπορούν να αλλάξουν.

Οι γνώσεις μας για τη μάθηση αλλάζουν τον τρόπο που κατανοούμε την αποτελεσματική παιδαγωγική.

Η μάθηση επηρεάζεται από κοινωνικούς, γνωσιακούς, βιολογικούς και πολιτισμικούς παράγοντες¹⁹. Πλέον, κατανοούμε με μεγαλύτερη σαφήνεια ότι η παιδαγωγική πρέπει να λαμβάνει υπόψη της αυτούς τους παράγοντες, οι οποίοι διαφέρουν για κάθε παιδί. Επομένως, κατανοούμε ότι θα ήταν πιο αποτελεσματικό να χρησιμοποιήσουμε έναν συνδυασμό από παιδαγωγικές στρατηγικές, προκειμένου να απομακρυνθούμε από μια ενιαία για όλους προσέγγιση απέναντι στη διδασκαλία και τη μάθηση.

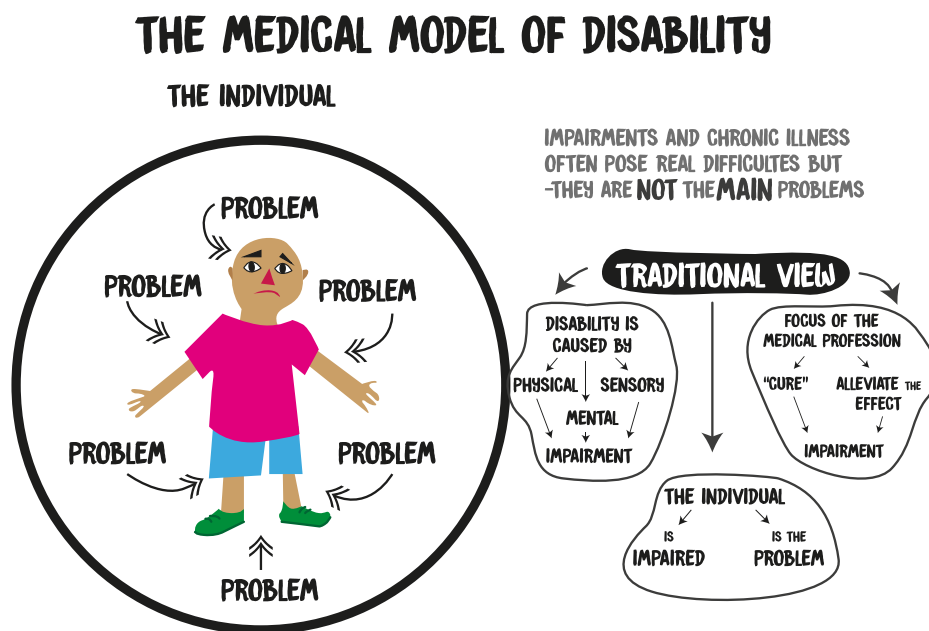
Η διαφορετικότητα είναι κάτι που δεν μπορούμε να αποφύγουμε και αλλάζει τον τρόπο που βλέπουμε τις ομάδες των παιδιών.

Οι διαφορές των παιδιών και το περιβάλλον στο οποίο μαθαίνουν, αλληλεπιδρούν μεταξύ τους διαρκώς. Επομένως, ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά αποκτούν τις γνώσεις και η υποστήριξη που μπορεί να χρειάζονται, διαφέρουν για κάθε παιδί. Η άποψη ότι μια τάξη είναι μια ομοιογενής μάζα από παιδιά που μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο, την ίδια χρονική στιγμή έχει αντικατασταθεί από την εξής άποψη: «Η κοινότητα της τάξης παρουσιάζει αναγκαστικά ποικιλομορφία και αποτελείται από άτομα που διαφέρουν με πολλούς τρόπους και μπορεί να χρειάζονται διαφορετικές μορφές υποστήριξης σε διαφορετικές χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια των σχολικών τους χρόνων».²⁰

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, ίσως ήρθε η στιγμή τα σχολεία να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν τη διαφορετικότητα ως «τη νέα κανονικότητα.»²¹ Η αλλαγή αυτή στις πεποιθήσεις θα μπορούσε να αποκαλύψει και να αμφισβητήσει τις υποσυνείδητες μεροληπτικές απόψεις και να ανοίξει τον δρόμο για τις πολιτικές και τις πρακτικές της συμπερίληψης, οι οποίες εστιάζουν στην παροχή ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής για όλους τους μαθητές.

4.2 Τα εμπόδια στην μάθηση: δύο μοντέλα

Στο σημείο αυτό, παραθέτουμε δύο μοντέλα: το Ιατρικό Μοντέλο Αναπηρίας και το Κοινωνικό Μοντέλο Αναπηρίας. Και στα δύο μοντέλα αναδεικνύεται η διαφορετικότητα, και όχι μόνο η αναπηρία, αντίθετα με όσα δηλώνει η ονομασία τους. Στη συνέχεια, συνδέουμε αυτά τα μοντέλα με τους παράγοντες που σχετίζονται με αυτά, ώστε να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα για το πως αλληλοσυνδέονται αυτές οι απόψεις.

ΠΗΓΗ: <http://dds.org.uk/taxi/medical-model.html>

19 Green, L. και Moodley, T. Thinking differently about educational support. In Engelbrecht, P and Green, L [εκδ.] 2018 Responding to the challenges of inclusive education in southern Africa. Pretoria: Van Schaik.

20 Davis L (2013) στο Slee, R. (2018) Inclusive Education Isn't Dead, It Just Smells Funny. London: Routledge. σελ. 52.

21 Davis L (2013) στο Slee, R. (2018) Inclusive Education Isn't Dead, It Just Smells Funny. London: Routledge. σελ. 52.

4.2.1 Το ιατρικό μοντέλο

Ο Alex και η καθηγήτρια Φυσικής του (1)

Ο Alex είναι δεκατριών χρονών και έχει μερική απώλεια της ακοής του. Του είναι ευκολότερο να μάθει κάτι όταν κάθεται μπροστά στον καθηγητή, στην πρώτη σειρά της τάξης, ώστε να μπορεί να βλέπει καλά τον καθηγητή του που μιλάει. Είναι πολύ καλός στη χειλεανάγνωση. Επίσης, έχει μερικούς φίλους που τον βοηθούν πολύ κατά τη διάρκεια του μαθήματος και διασφαλίζουν ότι καταλαβαίνει όλα όσα συμβαίνουν. Η υπεύθυνη καθηγήτρια της τάξης του παρατηρεί ότι, παρότι είναι πολύ καλός στα περισσότερα μαθήματα, φαίνεται πως δυσκολεύεται στη Φυσική, παρότι τα πήγε πολύ καλά πέρυσι με τον άλλον καθηγητή που είχε. Μιλάει με τον Alex για αυτό. Ο Alex του λέει ότι η καθηγήτρια της Φυσικής είναι πολύ αυστηρή με τις θέσεις των μαθητών και έτσι, ο Alex κάθεται πάντα στην άκρη της αίθουσας, προς τα πίσω. Δεν μπορεί να δει από εκεί πολύ καλά την καθηγήτρια. Οι φίλοι του που τον βοηθούν κάθονται μακριά του. Επομένως, δεν μπορεί να παρακολουθήσει το μάθημα και έχει σταματήσει να προσπαθεί. Θεωρεί ότι η καθηγήτρια είναι τρομακτική και δεν αισθάνεται άνετα να της μιλήσει. Η καθηγήτρια μάλλον θεωρεί ότι ο Alex απλώς δεν είναι καλός στη Φυσική. Αυτό που ενοχλεί τον Alex είναι ότι του αρέσει πολύ η Φυσική. Είναι μέλος της Ομάδας Φυσικής μαζί με τον παλιό καθηγητή του και έχει αρχίσει να σχεδιάζει ένα ρομπότ, για το οποίο μιλάει με μεγάλο ενθουσιασμό. Η υπεύθυνη καθηγήτρια της τάξης του Alex μιλάει με την καθηγήτρια της Φυσικής στην αίθουσα των διδασκόντων. Προσπαθεί να εξηγήσει την κατάσταση, αλλά η καθηγήτρια της Φυσικής λέει ότι αν ο Alex έχει πρόβλημα με την ακοή του θα πρέπει λάβει ειδική φροντίδα από το νοσοκομείο, ώστε να μπορεί να μάθει όσα μαθαίνουν και οι υπόλοιποι μαθητές, ανεξάρτητα από το που κάθεται στην τάξη. Διαφορετικά θα πρέπει «να πάει σε σχολείο για κωφά παιδιά», ώστε να βρίσκεται με παιδιά ίδια με αυτόν και να έχει καθηγητές που είναι εξειδικευμένοι στα προβλήματα ακοής. Η καθηγήτρια της λέει ότι ο Alex δεν θα μπορέσει έτσι και αλλιώς να πετύχει στο μάθημα της Φυσικής με κανέναν τρόπο, αν δεν ακούει καλά. Η διάταξη των θέσεων των μαθητών έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι όλοι παραμένουν ήσυχοι και δεν θέλει να αλλάξει τις θέσεις των μαθητών. Ο Alex και οι φίλοι του θα έκαναν πολύ θόρυβο αν κάθονταν μαζί. Δεν είναι δικό της πρόβλημα.

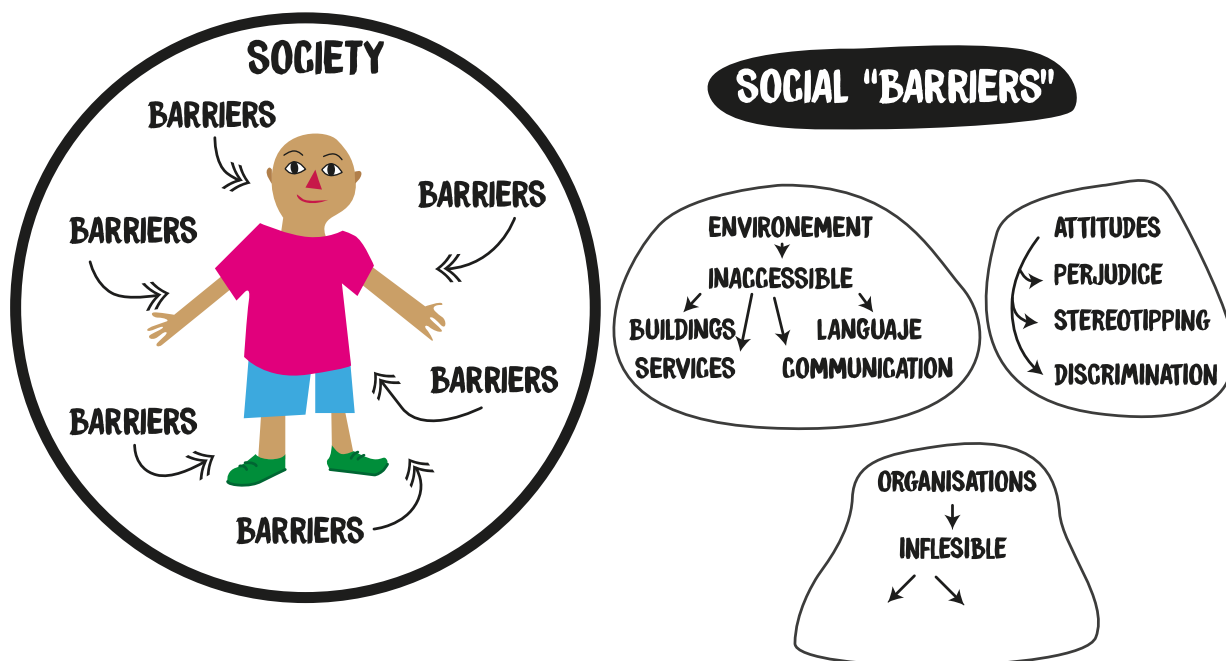
Ελπίζουμε ότι αυτό δεν θα συμβεί ποτέ στο σχολείο σας! Ωστόσο, αυτό είναι ένα βοηθητικό παράδειγμα για το ιατρικό μοντέλο, το οποίο:

- Αντιλαμβάνεται τη διαφορετικότητα ως εμπόδιο ή πρόβλημα που πρέπει να «διορθωθεί», ώστε το κάθε άτομο να μπορεί να ενσωματωθεί με όλους τους υπόλοιπους. Το άτομο είναι το πρόβλημα.
- Η διαφορετικότητα είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να διορθώσει κάποιος άλλος, συνήθως ένας γιατρός, εστιάζοντας στην ιατρική ή θεραπευτική παρέμβαση.
- Δίνει υπερβολική ελευθερία στους ειδικούς ιατρούς για να χειριστούν το πρόβλημα του ατόμου. Σε μερικές περιπτώσεις παιδιών, η ελευθερία αυτή δίνεται σε ειδικούς που μπορεί να αποφασίσουν ακόμα για την εκπαίδευση των παιδιών.
- Κατηγοριοποιεί, δημιουργεί στερεότυπα και στιγματίζει τους ανθρώπους που διαφέρουν.
- Προωθεί προκατειλημμένες απόψεις σχετικά με τις ικανότητες των μαθητών.
- Ενισχύει τις υποσυνείδητες μεροληπτικές απόψεις για μερικούς μαθητές ή για ομάδες μαθητών.

Είναι σαφές ότι το ιατρικό μοντέλο δεν υποστηρίζει τη συμπερίληψη. Στην πραγματικότητα, πολλές φορές οδηγεί στον αποκλεισμό από τη μάθηση ή στον διαχωρισμό κατά τη μάθηση. Ωστόσο, υπάρχει ένα διαφορετικό μοντέλο που είναι πιο βοηθητικό και μπορεί να αλλάξει την κουλτούρα του σχολείου σχετικά με τη συμπερίληψη.

4.2.2 Το κοινωνικό μοντέλο

THE SOCIAL MODEL OF DISABILITY

Πηγή: <http://ddsg.org.uk/taxi/social-model.html>

Η ακόλουθη μελέτη περίπτωσης βασίζεται πάλι στην ιστορία του Alex, αλλά περιλαμβάνει μια άλλη καθηγήτρια Φυσικής.

Ο Alex και η καθηγήτρια Φυσικής του (2)

Ελέγχοντας την επίδοση του Alex καθ' όλη τη διάρκεια του τριμήνου, η υπεύθυνη καθηγήτρια του τμήματός του παρατηρεί ότι τα πάει πολύ καλά σε όλα τα μαθήματα, και ειδικότερα ότι αριστεύει στη Φυσική. Μιλάει με τον Alex για αυτό. Ο Alex λέει ότι λατρεύει το μάθημα της Φυσικής. Στην αρχή της χρονιάς η καθηγήτριά του μίλησε μαζί του και με τους δύο καλύτερους του φίλους που τον βοηθούν στα μαθήματα. Ρώτησε τον Alex με ποιον τρόπο θα μπορούσε να παρακολουθήσει καλύτερα το εργαστήριο της Φυσικής και τι θα μπορούσε να κάνει για να τον βοηθήσει. Ο Alex συμφώνησε με την καθηγήτριά του τα ξής: - Ο Alex θα κάθεται στην μπροστινή σειρά στην αίθουσα. - Οι δύο φίλοι του θα μπορούσαν να κάτσουν δίπλα του, ο καθένας από κάθε πλευρά, ώστε να μην φλυαρούν και να χαζεύουν και ο Alex να ξέρει τι συμβαίνει στο μάθημα. - Η καθηγήτρια θα δώσει στον Alex εκ των προτέρων το βασικό λεξιλόγιο, ώστε να γνωρίζει όσες νέες λέξεις μπορεί να χρειαστεί να κάνει χειλεανάγνωση. - Η καθηγήτρια θα προσπαθεί να κοιτάει με το πρόσωπό της την τάξη. Ο Alex θα μπορεί να διαβάζει εύκολα τα χείλη της και η καθηγήτρια θα προσπαθεί να μην γράφει στον πίνακα ενώ μιλάει. - Η καθηγήτρια θα συνεργαστεί με το Τμήμα Συμπερίληψης για να σιγουρευτεί ότι ενημερώνεται για οποιεσδήποτε νέες στρατηγικές, ώστε να βοηθήσει τους μαθητές της τάξης με μερική απώλεια ακοής. - Ο Alex θα ρωτάει οτιδήποτε δεν καταλαβαίνει την ημέρα του μαθήματος. Ως αποτέλεσμα, ο Alex νιώθει σιγουριά στο μάθημα της Φυσικής και ξέρει τι να κάνει αν αντιμετωπίσει κάποια δυσκολία. Βρίσκει την καθηγήτρια πολύ προσεγγίσιμη και την εμπιστεύεται. Λέει ότι είναι πάντα χαρούμενη να απαντάει στις ερωτήσεις του και δείχνει ενδιαφέρον για όσα κάνει ο Alex στην Ομάδα Φυσικής. Επίσης, ρώτησε τον Alex αν θα ήθελε να μιλήσει στην τάξη για την εμπειρία του με τον ήχο, καθώς θα συναντήσουν ένα αντίστοιχο κεφάλαιο στην ύλη τους για τη Φυσική. Ο Alex λέει ότι αν τον βοηθήσουν οι φίλοι του θα το κάνει.

Μέσα από αυτήν τη μελέτη περίπτωσης, μπορούμε να κατανοήσουμε ότι, σύμφωνα με το κοινωνικό μοντέλο, στο πλαίσιο του σχολείου:†

- Τα εμπόδια στη μάθηση έχουν επιβληθεί από την κοινωνία. Δεν είναι το άτομο το πρόβλημα, το εμπόδιο είναι το πρόβλημα.
- Είναι ευθύνη της κοινωνίας, δηλαδή της σχολικής κοινότητας να σκεφτεί με ποιον τρόπο θα άρει τα εμπόδια για τη μάθηση, ώστε να παρέχει σε όλους τους μαθητές ισότιμη πρόσβαση στο πρόγραμμα σπουδών του
- Η δύναμη για τη λήψη των αποφάσεων δεν ανήκει στα χέρια ενός ειδικού. Τα προβλήματα εξετάζονται από κοινού. Τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές λειτουργούν ως «φορείς της αλλαγής». Αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη μάθηση του Alex και βρίσκουν λύσεις για τα πιθανά προβλήματα.
- Ο εκπαιδευτικός αμφισβητεί οποιοσδήποτε καθιερωμένες απόψεις ή υποσυνείδητες μεροληπτικές απόψεις μπορεί να υπάρχουν σχετικά με τις ικανότητες των μαθητών. Αντίθετα, διασφαλίζει ότι παρέχει στον μαθητή όσα χρειάζεται για να έχει μια ισότιμη ευκαιρία στα ίδια μαθησιακά αποτελέσματα όπως και όλοι άλλοι. Οι εκπαιδευτικοί, με αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζουν ότι υπάρχουν οι ίδιες υψηλές προσδοκίες για όλους.
- Η διαφορετικότητα εκτιμάται ως αξία και θεωρείται πλούτος.

Όπως θα θυμάστε, στην αρχή του εγχειριδίου περιγράψαμε το συμπεριληπτικό σχολείο ως «ένα σχολείο που βρίσκεται διαρκώς σε κίνηση.»²² Η αλλαγή των στάσεων και των συμπεριφορών, και επομένως, η αλλαγή της κουλτούρας, εγκαταλείποντας το ιατρικό μοντέλο και υιοθετώντας το κοινωνικό, μπορεί να είναι μεταμορφωτική, όπως δείχνει και ο πίνακας:

MEDICAL / SOCIAL MODELS

Medical And Social Model Thinking In Schools

MEDICAL MODEL THINKING	SOCIAL MODEL THINKING
Child is faulty	Child is Valued
Diagnosis	Strengths and Needs defined by self and others
Labeling	Identify Barriers and develop solutions
Impairment becomes Focus of attention	Outcome based programme designed
Assessment, monitoring, programmes of therapy imposed	Resources are made available to Ordinary services
Segregation and alternative services	Training for Parents and Professionals
Ordinary needs put on hold	Relationships nurtured
Reentry if normal enough OR Permanent Exclusion	Diversity Welcomed, Child is Included
Society remains unchanged	Society Evolves

Πηγή: <https://ukdhm.org/what-is-ukdhm/the-social-model/>

Το κοινωνικό μοντέλο αμφισβητεί τη έννοια του «κανονικού» και παροτρύνει όλους όσους σχετίζονται με το σχολείο να κοιτάξουν το σχολείο υιοθετώντας μια διαφορετική ματιά. Αυτή η ματιά τους καλεί να εξετάσουν τον δικό τους ρόλο, μέσω της στάσης και της συμπεριφοράς τους, στην δημιουργία των εμποδίων για τη συμπερίληψη. Αν μέσω αυτής της ενδοσκόπησης, καταφέρετε να αλλάξετε τη συνείδηση και την κουλτούρα, αυτή η αλλαγή, όπως είδαμε και στο μοντέλο στην αρχή της παρούσας ενότητας, θα προκαλέσει και την αλλαγή της πολιτική και της πρακτική και προωθούν τη συμπερίληψη.

22 Booth, T. και Ainscow, M, op.cit.p.

Εργαστήρια ενηλίκων για την αύξηση της κατανόησης σχετικά με τη συμπερίληψη και τη συλλογή απόψεων για την κατάσταση σήμερα και τις προτεραιότητες

Σε αυτήν την ενότητα θα παρέχουμε μερικές προτάσεις για τις δραστηριότητες των εργαστηρίων για τους ενήλικες φορείς του σχολείου. Οι δραστηριότητες στην τάξη για τους μαθητές συμπεριλαμβάνονται στο εγχειρίδιο σε διαφορετική ενότητα και θα αναφερθούν στο παρόν σημείο.

Για ποιους πρέπει να διοργανώσουμε τα εργαστήρια, πότε και γιατί;

Για τη Φάση 2 του προγράμματος θα χρειαστεί να διασφαλίσετε την εμπιστοσύνη, τη συνεργασία και τη συμμετοχή των παραγόντων του σχολείου στη συλλογή λεπτομερών απόψεων για το σχολείο σας. Κατά τη διάρκεια, επομένως, της Φάσης 1, είναι σημαντικό οι ενήλικες φορείς του σχολείου σας να:

- Γνωρίσουν το πρόγραμμα: τους στόχους, τα βήματα και τις προσδοκίες για τη συμμετοχή τους.
- Αναπτύξουν μια κοινή κατανόηση και γλώσσα σχετικά με τη συμπερίληψη.
- Δώσουν τις αρχικές απόψεις τους για το πόσο συμπεριληπτικό είναι το σχολείο σήμερα και τις μελλοντικές προτεραιότητες.

Οι κύριοι ενήλικες φορείς του σχολείου είναι το προσωπικό του σχολείου, όλο το προσωπικό και όχι μόνο το διδακτικό, οι διευθυντές και οι γονείς. Αυτοί οι φορείς είναι πολύ σημαντικοί για την επιτυχία του προγράμματος και θα πρέπει να συμμετέχουν στα εργαστήρια της Φάσης 1.

Παρότι θα ήταν ρεαλιστικό να προγραμματίσετε τη συμμετοχή όλου του προσωπικού και των διευθυντών στα εργαστήρια, είναι απίθανο να ισχύσει το ίδιο και για τους γονείς. Επομένως, θα πρέπει να σκεφτείτε αν θα επιθυμούσατε να συμμετάσχουν ορισμένοι συγκεκριμένοι γονείς και να σχεδιάσετε καταλλήλως τα εργαστήρια.

Τι θα πρέπει να συμπεριλάβουμε στα εργαστήρια;

Το υλικό του εγχειριδίου για τη Φάση 1 είναι ένας καλός οδηγός για το τι θα πρέπει να συμπεριλάβετε. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει όλα όσα θα μπορούσε να συμπεριλάβει ένα ολοκληρωμένο εργαστήριο.

Φυσικά, μπορείτε να προσθέσετε τις δικές ενότητες ή να αλλάξετε τη σειρά των δράσεων. Επίσης, έχουμε παραλείψει επιτίηδες να συμπεριλάβουμε το χρονοδιάγραμμα στον παρακάτω πίνακα, καθώς εσείς γνωρίζετε καλύτερα το σχολείο σας και πόσο χρόνο θα χρειαστεί για κάθε ενότητα.

Ο πίνακας παρουσιάζει όσα θα μπορούσατε να συμπεριλάβετε σε ένα ολόημερο εργαστήριο. Οι προτάσεις μπορούν να χωριστούν σε διαφορετικές κατηγορίες και να υλοποιηθούν από μικρότερα εργαστήρια, ανάλογα με τις ανάγκες και την υποδομή του σχολείου σας.

Ενότητα	Περιγραφή
Εισαγωγικές δραστηριότητες.	Καλωσόρισμα Γιατί βρισκόμαστε σήμερα εδώ; Σύνομη περιγραφή του προγράμματος Inclusive Schools και των στόχων του εργαστηρίου Συμφωνήστε τους κανόνες: Πώς θα συνεργαστούμε με στόχο τη συμπερίληψη όλων στο εργαστήριο. Δραστηριότητα προθέρμανσης
Τι είναι η συμπερίληψη;	Τι δεν είναι; Αποκλεισμός, διαχωρισμός, ένταξη Ορισμός της συμπερίληψης Η συμπερίληψη ως μέρος μιας συνολικής πορείας, όχι ως μια μεμονωμένη εκδήλωση
Αξίες και συμπεριφορές της συμπερίληψης	Τι είναι οι αξίες; Συζήτηση και καθορισμός των αξιών της συμπερίληψης του σχολείου Σύνδεση των αξιών με τις συμπεριφορές: τι σημαίνουν αυτές οι αξίες για όσα λέμε και κάνουμε; Πώς θα συμβιώσουμε;
Συμπεριληπτικά σχολεία	Πώς λειτουργεί η συμπερίληψη στο σχολείο; Οι τρεις διαστάσεις: • Η κουλτούρα και ο θεμελιώδης ρόλος της • Πολιτική: ισότιμη πρόσβαση, παγκόσμιοι παράγοντες, ο ρόλος της στην προώθηση της πρακτικής • Πρακτική: προώθηση της ισότητας μέσω της παιδαγωγικής της συμπερίληψης, γνώσεις, πράξεις και πεποιθήσεις Σχέση αλληλεξάρτησης ανάμεσα στην κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική, η εφαρμογή τους όσον αφορά την αξιολόγηση και το κόστος
Εμπόδια και υποστήριξη για τη συμπερίληψη	Η έννοια του «κανονικού»: η παραδοσιακή σκέψη και τι γνωρίζουμε σήμερα: οι υποσυνείδητες μεροληπτικές απόψεις και ο ρόλος της δύναμης Ιατρικό και Κοινωνικό Μοντέλο Αναπηρίας Εμπόδια και υποστήριξη σχετικά με την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική
Το πρόγραμμα Inclusive Schools και το σχολείο μας	Συγκεκριμένοι στόχοι για το σχολείο Οι φάσεις του προγράμματος με λεπτομέρεια Τι χρειάζεται το πρόγραμμα από το προσωπικό, τους διευθυντές, τους γονείς και τους μαθητές καθ' όλη την πορεία του Εδώ, ίσως χρειαστεί να ορίσετε έναν κανόνα με το προσωπικό. Η πρακτική που ακολουθείται στην τάξη θα αλλάξει σε περίπτωση που οι φορείς του σχολείου επιλέξουν την πρακτική ως τομέα προτεραιότητας. Οι αλλαγές θα είναι σταδιακές και θα έχουν την υποστήριξη του σχολείου Διαχείριση του προγράμματος: Ποιος θα κάνει τι, πότε και που. Για να εισάγετε: • τον ρόλο του ηγέτη του σχολείου και της κύρια ομάδας • την περιγραφή των δραστηριοτήτων στην τάξη • την εκτιμώμενη ημερομηνία της Inclusion Week Στελεχώστε την κύρια ομάδα, αν δεν έχει ακόμα οριστεί
Πού βρισκόμαστε σήμερα; Προτεραιότητες	Δραστηριότητες/ερωτηματολόγια για την εξέταση των απόψεων σχετικά με τη στάση του σχολείου απέναντι στην κουλτούρα, την πολιτική, την πρακτική της συμπερίληψης και τις προτεραιότητες.
Ερωτήσεις	Χρόνος για συζήτηση και ερωτήσεις, τα επόμενα βήματα

Πώς πρέπει να οργανώσουμε τα εργαστήρια;

Τα εργαστήρια πρέπει να είναι οργανωμένα με βάση τη συμπερίληψη. Επομένως, θα πρέπει να:

- Πραγματοποιηθούν στα πλαίσια ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, το οποίο μπορεί να καλλιεργηθεί από την έναρξη του εργαστηρίου.
- Βασίζονται σε σαφή μαθησιακά αποτελέσματα.
- Χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία μάθησης, π.χ. κείμενα, εικόνες, ταινίες, ήχος και τις διάφορες αισθήσεις.
- Χρησιμοποιείστε μια ποικιλία από:
  - » εργαλεία μάθησης, π.χ. κείμενα, εικόνες, ταινίες, ήχος, κίνηση, ώστε οι συμμετέχοντες να χρησιμοποιήσουν τις διάφορες αισθήσεις τους.
  - » δραστηριότητες που προβλέπουν τη διαδραστική αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων με το υλικό, π.χ. συζήτηση βάσει των παραγόντων διέγερσης της σκέψης, ατομική ενδοσκόπηση, οπτικά σχήματα όπως διαγράμματα, παιχνίδια, γραπτές εργασίες, ζωγραφιές, παιχνίδια ρόλων κ.λπ.
  - » μεγέθη ομάδων, ζευγάρια, μικρές ή μεγάλες ομάδες, καθώς και ατομική μάθηση.
- Χρησιμοποιείστε κλιμακωτές εργασίες ώστε να καθοδηγήσετε τους συμμετέχοντες βήμα προς βήμα μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία, ξεκινώντας και συνδέοντάς το εργαστήριο με τη γνώση που τους είναι οικεία.
- Δώστε τους λίγο χρόνο για να συζητήσετε, ώστε να συμμετέχουν όλοι και να ακουστούν όλες οι φωνές, ακόμα και όσων έχουν αμφιβολίες. Είναι σημαντικό να ακουστούν και οι ανησυχίες και να εντοπιστούν ώστε να αντιμετωπιστούν, όσο είναι δυνατό, σε αυτό το στάδιο.
- Επιβεβαιώστε την ύπαρξη της διαφορετικότητας. Χρησιμοποιείστε παραδείγματα που αμφισβητούν τα στερεότυπα και δείχνουν ότι η διαφορετικότητα είναι κάτι αναμενόμενο, θετικό και αποτελεί πλούτο για το σχολείο, αντί για εμπόδιο.
- Φροντίστε να έχουν όλοι οι συμμετέχοντες πρόσβαση και ισότιμη συμμετοχή.

Τα εργαστήρια μπορεί να οργανωθούν σε μικρές ή μεγάλες ομάδες, αναλόγως με τις δικές σας συνθήκες. Θα χρειαστεί να συμμετέχουν αρκετά άτομα ώστε να έχετε πλούσιο διάλογο και ενεργή συμμετοχή. Πάνω από δέκα με δώδεκα άτομα είναι ιδανικός αριθμός.

Αν η ομάδα είναι μεγάλη, θα μπορούσατε να έχετε δύο υπεύθυνους για το εργαστήριο οι οποίοι θα παραδώσουν τη διάλεξη τους και θα διατηρήσουν την δυναμική της ομάδας.

Αν στα εργαστήρια συμμετέχουν και άτομα με ειδικές εμπειρίες, θα μπορούσαν να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Σε αυτή την περίπτωση, βεβαιωθείτε ότι τους έχει δώσει σαφείς οδηγίες για το τι χρειάζεστε από αυτούς και τι χρονικό περιθώριο έχουν.

Ερωτηματολόγια για ενήλικες φορείς του σχολείου: αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας για δράση

Αυτή η ενότητα περιέχει δύο υποδείγματα ερωτηματολογίων τα οποία μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για τους ενήλικες φορείς του σχολείου κατά τη διάρκεια της Φάσης 1. Έχουν σχεδιαστεί ώστε να σας επιτρέψουν να συλλέξετε τις αρχικές απόψεις των ενηλίκων σχετικά με τη συμπερίληψη και το σχολείο και να σας βοηθήσουν να αναγνωρίσετε τρεις τομείς προτεραιότητας για δράση, για τους οποίους θα εργαστείτε στο υπόλοιπο ακαδημαϊκό έτος.

Το πρώτο ερωτηματολόγιο απευθύνεται στο προσωπικό και τους διευθυντές του σχολείου. Αυτό το ερωτηματολόγιο χωρίζεται στις τρεις διαστάσεις που αναφέραμε παραπάνω, την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική, όπως ήδη περιγράψαμε. Οι δείκτες μπορούν να αποτελέσουν, επίσης, τη βάση για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της πορείας του σχολείου σας προς τη συμπερίληψη κατά τα επόμενα χρόνια.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε γονείς και δεν είναι χωρισμένο στις διαφορετικές διαστάσεις.

Επίσης, τα δύο ερωτηματολόγια ζητούν από τους φορείς του σχολείου να αναγνωρίσουν τρία πράγματα που το σχολείο υλοποιεί με επιτυχία σχετικά με τη συμπερίληψη και τρία σημεία που επιδέχονται βελτίωση.

Μπορείτε να τροποποιήσετε και να προσθέσετε στα ερωτηματολόγια ό,τι κρίνετε, ώστε να είναι προσαρμοσμένα στο σχολείο σας.

Η συλλογή των απόψεων των μαθητών θα πραγματοποιηθεί μέσω των δραστηριοτήτων στην τάξη.

Inclusive Schools: ερωτηματολόγιο για το προσωπικό, Φάση 1 (αρχικές απόψεις και προτεραιότητες)

Εισαγωγή

Σας ευχαριστούμε για τον χρόνο που θα αφιερώσετε για να συμπληρώσετε αυτό το ερωτηματολόγιο. Δεν θα χρειαστείτε παραπάνω από δεκαπέντε λεπτά για να το ολοκληρώσετε. Το ερωτηματολόγιο είναι ουσιαστικής σημασίας για τις πρώτες σκέψεις για το σχολείο μας και τη συμπεριληψη.

Το ερωτηματολόγιο καλύπτει τις τρεις διαστάσεις των συμπεριληπτικών σχολείων: την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική. Σε κάθε διάσταση αντιστοιχούν μια σειρά από δηλώσεις. Για κάθε δήλωση επιλέξτε το κουτί που επιθυμείτε στα δεξιά του ερωτηματολογίου, δίπλα από κάθε δήλωση, για να δηλώσετε τις εξής απαντήσεις:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Στο τέλος του ερωτηματολογίου υπάρχουν δύο επιπλέον ερωτήσεις. Η ερώτηση σχετικά με τις προτεραιότητες είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς θα καθορίσει τα επόμενα βήματα του σχολείου μας.

Το ερωτηματολόγιο αρχίζει στην επόμενη σελίδα.

Παρακαλούμε μην διστάσετε να ζητήσετε διευκρινήσεις, αν τις χρειάζεστε, ενώ το συμπληρώνετε. Σας ευχαριστούμε ακόμα μια φορά για τον χρόνο σας.

Διάσταση	Δείκτης	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Κουλτούρα	Στο σχολείο μας, οι στάσεις και οι πεποιθήσεις μας δείχνουν ότι...					
	1. Οποιοσδήποτε αποτελεί μέρος του ή επισκέπτεται το σχολείο νιώθει ευπρόσδεκτος					
	2. Όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας συμπεριφέρονται το ένα απέναντι στο άλλο με σεβασμό και αξιοπρέπεια					
	3. Η υγεία και η ευημερία όλων των μελών του σχολείου είναι σημαντική					
	4. Το σχολείο διαθέτει ένα σαφές όραμα και τη δέσμευση για τη παροχή εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά					
	5. Όλο το προσωπικό είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση και την πρόοδο όλων των παιδιών					
	6. Υπάρχουν υψηλές προσδοκίες για όλα τα παιδιά όσον αφορά τη φοίτηση, τη μάθησή τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους					
	7. Το προσωπικό πιστεύει ότι έχει τη δυνατότητα να φέρει την αλλαγή όσον αφορά την ανάπτυξη όλων των παιδιών					

Διάσταση	Δείκτης	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Κουλτούρα	8. Το προσωπικό και οι γονείς συνεργάζονται για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των παιδιών και να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια στην πρόσβαση και την συμμετοχή στην εκπαίδευση					
	9. Το προσωπικό και οι διευθυντές συνεργάζονται για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των παιδιών και να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια στην πρόσβαση και τη συμμετοχή στην εκπαίδευση					
	10. Το προσωπικό συνεργάζεται αποτελεσματικά για να υποστηρίξει την ανάπτυξη των παιδιών και να αντιμετωπίσει τα εμπόδια στην πρόσβαση και τη συμμετοχή στην εκπαίδευση					
	11. Το προσωπικό και τα παιδιά έχουν άριστες σχέσεις οι οποίες λειτουργούν υποστηρικτικά για τη μαθησιακή διαδικασία					
	12. Όλοι αντιλαμβάνονται και προσδοκούν ότι όλοι είναι διαφορετικοί μεταξύ τους, χωρίς να αντιμετωπίζουν μερικούς ανθρώπους ως «φυσιολογικούς» και άλλους ως «μη φυσιολογικούς»					
	13. Όλοι αντιλαμβάνονται και προσδοκούν ότι, επειδή ακριβώς οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, είναι πιθανό να χρειάζονται διαφορετική υποστήριξη σε διαφορετικές στιγμές, ώστε η εμπειρία τους από το σχολείο να είναι ισότιμη					
	14. Η διαφορετικότητα θεωρείται πλούτος και όχι εμπόδιο και, έτσι, αναγνωρίζεται η αξία όλων των ανθρώπων					
	15. Αναγνωρίζονται οι διαφορετικές μορφές επιτυχίας, και όχι μόνο τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα					
	16. Όταν οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν εμπόδια στη μάθηση και τη συμμετοχή, τα εμπόδια αυτά θεωρούνται το πρόβλημα το οποίο πρέπει να επιλυθεί. Το άτομο δεν αντιμετωπίζεται ως «το πρόβλημα»					
17. Είναι ξεκάθαρο ότι οι διακρίσεις και ο εκφοβισμός δεν έχουν θέση και χώρο στο σχολείο						
18. Η απάντηση που δίνεται στις συμπεριφορές που προκαλούν συγκρούσεις, που εισάγουν διακρίσεις και εκφοβισμό, καλεί τα άτομα να αναλάβουν την ευθύνη τους και να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους, ενώ σέβεται τις αξίες του σεβασμού και της αξιοπρέπειας						
Οι πολιτικές του σχολείου μας αποδεικνύουν ότι...						
Πολιτική	19. Όλα τα παιδιά που ζουν στην τοπική κοινότητα μπορούν να φοιτήσουν στο σχολείο					
	20. Οποιαδήποτε τυχόν εμπόδια που προκύπτουν σχετικά με τη φοίτηση ή τη συμμετοχή στην εκπαίδευση, αντιμετωπίζονται					
	21. Ο χώρος του σχολείου, δηλαδή τα κτίρια, οι παιδικές χαρές, οι κήποι κ.λπ., είναι οργανωμένοι έτσι ώστε όλοι, συμπεριλαμβανομένων των επισκεπτών, να έχουν πρόσβαση και να μπορούν να συμμετέχουν στην ζωή του σχολείου					
	22. Το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου είναι σχεδιασμένο ώστε όλα τα παιδιά να έχουν πρόσβαση στη μάθηση					

Διάσταση	Δείκτης	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Πολιτική	23. Το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου είναι σχεδιασμένο ώστε να αναπτύξει μια μεγάλη ποικιλία από δεξιότητες, χαρίσματα και ικανότητες, οι οποίες προετοιμάζουν τους μαθητές για τη ζωή τους μετά το σχολείο					
	24. Ενθαρρύνονται, αξιολογούνται, αναγνωρίζονται και επιβραβεύονται διάφορες μορφές επιτυχίας (όχι μόνο τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα)					
	25. Οι μαθησιακές και διδακτικές δραστηριότητες είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να μπορούν να συμμετέχουν πλήρως σε αυτές όλοι οι μαθητές					
	26. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη δίνει τη δυνατότητα στο προσωπικό του σχολείου να ανταποκρίνεται θετικά στη διαφορετικότητα					
	27. Οι κοινωνικές ομάδες των μαθητών διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση στη μάθηση και την επίτευξη αποτελεσμάτων. Οι ομάδες αυτές δεν περιθωριοποιούν ορισμένους μαθητές					
	28. Παρέχεται αποτελεσματική υποστήριξη (προσωπικό και πόροι) από το σχολείο στους μαθητές, η οποία συμπεριλαμβάνει θέματα όπως ψυχική και συναισθηματική υγεία, επικοινωνία και αλληλεπίδραση, απόκτηση γνώσεων, αισθητηριακές και σωματικές ανάγκες, κοινωνικές ανάγ					
	29. Παρέχεται αποτελεσματική υποστήριξη στα παιδιά που έχουν μεγαλύτερες ανάγκες					
	30. Η υποστήριξη που παρέχεται στα παιδιά, είτε εσωτερική ή εξωτερική ή και τα δύο, είναι αποτελεσματικά σχεδιασμένη και οργανωμένη					
	31. Η υποστήριξη που παρέχεται στα παιδιά είναι οργανωμένη έτσι ώστε να ενθαρρύνει τη συμπεριληψη (αντί του αποκλεισμού και της ενσωμάτωσης). Δεν στιγματίζει ή περιθωριοποιεί τους μαθητές που τη λαμβάνουν					
	32. Έχουν καθιερωθεί σαφή συστήματα παραπομπής και ανταλλαγής πληροφοριών, προκειμένου να αναγνωρίζονται αποτελεσματικά οι ανάγκες των παιδιών και να γνωστοποιούνται ευρέως οι σχετικές στρατηγικές					
	33. Έχουν καθοριστεί σαφείς κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά την ευθύνη και τη λογοδοσία σχετικά με την ανάπτυξη και την πρόοδο όλων των παιδιών					
	34. Η χρηματοδότηση της υποστήριξης που παρέχεται στα παιδιά διέπεται από διαφάνεια					
	35. Οι προσδοκίες σχετικά με τη συμπεριφορά των μαθητών συνδέονται με τη μάθηση					
	36. Υπάρχουν σαφείς προσδοκίες και συστήματα για την ανάπτυξη και τη διατήρηση των σχέσεων και των συμπεριφορών που βασίζονται στον σεβασμό και την αξιοπρέπεια					
	37. Οι συμπεριφορές που εισάγουν διακρίσεις και οι συμπεριφορές εκφοβισμού αντιμετωπίζονται πάντα, δεν αγνοούνται					

Διάσταση	Δείκτης	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Πολιτική	38. Όταν οι σχέσεις δυσχεραίνουν ή οι συμπεριφορές δημιουργούν συγκρούσεις, υπάρχουν σαφή συστήματα που καλούν τα άτομα να αναλάβουν την ευθύνη και να λογοδοτήσουν, καθώς και να διατηρήσουν τον αμοιβαίο σεβασμό και αξιοπρέπεια					
	39. Αναμένεται πάντα ότι θα χρησιμοποιηθούν ποικίλες στρατηγικές για την υποστήριξη των παιδιών, πριν τον αποκλεισμό τους. Ο αποκλεισμός δεν αποτελεί την πρώτη επιλογή					
	40. Εφαρμόζονται κατά ισότιμο τρόπο, για όλους τους μαθητές, στρατηγικές που υποστηρίζουν τη συμπεριφορά των μαθητών					
	41. Υπάρχει μια σαφής και αποτελεσματική πολιτική ένταξης για όλους όσους είναι καινούργιοι στο σχολείο					
	42. Όλα τα συστήματα ανθρώπινου δυναμικού του σχολείου (απασχόληση, προαγωγές, πειθαρχία, καταγγελίες) διέπονται από διαφάνεια και εφαρμόζονται κατά ισότιμο τρόπο					
	43. Τα σχέδια ανάπτυξης του σχολείου καταρτίζονται με τη συμμετοχή όλων των παραγόντων του σχολείου					
Η πρακτική που εφαρμόζει το σχολείο μας αποδεικνύει ότι...						
Πρακτική	44. Το προσωπικό διαθέτει επαρκείς γνώσεις για το τι πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τότε, και πως θα το μάθουν					
	45. Το προσωπικό γνωρίζει και εφαρμόζει αποτελεσματικές στρατηγικές οργάνωσης και διαχείρισης της τάξης					
	46. Το προσωπικό γνωρίζει και έχει την αυτοπεποίθηση ώστε να χρησιμοποιήσει στρατηγικές διαχείρισης και ενθάρρυνσης της θετικής συμπεριφοράς					
	47. Το προσωπικό γνωρίζει και έχει την αυτοπεποίθηση ώστε να χρησιμοποιήσει στρατηγικές διαχείρισης συγκρούσεων, οι οποίες καλούν τα άτομα να αναλάβουν την ευθύνη τους και να λογοδοτήσουν, ενώ διατηρούν τον αμοιβαίο σεβασμό και την αξιοπρέπεια					
	48. Οι τάξεις λειτουργούν ως συμπεριληπτικές κοινότητες, όπου η αξία της συμβολής όλων εκτιμάται, και τα λάθη και η ανάληψη ρισκων είναι ευπρόσδεκτα ως ευκαιρίες για μαθήματα					
	49. Το προσωπικό διαθέτει επαρκείς γνώσεις και το απαραίτητο επίπεδο κατανόησης των διαφορών και των αναγκών των παιδιών, ώστε να σχεδιάσει πλούσιες μαθησιακές ευκαιρίες για όλα τα παιδιά (Προσοχή: η ερώτηση αφορά την διεύρυνση της καθημερινής πρακτικής του μαθήματος, δεν χρειάζονται ειδικές γνώσεις)					
	50. Το προσωπικό διαθέτει επαρκείς γνώσεις και το απαραίτητο επίπεδο κατανόησης των ποικίλων παιδαγωγικών στρατηγικών της συμπερίληψης					
	51. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη υποστηρίζει την εφαρμογή παιδαγωγικών στρατηγικών της συμπερίληψης στην τάξη, καθώς και την εκμάθησή τους					
52. Το προσωπικό λαμβάνει υποστήριξη από το σχολείο για να πειραματιστεί και να αποτελεσει φορέας αλλαγής για την πρακτική της συμπερίληψης στις τάξεις του σχολείου του						

Διάσταση	Δείκτης	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
Πρακτική	53. Το προσωπικό έχει την αυτοπεποίθηση ώστε να χρησιμοποιήσει ένα εύρος από παιδαγωγικές στρατηγικές της συμπερίληψης στην τάξη					
	54. Το προσωπικό χρησιμοποιεί διαφοροποιημένες μεθόδους διδασκαλίας, μάθησης και αξιολόγησης, έτσι ώστε να συμμετέχουν όλα τα παιδιά στις ίδιες δραστηριότητες της τάξης, αντί να αναπτύσσει διαφορετικές δραστηριότητες για όλα τα παιδιά, για τα περισσότερα και για μερικά παιδιά απ' αυτά					
	55. Το προσωπικό γνωρίζει σε ποιον να απευθυνθεί για υποστήριξη, σε περίπτωση που την χρειαστεί κατά τον σχεδιασμό των μαθημάτων για παιδιά με ειδικές ανάγκες					
	56. Το προσωπικό γνωρίζει και κατανοεί τις πολιτικές και τη νομοθεσία η οποία υποστηρίζει την πρακτική της συμπερίληψης στο σχολείο του					
	57. Το προσωπικό χρησιμοποιεί τη διαθέσιμη υποστήριξη και τους διαθέσιμους πόρους, προκειμένου τα παιδιά να συμμετέχουν στη διδασκαλία όλα μαζί, αντί να διαχωρίζονται ή να διδάσκονται ξεχωριστά ενώ βρίσκονται στην ίδια αίθουσα					
	58. Το προσωπικό είναι σε θέση να υλοποιήσει το πρόγραμμα σπουδών με ευέλικτο τρόπο, ώστε να διασφαλίσει ότι όλα τα παιδιά έχουν πρόσβαση στο περιεχόμενό του					
	59. Τα παιδιά συμμετέχουν πλήρως και ενεργά στη μάθηση					
	60. Τα παιδιά έχουν συχνά την ευκαιρία να μαθαίνουν το ένα από το άλλο					
	61. Υπάρχουν διαθέσιμες εναλλακτικές κατευθύνσεις για το πρόγραμμα σπουδών, σε περίπτωση που πρέπει να διασφαλιστεί η διαρκής πρόσβαση και συμμετοχή των παιδιών στη μάθηση					
	62. Το προσωπικό κατανοεί και γνωρίζει πως να χρησιμοποιεί τις στρατηγικές αξιολόγησης που ενθαρρύνουν, αναγνωρίζουν και επιβραβεύουν διάφορες μορφές επιτυχίας, π.χ. κριτική σκέψη, επικοινωνία, συνεργασία, δημιουργικότητα και φαντασία κ.λπ.					
	63. Οι στρατηγικές αξιολόγησης χρησιμοποιούνται προκειμένου να ενθαρρύνουν, να αναγνωρίσουν και να επιβραβεύσουν τις προσωπικές επιτυχίες των παιδιών					
	64. Το προσωπικό χρησιμοποιεί στρατηγικές αξιολόγησης για τον σχεδιασμό των διαφοροποιημένων μαθημάτων, τα οποία εφαρμόζουν τη συμπερίληψη					
	65. Το προσωπικό έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί και να μάθει από τους συναδέλφους του, να σχεδιάσει, να αναπτύξει πόρους, διαδικασίες διδασκαλίας, παρατήρησης, συμβουλευτικής και καθοδήγησης, καθώς και να αξιολογήσει μαζί με τους συναδέλφους τη μαθησιακή διαδικασία					
	66. Οι διδακτικοί πόροι συνδέονται με τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις των παιδιών και ταυτίζονται με την ζωή τους					

Τρία πράγματα που υλοποιούμε επιτυχώς αναφορικά με τη συμπερίληψη είναι τα εξής:

- 1.
- 2.
- 3.

Οι τρεις πιο σημαντικές προτεραιότητες αναφορικά με τη συμπερίληψη, για τις οποίες και θα εργαστούμε στη συνέχεια είναι οι εξής:

- 1.
- 2.
- 3.

Inclusive Schools: ερωτηματολόγιο για τους γονείς, Φάση 1 (αρχικές απόψεις και προτεραιότητες)**Εισαγωγή**

Σας ευχαριστούμε για τον χρόνο που θα αφιερώσετε για να συμπληρώσετε αυτό το ερωτηματολόγιο. Δεν θα χρειαστείτε παραπάνω από δεκαπέντε λεπτά για να το ολοκληρώσετε. Το ερωτηματολόγιο είναι ουσιαστικής σημασίας για τις πρώτες σκέψεις για το σχολείο μας και τη συμπερίληψη.

Το ερωτηματολόγιο καλύπτει τις τρεις διαστάσεις των συμπεριληπτικών σχολείων: την κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική. Σε κάθε διάσταση αντιστοιχούν μια σειρά από δηλώσεις. Για κάθε δήλωση επιλέξτε το κουτί που επιθυμείτε στα δεξιά του ερωτηματολογίου, δίπλα από κάθε δήλωση, για να δηλώσετε τις εξής απαντήσεις:

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Στο τέλος του ερωτηματολογίου υπάρχουν δύο επιπλέον ερωτήσεις. Η ερώτηση σχετικά με τις προτεραιότητες είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς θα καθορίσει τα επόμενα βήματα του σχολείου μας.

Το ερωτηματολόγιο αρχίζει στην επόμενη σελίδα.

Παρακαλούμε μην διστάσετε να ζητήσετε διευκρινήσεις, αν τις χρειάζεστε, ενώ το συμπληρώνετε.

Όταν ολοκληρώσετε το ερωτηματολόγιο, επιστρέψτε το στον/στην [εισάγετε όνομα του μέλους του προσωπικού] έως τις [εισάγετε ημερομηνία].

Σας ευχαριστούμε ακόμα μια φορά για τον χρόνο σας.

Ερώτηση	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1. Νιώθω ευπρόσδεκτος στο σχολείο					
2. Τα παιδιά αισθάνονται ευπρόσδεκτα στο σχολείο					
3. Όταν τα παιδιά είναι καινούργια στο σχολείο, το σχολείο τα βοηθά να κατανοήσουν τον τρόπο λειτουργίας του και να νιώσουν μέλη του					
4. Όταν το παιδί μου ξεκίνησε στο σχολείο, το σχολείο με βοήθησε να κατανοήσω τον τρόπο λειτουργίας του και να νιώσω μέλος του					
5. Τα κτίρια, οι εκτάσεις και οι εγκαταστάσεις του σχολείου είναι καθαρές και ευχάριστες					
6. Όλοι όσοι έρχονται στο σχολείο έχουν πρόσβαση και χρησιμοποιούν πλήρως όλα τα κτίρια και τις εκτάσεις του σχολείου					
7. Το προσωπικό του σχολείου και οι μαθητές αντιμετωπίζουν την οικογένειά μου με σεβασμό όταν επισκεπτόμαστε το σχολείο					
8. Το προσωπικό του σχολείου και οι γονείς διατηρούν καλές σχέσεις					
9. Το σχολείο εκτιμά και λαμβάνει υπόψη του την οικογένειά μου όσο και τις υπόλοιπες οικογένειες					
10. Το σχολείο έχει δεσμευτεί να παρέχει εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά του					
11. Όλα τα παιδιά που ζουν στην τοπική κοινότητα μπορούν να φοιτήσουν στο σχολείο					
12. Η υγεία και η ευημερία όλων των παιδιών που φοιτούν στο σχολείο είναι σημαντική για το σχολείο					
13. Το σχολείο έχει υψηλές προσδοκίες από όλα τα παιδιά με ισότιμο τρόπο					
14. Το σχολείο εκτιμά και σέβεται με ισότιμο τρόπο όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, ικανοτήτων, ειδικών αναγκών, υγείας, θρησκείας, οικονομικής κατάστασης ή οποιασδήποτε άλλης διαφοράς					
15. Τα παιδιά και το προσωπικό του σχολείου διατηρούν καλές σχέσεις					
16. Οι επιτυχίες όλων των παιδιών εκτιμώνται το ίδιο, όχι μόνο τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα					
17. Το προσωπικό του σχολείου συνεργάζεται μαζί μου με σεβασμό για να υποστηρίξουμε το παιδί μου, είτε αυτό αφορά την φοίτηση, τη συμμετοχή, τη συμπεριφορά ή την επίδοσή του					
18. Συμπαθώ το προσωπικό του σχολείου και θεωρώ ότι είναι εύκολα προσεγγίσιμο, όταν χρειάζεται					
19. Γνωρίζω σε ποιον πρέπει να απευθυνθώ στο σχολείο αν χρειαστεί να κάνω κάποια ερώτηση ή να μιλήσω για κάτι					
20. Το προσωπικό του σχολείου ενδιαφέρεται για όσα του αναφέρω σχετικά με το παιδί μου					
21. Αν κάποιο παιδί έχει κάποιο πρόβλημα, το ίδιο το πρόβλημα αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα και όχι το παιδί					
22. Τα παιδιά μπορούν να μιλήσουν με ευκολία στο προσωπικό του σχολείου, σε περίπτωση που έχουν κάποιο πρόβλημα					
23. Τα παιδιά νιώθουν ότι η φωνή τους ακούγεται στο σχολείο					
24. Το παιδί μου συνήθως ανυπομονεί να έρθει στο σχολείο					
25. Τα παιδιά γνωρίζουν με σαφήνεια ποια συμπεριφορά πρέπει να έχουν στο σχολείο					
26. Έχω καταστήσει σαφές στο παιδί μου πως πρέπει να συμπεριφέρεται στο σχολείο					
27. Τα παιδιά είναι συνήθως ευγενικά μεταξύ τους					
28. Τα παιδιά που διαφέρουν μεταξύ τους έχουν καλές σχέσεις					

Ερώτηση	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Δεν συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
29. Το παιδί μου έχει καλούς φίλους στο σχολείο					
30. Τα παιδιά νιώθουν ασφαλή στο σχολείο					
31. Οι διακρίσεις και ο εκφοβισμός δεν έχουν θέση και χώρο στο σχολείο. Οι συμπεριφορές αυτές αντιμετωπίζονται πάντα αποτελεσματικά, δεν αγνοούνται					
32. Αν ανακάλυπτα ότι το παιδί μου έχει πέσει θύμα σχολικού εκφοβισμού ή διακρίσεων, το σχολείο θα μας βοηθούσε να επιλύσουμε το ζήτημα					
33. Αν τα παιδιά κάνουν κάτι κακό, τυχάνουν δίκαιης μεταχείρισης. Καλούνται να αναλάβουν την ευθύνη και να λογοδοτήσουν για τις πράξεις τους και, ταυτόχρονα, αντιμετωπίζονται με σεβασμό					
34. Αν τα παιδιά κάνουν κάτι κακό, το σχολείο δεν τα στέλνει αμέσως στο σπίτι					
35. Το σχολείο βοηθάει τα παιδιά να μάθουν να έχουν καλές σχέσεις με τους άλλους και να επιλύουν τα προβλήματα και τις διαφορές τους με μη βίαιο τρόπο					
36. Το σχολείο διασφαλίζει ότι το παιδί μου έχει όλα όσα χρειάζεται για να πετύχει τα ίδια αποτελέσματα με τα υπόλοιπα παιδιά					
37. Τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά στη μάθηση και το απολαμβάνουν					
38. Τα παιδιά μαθαίνουν συχνά από τα άλλα παιδιά και μαζί τα άλλα παιδιά στο πλαίσιο της τάξης					
39. Τα παιδιά έχουν συχνά την ευκαιρία να λάβουν ξεχωριστά την εκπαίδευσή τους, είτε μόνα τους είτε μαζί με τα άλλα παιδιά της τάξης τους					
40. Τα παιδιά γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν αν δυσκολευτούν με τα μαθήματα					
41. Το παιδί μου αποκτά πολλές γνώσεις και εμπειρίες από το σχολείο					
42. Οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν τη μάθηση έτσι ώστε τα παιδιά να ταυτίζονται με αυτήν και χρησιμοποιούν όσα γνωρίζουν για τη ζωή των παιδιών εκτός του σχολείου					
43. Τα παιδιά ενθαρρύνονται με ισότιμο τρόπο. Δεν υπάρχουν «αγαπημένοι» μαθητές					
44. Τα παιδιά μαθαίνουν σε ομάδες οι οποίες υποστηρίζουν την απόκτηση γνώσεων και δεν τα κάνουν να νιώθουν «διαφορετικά» από τους άλλους					
45. Αν κάποιος παιδί χρειάζεται υποστήριξη, το σχολείο είναι σε θέση να την παρέχει, είτε μέσω του δικού του προσωπικού είτε μέσω άλλων οργανισμών					
46. Αν κάποιος παιδί χρειάζεται υποστήριξη, οι γονείς συμμετέχουν στις συζητήσεις για τον σχεδιασμό της και την αξιολογούν					
47. Αν κάποιος παιδί χρειάζεται υποστήριξη, δεν του δημιουργείται το συναίσθημα ότι το διαχωρίζουν ή ότι είναι «διαφορετικό» από τα άλλα παιδιά					
48. Αν κάποιος παιδί λαμβάνει υποστήριξη, η πρόοδός του ελέγχεται στενά και οι γονείς ενημερώνονται τακτικά					
49. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες που πραγματοποιούνται εκτός του μαθήματος, πριν ή μετά το σχολείο ή κατά την ώρα του μεσημεριανού					
50. Έχω φιλικές σχέσεις με τους άλλους γονείς					
51. Έχω συμμετάσχει σε δραστηριότητες του σχολείου ώστε να κάνω το σχολείο ένα καλύτερο μέρος για το παιδί μου					

Τρία πράγματα που το σχολείο υλοποιεί επιτυχώς σχετικά με τη συμπερίληψη όλων των ατόμων είναι τα εξής:

- 1.
- 2.
- 3.

Τρία πράγματα που το σχολείο μας θα μπορούσε να βελτιώσει σχετικά με τη συμπερίληψη όλων των ατόμων είναι τα εξής:

- 1.
- 2.
- 3.

Δραστηριότητες στην τάξη για μαθητές

Η συνεργασία σας με τους μαθητές κατά τη διάρκεια της Φάσης 1 πρέπει να αντιστοιχεί και να ακολουθεί τη συνεργασία σας με τους ενήλικες. Επομένως οι μαθητές θα πρέπει να:

- αναπτύξουν μια κοινή κατανόηση και γλώσσα σχετικά με τη συμπερίληψη
- καταθέσουν τις απόψεις τους για πόσο συμπεριληπτικό είναι σήμερα το σχολείο τους, καθώς και τις προτεραιότητες για τα επόμενα βήματα.

Για την υλοποίηση της διαδικασίας αυτής έχουμε αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο σύνολο από δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν στην τάξη.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες δραστηριοτήτων. Η μία είναι σχεδιασμένη για παιδιά 9-11 ετών και η άλλη για παιδιά 12-15 ετών. Σας συνιστούμε να εξετάσετε και τις δύο κατηγορίες δραστηριοτήτων. Αν οι μαθητές σας είναι 11 ετών, αλλά είναι αρκετά ώριμοι, θα μπορέσουν να ακολουθήσουν τις δραστηριότητες που απευθύνονται σε μεγαλύτερους μαθητές. Αν εξετάζοντας τις δραστηριότητες για τα παιδιά 12-15 ετών, αποφασίσετε ότι οι μαθητές σας έχουν ανάγκη από λιγότερο περίπλοκες δραστηριότητες, πιθανόν να θελήσετε να χρησιμοποιήσετε τις δραστηριότητες για νεότερους μαθητές. Όπως θα παρατηρήσετε, αν εξετάσετε και τις δύο κατηγορίες, ορισμένες δραστηριότητες επαναλαμβάνονται, καθώς είναι κατάλληλες και για τις δύο ηλικιακές ομάδες. Ωστόσο, οι ερωτήσεις στο σύνολο των δραστηριοτήτων για τα παιδιά 12-15 ετών έχουν σχεδιαστεί ώστε να διεισδύουν σε μεγαλύτερο βάθος στα ζητήματα. Φυσικά, οι ερωτήσεις μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με τους μαθητές σας, ώστε να φτάνουν σε ακόμα μεγαλύτερο βάθος.

Σας παροτρύνουμε, φυσικά, να προσαρμόσετε το υλικό με τον τρόπο που ανταποκρίνεται στους μαθητές σας, προσθέτοντας ή αλλάζοντάς το όπως κρίνετε, διατηρώντας ταυτόχρονα τα βασικά μαθησιακά αποτελέσματα του κάθε συνόλου των δραστηριοτήτων.

Τα έξι σύνολα δραστηριοτήτων εστιάζουν το καθένα σε μια θεματική ενότητα. Οι θεματικές ενότητες είναι οι εξής:

- Κατανοώντας τη διαφορετικότητα
- Κατανοώντας τη συμπερίληψη
- Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης
- Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1: Σήμερα και για αυτό το έτος
- Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2: Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια

Τα Σύνολα των δραστηριοτήτων 1 έως 4 έχουν σχεδιαστεί ώστε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 1, ενώ το Σύνολο δραστηριοτήτων 5 συνδέεται με την αξιολόγηση του προγράμματος από το σχολείο και τον σχεδιασμό για τη βιωσιμότητά του κατά τη διάρκεια της Φάσης 5. Ωστόσο, έχετε τη δυνατότητα να αλλάξετε τη σειρά των δραστηριοτήτων, ώστε αυτή να ταιριάζει στο περιβάλλον σας. Η πρότασή μας είναι να ολοκληρώσετε πρώτα το Σύνολο Δραστηριοτήτων 4, ως μια άσκηση συγκριτικής αξιολόγησης. Αν αποφασίσετε να υλοποιήσετε πρώτα αυτό το σύνολο, θα σας προτείναμε να εισάγετε πρώτα τους μαθητές στην ορολογία που χρησιμοποιείται στο σύνολο των δραστηριοτήτων, ώστε να βεβαιωθείτε ότι την κατανοούν.

Ανήκει στη διακριτική σας ευχέρεια ως σχολείο να αποφασίσετε αν θα υλοποιήσετε τις δραστηριότητες με τη συμμετοχή όλων των μαθητών του σχολείου ή ενός μέρους αυτών. Αν και θα υποστηρίζαμε τη συμμετοχή όλων των μαθητών, καθώς αυτός είναι ο πιο ισότιμος τρόπος, κατανοούμε ότι οι συνθήκες του σχολείου μπορεί να περιορίσουν τις δυνατότητες συμμετοχής στις δραστηριότητες στην τάξη.

Ανήκει στη διακριτική σας ευχέρεια να αποφασίσετε τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων, για παράδειγμα μέσω των εξής:

- δεξιότητες ζωής ή προσωπική ανάπτυξη
- διαφορετικές θεματικές ενότητες,
- διδασκαλία ή
- μία μείξη όλων των παραπάνω.

Αν αποφασίσετε να υλοποιήσετε τις δραστηριότητες με βάση τις διαφορετικές θεματικές ενότητες, θα ήταν καλή ιδέα να προτείνετε στο προσωπικό να συμμετάσχει σε μια άσκηση χαρτογράφησης. Η άσκηση έχει ως στόχο τον εντοπισμό των δραστηριοτήτων που θα ήταν προτιμότερο να υλοποιηθούν για κάθε διαφορετική θεματική ενότητα. Αυτό θα αυξήσει την κατανόηση και τον έλεγχο του προσωπικού στις δραστηριότητες και θα κατανείμει τον φόρτο εργασιών.

Επιπλέον, παρότι κάθε σύνολο δραστηριοτήτων έχει σχεδιαστεί για να αυξάνει τις γνώσεις σωρευτικά, κάθε δραστηριότητα από κάθε σύνολο δραστηριοτήτων είναι δυνατόν να υλοποιηθεί και ξεχωριστά από το υπόλοιπο σύνολο. Επομένως, έχετε τη δυνατότητα να μην υλοποιήσετε όλες τις δραστηριότητες και να επιλέξετε αυτές που είναι πιο κατάλληλες και απαραίτητες για το περιβάλλον σας.

Το προσωπικό που θα συμμετάσχει στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων θα λάβει μέρος σε μια επιμορφωτική εκδήλωση, όπου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συνεργαστούν για να:

- εξοικειωθούν με τα σύνολα των δραστηριοτήτων
- δοκιμάσουν μερικές από τις δραστηριότητες
- σχεδιάσουν την χρήση τους στην τάξη τους.

Τέλος, το προσωπικό οφείλει να εξοικειωθεί με το έγγραφο «Εισαγωγή στις Δραστηριότητες στην τάξη» πριν υλοποιήσει οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες.

Βλέπε:

[Σύνολο δραστηριοτήτων για 9- 11 \(σελ. 151 και εξής\)](#)

[Σύνολο δραστηριοτήτων για 12 -15 \(σελ. 220 και εξής\)](#)

Σύνθεση και κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας για δράση

Μόλις οι φορείς του σχολείου συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο ή μια δραστηριότητα που τους επιτρέπει να αναγνωρίσουν και να καταγράψουν τους τομείς προτεραιότητας για δράση, η κύρια ομάδα θα πρέπει να:

- συνθέσει τα αποτελέσματα
- αναλύσει τα αποτελέσματα για να καθορίσει τους κοινούς τομείς προτεραιότητας για δράση
- αποφασίσει ποιοι τομείς προτεραιότητας για δράση είναι ρεαλιστικοί και ποιοι είναι πιο επείγοντες, ώστε να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα για το τρέχον ακαδημαϊκό έτος (προκειμένου η υλοποίηση των προτεραιοτήτων να είναι διαχειρίσιμη, σας προτείνουμε να περιοριστείτε σε τρεις τομείς προτεραιότητας)
- κοινοποιήσει αυτές τις προτεραιότητες στους φορείς του σχολείου, προκειμένου να εστιάσουν την προσοχή τους σε αυτές για το υπόλοιπο έτος
- κοινοποιήσει άλλες επιπλέον προτεραιότητες στους φορείς του σχολείου, οι οποίες θα μπορούσαν να εξεταστούν περαιτέρω κατά τα επόμενα έτη..

Οι τομείς προτεραιότητας που θα επιλέξετε θα αποτελέσουν το επίκεντρο της Φάσης 2. Σε αυτήν θα ζητηθεί η λεπτομερής άποψη των παραγόντων του σχολείου.

Συμβουλές για την ανάλυση των δεδομένων και τον καθορισμό των τομέων προτεραιότητας

Το μέρος του ερωτηματολογίου που απευθύνεται στους ενήλικες φορείς του σχολείου είναι η ενότητα των ερωτήσεων με τα «τρία πράγματα». Επίσης, αυτές τις πληροφορίες θα τις λάβετε και από τις ομάδες των μαθητών. Στη συνέχεια ακολουθούν μερικές συμβουλές για την ανάλυση των δεδομένων σας. Αν είστε αρκετά τυχεροί και διαθέτετε κάποιον ειδικό στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, βεβαιωθείτε ότι αυτός συμμετέχει στη συζήτηση για τον σχεδιασμό της ανάλυσης των δεδομένων, καθώς πιθανόν να είναι σε θέση να σας βοηθήσει. Οι παρακάτω συμβουλές θα σας χρησιμεύσουν σε περίπτωση που δεν έχετε αυτή την δυνατότητα στο σχολείο σας.

- Σας προτείνουμε να αναλύσετε ξεχωριστά σε πρώτο στάδιο την ανατροφοδότηση που θα λάβετε από τους ενήλικες και από τους μαθητές.
- Εργαστείτε σε τρεις μικρές ομάδες, η καθεμία από τις οποίες θα αναλάβει την ανάλυση των δεδομένων μιας ομάδας:

- Ερωτηματολόγια προσωπικού
  - Ερωτηματολόγια γονέων
  - Σχόλια των μαθητών από το Σύνολο δραστηριοτήτων 4 που πραγματοποιείται στην τάξη
- Αρχικά, αναλύστε τις απόψεις που κατέθεσαν σχετικά με τα «τρία πράγματα που το σχολείο υλοποιεί επιτυχώς». Δημιουργήστε έναν πίνακα βαθμολόγησης, δηλαδή δημιουργήστε μια λίστα με κάθε απάντηση που δόθηκε σε αυτές τις ερωτήσεις. Ενώ η κάθε απάντηση εμφανίζεται στον πίνακα, σημειώστε μια κάθετη γραμμή δίπλα της. Αν κάποια απάντηση επαναλαμβάνεται, απλώς προσθέστε άλλη μια κάθετη γραμμή δίπλα της. Στο τέλος προσθέστε όλες αυτές τις γραμμές και βρείτε την τελική βαθμολογία για κάθε απάντηση. Αυτό θα σας δώσει μια σαφή εικόνα για τους τομείς που επέλεξαν οι φορείς του σχολείου. Χρησιμοποιήστε ένα χαρτί από μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι, ώστε να μπορείτε να παρουσιάσετε την βαθμολογία σε μεγαλύτερες ομάδες.
  - Έπειτα, επαναλάβετε την ίδια διαδικασία με την ερώτηση για τα «τρία πράγματα που το σχολείο θα μπορούσε να βελτιώσει». Αυτή η διαδικασία θα σας παρέχει μια σαφή εικόνα του τι θεωρούν οι φορείς του σχολείου σας ως τομείς προτεραιότητας για δράση.
  - Μόλις ολοκληρώσετε τον πίνακα, σκεφτείτε όλοι μαζί ως ομάδα. Συγκρίνετε τους πίνακες με τις βαθμολογίες και, πιο συγκεκριμένα, τους τομείς που πήραν τη μεγαλύτερη βαθμολογία. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αποφασίσετε ως ομάδα ποιους τρεις τομείς θεωρείτε ως πιο σημαντικούς/επείγοντες, ώστε να τους συμπεριλάβετε στην Φάση 2, όπου θα τους εξετάσετε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια. Ο αριθμός και το πεδίο εφαρμογής των τομέων προτεραιότητας που θα επιλέξετε θα εξαρτηθούν από τις ικανότητες και τις συνθήκες του σχολείου σας.

Για παράδειγμα, πιθανόν να αποφασίσετε να επιλέξετε έναν τομέα προτεραιότητας και να εστιάσετε σε μία ομάδα μαθητών από μια σχολική τάξη ή μια φάση του προγράμματος. Πιθανόν να αποφασίσετε να επιλέξετε δύο τομείς προτεραιότητας και να εστιάσετε σε όλο το σχολείο. Επιλέξτε να προχωρήσετε με μια επιλογή που είναι διαχειρίσιμη για το σχολείο σας και στην οποία γνωρίζετε ότι το σχολείο θα ανταποκριθεί επιτυχώς. Ο περιορισμός στις επιλογές σας θα ήταν καλύτερος σε αυτό το στάδιο.

Διαχείριση των υπόλοιπων δεδομένων

Αφού αποφασίσετε τους τομείς προτεραιότητας για δράση:

- Επιστρέψτε στα ερωτηματολόγια για το προσωπικό και τους γονείς και επιλέξτε τους πιο σχετικούς δείκτες.
- Συγκεντρώστε και αναλύστε τα δεδομένα που συλλέξατε από αυτούς τους δείκτες, επιλέγοντας συγκεκριμένους τομείς που δεν συγκέντρωσαν τόσο μεγάλη βαθμολογία.
- Χρησιμοποιήστε αυτούς τους τομείς για να προσαρμόσετε τις ερωτήσεις σας, ώστε να συλλέξετε πιο λεπτομερή δεδομένα για τους τομείς προτεραιότητάς σας για τη Φάση 2.

Θα λάβετε, επίσης, ένα σύνολο από φωτογραφίες, οι οποίες θα χρησιμεύσουν για τη συλλογή των απόψεων των μαθητών. Διατηρήστε τα δεδομένα σε ασφαλές μέρος, καθώς θα αποτελέσουν κριτήρια για την συγκριτική αξιολόγηση της προόδου κατά τη διάρκεια της Φάσης 5.

Ηγέτης του σχολείου

- Συμμετέχει στην αρχική εκπαίδευση του προγράμματος
- Ηγείται της στελέχωσης και των εργασιών της κύριας ομάδας.
- Συνεργάζεται με τον κριτικό φίλο για την οργάνωση (και πιθανόν διεξαγωγή) δραστηριοτήτων που αναπτύσσουν την κατανόηση της κύριας ομάδας για τη συμπεριληψη και το πρόγραμμα Inclusive Schools.
- Διασφαλίζει ότι οι στόχοι και η διαδρομή του προγράμματος, τόσο στο σύνολό του όσο και ξεχωριστά για κάθε φάση, είναι σαφείς και έχουν κοινοποιηθεί αποτελεσματικά.
- Ηγείται της οργάνωσης και διεξαγωγής εργασιών για το προσωπικό, τους διευθυντές και τους γονείς, με στόχο την αύξηση της κατανόησης και την ανάπτυξη μιας κοινής γλώσσας για τη συμπεριληψη.
- Ηγείται της οργάνωσης και διεξαγωγής δραστηριοτήτων στην τάξη, διασφαλίζοντας ότι παρέχεται επιπλέον εκπαίδευση στο προσωπικό που συμμετέχει σε αυτές.
- Ηγείται της διασφάλισης της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη.
- Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 1.
- Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τον σχεδιασμό της Φάσης 2: Που βρισκόμαστε σήμερα;

Κύρια ομάδα	<p>Αφού στελεχωθεί, η ομάδα συναντιέται όποτε απαιτείται προκειμένου να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξοικειωθεί με τους στόχους και τη γενική περιγραφή του προγράμματος και να αναπτύξει μια κοινή κατανόηση και γλώσσα σχετικά με τη συμπερίληψη. • Αναπτύξει τρόπους για την κοινοποίηση των σχετικών με το πρόγραμμα πληροφοριών στους άλλους φορείς του σχολείου. • Οργανώσει τη διεξαγωγή (και πιθανόν να λάβει μέρος, αναλόγως με τις δεξιότητες της ομάδας) των εργαστηρίων για το προσωπικό και τους γονείς. Τα εργαστήρια έχουν ως στόχο την ανάπτυξη της κατανόησης και μιας κοινής γλώσσας γύρω από τη συμπερίληψη, τη συλλογή των αρχικών απόψεων σχετικά με βαθμό εφαρμογής της συμπερίληψης από το σχολείο, τον καθορισμό των μελλοντικών προτεραιοτήτων. • Αναλύσει τις αρχικές απόψεις και να αναγνωρίσει τις κορυφαίες κοινές προτεραιότητες για το μέλλον. • Οργανώσει τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στην τάξη. • Όπου είναι απαραίτητο, να συμμετέχει στη διασφάλιση της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη. • Αξιολογήσει τη Φάση 1. • Σχεδιάσει/επικοινωνήσει με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;
Κριτικός φίλος	<p>Αποκτά εμπιστοσύνη αφού:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνωρίσει τον ηγέτη του σχολείου: μέσω εκπαιδευτικών εκδηλώσεων, βοηθώντας στη στελέχωση της κύριας ομάδας, βοηθώντας στη διεξαγωγή των αρχικών εκδηλώσεων με την κύρια ομάδα. • Γνωρίσει την κύρια ομάδα, βοηθώντας την να: εξερευνήσει τους στόχους και τη διαδρομή του προγράμματος, να αναπτύξει μια κοινή κατανόηση και γλώσσα για τη συμπερίληψη. • Βοηθά, υποστηρίζει, ενθαρρύνει, συμβουλεύει, αμφισβητεί, δίνει ποιοτική ανατροφοδότηση και διευκολύνει τον ειλικρινή και ανοιχτό διάλογο σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, αναλόγως με τις ανάγκες του εκάστοτε σχολείου, του ηγέτη και της κύριας ομάδας.
Προσωπικό / Διευθυντές	<ul style="list-style-type: none"> • Ενημερώνονται σχετικά με τους στόχους και την περιγραφή του προγράμματος • Οι αντιπρόσωποι της κύριας ομάδας έχουν επιλεγεί και παρευρίσκονται στις συναντήσεις • Συμμετέχουν στα εργαστήρια με στόχο την ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης και γλώσσας σχετικά με τη συμπερίληψη και συμπληρώνουν ερωτηματολόγια για τη συλλογή των απόψεων για τη συμπερίληψη στο σχολείο σήμερα και τις προτεραιότητες του σχολείου. • Ορισμένα μέλη του προσωπικού λαμβάνουν ειδική κατάρτιση για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων στην τάξη. Υλοποιούν τα Σύνολα δραστηριοτήτων 1-4.
Μαθητές	<ul style="list-style-type: none"> • Ενημερώνονται σχετικά με τους στόχους και την περιγραφή του προγράμματος. • Οι αντιπρόσωποι της κύριας ομάδας έχουν επιλεγεί και παρευρίσκονται στις συναντήσεις. • Συμμετέχουν στις δραστηριότητες στην τάξη από τα Σύνολα δραστηριοτήτων 1-4. • Παρέχουν ανατροφοδότηση και πληροφορίες στην κύρια ομάδα για τους τομείς προτεραιότητας.
Γονείς/άλλοι φορείς του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Ενημερώνονται σχετικά με τους στόχους και την περιγραφή του προγράμματος • Οι αντιπρόσωποι της κύριας ομάδας έχουν επιλεγεί και παρευρίσκονται στις συναντήσεις. • Καλούνται να συμμετάσχουν στα εργαστήρια με στόχο την ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης και γλώσσας σχετικά με τη συμπερίληψη και να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια για τη συλλογή των απόψεων για τη συμπερίληψη στο σχολείο σήμερα και τις προτεραιότητες του σχολείου. • Καλούνται να συμπληρώσουν έναν ερωτηματολόγιο (όπως παραπάνω) σε περίπτωση που δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα εργαστήρια.

Συνοπτική επισκόπηση δράσεων - Φάση 1:

Έναρξη του προγράμματος Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 1

Στο τέλος κάθε φάσης του προγράμματος, είναι σημαντικό να παρακολουθείτε και να αξιολογείτε την πρόοδό σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από αυτήν στην επόμενη φάση.

Στον παρακάτω πίνακα, σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις και τρόπους αξιολόγησης της Φάσης 1. Μπορείτε να προσθέσετε ή να τροποποιήσετε τα παρακάτω ώστε να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Αφού ολοκληρώσετε την αξιολόγηση της Φάσης 1, θα ήταν καλή ιδέα να κοινοποιήσετε τα κύρια πορίσματα στους φορείς του σχολείου. Σας προτείνουμε να κοινοποιήσετε

παράλληλα και το περίγραμμα του σχεδιασμού της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Μια λεπτομερής εξέταση των προτεραιοτήτων.

Σχεδιασμός της Φάσης 2: Πού βρισκόμαστε

Παρακολούθηση ή αξιολόγηση;	Ερωτήσεις	Μέθοδοι
Παρακολούθηση	Ποια είναι τα αποτελέσματά μας (τα απτά, μετρήσιμα πράγματα που θα έπρεπε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 1); Τα ολοκληρώσαμε επιτυχώς;	Χρησιμοποιείτε το έγγραφο «Συνοπτική επισκόπηση δράσεων» για να παρακολουθείτε την πρόοδο.
Αξιολόγηση	Τι υλοποιήσαμε επιτυχώς σε αυτή τη φάση; Σε τι βαθμό έχουν αναπτύξει οι φορείς του σχολείου μια κοινή κατανόηση και γλώσσα σχετικά με τη συμπερίληψη; Ποιοι φορείς ή άλλοι παράγοντες ενίσχυσαν την πρόοδο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης; Ποιοι παράγοντες αποτέλεσαν εμπόδιο στην πρόοδο; Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά την επόμενη φορά; Τι μαθήματα αποκομίσαμε και μπορούμε να εφαρμόσουμε στην επόμενη φάση;	Συζήτηση με την κύρια ομάδα Αξιολόγηση των εργασιών από τους συμμετέχοντες Αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της τάξης από τους μαθητές

σήμερα; Μια λεπτομερής εξέταση των προτεραιοτήτων

Στο τέλος της Φάσης 1, η κύρια ομάδα θα πρέπει να προχωρήσει στον σχεδιασμό της Φάσης 2, προκειμένου το υπόλοιπο σχολείο να προετοιμαστεί για αυτήν.

Η προετοιμασία αυτή απαιτεί από τα μέλη της κύριας ομάδας να:

- Εξοικειωθούν με το υλικό για τη Φάση 2.
- Σχεδιάσουν τον τρόπο χρήσης αυτού του υλικού με στόχο τη συλλογή πληροφοριών από τους φορείς του σχολείου.
- Κοινοποιήσουν τους στόχους και το περίγραμμα του σχεδίου για την Φάση 2 στους φορείς του σχολείου. Θα σας προτείναμε να συμπεριλάβετε αυτές τις πληροφορίες σε μια κοινή κοινοποίηση μαζί με τους τίτλους της αξιολόγησης της Φάσης 1.

Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Μια λεπτομερής εξέταση των τομέων προτεραιότητας

Εισαγωγή

Μέσω των εργαστηρίων και των δραστηριοτήτων στην τάξη κατά τη διάρκεια της Φάσης 1, θα συγκεντρώσετε πληροφορίες για τις αρχικές απόψεις των παραγόντων του σχολείου σας σχετικά με τη συμπερίληψη στο σχολείο και σχετικά με τις προτεραιότητες των παραγόντων για δράση. Η κύρια ομάδα σας θα έχει εντοπίσει τις κοινές προτεραιότητες και θα έχει αποφασίσει ποιες τρεις προτεραιότητες είναι οι πιο σημαντικές και επείγουσες, ώστε να εστιάσετε σε αυτές κατά το υπόλοιπο ακαδημαϊκό έτος.

Η Φάση 2 θα περιλαμβάνει τη συλλογή των λεπτομερών απόψεων των παραγόντων του σχολείου σχετικά με τους τομείς προτεραιότητάς σας. Αυτές οι λεπτομερείς απόψεις είναι σημαντικές, καθώς θα διαμορφώσουν το σχέδιο δράσης για τη Φάση 3 με μεγαλύτερη ευκολία.

Στόχος αυτής της ενότητας είναι να σας βοηθήσει με τη συλλογή αυτών των λεπτομερών απόψεων. Θα σας βοηθήσει να σκεφτείτε και να σχεδιάσετε τα πέντε εξής βήματα για να:

- Αποφασίσετε ποιες και πόσες πληροφορίες θα συλλέξετε.
- Αποφασίσετε με ποιους τρόπους θέλετε να συλλέξετε πληροφορίες και από από ποιους.
- Οργανώσετε και υλοποιήσετε τη διαδικασία συλλογής πληροφοριών.
- Συνθέσετε και αναλύσετε τις πληροφορίες. Εντοπίστε τους τομείς που προκύπτουν πιο συχνά και οποιαδήποτε σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τον κάθε τομέα προτεραιότητας.
- Προετοιμάσετε μια σύντομη έκθεση για τους φορείς του σχολείου, όπου θα συνοψίζετε τους τομείς και τα σημεία ενδιαφέροντος, ώστε να τους ενημερώσετε για τον σχεδιασμό των δράσεων.
- Κοινοποιήσετε την έκθεση και τα επόμενα βήματα: σχεδιασμός δράσεων.

Πιθανόν να χρειαστεί ένα διάστημα δύο μηνών ώστε να ολοκληρωθούν αυτά τα βήματα (Νοέμβριος - Δεκέμβριος, παρότι το 6ο βήμα παραπάνω θα μπορούσε να υλοποιηθεί στις αρχές του Ιανουαρίου). Ο αναλυτικός σχεδιασμός με στόχο την προσαρμογή των βημάτων στο εκάστοτε σχολείο θα διεκπεραιωθεί εσωτερικά, υπό την καθοδήγηση του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας, με τη βοήθεια ενός κριτικού φίλου.

Για την υποστήριξη αυτών των βημάτων, το υλικό του εγχειριδίου καλύπτει για αυτή τη φάση τα εξής:

- Ερωτήσεις για πιο λεπτομερή ανάλυση
- Πόσες πληροφορίες και από ποιους;
- Τρόποι συλλογής πληροφοριών: ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και δραστηριότητες
- Υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών
- Η έκθεση
- Συνοπτική έκθεση των δράσεων των φορέων του σχολείου: Φάση 2
- Σχεδιασμός της Φάσης 3
- Επόμενα βήματα με τους φορείς του σχολείου: μελλοντικά βήματα για τον σχεδιασμό των δράσεων
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 2

Ερωτήσεις για πιο λεπτομερή ανάλυση

Σε αυτό το σημείο, μπορείτε να επιλέξετε πόσο επιθυμείτε να εμβαθύνετε με τις ερωτήσεις σας. Στη συνέχεια, σας παρέχουμε δύο σύνολα ερωτήσεων. Έχετε φυσικά τη δυνατότητα να επιλέξετε τη δική σας μέθοδο, αν καμιά από τις ακόλουθες δεν ταιριάζει με τις ανάγκες σας.

Επιλογή	Λεπτομέρειες
A	Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε ένα σύνολο από γενικές ερωτήσεις, όπως αυτές που σας παρέχουμε στη συνέχεια. Παρότι οι ερωτήσεις αυτές δεν είναι τόσο ακριβείς και συγκεκριμένες όπως οι ερωτήσεις της Επιλογής Β, θα σας παρέχουν επαρκείς πληροφορίες ώστε να προχωρήσετε στην φάση του σχεδιασμού των δράσεων
B	Αν επιθυμείτε να προσαρμόσετε τις ερωτήσεις σας, θα μπορούσατε να αναπτύξετε μία λίστα από ερωτήσεις που σχετίζονται με τους τομείς προτεραιότητάς σας. Δημιουργήστε αυτές τις ερωτήσεις σύμφωνα με την ανάλυση των δεικτών, τους οποίους συμπληρώσατε κατά τη διάρκεια της Φάσης 1 και οι οποίοι σχετίζονται με τους τομείς προτεραιότητας. Αυτές οι ερωτήσεις θα σας δώσουν την ευκαιρία να εμβαθύνετε και να είστε πιο ακριβείς σε σύγκριση με την Επιλογή Α. Ωστόσο, θα πρέπει να διαθέσετε περισσότερο χρόνο για την προετοιμασία των ερωτήσεων.

Ερωτήσεις προς χρήση με την Επιλογή Α

Οι ακόλουθες ερωτήσεις θα πρέπει να συνδεθούν με τον κάθε τομέα προτεραιότητας που συμφωνήσατε να εξετάσετε. Στόχος στο σημείο αυτό είναι να αποκτήσετε μια ευρύτερη εικόνα για το σχολείο, αντί να εστιάσετε σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα (μάθημα, φάση κ.λπ.).

- Αν το 0 αντιστοιχεί στη χαμηλότερη βαθμολογία και το 10 στην υψηλότερη, ποια θα έπρεπε να είναι η επίδοση του σχολείου στον τομέα προτεραιότητας ώστε να πάρει βαθμολογία 10;
- Χρησιμοποιώντας την ίδια βαθμολογική κλίμακα, τι βαθμό πιστεύετε ότι θα έπαιρνε το σχολείο αυτή τη στιγμή για αυτόν τον τομέα; Γιατί δώσατε αυτήν τη βαθμολογία, και όχι κάποια υψηλότερη ή χαμηλότερη;
- Χρησιμοποιώντας την ίδια βαθμολογική κλίμακα, ποια βαθμολογία πιστεύετε ότι θα ήταν ρεαλιστικό να πάρει το σχολείο μέχρι το τέλος Μαΐου, αφού σημειώσει πρόοδο; Σε ποια χαρακτηριστικά επίδοσης αντιστοιχεί αυτή η βαθμολογία;
- Ποια εμπόδια θα μπορούσαν να προκύψουν στην προσπάθεια για την επίτευξη αυτής της βαθμολογίας; Πώς θα μπορούσαν να ξεπεραστούν αυτά τα εμπόδια;
- Τι πιστεύετε ότι το σχολείο υλοποιεί επιτυχώς σχετικά με αυτόν τον τομέα προτεραιότητας;
- Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε αυτήν την επιτυχία του σχολείου;
- Τι πιστεύετε ότι μπορεί να βελτιώσει το σχολείο σχετικά με αυτόν τον τομέα προτεραιότητας;
- Ποιες δράσεις μπορεί να αναλάβει το σχολείο για να καταφέρει να βελτιωθεί σχετικά με αυτόν τον τομέα προτεραιότητας

Επιπλέον ερώτηση σχετικά με την Inclusion Week

Θα θυμάστε ότι κατά τη διάρκεια της Φάσης 1, αναφέραμε την Inclusion Week.

Η Inclusion Week θα πρέπει να έχει κάποιο θέμα που αφορά ευρύτερα το σχολείο. Η Φάση 2 είναι μια καλή χρονική στιγμή για να αρχίσετε να παίρνετε αποφάσεις σχετικά με το θέμα της Inclusion Week. Επομένως, θα σας προτείναμε, σε οποιαδήποτε κατηγορία ερωτήσεων καταλήξετε, να προσθέσετε μια επιπλέον ερώτηση κατά τις δράσεις συλλογής των πληροφοριών της Φάσης 2:

- Ποιο πιστεύετε ότι θα μπορούσε να είναι ένα καλό θέμα για την Inclusion Week;

Το θέμα θα μπορούσε να είναι ένας από τους τομείς προτεραιότητας που επιλέξατε. Έτσι, μπορείτε να δώσετε στους φορείς του σχολείου τη δυνατότητα να επιλέξουν έναν από αυτούς ή μπορεί να θέλετε να τους δώσετε τη δυνατότητα να επιλέξουν ελεύθερα.

Η καλύτερη στιγμή για να κάνετε αυτήν την ερώτηση είναι στο τέλος της διαδικασίας των ερωτήσεων, καθώς οι φορείς του σχολείου σας θα έχουν ήδη ξεκινήσει να επεξεργάζονται τα ζητήματα.

Πόσες πληροφορίες και από ποιους;

Μόλις αποφασίσετε ποιες θα είναι οι λεπτομερείς ερωτήσεις που θα συμπεριλάβετε, θα πρέπει να αποφασίσετε πόσες πληροφορίες επιθυμείτε να συλλέξετε και, επομένως, από ποιους πρέπει να τις συλλέξετε.

Οι πληροφορίες σας πρέπει να προέρχονται από το σύνολο των παραγόντων του σχολείου, δηλαδή από τους μαθητές, το προσωπικό, τους διευθυντές, τους γονείς και από οποιοσδήποτε άλλες σχετικές ομάδες έχετε συμπεριλάβει στη Φάση 1. Ωστόσο, ίσως να μην είναι απαραίτητο ή ρεαλιστικό να συμμετέχουν όλοι οι φορείς του σχολείου στη Φάση 2.

Οι βασικές ερωτήσεις που μπορείτε να κάνετε είναι οι εξής:

- Πόσο καθολικό και ευρύ είναι το πρόγραμμά μας; Καλύπτει το σύνολο του σχολείου ή μέρος του σχολείου; Από ποιον, λοιπόν, πρέπει να συλλέξουμε περαιτέρω πληροφορίες κατά τη διάρκεια της Φάσης 2;
- Πόσες λεπτομερείς πληροφορίες μπορεί ρεαλιστικά να συνθέσει και να αναλύσει η κύρια ομάδα, εντός του δοθέντος χρονικού περιθωρίου; (Σκοπός δεν είναι να αποτελέσουν μια ομάδα ακαδημαϊκών ερευνητών. Στόχος είναι η κύρια ομάδα να δημιουργήσει μια σύντομη συνοπτική έκθεση για τους φορείς του σχολείου, η οποία θα τους ενημερώνει για τον σχεδιασμό των δράσεων.)
- Πόσες περισσότερες λεπτομερείς πληροφορίες θα πρέπει να συλλέξουμε ώστε να έχουμε μια αντιπροσωπευτική εικόνα των τομέων προτεραιότητας που θα επιλέξουν οι φορείς του σχολείου;

Ανεξάρτητα από το πόσους φορείς αποφασίσετε να συμπεριλάβετε, είναι σημαντικό αυτοί οι φορείς να είναι αντιπροσωπευτικοί του σχολείου ως σύνολο, ή του μέρους του σχολείου που συμμετέχει με αυτό το πρόγραμμα, όσον αφορά τη δημογραφική τους σύνθεση. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει λόγος να ζητήσετε τους μαθητές με την υψηλότερη επίδοση να εκπροσωπήσουν όλους τους μαθητές ή ένα τμήμα να συμμετάσχει εκ μέρους όλου του προσωπικού.

Θα είναι ίσως πιο δύσκολο να συμμετάσχει μια αντιπροσωπευτική ομάδα από γονείς και, επομένως, θα πρέπει να γίνεται δημιουργικοί όσον αφορά τον τρόπο συμμετοχής τους. Στο σημείο αυτό, θα ήταν καλή ιδέα να αξιοποιήσετε τους μηχανισμούς που έχει ήδη αναπτύξει το σχολείο σας, για παράδειγμα:

- συναντήσεις πριν ή μετά το σχολείο για γονείς που εργάζονται
- μη επίσημες πρωινές συναντήσεις για καφέ
- ήδη υπάρχοντα ηλεκτρονικά συστήματα που χρησιμοποιούνται για τη μαζική επικοινωνία με τους γονείς
- πρόσκληση για τη συνάντηση με μια ομάδα γονέων σε εκδήλωση που παρευρεθούν
- Εντοπισμός του προσωπικού που διατηρεί ήδη άριστες σχέσεις με τους γονείς. Το προσωπικό αυτό να προσεγγίσει προσωπικά τους γονείς.

Τρόποι συλλογής πληροφοριών: ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και δραστηριότητες

Μόλις αποφασίσετε ποιες θα είναι οι λεπτομερείς ερωτήσεις που θα συμπεριλάβετε και ποιοι φορείς του σχολείου θα συμμετάσχουν στη Φάση 2, θα πρέπει να αποφασίσετε με ποιον τρόπο θα κάνετε αυτές τις ερωτήσεις. Σε αυτήν την ενότητα θα εξετάσουμε τρεις επιλογές: ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και δραστηριότητες. Μπορείτε να αποφασίσετε να χρησιμοποιήσετε μία από αυτές τις μεθόδους, δύο, και τις τρεις ή, φυσικά, να αναπτύξετε τη δική σας μέθοδο για τη συλλογή πληροφοριών.

1. Ερωτηματολόγια

Τα ερωτηματολόγια μπορούν να αποτελέσουν έναν αποτελεσματικό τρόπο για τη συλλογή πληροφοριών, εφόσον πείσετε τους συμμετέχοντες να τα συμπληρώσουν.

Αν το σχολείο σας έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, ο σχεδιασμός ενός ερωτηματολογίου για ενήλικες στο διαδίκτυο, χρησιμοποιώντας ένα ειδικό εργαλείο (υπάρχουν πολλές δωρεάν εκδόσεις διαδικτυακά), μπορεί να αποτελέσει έναν εύκολο τρόπο για τη συλλογή πληροφοριών. Εφόσον τα δεδομένα αποθηκεύονται διαδικτυακά σε ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, αυτά θα είναι εύκολο να μετατραπούν σε γραφήματα ή πίνακες, μειώνοντας έτσι τον φόρτο εργασίας.

Αν αποφασίσετε να χρησιμοποιήσετε έντυπα ερωτηματολόγια, είναι σημαντικό να ορίσετε κάποιον χρόνο ώστε να τα συμπληρώσουν οι φορείς του σχολείου. Οι ήδη προγραμματισμένες εκδηλώσεις ή συναντήσεις είναι μια καλή ευκαιρία για την παραχώρηση αυτού του χρόνου.

Είτε χρησιμοποιήσετε έντυπα ερωτηματολόγια είτε διαδικτυακά, είναι σημαντικό να συμπεριλάβετε τον χρόνο που πιθανόν να χρειαστεί για να συμπληρωθεί και την προθεσμία για τη συμπλήρωσή του. Επιπλέον, θα πρέπει να καταστήσετε σαφές σε ποιον θα πρέπει να επιστραφούν τα έντυπα ερωτηματολόγια. Τέλος, μην ξεχάσετε να τους ευχαριστήσετε. Παρότι φαίνεται προφανές, είναι αρκετά σημαντικό.

Μόλις οι συμμετέχοντες επιστρέψουν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, θα πρέπει να εξάγετε τις πληροφορίες που θα δώσουν τη δυνατότητα στην κύρια ομάδα να εντοπίσει τα θέματα και τα σημεία ενδιαφέροντος που επαναλαμβάνονται σχετικά με τον κάθε τομέα ενδιαφέροντος. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το Πρότυπο Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών, το οποίο μπορείτε να βρείτε στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου, για να σας βοηθήσει.

2. Ομάδες εστίασης

Οι ομάδες εστίασης, ή οι ομαδικές συνεντεύξεις αν προτιμάτε, είναι μια καλή μέθοδος συλλογής διαφορετικών λεπτομερών απόψεων. Η αλληλεπίδραση στο πλαίσιο της ομάδας δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να σκεφτούν και να αναπτύξουν τη σκέψη τους μέσω ερωτήσεων. Επομένως, οι ομάδες εστίασης συχνά καθοδηγούν τα άτομα σε μια βαθύτερη ενδοσκόπηση σχετικά με το θέμα της ομάδας, καθώς επίσης τους δίνουν την ευκαιρία να μοιραστούν τις απόψεις τους.

Οι ομάδες εστίασης οργανώνονται εύκολα. Ωστόσο, πρέπει να δώσετε προσοχή σε ορισμένα βασικά σημεία, τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα:

Χρονοδιάγραμμα	Στοιχείο	Τι πρέπει να προσέξουμε
Πριν από την ομάδα εστίασης	Ηγέτης της ομάδας εστίασης	Οι ομάδες εστίασης χρειάζονται κάποιον ηγέτη που μπορεί να τις διευκολύνει: <ul style="list-style-type: none"> • κάνοντας τις ερωτήσεις με ουδέτερο τρόπο, διατηρώντας ανοιχτό μυαλό • έχοντας γνήσια περιεργεία • αποφεύγοντας τις συζητήσεις «καθοδήγησης» ή • κερδίζοντας γρήγορα την εμπιστοσύνη των συμμετεχόντων, ώστε να του ανοιχτούν • οργανώνοντας οποιουδήποτε πόρους είναι απαραίτητοι για τη συνάντηση. Αυτός ο ρόλος δεν απευθύνεται σε κάποιον ειδικό. Οι ομάδες εστίασης μπορούν οργανωθούν από οποιοδήποτε μέλος του σχολείου που θα διαθέτει τις παραπάνω δεξιότητες και επιθυμεί να διαθέσει χρόνο, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών.
	Αριθμοί	Ελάχιστοι μπορεί να υπονοήσουν ότι δεν κατανοούν τη ροή της συζήτησης που επιθυμείτε να διατηρήσετε. Αρκετοί δεν θα νιώθουν άνετα να μιλήσουν. Γύρω στα έξι άτομα είναι ιδανικός αριθμός συμμετεχόντων, αλλά αν έχετε μια ομάδα από ομιλητές με αυτοπεποίθηση ίσως να είναι εφικτός και ένας μεγαλύτερος αριθμός συμμετεχόντων.

Χρονοδιάγραμμα	Στοιχείο	Τι πρέπει να προσέξουμε
Πριν από την ομάδα εστίασης	Εντοπισμός των συμμετεχόντων	Θα μπορούσατε να επιλέξετε: <ul style="list-style-type: none"> • μια ομάδα αντιπροσώπων (του προσωπικού, των μαθητών, των γονέων, των διευθυντών), • μια πιο συγκεκριμένη ομάδα-στόχο, η οποία αποτελείται από εξειδικευμένα άτομα σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας • μια μείξη των δύο, δηλαδή να επιλέξετε στοχευμένα τα μισά μέλη της ομάδας και να ζητήσετε από το καθένα να προτείνει ένα άτομο με το οποίο αισθάνεται άνετα και το οποίο θα ήθελε να συμμετέχει στην ομάδα. Είναι σημαντικό να συμμετέχουν μερικά άτομα που είναι καλοί στην έκφραση. Αυτοί δεν θα περιορίζονται απλώς σε ένα σχόλιο «καλά». Έχουν λεκτική αυτοπεποίθηση και μπορούν να εκφράζουν τις απόψεις τους. (Προσοχή: να θυμάστε ότι αυτό δεν λειτουργεί, για τους μαθητές σημαίνει ότι πρέπει να έχουν πολύ καλή ακαδημαϊκή επίδοση).
	Διάρκεια	Ανάμεσα σε 45 (ειδικά για μαθητές) και 60 λεπτά είναι ιδανική διάρκεια για μια ομάδα εστίασης αυτής της φύσης. Αν συμμετέχει μια ομάδα μεγαλύτερων μαθητών ή ενηλίκων, η ομάδα μπορεί να χρειαστεί 90 λεπτά, αλλά αυτό θα αποτελεί εξαίρεση και όχι κανόνας. Πιθανόν να χρειαστεί να είστε επιλεκτικοί όσον αφορά τις ερωτήσεις σας, προκειμένου να τις προσαρμόσετε στη διάρκεια των 45-60 λεπτών.
	Χώρος	Θα πρέπει να επιλέξετε έναν ήσυχο χώρο όπου οι εργασίες της ομάδας δεν θα διακόπτονται και οι συμμετέχοντες θα νιώθουν άνετα. Όσον αφορά τις θέσεις, θα μπορούσατε να καθίσετε γύρω από ένα τραπέζι ή, αν θέλετε να αισθάνεστε πιο οικεία, σε κύκλο χωρίς τραπέζι ενδιάμεσα. Αν μαζί με τη συζήτηση προχωρήσετε στην πραγματοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων (βλέπε παρακάτω), θα χρειαστεί να έχετε πρόσβαση σε τραπέζια και καρέκλες.
	Ερωτήσεις, δραστηριότητες ή και τα δύο;	Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι ανοιχτού τύπου, ώστε οι συμμετέχοντες να έχουν τη δυνατότητα να σκεφτούν και εκφράσουν πλήρως τις απόψεις τους. Ειδικά στην περίπτωση των μαθητών, πιθανόν να διαπιστώσετε ότι ένα μείγμα από ερωτήσεις και δραστηριότητες είναι πιο αποτελεσματικό από ό,τι απλώς η συζήτηση. Δείτε την ενότητα των δραστηριοτήτων στη συνέχεια για μερικές προτάσεις. Προετοιμάστε τις ερωτήσεις / δραστηριότητές σας και αποφασίστε εκ των προτέρων ποια θα είναι η σειρά τους. Αν πραγματοποιήσετε δραστηριότητες, βεβαιωθείτε ότι όλοι οι πόροι είναι έτοιμοι πριν αρχίσετε, ώστε να δώσετε όλη την προσοχή σας στη συζήτηση.
	Διατήρηση αρχείου	Πιθανόν να θελήσετε να μαγνητοσκοπήσετε την ομάδα εστίασης αντί να κρατήσετε σημειώσεις κατά τη διάρκεια της συνάντησης. Η μαγνητοσκόπηση σας δίνει τη δυνατότητα να ανατρέξετε στη συνάντηση και σε όσα ειπώθηκαν σε συγκεκριμένες στιγμές, ακόμα και σε χρήσιμες δηλώσεις. Πολλές συσκευές smartphone έχουν αρκετά καλά καλό μικρόφωνο και υπηρεσία καταγραφής φωνής. Επομένως μπορείτε να χρησιμοποιήσετε αυτές τις συσκευές. Σημαντική συμβουλή: Τοποθετήστε τη συσκευή καταγραφής σας πάνω σε ένα βιβλίο αντί πάνω σε ένα τραπέζι για να έχετε καλύτερη ποιότητα ήχου.

Χρονοδιάγραμμα	Στοιχείο	Τι πρέπει να προσέξουμε
Πριν από την ομάδα εστίασης	Σαφής πληροφόρηση των συμμετεχόντων.	Οι συμμετέχοντες των ομάδων εστίασης πρέπει να γνωρίζουν: <ul style="list-style-type: none"> • ποιος είναι ο σκοπός της ομάδας εστίασης • ότι η συμμετοχή τους είναι προαιρετική, μπορούν να αρνηθούν να συμμετέχουν και ακόμα και αν συμφωνήσουν, μπορούν να αλλάξουν γνώμη και να αποχωρήσουν από την ομάδα κατά τη διάρκεια της συνάντησης • η συνάντηση μαγνητοσκοπείται; Αν ναι ποια είναι η μεταχείριση της ηχογράφησης στην πορεία; • πόσο ανώνυμη θα είναι η συμμετοχή τους • πόσο θα διαρκέσει η συνάντηση • που θα διεξαχθεί και ποιος τη διοργανώνει. Αυτές οι πληροφορίες συνεπάγονται ότι δίνουν την έγγραφη συγκατάθεσή τους, την οποία είναι σημαντικό να έχετε διασφαλίσει σε περίπτωση απροσδόκητου γεγονότος κατά τη διάρκεια της ομάδας εστίασης.
Κατά τη διάρκεια της ομάδας εστίασης.	Πριν ξεκινήσετε τη συζήτηση.	Βεβαιωθείτε ότι όλοι κατανοούν: <ul style="list-style-type: none"> • τον σκοπό της ομάδας εστίασης • τις παραπάνω σαφείς πληροφορίες έτσι ώστε να δώσουν διώσουν τη συγκατάθεσή τους • οποιοσδήποτε κανόνες θέλετε να χρησιμοποιήσετε κατά τη διάρκεια της συνάντησης. Σε περίπτωση που μαγνητοσκοπείτε τη συνάντηση κάντε έναν γρήγορο έλεγχο του ήχου ώστε να είστε σίγουροι ότι άλλοι ακούγονται. Βεβαιωθείτε ότι οποιοδήποτε υλικό χρειάζεστε κατά τη διάρκεια της συνάντησης είναι προσβάσιμο σε όλους. Περιγράψτε συνοπτικά τι θα συμβεί κατά τη διάρκεια της ομάδας εστίασης και ποια είναι η αναμενόμενη διάρκεια της.
	Κατά τη διάρκεια της συζήτησης	Θυμηθείτε να κάνετε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Ωστόσο μη διστάσετε να επεξηγήσει κάτι σε κάποιον συμμετέχοντα, αν πουν κάτι ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Βεβαιωθείτε ότι η φωνή όλων ακούγεται (μπορεί να θελήσετε να δημιουργήσετε έναν κανόνα). Ελέγξτε την ταχύτητα της ομιλίας σας. Θα πρέπει να κρατάτε ένα ρυθμό ο οποίος σας επιτρέπει να καλύψετε τις ερωτήσεις και να έχετε χρόνο για συζήτηση, χωρίς να χάσετε χρόνο για να πραγματοποιήσετε τις δραστηριότητες. Θυμηθείτε να ευχαριστήσετε τους συμμετέχοντες στο τέλος της συνάντησης.
Μετά από την ομάδα εστίασης	Δημιουργώντας μία συνοψη	Θυμηθείτε ότι στόχος δεν είναι μια επιστημονική ανάλυση των πληροφοριών. Αρκεί να χρησιμοποιήσετε έναν τίτλο για κάθε βασική ερώτηση ώστε να συνοψίσετε τη συζήτηση της ομάδας εστίασης. Αν έχετε ηχογραφήσει τη συνάντηση, μπορείτε να ακούσετε πάλι την ηχογράφησή σας. Αν δεν ηχογραφήσετε τη συνάντηση, σημειώστε γρήγορα τις σκέψεις σαν πριν τις ξεχάσετε. Μόλις ολοκληρώσετε τη σύνοψη μπορείτε να εντοπίσετε τις κοινές θεματικές ενότητες και τα σημεία ενδιαφέροντος που προέκυψαν, ώστε να τα μεταφέρετε στην κυρία ομάδα. Σε αυτό θα σας βοηθήσει το Υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών, το οποίο θα βρείτε στη συνέχεια του παρόντος εγγράφου.

3. Δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες με πληροφορίες από τους συμμετέχοντες μπορούν να είναι αποτελεσματικές για τη συλλογή των πληροφοριών.

Για παράδειγμα, οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να:

- συζητήσουν ερωτήσεις σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας και να καταθέσουν τη γνώμη τους, για παράδειγμα χρησιμοποιώντας ένα χαρτόνι ή ένα χαρτί μπλοκ σεμιναρίου, χαρτάκια σημειώσεων ή εικόνες.
- συμμετέχουν σε διαδραστικές δραστηριότητες όπου ένας γραμματέας σημειώνει τις απόψεις που εκφράζονται κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Στο Σύνολο Δραστηριοτήτων 5, σας προτείνουμε μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων για την τάξη οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και από τους μαθητές. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα ώστε να χρησιμοποιηθούν με φορείς του σχολείου. Φυσικά, μπορείτε να αναπτύξετε τις δικές σας δραστηριότητες.

Μόλις ολοκληρώσετε τις δραστηριότητες, ο υπεύθυνος θα πρέπει να σημειώσει σε μια έκθεση τα πορίσματα τις κύριες ομάδες, χρησιμοποιώντας έναν τίτλο για κάθε τομέα προτεραιότητας. Αυτή η έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει τους κοινούς θεματικούς τομείς και οποιαδήποτε σημεία ενδιαφέροντος.

Η έκθεση

Εφόσον συλλέξετε τις πληροφορίες:

- Οι υπεύθυνοι για τα ερωτηματολόγια, οι ομάδες εστίασης και οι συμμετέχοντες στις δραστηριότητες συμπληρώνουν ένα υπόδειγμα (βλ. Παρακάτω) όπου συνοψίζουν τους θεματικούς τομείς και τα σημεία ενδιαφέροντος, τα οποία θα προωθηθούν στην κύρια ομάδα.
- Η κύρια ομάδα συνθέτει το υλικό και το χρησιμοποιεί για να δημιουργήσει μια σύντομη έκθεση για κάθε τομέα δραστηριότητας, την οποία έκθεση θα κοινοποιήσει στα μέλη της σχολικής κοινότητας. Αυτή η έκθεση θα τους ενημερώνει για τον σχεδιασμό των δράσεων κατά τη διάρκεια της Φάσης 3.

Θυμηθείτε ότι στόχος δεν είναι μια επιστημονική ανάλυση των πληροφοριών. Η κύρια ομάδα θα πρέπει απλώς να εξάγει τις πληροφορίες από τις πηγές των πληροφοριών και να τις συμπεριλάβει στην έκθεσή της. (Αν, ωστόσο, είστε αρκετά τυχεροί και διαθέτετε κάποιον παράγοντα του σχολείου ο οποίος κατέχει γνώσεις σε μεταπτυχιακό επίπεδο, είναι μια καλή ευκαιρία να προσχωρήσετε σε μια πιο λεπτομερή ανάλυση.)

Η έκθεση μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή θεωρείται ότι ταιριάζει καλύτερα για το σχολείο σας, για παράδειγμα γραπτή έκθεση, παρουσίαση σε υπολογιστή, εικόνες με λεζάντες, μίνι βίντεο ή μια μείξη από όλες αυτές τις μορφές. Το πιο σημαντικό είναι το περιεχόμενό της να είναι σαφές και κατανοητό, καθώς όσοι εμπλεκούν ενεργά στο πρόγραμμα θα χρησιμοποιήσουν την εν λόγω έκθεση για τον σχεδιασμό των δράσεων της Φάσης 3..

Υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών

Αυτό το πρότυπο λειτουργεί ως παράδειγμα και μπορείτε να το προσαρμόσετε ελεύθερα ώστε να ταιριάζει με τις ανάγκες του σχολείου σας.

Τομείς προτεραιότητας: Σημειώστε τους τομείς προτεραιότητας που καλύψετε κατά τη διάρκεια της συζήτησής σας:

- 1.
- 2.
- 3.

Οι πληροφορίες προέρχονται από: (Λεπτομέρειες για το από ποιούς συλλέξατε τις πληροφορίες και τον τρόπο συλλογής τους (ομάδα εστίασης, ερωτηματολόγιο, δραστηριότητα).

Η σύνοψη συμπληρώθηκε από:

Ημερομηνία:

Σύνοψη των κοινών θεμάτων: 1ος τομέας προτεραιότητας

Πού βρισκόμαστε σήμερα (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Ποια βαθμολογία θα ήταν ρεαλιστικό να πάρει το σχολείο μέχρι το τέλος Μαΐου (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Σε ποια χαρακτηριστικά επίδοσης αντιστοιχεί αυτή η βαθμολογία;

Τι υλοποιούμε επιτυχώς;

Τι μπορούμε να κάνουμε για να αξιοποιήσει όσα έχουμε επιτύχει;

Σε ποια σημεία πρέπει βελτιωθούμε;

Ποιες δράσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν;

ενδιαφέροντος:

Σύνοψη των κοινών θεμάτων: 2ος τομέας προτεραιότητας

Πού βρισκόμαστε σήμερα (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Ποια βαθμολογία θα ήταν ρεαλιστικό να πάρει το σχολείο μέχρι το τέλος Μαΐου (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Σε ποια χαρακτηριστικά επίδοσης αντιστοιχεί αυτή η βαθμολογία;

Τι υλοποιούμε επιτυχώς;

Τι μπορούμε να κάνουμε για να αξιοποιήσει όσα έχουμε επιτύχει;

Σε ποια σημεία πρέπει βελτιωθούμε;

Ποιες δράσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν;

Σημεία ενδιαφέροντος:

Σύνοψη των κοινών θεματικών ενοτήτων: 3ος τομέας προτεραιότητας

Πού βρισκόμαστε σήμερα (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Ποια βαθμολογία θα ήταν ρεαλιστικό να πάρει το σχολείο μέχρι το τέλος Μαΐου (εκτιμώμενος μέσος όρος σε κλίμακα 1-10 σύμφωνα με τις απαντήσεις):

Σε ποια χαρακτηριστικά επίδοσης αντιστοιχεί αυτή η βαθμολογία;

Τι υλοποιούμε επιτυχώς;

Τι μπορούμε να κάνουμε για να αξιοποιήσει όσα έχουμε επιτύχει;

Σε ποια σημεία πρέπει βελτιωθούμε;

Ποιες δράσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν;

Σημεία ενδιαφέροντος:

Συνοπτική έκθεση δράσεων: Φάση 2: Πού βρισκόμαστε σήμερα;

Ηγέτης του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Διασφαλίζει ότι τα μέλη της σχολικής κοινότητας συμμετέχουν στο πρόγραμμα και στη συλλογή πληροφοριών. • Ηγείται της κύριας ομάδας για την οργάνωση των διαδικασιών συλλογής, σύνθεσης και ανάλυσης των πληροφοριών. • Ηγείται των εργασιών της κύριας ομάδας για την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών. • Εξασκοιουθεί να ηγείται της διασφάλισης της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη. • Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 2. • Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τα μέλη της σχολικής κοινότητας για τον σχεδιασμό της Φάσης 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;
Κύρια ομάδα	<ul style="list-style-type: none"> • Επιστρατεύει τα μέλη της σχολικής κοινότητας ώστε να λάβουν μέρος στη συλλογή των πληροφοριών. • Οργανώνει τις διαδικασίες συλλογής, σύνθεσης και ανάλυσης των πληροφοριών. • Κοινοποιήσει τα αποτελέσματα της διαδικασίας συλλογής πληροφοριών στα μέλη της σχολικής κοινότητας. • Εξασκοιουθεί να συμμετέχει στη διασφάλιση της ποιότητας των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην τάξη, όπου είναι απαραίτητο. • Αξιολογήσει τη Φάση 2. • Σχεδιάσει/κοινοποιήσει στα μέλη της σχολικής κοινότητας τον σχεδιασμό της Φάσης 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;
Κριτικός φίλος	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία συλλογής πληροφοριών • Παρέχει υποστήριξη κατά τη διαδικασία κοινοποίησης
Προσωπικό / διευθυντές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες συλλογής λεπτομερών πληροφοριών, όποτε είναι απαραίτητο. • Ενημερώνονται για τη Φάση 3: Ποιος είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;
Μαθητές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες συλλογής λεπτομερών πληροφοριών, όποτε είναι απαραίτητο. • Ενημερώνονται για τη Φάση 3: Ποιος είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;
Γονείς/άλλοι φορείς του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες συλλογής λεπτομερών πληροφοριών, όποτε είναι απαραίτητο. • Ενημερώνονται για τη Φάση 3: Ποιος είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 2

Στο τέλος κάθε φάσης του προγράμματος, είναι σημαντικό να παρακολουθείτε και να αξιολογείτε την πρόοδό σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από αυτήν στην επόμενη φάση.

Στον παρακάτω πίνακα, σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις και τρόπους αξιολόγησης της Φάσης 3. Μπορείτε να προσθέσετε ή να τροποποιήσετε τα παρακάτω ώστε να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Παρακολούθηση ή αξιολόγηση;	Ερωτήσεις	Μέθοδοι
Παρακολούθηση	Ποια είναι τα αποτελέσματά μας (τα απτά, μετρήσιμα πράγματα που θα έπρεπε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 1); Τα ολοκληρώσαμε επιτυχώς;	Χρησιμοποιείτε το έγγραφο «Συνοπτική επισκόπηση δράσεων» για να παρακολουθείτε την πρόοδο.
Αξιολόγηση	Τι υλοποιήσαμε επιτυχώς σε αυτή τη φάση; Σε τι βαθμό καταφέραμε να εμπλέξουμε τα μέλη της σχολικής κοινότητας προκειμένου να μας παρέχουν τη λεπτομερή άποψή τους; Πόσο επιτυχείς ήταν οι μέθοδοι που χρησιμοποιήσαμε για τη συλλογή λεπτομερών απόψεων; Ποιοι φορείς ή άλλοι παράγοντες ενίσχυσαν την πρόοδο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης; Ποιοι παράγοντες αποτέλεσαν εμπόδιο στην πρόοδο; Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά την επόμενη φορά; Τι μαθήματα αποκομίσαμε και μπορούμε να εφαρμόσουμε στην επόμενη φάση;	Συζήτηση με την κύρια ομάδα Αξιολόγηση της ανατροφοδότησης από τα μέλη της σχολικής κοινότητας σχετικά με το σχέδιο δράσης

Αφού ολοκληρώσετε την αξιολόγηση της Φάσης 2, θα ήταν καλή ιδέα να κοινοποιήσετε τα κύρια πορίσματα στα μέλη της σχολικής κοινότητας. Σας προτείνουμε να κοινοποιήσετε παράλληλα την συνοπτική έκθεση και το περίγραμμα του σχεδιασμού της Φάσης 3: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Πώς θα επιτευχθεί; Στο τέλος του εγγράφου γίνεται αναφορά των επόμενων βημάτων στην ενότητα «Επόμενα βήματα με τα μέλη της σχολικής κοινότητας»

Σχεδιασμός της Φάσης 3: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Πώς θα επιτευχθεί;

Μόλις η συνοπτική έκθεση είναι έτοιμη προς κοινοποίηση, η κύρια ομάδα πρέπει να αρχίσει να σχεδιάζει τη Φάση 3.

Κατά τη διάρκεια της Φάσης 3, οι ομάδες των παραγόντων του σχολείου θα συναντηθούν και θα χρησιμοποιήσουν την συνοπτική έκθεση ώστε να αποφασίσουν το μικρο-σχέδιο δράσεων που θα ακολουθήσει το σχολείο σε έναν (ή σε περισσότερους αν βρίσκουν πιο συνετό) από τους τομείς προτεραιότητας.

Έπειτα, η κύρια ομάδα θα συνθέσει αυτά τα σχέδια δράσης, ώστε να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για όλο το πρόγραμμα.

Η απόφαση του σχολείου να συμμετέχει στο πρόγραμμα στο σύνολό του ή μόνο τμηματικά θα καθορίσει και τον αριθμό των ομάδων που θα συμμετέχουν στην κατάρτιση των μικρο-σχεδίων

δράσεων, καθώς και το εύρος του σχεδίου δράσης του προγράμματος.

Σε αυτό το σημείο, η κύρια ομάδα θα πρέπει να εξοικειωθεί με το υλικό για τη Φάση 3, προκειμένου να αποκτήσει μια σαφή κατανόηση της Φάσης και να μπορεί να μεταφέρει τους στόχους, τις προσδοκίες και την υλικοτεχνική υποστήριξη τα μέλη της σχολικής κοινότητας

Επόμενα βήματα με τα μέλη της σχολικής κοινότητας: μελλοντικά βήματα για τον σχεδιασμό δράσεων

Στο τέλος της Φάσης 2 και στην αρχή της Φάσης 3 θα πρέπει να κοινοποιηθούν τα ακόλουθα στα μέλη της σχολικής κοινότητας:

- Η συνοπτική έκθεση που περιλαμβάνει τους τομείς προτεραιότητας του σχολείου και μια επεξήγηση του ρόλου της έκθεσης στην ενημέρωση του σχεδιασμού των δράσεων κατά τη διάρκεια της Φάσης 3
- Οποιοδήποτε σχετικό πόρισμα από την αξιολόγηση της Φάσης 2
- Το περίγραμμα του σχεδίου της Φάσης 3 και οι προσδοκίες για τη συμμετοχή των μελών της σχολικής κοινότητας.
- Μια υπενθύμιση για την Inclusion Week

Κρίνεται προτιμότερο να συμπεριλάβετε τα παραπάνω σε μια κοινοποίηση.

Μπορείτε να ακολουθήσετε τα βήματα που παρουσιάζονται στην Εισαγωγή της Φάσης 3 για να γνωστοποιήσετε στα μέλη της σχολικής κοινότητας τι καλούνται να κάνουν κατά τη διάρκεια της Φάσης 3 και να τους δώσετε ένα χρονοδιάγραμμα. Ουσιαστικά, ο ρόλος τους είναι να ελέγξουν, σε ομάδες, την έκθεση και να σχεδιάσουν την βελτίωση τουλάχιστον ενός τομέα προτεραιότητας.

Η τρόπος επικοινωνίας με τα μέλη της σχολικής κοινότητας σε αυτό το σημείο θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες του σχολείου. Η επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο, αν είναι δυνατή, θα ήταν καλύτερη. Θα είναι ευκολότερο να μιλήσετε πρόσωπο με πρόσωπο για τα μηνύματα που εξάγονται από τα πορίσματα και να εξηγήσετε τη διαδικασία του σχεδιασμού των δράσεων.

Φάση 3: Ποιος είναι ο πρώτος στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

Εισαγωγή

Μέχρι στιγμής έχετε συλλέξει τις λεπτομερείς απόψεις των παραγόντων του σχολείου για τους κορυφαίους τομείς προτεραιότητας και τις έχετε κοινοποιήσει. Ο στόχος αυτής της φάσης είναι να καταρτίσετε με βάση αυτές τις απόψεις ένα σχέδιο δράσης για τη Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος. Η συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων ατόμων σε αυτή τη διαδικασία είναι πολύ σημαντική, προκειμένου τα μέλη της σχολικής κοινότητας να νιώσουν ότι έχουν συμβάλει στη δημιουργία του σχεδίου δράσης.

Τα ακόλουθα βήματα μπορούν να χρησιμεύσουν ως οδηγός προκειμένου να διασφαλίσετε τη μεγαλύτερη συμμετοχή των παραγόντων:

- Διανείμετε:
  - Τη συνοπτική έκθεση της Φάσης 2, η οποία καλύπτει κάθε τομέα προτεραιότητας
  - Πληροφορίες σχετικά με τον μικρό-σχεδιασμό των δράσεων
  - Ένα παράδειγμα του υποδείγματος για τον σχεδιασμό δράσεων (αν απαιτείται)
  - Ένα κενό υπόδειγμα του σχεδίου δράσης (έντυπο ή ηλεκτρονικό).
- Αναπτύξτε το μικρο-σχέδιο των δράσεων σε φάσεις/τάξεις/θεματικούς τομείς που σχετίζονται με έναν (ή περισσότερους αν το επιθυμούν οι ομάδες) τομέα προτεραιότητας.
- Συνθέστε τα επιμέρους μικρο-σχέδια δράσεων, διορθώνοντας αν απαιτείται κάποιες ιδέες, για να δημιουργήσετε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για όλο το πρόγραμμα.
- Κοινοποιήστε το προσχέδιο δράσης του προγράμματος στα μέλη της σχολικής κοινότητας για να καταθέσουν τα σχόλιά τους
- Εισάγετε τις οριστικές τροποποιήσεις στο σχέδιο δράσης, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια και κοινοποιήστε την οριστική έκδοσή του.
- Αξιολογήστε τη Φάση 3
- Ξεκινήστε να σχεδιάζετε και να ενημερώνετε τους φορείς του σχολείου για τη Φάση 4.

Αυτά τα βήματα είναι πιθανό να χρειαστούν διάστημα ενός μήνα για να ολοκληρωθούν (Ιανουάριος). Ο αναλυτικός σχεδιασμός με στόχο την προσαρμογή των βημάτων στο εκάστοτε σχολείο θα διεκπεραιωθεί εσωτερικά, υπό την καθοδήγηση του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας, με τη βοήθεια ενός κριτικού φίλου. Είναι πολύ σημαντικό σε αυτή τη φάση να τηρήσετε ένα αυστηρό χρονοδιάγραμμα, ώστε να διατηρήσετε τη δυναμική του προγράμματος.

Για την υποστήριξη αυτών των πέντε βημάτων, το υλικό του εγχειριδίου για αυτήν τη φάση καλύπτει τα εξής:

- διαδικασία του μικρο-σχεδιασμού δράσεων: πληροφόρηση των ομάδων σχεδιασμού
- Υπόδειγμα σχεδίου δράσης: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ
- Υπόδειγμα σχεδίου δράσης
- Βελτίωση και κοινοποίηση του οριστικού σχεδίου δράσης για όλο το σχολείο
- Συνοπτική έκθεση των δράσεων των παραγόντων του σχολείου: Φάση 3
- Αξιολόγηση της Φάσης 3
- Σχεδιασμός και κοινοποίηση της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Η διαδικασία του μικρο-σχεδιασμού δράσεων

Στο σημείο αυτό, μικρότερες ομάδες από μέλη της σχολικής κοινότητας θα συνεργαστούν για να δημιουργήσουν ένα μικρο-σχέδιο δράσεων που θα αποτελέσει μέρος του συνολικού σχεδίου δράσης του προγράμματος. Ο αριθμός και η μορφή των ομάδων που θα εργαστούν για τα μικρο-σχέδια των δράσεων θα εξαρτηθεί από τις συνθήκες του σχολείου. Επίσης, θα εξαρτηθεί από τη συμμετοχή ολόκληρου του σχολείου στο πρόγραμμα ή ενός μέρους του. Οι ομάδες του σχεδιασμού θα μπορούσαν, για παράδειγμα, να διαμορφωθούν βάσει των ομάδων του προσωπικού που συμμετέχει σε κάθε φάση, των ομάδων του προσωπικού που ανήκει σε κάθε τμήμα, των ομάδων του προσωπικού ανά το πρόγραμμα σπουδών, τις ομάδες των μαθητών, τον σύλλογο Γονέων-Καθηγητών κ.λπ. Οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν μερικές προτεινόμενες δράσεις μέσω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων της τάξης από το Σύνολο Δραστηριοτήτων 1. Επομένως, οι δραστηριότητες της Φάσης 4 δεν περιορίζονται στους ενήλικες. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να καθοδηγήσουν τα πορίσματα της Φάσης.

Το παρακάτω διάγραμμα ροής θα καθοδηγήσει κάθε ομάδα ώστε να παράγει ένα μικρο-σχέδιο δράσεων μέσω της διαδικασίας σχεδιασμού. Οι ομάδες, επίσης, θα χρειαστούν τα υποδείγματα για τα σχέδια δράσης. Τα υποδείγματα αυτό είναι διαθέσιμα, μετά το διάγραμμα ροής: ένα υπόδειγμα για ενήλικες (μαζί με ένα ολοκληρωμένο υπόδειγμα για παράδειγμα), ένα για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών 9-11 χρονών και ένα για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών 12-15 χρονών.

Διαβάστε την συνοπτική έκθεση για κάθε τομέα προτεραιότητας

Σκεφτείτε ιδέες για το τι θα μπορούσατε να κάνετε ως ομάδα σχετικά με αυτόν τον τομέα προτεραιότητας, στην φάση που συμμετέχετε, το τμήμα σας, την τάξη σας, τον σύλλογο κ.λπ.

Τι θα μπορούσατε να κάνετε για να αξιοποιήσετε όσα υλοποιεί ήδη επιτυχώς το σχολείο;

Επεξεργαστείτε αυτές τις ιδέες χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα SMART. Αυτές οι ιδέες μπορούν να αναπτυχθούν σε δράσεις που είναι:

- Συγκεκριμένες;
- Μετρήσιμες;
- Εφικτές, μέχρι το τέλος του Μαΐου;
- Ρεαλιστικές; Σχετικές;
- Εντός του χρονοδιαγράμματος;

Επιλέξτε την καλύτερη ιδέα/ες σας και καταρτίστε ένα σχέδιο δράσης χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα.

Στείλτε το υπόδειγμά σας στην κύρια ομάδα

Μη ξεχνάτε ότι αυτά τα μικρο-σχεδία δράσεων θα αποτελέσουν μέρος του συνολικού σχεδίου δράσης του σχολείου. Επομένως:

- Βεβαιωθείτε ότι περιλαμβάνουν εφικτούς στόχους
- Εστιάστε σε κάτι που πιστεύετε ότι θα φέρει σημαντική αλλαγή σχετικά με τη συμπεριληψη στο σχολείο σας.
- Εξετάστε τρόπους σύνδεσης του σχεδίου σας με άλλα πράγματα που υλοποιούνται στο σχολείο, για παράδειγμα, η φάση ή το σχέδιο ανάπτυξης ενός τμήματος, οι δεξιότητες των μαθητών που πρέπει να αναπτύξετε, η δική σας επαγγελματική ανάπτυξη, άλλα προγράμματα που υλοποιούνται στο σχολείο.
- Για να διευκολύνετε τη διαδικασία, θα σας προτείναμε να λαμβάνει υπόψη της τα σχόλια της συζήτησης για τον σχεδιασμό. Μπορείτε να κρατάτε σημειώσεις στο υπόδειγμα του σχεδίου δράσεων.

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για ενήλικες ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Το ακόλουθο αποτελεί παράδειγμα του μικρο-σχεδίου δράσεων ενός σχολείου, όπου οι προτεραιότητες έχουν εντοπιστεί κατόπιν συνεργασίας. Παρουσιάζει, μέσω ενός ποιήματος στα Αγγλικά, τη σχέση ανάμεσα στην κουλτούρα, την πολιτική και την πρακτική και την συνύπραξη αυτών των τριών διαστάσεων στα πλαίσια ενός προγράμματος.

Τομείς δράσης	Το προσωπικό συνεργάζεται για να αναπτύξει το υλικό Τα παιδιά συμμετέχουν πλήρως και ενεργά στη μάθηση	Τα παιδιά έχουν συχνά την ευκαιρία να μαθαίνουν το ένα από το άλλο Το προσωπικό και οι γονείς συνεργάζονται για να υποστηρίξουν την ανάπτυξη των παιδιών	Το πρόγραμμα του σχολείου είναι σχεδιασμένο ώστε να αναπτύξει μια μεγάλη ποικιλία από δεξιότητες, χαρίσματα και ικανότητες
Λεπτομερής δράση	Το τμήμα των Αγγλικών αναπτύσσει υλικό για το Έτος/την Τάξη 7 ώστε να δημιουργήσει ένα ποίημα, δίνοντας έμφαση στην εφαρμογή πολυτροπικής και πολυαισθητηριακής παιδαγωγικής	Οι μαθητές από το Έτος/την Τάξη 7 συνεργάζονται σε μικρές ομάδες για να συντάξουν ποιήματα στα αγγλικά με θέμα τη συμπεριληψη και τον αποκλεισμό, βάσει των κοινών εμπειριών τους. Το προσωπικό και οι γονείς συνεργάζονται για να οργανώσουν μια εκδήλωση για το Έτος/την Τάξη 7 όπου παρουσιάζονται επιλεγμένα ποιήματα και φαγητό από διαφορετικούς πολιτισμούς, τόσο από οικογένειες όσο και από εκπαιδευτικούς.	Οι καθηγητές της Θεατρικής Αγωγής συνεργάζονται με τους δημιουργούς των ποιημάτων για να ενισχύσουν τις δεξιότητες ερμηνείας τους και την αυτοπεποίθησή τους
Κουλτούρα, πολιτική ή πρακτική;	Πρακτική	Κουλτούρα	Πολιτική

Αρμοδιότητες (προϊστάμενος και άλλες)	Προϊστάμενος του Τμήματος Αγγλικών (επικεφαλής) και το Τμήμα Αγγλικών (οι άλλοι)	Προϊστάμενος του Τμήματος Αγγλικών (επικεφαλής) και το Τμήμα Αγγλικών (οι άλλοι) Σύλλογος Γονέων- Καθηγητών (επικεφαλής), γονείς των παιδιών του Έτους/της Τάξης 7 και το Τμήμα Αγγλικών Συμβολή των ειδικών από το τμήμα της Θεατρικής Άγωγής δεξιότητες ερμηνείας και αυτοπεποίθηση	Οι Προϊστάμενοι του Τμήματος Αγγλικών και Θεατρικής Άγωγής συνεργάζονται
Χρονοδιάγραμμα	Ολοκλήρωση έως τον Μάιο του 2020	Τα ποιήματα θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι τις αρχές του Μαΐου του 2020 Η εκδήλωση θα αποτελέσει μέρος της Inclusion Week στα μέσα του Μαΐου του 2020	Πρόβες τις δύο πρώτες εβδομάδες του Μαΐου πριν την εκδήλωση
Απαραίτητοι πόροι	Συναντήσεις Άλλοι πόροι που επιβεβαιώνονται από το Τμήμα Αγγλικών ότι συμβάλλουν στην εξέλιξη του σχεδιασμού	Όχι επιπλέον πόροι Αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου Παρόν το προσωπικό αν γίνεται το απόγευμα Πρόσβαση στην κουζίνα του σχολείου	Τόπος και χρόνος των προβών
Κριτήρια επιτυχίας (πορίσματα και αποτελέσματα)	Κοινοί πόροι που συμπληρώνονται και χρησιμοποιούνται 100% από το προσωπικό του τμήματος Αγγλικών 80% των μαθητών συμμετέχουν ενεργά (παρατήρηση από τον εκπαιδευτικό και ανατροφοδότηση από τους μαθητές) Η αξιολόγηση δείχνει ότι οι μαθητές πέτυχαν τα μαθησιακά αποτελέσματα	Τα ποιήματα θα ολοκληρωθούν από το Έτος/την Τάξη 7 Η εκδήλωση πραγματοποιείται 80% των μαθητών αυξάνουν την κατανόηση απέναντι στις εμπειρίες των άλλων μαθητών (σχόλια μαθητών) Οι γονείς συμμετέχουν και νιώθουν ότι λαμβάνονται υπόψη και νιώθουν ότι το σχολείο εκτιμά το παιδί τους (σχόλια των γονέων) Το προσωπικό νιώθει ότι λαμβάνει την εκτίμηση των άλλων (σχόλια προσωπικού) Οι σχέσεις ενδυναμώνονται (σχόλια μαθητών, γονέων και προσωπικού)	Οι αξιολογήσεις δείχνουν ότι οι ερμηνείες των ποιητών ήταν πολύ καλύτερες από τις περσινές Το 100% των μαθητών απέκτησε δεξιότητες προφορικού λόγου (σχόλια μαθητών) Το 100% του προσωπικού απέκτησε δεξιότητες από τους συναδέλφους του (σχόλια προσωπικού)

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για ενήλικες

Τομείς δράσης			
Λεπτομερής δράση			
Κουλτούρα, πολιτική ή πρακτική;			
Αρμοδιότητες (προϊστάμενος και άλλες)			

Χρονοδιάγραμμα			
Απαραίτητοι πόροι			
Κριτήρια επιτυχίας (πορίσματα και αποτελέσματα: σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων)			

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για παιδιά 9-11 ετών

Η ονομασία της δραστηριότητάς μας είναι:

Η δραστηριότητά μας θα διαρκέσει ..... (Σημειώστε τα λεπτά ή τις ώρες στο κενό)

Ποιος συμμετέχει στη δραστηριότητα (ποιος την πραγματοποιεί ποιος συμμετέχει;):

Η δραστηριότητα θα πραγματοποιηθεί σε:

Η διαδικασία της δραστηριότητας είναι:

Για τη δραστηριότητά μας θα χρειαστούμε:

Θα ξέρουμε ότι η δραστηριότητά μας υλοποιήθηκε επιτυχώς αν:

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης - για παιδιά 12-15 ετών

Όνομα δραστηριότητας:

Διάρκεια δραστηριότητας:

Ποιος συμμετέχει στη δραστηριότητα (ποιος την πραγματοποιεί ποιος συμμετέχει;):

Η δραστηριότητα θα πραγματοποιηθεί σε:

Τι θα συμβεί κατά τη διάρκεια της δραστηριότητάς μας:

Οι πόροι που απαιτούνται για τη δραστηριότητα:

Θα ξέρουμε ότι η δραστηριότητά μας υλοποιήθηκε επιτυχώς αν:

Διόρθωση του προσχεδίου δράσης και κοινοποίηση της οριστικής έκδοσης

Μόλις ολοκληρωθούν τα σχέδια δράσης, η κύρια ομάδα θα τα συνθέσει ώστε να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για όλο το πρόγραμμα.

Σε αυτό το σημείο, η κύρια ομάδα ελέγχει τα μικρο-σχέδια δράσεων για να:

- Ελέγξει ότι καλύπτονται οι τομείς προτεραιότητας: υπάρχουν τομείς που παραλείπονται; Σε τι βαθμό επηρεάζουν αυτά τα κενά το πρόγραμμα; Τι πρέπει να γίνει για αυτό;
- Βεβαιωθείτε ότι τα μικρο-σχέδια δράσης είναι SMART (Συγκεκριμένα, Μετρήσιμα, Εφικτά, Ρεαλιστικά/Σχετικά και εντός του χρονοδιαγράμματος): η κύρια ομάδα μπορεί να χρειαστεί να επικοινωνήσει με τους αντιπροσώπους των ομάδων σχεδιασμού για να καθορίσουν μερικές ιδέες.

Η κύρια ομάδα μπορεί να θέλει επίσης να αναπτύξει το δικό της μικρο-σχέδιο δράσης.

Μόλις η κύρια ομάδα εγκρίνει τα μικρο-σχέδια δράσης, θα πρέπει να τα συνθέσει για να δημιουργήσει ένα ολοκληρωμένο προσχέδιο δράσης για όλο το πρόγραμμα. Στην επόμενη σελίδα διατίθεται ένα υπόδειγμα για αυτό προσχέδιο. Μοιάζει αρκετά με το υπόδειγμα τα μικρο-σχέδια, αλλά συμπεριλαμβάνει και μια στήλη για την πορεία της διαδικασίας της παρακολούθησης. Στο σημείο αυτό, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το σύστημα που χρησιμοποιεί το σχολείο σας για να καταγράψει την πρόοδο των εργασιών, για παράδειγμα της κατάταξης ΚΠΠ (Κόκκινο, Πορτοκαλί, Πράσινο).

Θα μπορούσατε σε αυτό το σημείο να δώσετε τη δυνατότητα στους φορείς του σχολείου να εξετάσουν το σχέδιο δράσης και να προτείνουν μερικά οριστικά, ουσιαστικά, σχόλια. Εφόσον έχουν ήδη συμμετάσχει στον σχεδιασμό, δεν χρειάζεται να παραχωρήσετε μεγάλο χρονικό διάστημα για να καταθέσουν τα σχόλιά τους.

Όταν τελικά καταθέσουν τα σχόλια, η κύρια ομάδα θα προβεί στις τελικές διορθώσεις του σχεδίου δράσης και θα παράγει την οριστική έκδοσή του. Αυτή η έκδοχή μπορεί έπειτα, να κοινοποιηθεί σε όλους τους φορείς του σχολείου, με όποιον τρόπο κρίνετε ότι αρμόζει στο σχολείο σας.

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης

Τομείς δράσης

Detailed action

Κουλτούρα, πολιτική ή πρακτική;

Αρμοδιότητες (προϊστάμενος και άλλες)

Χρονοδιάγραμμα

Απαραίτητοι πόροι

Κριτήρια επιτυχίας (πορίσματα και αποτελέσματα: σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων)

Παρακολούθηση προόδου

Συνοπτική έκθεση δράσεων: Φάση 3: Ποιος είναι ο στόχος; Πώς θα επιτευχθεί;

Στο τέλος κάθε φάσης του προγράμματος, είναι σημαντικό να παρακολουθείτε και να αξιολογείτε την πρόοδό σας, έτσι ώστε να μπορείτε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από αυτήν στην επόμενη φάση.

Στον παρακάτω πίνακα, σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις και τρόπους αξιολόγησης της Φάσης 3. Μπορείτε να προσθέσετε ή να τροποποιήσετε τα παρακάτω ώστε να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Αφού ολοκληρώσετε την αξιολόγηση της Φάσης 3, θα ήταν καλή ιδέα να κοινοποιήσετε τα κύρια πορίσματα στους φορείς του σχολείου. Σας προτείνουμε να κοινοποιήσετε παράλληλα και το περίγραμμα του σχεδιασμού της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος.

Ηγέτης του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Ηγείται της διαδικασίας σχεδιασμού των δράσεων μαζί με την κύρια ομάδα • Συνεργάζεται με την κύρια ομάδα για να διασφαλίσει ότι το προσχέδιο δράσης κοινοποιήθηκε ευρέως και τροποποιήθηκε κατόπιν οποιονδήποτε σχολίων από τους φορείς του σχολείου. • Συνεργάζεται με την κύρια ομάδα για να διασφαλίσει ότι το οριστικό σχέδιο δράσης κοινοποιείται στους φορείς του σχολείου. • Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 3. • Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος
Κύρια ομάδα	<ul style="list-style-type: none"> • Αναπτύσσει και κοινοποιεί το προσχέδιο δράσης στους φορείς του σχολείου. • Τροποποιεί το προσχέδιο δράσης, λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των παραγόντων του σχολείου και να κοινοποιήσει το οριστικό σχέδιο δράσης. • Αξιολογεί τη Φάση 3. • Σχεδιάζει/κοινοποιεί στους φορείς του σχολείου τον σχεδιασμό της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος.
Κριτικός φίλος	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία σχεδιασμού των δράσεων • Υποστηρίζει τις διαδικασίες κοινοποίησης και ανατροφοδότησης
Κριτικός φίλος	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχει στην παραγωγή των μικρο-σχεδίων δράσης • Μπορεί να προσθέσει σχόλια για το προσχέδιο δράσης • Λαμβάνει συνοπτικές πληροφορίες για τη Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος
Μαθητές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχει στην παραγωγή των μικρο-σχεδίων δράσης • Μπορεί να προσθέσει σχόλια για το προσχέδιο δράσης • Λαμβάνει συνοπτικές πληροφορίες για τη Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος
Γονείς/άλλοι φορείς του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχει στην παραγωγή των μικρο-σχεδίων δράσης • Μπορεί να προσθέσει σχόλια για το προσχέδιο δράσης • Λαμβάνει συνοπτικές πληροφορίες για τη Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 3

Παρακολούθηση ή αξιολόγηση;	Ερωτήσεις	Μέθοδοι
Παρακολούθηση	<p>Ποια είναι τα αποτελέσματά μας (τα απτά, μετρήσιμα πράγματα που θα έπρεπε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 3);</p> <p>Τα ολοκληρώσαμε επιτυχώς;</p>	<p>Χρησιμοποιείτε το έγγραφο «Συνοπτική επισκόπηση δράσεων» για να παρακολουθείτε την πρόοδο.</p>
Αξιολόγηση	<p>Τι υλοποιήσαμε επιτυχώς σε αυτή τη φάση;</p> <p>Σε τι βαθμό συμμετείχαν οι φορείς του σχολείου στη δημιουργία του σχεδίου δράσης;</p> <p>Σε τι βαθμό υπήρξαν υποστηρικτικοί οι φορείς του σχολείου όσον αφορά το σχέδιο δράσης;</p> <p>Ποιοι φορείς ή άλλοι παράγοντες ενίσχυσαν την πρόοδο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης; Ποιοί παράγοντες αποτέλεσαν εμπόδιο στην πρόοδο;</p> <p>Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά την επόμενη φορά;</p> <p>Τι μαθήματα αποκομίσαμε και μπορούμε να εφαρμόσουμε στην επόμενη φάση;</p>	<p>Συζήτηση με την κύρια ομάδα</p> <p>Αξιολόγηση της ανατροφοδότησης των φορέων του σχολείου σχετικά με το σχέδιο δράσης.</p>

Σχεδιασμός και κοινοποίηση της Φάσης 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Μόλις ολοκληρωθεί το σχέδιο δράσης, η κύρια ομάδα θα πρέπει να εστιάσει την προσοχή της στην Φάση 4, η οποία αποτελεί την περίοδο πρακτικής υλοποίησης του προγράμματος.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι δύο πιο σημαντικές δράσεις είναι οι εξής:

- Το σχέδιο δράσης του σχολείου θα υλοποιηθεί.
- Η Inclusion Week θα σχεδιαστεί και θα υλοποιηθεί.

Η κύρια ομάδα θα πρέπει να:

- Παρακολουθεί την εφαρμογή του σχεδίου δράσης.
- Συντονίζει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Inclusion Week.

Σε αυτό το σημείο, προτείνουμε στην κύρια ομάδα να εξοικειωθεί με το υλικό για τη Φάση 4 πριν συναντηθεί για να σχεδιάσει τα βήματά της για τη Φάση 4.

Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Εισαγωγή

Η επόμενη φάση του προγράμματος έχει δύο κύριους στόχους:

- Την υλοποίηση του σχεδίου δράσης και την παρακολούθηση της προόδου.
- Τον σχεδιασμό και διοργάνωση της Inclusion Week: μια εβδομάδα με δραστηριότητες στο σχολείο με θέμα τη συμπερίληψη.

Θα πρέπει να ακολουθήσετε τα ακόλουθα βήματα για να πετύχετε αυτούς τους στόχους:

- Να σχεδιάσετε την παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου δράσης και να κάνετε μια αρχική συζήτηση για την Inclusion Week.
- Να σχεδιάσετε την Inclusion Week.
- Να παρακολουθείτε το σχέδιο δράσης, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου υλοποίησης.
- Να διοργανώσετε την Inclusion Week.
- Να αξιολογήσετε τη Φάση 4.
- Να σχεδιάσετε τις δράσεις για την αξιολόγηση, το όραμα και τα επόμενα βήματα για τη Φάση 5.

Προτείνουμε τα βήματα αυτά να ολοκληρωθούν μετά από διάστημα τεσσάρων μηνών, από τον Φεβρουάριο έως τον Μάιο. Έτσι, θα έχετε αρκετό χρόνο τον Ιούνιο και τον Ιούλιο για τη αξιολόγηση του προγράμματος. Ο αναλυτικός σχεδιασμός με στόχο την προσαρμογή των βημάτων στο εκάστοτε σχολείο θα διεκπεραιωθεί εσωτερικά, υπό την καθοδήγηση του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας, με τη βοήθεια ενός κριτικού φίλου.

Η Inclusion Week μπορεί να πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε στιγμή βολεύει το σχολείο σας μέσα σε αυτούς τους τέσσερις μήνες.

Για την υποστήριξη αυτών των βημάτων, το υλικό του εγχειριδίου για αυτή τη φάση καλύπτει:

- Την παρακολούθηση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης
- Τις κατευθυντήριες γραμμές για την Inclusion Week
- Υπόδειγμα σχεδίου δράσης για την Inclusion Week
- Την συνοπτική έκθεση των δράσεων των παραγόντων του σχολείου για τη Φάση 4
- Την αξιολόγηση της Φάσης 4 και τον σχεδιασμό της Φάσης 5

Παρακολούθηση της εφαρμογής του σχεδίου δράσης

Κατά τη διάρκεια της Φάσης 4 είναι σημαντικό να καταγράφετε την υλοποίηση του σχεδίου δράσης σας. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορείτε να:

- Ελέγξετε την υλοποίηση του σχεδίου δράσης.
- Επιβλέπετε τη διαδικασία της προόδου και τον αντίκτυπο κάθε τομέα στο σχέδιο δράσης.
- Διατηρήσετε τη δυναμική του προγράμματος.
- Συλλέξετε ένα σύνολο από αποδεικτικά στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση του συνολικού αντίκτυπου του προγράμματος κατά τη διάρκεια της Φάσης 5.

Στο σημείο αυτό, σας παρέχουμε μερικές προτάσεις για τον τρόπο επίβλεψης του σχεδίου υλοποίησης του προγράμματος. Μπορείτε να κάνετε τις δικές σας προσθήκες. Όσο πιο δημιουργικοί είστε με τις διαδικασίες παρακολούθησης, τόσο πιο πιθανό να συμμετάσχουν περισσότερα άτομα.

Αυτές οι μέθοδοι είναι δυνατόν να εφαρμοστούν από πολλούς φορείς του σχολείου, ακόμα και από τους μαθητές. Η συμμετοχή πολλών παραγόντων του σχολείου θα ενισχύσει το αίσθημα ευθύνης σε όλο το σχολείο για την επιτυχία του σχεδίου δράσης, και θα διευκολύνει τη διαχείριση του φόρτου εργασίας από την κύρια ομάδα.

Μέθοδος	Προτάσεις
Φωτογραφίες ή ταινία	Τραβήξτε φωτογραφίες ή δημιουργήστε ταινίες μικρού μήκους, έχοντας λάβει τις απαραίτητες άδειες, με τις δραστηριότητες, τα μαθήματα, τις εκδηλώσεις, τις αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον του σχολείου κ.λπ. Προσθέστε στις φωτογραφίες σχόλια που παρουσιάζουν τις αλλαγές που έγιναν σε σχέση με το σχέδιο δράσης.
Παρατηρήσεις	Παρατηρήστε τους μαθητές ή ομάδες μαθητών. Παρακολουθήστε και σημειώστε τις αλλαγές στην πρόσβαση και στη συμμετοχή στη μάθηση και στο σχολείο. Διασφαλίστε ότι ακολουθείτε τις διαδικασίες που προβλέπει το σχολείο σας σχετικά με την άδεια για να παρατηρήσετε τους μαθητές. Βεβαιωθείτε ότι οι παρατηρήσεις δεν είναι πολύ στενές. Οι μαθητές δεν αισθάνονται ότι τους παρακολουθούν, ενώ η ιδιωτικότητα των μαθητών είναι σεβαστή. Είναι, επίσης, ένας καλός τρόπος για να συνομιλήσετε με τους μαθητές σχετικά με όσα έχετε παρατηρήσει και να μάθετε την άποψή τους. Όπως και με τις παρακάτω μελέτες περίπτωσης, οποιαδήποτε πληροφορίες κοινοποιείτε σχετικά με την παρατήρηση των μαθητών θα πρέπει να είναι ανώνυμες. Συνεργαστείτε με το διδακτικό προσωπικό για να πληροφορηθείτε για τις παρατηρήσεις μεταξύ των συναδέλφων, από όσους συμμετέχουν στην κατάρτιση σε νέες παιδαγωγικές στρατηγικές. Η συμμετοχή σε αυτές τις διαδικασίες θα είναι προαιρετική, υποστηρικτική και δεν θα πρέπει να συνδέεται με τις παρατηρήσεις από κάποιο μάθημα. Σημειώστε οποιοσδήποτε παρατηρήσεις εντοπίζετε σχετικά με τις αλλαγές στις σχέσεις μεταξύ γονέων, προσωπικού, μαθητών, διευθυντών. Δημιουργήστε ένα σύστημα εισαγωγής γραπτών σχολίων με κουτιά όπου οι άνθρωποι μπορούν να καταθέσουν τις απόψεις τους.
Μελέτες περίπτωσης	Χρησιμοποιήστε κείμενα, εικόνες με σχόλια, ιστορίες κόμικ ή ταινίες με πρόσωπα που μιλούν και αναλύουν γεγονότα, για παράδειγμα ένα ντοκιμαντέρ, για να δημιουργήσετε μελέτες περίπτωσης για συγκεκριμένους μαθητές, παιδαγωγικές στρατηγικές, εκδηλώσεις, αλλαγές στις σχέσεις κ.λπ. Δοκιμάστε να δημιουργήσετε ένα σύνολο από τίτλους που θα καλυπτε στο πλαίσιο των μελετών περίπτωσης, ώστε να βεβαιωθείτε ότι υπάρχει συνοχή και συνεκτικότητα μεταξύ τους, για παράδειγμα: <ul style="list-style-type: none"> • Πληροφορίες για το περιβάλλον • Στόχος του θέματος, της εκδήλωσης, της θεματικής ενότητας ή της δραστηριότητας που καλύπτει η μελέτη περίπτωσης. • Σύνοψη των κύριων δράσεων: τι συνέβη; • Ποιος ήταν ο αντίκτυπος; • Συμπεράσματα Χρησιμοποιήστε τα μικρά ονόματα των μαθητών στις μελέτες περίπτωσης και βεβαιωθείτε ότι αυτά τα ονόματα έχουν αλλάξει ώστε η ταυτότητα των μαθητών να παραμείνει ανώνυμη. Αν οι εγγλίκες αποτελούν τους πρωταγωνιστές των μελετών περίπτωσης, ζητήστε τη γνώμη τους αν θα ήθελαν να παραμείνει η ανώνυμη η ταυτότητά τους στη μελέτη περίπτωσης ή να συμπεριλάβετε το όνομά τους.
Blogs ή vlogs	Ζητήστε από τους φορείς του σχολείου να δημιουργήσουν ένα blog ή ένα vlog σχετικά με τις αλλαγές που παρατήρησαν μέσω του σχεδίου δράσης ή να συμμετέχουν σε ένα blog ή ένα vlog ολόκληρου του σχολείου.
Λευκώματα	Ζητήστε από τους φορείς του σχολείου να δημιουργήσουν ή να συμμετέχουν στη δημιουργία ενός λευκώματος που επιβλέπει τις δραστηριότητες και τις αλλαγές, προσθέτοντας σχόλια, φωτογραφίες, εικόνες κ.λπ.

Κατευθυντήριες γραμμές για την Inclusion Week

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της Φάσης 1 εισάγαμε την έννοια της Inclusion Week, η οποία θα λάβει χώρα στο σχολείο κατά τη διάρκεια της Φάσης 4. Κάθε σχολείο θα οργανώσει και θα πραγματοποιήσει δραστηριότητες κατά τη διάρκεια μιας εβδομάδας, οι οποίες θα εστιάζουν στο ζήτημα της συμπερίληψης. Οι ευρύτεροι στόχοι της εβδομάδας είναι:

- η διεύρυνση της κατανόησης των παραγόντων του σχολείου όσον αφορά τη συμπερίληψη
- η συνέχεια της ενίσχυσης της συμπερίληψης στο πλαίσιο του σχολείου.

Κάθε σχολείο θα αποφασίσει σε ποια ημερομηνία επιθυμεί να τοποθετήσει την Inclusion Week, μεταξύ του μήνα Φεβρουαρίου και Μαΐου και θα αναπτύξει τις προσαρμοσμένες δραστηριότητες βάσει των προτεραιοτήτων και των τομέων ενδιαφέροντος του. Στόχος στο σημείο αυτό είναι να γίνετε όσο το δυνατόν πιο δημιουργικοί και φιλόδοξοι με τις ιδέες σας για να δώσετε στο σχολείο ένα αποτέλεσμα υψηλής ποιότητας από το οποίο μπορούν να όλοι να αποκομίσουν κάτι.

Σε αυτήν την ενότητα σας παρέχουμε καθοδήγηση για τον σχεδιασμό και την διεξαγωγή της Inclusion Week στο σχολείο σας, καθώς και μερικές για πιθανές δραστηριότητες.

Σχεδιασμός της Inclusion Week

Η κύρια ομάδα είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή της Inclusion Week. Πιθανόν να θελήσετε να συμπεριλάβετε στην κύρια ομάδα μερικά επιπλέον μέλη της σχολικής κοινότητας που διαθέτουν ειδικές δεξιότητες ή ενδιαφέροντα, ειδικά για τον σχεδιασμό της Inclusion Week.

Πιθανόν, επίσης, να θελήσετε να χρησιμοποιήσετε μια ξεχωριστή ομάδα από μαθητές για τον σχεδιασμό της Inclusion Week. Η ομάδα αυτή θα λειτουργεί ως δορυφόρος της κύριας ομάδας. Αναθέστε σε ένα ή δύο μέλη της κύριας ομάδας να συνεργαστούν με την ομάδα των φοιτητών και να συλλέξουν τις απόψεις τους για να τις μεταφέρουν στην κύρια ομάδα. Η δημιουργία αυτής της ομάδας θα διασφαλίσει ότι η φωνή των μαθητών θα ακουστεί καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού και της υλοποίησης της Inclusion Week και θα μπορούσε να συμβάλει με την ενέργειά της στο πρόγραμμα.

Μόλις ολοκληρώσετε τη οργάνωση του σχεδιασμού, θα πρέπει να συζητήσετε τις διάφορες πτυχές της εβδομάδας που είναι σημαντικές για την επιτυχία της. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει αυτές τις πτυχές μαζί με μερικές σχετικές ερωτήσεις για να αρχίσετε να εξετάζετε τα ζητήματα.

Πτυχή	Ερωτήσεις και προτάσεις
Χρόνος	<p>Ποια στιγμή στο ημερολόγιο του σχολείου είναι καλή για την Inclusion Week; Μερικά ζητήματα που πρέπει να εξετάσετε είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στο σημείο αυτό βεβαιωθείτε ότι υπάρχει επαρκής χρόνος για τον σχεδιασμό και την οργάνωση της εβδομάδας • Επιλέξτε μια εβδομάδα που δεν συμπίπτει με άλλες σημαντικές εκδηλώσεις, για παράδειγμα με εξετάσεις ή κάποια σχολική εκδρομή • Προσπαθήστε να συνδυάσετε την Inclusion Week με άλλες ήδη υπάρχουσες εκδηλώσεις, για παράδειγμα μια ημερομηνία στο τέλος του τριμήνου στην οποία μπορούν να παρευρεθούν και οι γονείς.
Στόχος της εβδομάδας	<p>Τι θέλετε να μάθουν τα άτομα από το σχολείο σας μέσα από την Inclusion Week; Αυτή η ερώτηση θα σας οδηγήσει στους συγκεκριμένους στόχους της εβδομάδας για το σχολείο σας.</p> <p>Για παράδειγμα, ίσως να θέλετε τα άτομα να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ευαισθητοποιηθούν και να γιορτάσουν τη διαφορετικότητα στο σχολείο • αποκτήσουν περισσότερες δεξιότητες ώστε συμβάλλουν στη βελτίωση των κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε διαφορετικές ηλικίες ομάδες του σχολείου • κατανοήσουν ένα συγκεκριμένο εμπόδιο στην πρόσβαση και τη συμμετοχή και να εξοικειωθούν με την αντιμετώπιση αυτού του εμποδίου • βελτιωθούν στη συμπερίληψη όλων των ατόμων στη μάθηση με ισότιμο τρόπο • βελτιωθούν στη συνεργασία μεταξύ τους για τη δημιουργία μιας συμπεριληπτικής κοινότητας • μάθουν περισσότερους τρόπους επιτυχίας των μαθητών, πέρα από την ακαδημαϊκή • κατανοήσουν το δικαίωμα των διαφορετικών ατόμων στη συμπερίληψη στην εκπαίδευση και, εν γένει, στη ζωή • μάθουν τις αρνητικές πλευρές του αποκλεισμού και τη σημασία της συμπερίληψης • να γνωρίσουν τις αξίες και τις πράξεις της συμπερίληψης
Θέμα της εβδομάδας	<p>Ποιο θα είναι το θέμα της εβδομάδας;</p> <p>Η επιλογή του θέματος θα προκύψει άμεσα από τους στόχους που έχετε ορίσει για την Inclusion Week. Το θέμα της εβδομάδας αντικατοπτρίζει τους στόχους σας. Για παράδειγμα, αν χρησιμοποιήσετε την παραπάνω λίστα, προκύπτουν οι παρακάτω ιδέες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Είμαστε διαφορετικοί - Ας το γιορτάσουμε! • Ένα μωσαϊκό από φίλους (Ο τίτλος της Inclusion Week για το 2018 στις ΗΠΑ) • Ευαισθητοποίηση για τις ειδικές ανάγκες / ΛΟΑΤΚΙ / τα Φύλα / τον Πολιτισμό / την Επικοινωνία / τη Συναισθηματική και ψυχική υγεία κ.λπ. • Μαθαίνοντας μέσα από όλους τους ανθρώπους • Δημιουργώντας την κοινότητά μας • Η επιτυχία εφικτή για όλους • Γνωρίζοντας τα δικαιώματά μας • Όχι στον αποκλεισμό, ναι στη συμπερίληψη • Ακολουθώντας τις αξίες μας <p>Το θέμα της εβδομάδας και οι στόχοι σας πιθανόν να συνδέονται με έναν από τους τομείς προτεραιότητας που έχετε επιλέξει. Είναι αναμενόμενο, καθώς θα θελήσετε να επεκτείνετε και να επιβραβεύσετε τη δουλειά που έχετε καταβάλει, αλλά δεν είναι απαραίτητο να ισχύει. Στο σημείο αυτό, το πιο σημαντικό είναι να επιλέξετε να κάνετε όσα είναι πιο σχετικά και εφικτά για το σχολείο σας και θα κινήσετε σίγουρα τον ενθουσιασμό και τη φαντασία των ατόμων.</p>
Τα θέματα που πρέπει να καλυφθούν	<p>Ποια θέματα πρέπει να συμπεριλάβετε στην Inclusion Week για να μπορέσετε να πετύχετε τους στόχους σας; Κάθε θέμα από τα παραπάνω μπορεί να χωριστεί σε ένα σύνολο από διαφορετικά θέματα, για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Διαφορετικότητα: οι ποικίλες διαφορές (ορατές και μη ορατές), ομοιότητες (όσα μας κάνουν ανθρώπους) • Αποκλεισμός: μορφές του αποκλεισμού, αιτίες, π.χ. διακρίσεις, προκατάληψη, στερεότυπα και αντίκτυπος, π.χ. στιγματισμός και περιθωριοποίηση • Κοινότητα: ο τρόπος που ζούμε και μαθαίνουμε από κοινού • Αξίες: οποιοσδήποτε αξίες από όσες συζητήσατε κατά τη διάρκεια της Φάσης 1, όπως κατανόηση, σεβασμός, ειρήνη, ευγένεια, συνεργασία, αγάπη κ.λπ. • Ανθρώπινα δικαιώματα: των παιδιών και των νέων, των εκτοπισμένων ανθρώπων και των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες
Προϋπολογισμός	<p>Τι προϋπολογισμό προβλέπετε για την εβδομάδα;; Αυτός θα σας επιτρέψει να καθορίσετε ποιες δραστηριότητες να σχεδιάσετε και πώς θα τις υλοποιήσετε.</p>

Πτυχή	Ερωτήσεις και προτάσεις
Δραστηριότητες	<p>Ποιες δραστηριότητες θα ήταν πιο κατάλληλες για το θέμα σας και για τον προϋπολογισμό σας; Αυτές οι δραστηριότητες θα μπορούσαν να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • περιλαμβάνουν τη συμμετοχή όλου του σχολείου, για παράδειγμα κατά τη διάρκεια της εβδομάδας κατά του σχολικού εκφοβισμού για το 2018, η δραστηριότητα «διαφορετικές κάλτσες για μια μέρα» έδωσε στους μαθητές τη δυνατότητα να δείξουν κατανόηση και να συζητήσουν τη διαφορετικότητα • αφορούν τις ομάδες από μια τάξη ή μια φάση, για παράδειγμα μέσω των συνελεύσεων • συμπεριλαμβάνουν επισκέπτες του σχολείου με τους οποίους μπορείτε να μοιραστείτε την εμπειρία σας σχετικά με το θέμα, π.χ. Με οργανώσεις του τρίτου τομέα, τις εταιρείες θεατρικών παραγωγών στα σχολεία • πραγματοποιηθούν στην τάξη, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μαθήματα, για να παρουσιάσετε τις διαφορετικές πτυχές του θέματος τους εβδομάδας • είναι δραστηριότητες στη παιδική που απευθύνονται σε μαθητές στο διάλειμμα ή στο μεσημεριανό τους • μέσω διάφορων εκτεταμένων εργαστηρίων, τα οποία διοργανώνει είτε το προσωπικό είτε άλλοι επισκέπτες καθηγητές, χρησιμοποιώντας τις τέχνες, το θέατρο, τη μουσική, τον κινηματογράφο, τη μόδα, το φαγητό, την δημιουργική γραφή, τα αθλήματα, τις επιστήμες, το σχέδιο κ.λπ. για να αναπτύξετε το θέμα και ένα προϊόν που μπορείτε να το μοιραστείτε με τους άλλους • δραστηριότητες που διοργανώνονται από τους γονείς-εκπαιδευτικούς μετά τις ώρες του σχολείου
Δομές και προσωπικό	<p>Πόσο καλά μπορείτε να διοργανώσετε αυτές τις δραστηριότητες; Πιθανόν ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να είναι να εξετάσετε τις διαφορετικές δυνατότητες για τη μάθηση και τη στελέχωση του σχολείου με προσωπικό για όλη για ένα μέρος της εβδομάδας. Θα μπορούσατε να αποφασίσετε να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • επεκτείνετε τη φυσιολογική διάρκεια της εβδομάδας και να οργανώσετε ένα σύνολο από διαφορετικές δραστηριότητες, αντί να καλύψετε τα δικά σας θέματα • διατηρήσετε τη φυσιολογική διάρκεια της εβδομάδας και να διοργανώσετε μόνο δραστηριότητες που σχετίζονται με το θέμα • προχωρήσετε σε μια μείξη των δύο επιλογών. <p>Η επέκταση της φυσιολογική διάρκεια της εβδομάδας σας δίνει τη δυνατότητα να δοκιμάσετε λεπτομερή και πρακτικά προγράμματα που δεν θα μπορούσατε να υλοποιήσετε στο πλαίσιο των μαθημάτων της τάξης. Θα πρέπει να ακολουθήσετε έναν διαφορετικό τρόπο σχεδιασμού και συνεργασίας με το προσωπικό σας. Ωστόσο, αν το προσωπικό</p>

Πτυχή	Ερωτήσεις και προτάσεις
	<p>έχει ενταχθεί νωρίς στη διαδικασία σχεδιασμού και έχει χρόνο για να προετοιμαστεί, θα είναι σίγουρα ενθουσιασμένο με την ευκαιρία που του δίνεται να δοκιμάσει νέες μεθόδους στην εργασία του. Επίσης, μπορεί να τους δροθεί η δυνατότητα να δουλέψουν περισσότερο με τους συναδέλφους τους από ό,τι συνηθίζουν και να συνεργαστούν σε ένα πιο προσωπικό περιβάλλον με τους μαθητές, ενδυναμώνοντας έτσι τις σχέσεις τους. Αυτά τα στοιχεία πιθανόν να ταιριάξουν με έναν από τους τομείς δραστηριότητάς σας και τον στόχο / το θέμα της Inclusion Week.</p> <p>Επιπλέον, η επέκταση της φυσιολογικής διάρκειας της εβδομάδας θα δώσει την ευκαιρία τους υπεύθυνους για το πρόγραμμα σπουδών να διασφαλίσουν ότι πολλοί τομείς του προγράμματος σπουδών καλύπτονται από τις δραστηριότητες. Η συμμετοχή άλλων ενηλίκων και μαθητών εκτός του σχολείου σας μπορεί να είναι πολύτιμη. Για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αν έχετε τη δυνατότητα, συνεργαστείτε με οργανισμούς που διοργανώνουν ειδικά εργαστήρια για παιδιά και νέους και μπορούν να διοργανώσουν και να σχεδιάσουν την εβδομάδα μαζί με το προσωπικό του σχολείου, φέρνοντας νέα ενέργεια και δεξιότητες τόσο στο προσωπικό όσο και στους μαθητές. • Αν κάποιοι γονείς και διευθυντές τυχαίνει να έχουν κάποια αντίστοιχη εξειδίκευση, μπορεί να θελήσετε να συνεργαστούν με το προσωπικό για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων. • Η συνεργασία με ένα σχολείο για μαθητές διαφορετικής ηλικίας ή για μαθητές με ειδικές ανάγκες τους οποίους το σχολείο σας δεν δέχεται προς το παρόν, μπορεί να είναι πολύ επιτυχημένη. Επίσης, μπορεί να δημιουργήσει μακροπρόθεσμες και αμοιβαία απωφελείς σχέσεις ανάμεσα στα σχολεία. • Θα μπορούσατε, επίσης, να μετακινήσετε τους μαθητές έξω από την αίθουσα διδασκαλίας, σε μέρη που σχετίζονται με το θέμα της εβδομάδας σας. <p>Αν αποφασίσετε να επεκτείνετε εστω και στο ελάχιστο τη φυσιολογική λειτουργία της εβδομάδας και να συμπεριλάβετε άτομα και μέρη εκτός του σχολείου, θα πρέπει να αποφασίσετε τον σχεδιασμό και τη στελεχωση των δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, θα πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σχεδιάσετε τις δραστηριότητες και θα ζητήσετε από τους μαθητές να δηλώσουν συμμετοχή σε όποιες τους ενδιαφέρουν, επιτρέποντας τη συμμετοχή διαφορετικών τάξεων και ηλικιών; • Σχεδιάσετε ένα σύνολο από δραστηριότητες και το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα, στο οποίες οι μαθητές θα πρέπει να συμμετέχουν, άρα θα μπορούν να δοκιμάσουν εναλλάξ όλες τις δραστηριότητες; • Σχεδιάσετε μία μείξη από τα παραπάνω;
	<p>Θα πρέπει, επίσης, να αποφασίσετε πόση θα είναι η διάρκεια της κάθε δραστηριότητας: θα έχει τη διάρκεια ενός τυπικού μαθήματος; Θα καλύπτει τη μισή μέρα; Θα καλύπτει όλην την ημέρα, ή και περισσότερο, ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν σε ένα πιο λεπτομερές πρόγραμμα;</p> <p>Αν επιθυμείτε να μάθετε περισσότερα για συγκεκριμένες ιδέες για δραστηριότητες, συμβουλευτείτε το εξής έγγραφο: https://inclusiveschools.org/wp-content/uploads/2018/08/2018-Celebration-Activities-for-ISW.pdf</p> <p>Παρότι οι δραστηριότητες απευθύνονται στα σχολεία των ΗΠΑ, υπάρχουν πολλές που θα μπορούσατε να προσαρμόσετε εύκολα. Οι δραστηριότητες χωρίζονται σε τρεις τομείς:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δραστηριότητες που προωθούν την ευαισθητοποίηση. Για παράδειγμα: <ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία του αποτυπώματος ενός συμπεριληπτικού σχολείου • Πρόσκληση ενός ξένου ομιλητή • Παραδείγματα που επιβεβαιώνουν τη διαφορετικότητα 2. Δραστηριότητες που ενισχύουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες. Για παράδειγμα: <ul style="list-style-type: none"> • Ερευνητικές δραστηριότητες. • Οι εκπαιδευτικοί δοκιμάζουν νέες στρατηγικές διδασκαλίας. • Οι μαθητές επιλέγουν σχετικά με τη διδασκαλία τους για ένα συγκεκριμένο θέμα. 3. Δραστηριότητες που επηρεάζουν το σύστημα. Για παράδειγμα: <ul style="list-style-type: none"> • Εισάγετε μαθήματα σχετικά με τη συμπερίληψη στο παρόν πρόγραμμα σπουδών • Επαναπροσδιορίστε την οργάνωση της τάξης ώστε να μεγιστοποιήσει την πρόσβαση και τη συμμετοχή όλων στη μάθηση. • Συνεργαστείτε με μαθητές για να αναπτύξετε στόχους για μια πιο συμπεριληπτική τάξη.

Πτυχή	Ερωτήσεις και προτάσεις
Συμμετοχή των γονέων	<p>Δεδομένου και του ονόματος της εβδομάδας, η συμμετοχή των γονέων, και οποιουδήποτε άλλου σημαντικού για εσάς παράγοντα, είναι σημαντική. Θα μπορούσατε ίσως να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ρωτήσετε τους γονείς ποιες σχετικές δεξιότητες θέλουν να αναπτύξουν σε συνεργασία με το προσωπικό κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων; • Προσκαλέστε τους γονείς σε μια συνέντευξη ή εξωσχολική εκδήλωση για να δουν και τα παιδιά τους τι κάνει; • Διοργανώσετε μια ξεχωριστή εκδήλωση για τους γονείς στο πλαίσιο της εβδομάδας; • Ζητήσετε από τους γονείς να οργανώσουν μια εκδήλωση σε συνεργασία με το προσωπικό του σχολείου; • Να ζητήσετε από τους γονείς να συμμετέχουν σε μια εκδρομή ως εθελοντές συνοδοί ενήλικες;
Προσβασιμότητα	<p>Θα πρέπει να βεβαιωθείτε ότι όλες οι δραστηριότητες και οι εκδηλώσεις της Inclusion Week είναι προσβάσιμες προς όλους. Επομένως, θα πρέπει να εξετάσετε το ενδεχόμενο, για παράδειγμα, να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παράγετε τις πληροφορίες σε διαφορετικές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας μπριέλ. • Διασφαλίσετε ότι υπάρχουν διερμηνείς νοηματικής γλώσσας. • Βεβαιωθείτε ότι όλοι έχουν φυσική πρόσβαση σε όλους τους χώρους. • Οργανώσετε εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των γονέων, ή άλλων παραγόντων, όταν αυτοί μπορούν να παρευρεθούν. • Διασφαλίσετε ότι οι εκδηλώσεις είναι ανοιχτές και προσβάσιμες για άτομα με διαφορετικές κουλτούρες • Διασφαλίσετε ότι το κόστος για τη συμμετοχή στις δραστηριότητες δεν αποτελεί εμπόδιο για τη συμμετοχή σε αυτές.
Υλικά	<p>Ποιους πόρους θα χρειαστούμε για την πραγματοποίηση της Inclusion Week. Θα πρέπει να σκεφτείτε να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αποκτήσετε κάποιον ειδικό εξοπλισμό που δεν διαθέτετε στο σχολείο • Κάνετε κράτηση στους χώρους, καταλήξετε σε συμφωνία με τους οργανισμούς, τους ειδικούς κ.λπ. • Ζητήσετε από τους γονείς να συμμετέχουν εθελοντικά στη διοργάνωση των εκδηλώσεων • Οργανώσετε μια εκδήλωση συλλογής χρημάτων στο σχολείο για να μπορέσετε να καλύψετε το κόστος της εβδομάδας • Αναζητήσετε για χορηγούς από τις τοπικές επιχειρήσεις, ώστε να υποστηρίξουν οικονομικά ή με οποιονδήποτε τρόπο την εβδομάδα
Εκτίμηση κινδύνου	<p>Βεβαιωθείτε ότι ακολουθείτε τις κατευθυντήριες γραμμές του σχολείου σχετικά με την εκτίμηση του κινδύνου οποιουδήποτε δραστηριότητας που λαμβάνει χώρα εκτός της τυπικής λειτουργίας του σχολείου.</p>
Δημοσιοποίηση	<p>Πώς θα διασφαλίσετε ότι τα άτομα θα θέλουν να συμμετέχουν στις εκδηλώσεις; Βρείτε μερικές ιδέες σχετικά με την κοινοποίηση των εκδηλώσεων στους φορείς του σχολείου από τη Φάση 1. Επίσης, πιθανόν να κοινοποιήσετε στα τοπικά μέσα ενημέρωσης την Inclusion Week.</p>
Διατήρηση αρχείου	<p>Πώς θα καταγράψετε όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της Inclusion Week; Όπως ακριβώς και με την παρακολούθηση του σχεδίου δράσης, οι πληροφορίες που συλλέγετε κατά τη διάρκεια της εβδομάδας μπορούν να ληφθούν υπόψη στην συνολική αξιολόγηση του προγράμματος. Ήδη από τη Φάση 4 έχουμε προτείνει μερικούς τρόπους συλλογής των δεδομένων για την παρακολούθηση του σχεδίου δράσης σας. Αυτοί οι τρόποι θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν και με την Inclusion Week.</p>
Σχεδιασμός δράσεων	<p>Θα μπορούσατε να δημιουργήσετε ένα σχέδιο δράσης για την Inclusion Week ώστε να βεβαιωθείτε ότι όλοι κατανοούν με σαφήνεια τις πράξεις και τις ευθύνες τους. Στη συνέχεια σας παρέχουμε ένα υπόδειγμα το οποίο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε</p>
Αξιολόγηση	<p>Πώς θα αξιολογούσατε την Inclusion Week; Η αξιολόγηση του σχεδίου δράσης και η διαπίστωση της επιτυχίας του αποτελούν μέρος της αξιολόγησης της κυρίας ομάδας στη Φάση 4. Ωστόσο, ίσως θελήσετε να επεκτείνετε και να προσθέσετε νέους τρόπους αξιολόγησης της Inclusion Week, συμπεριλαμβανοντας επιπλέον κι άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας.</p>

Πρόγραμμα Inclusive Schools: Υπόδειγμα σχεδίου δράσης για την Inclusion Week

Θέμα:

Ημερομηνίες της Inclusion Week:

Στόχοι:

Τομέας δράσης				
Λεπτομερείς δράσεις				
Αρμοδιότητες (προϊστάμενος και άλλες)				

Χρονοδιάγραμμα				
Απαραίτητοι πόροι/ προϋπολογισμός				
Δημοσιοποίηση και επικοινωνία				
Κριτήρια επιτυχίας (πορίσματα και αποτελέσματα)				

Συνοπτική έκθεση δράσεων - Φάση 4: Υλοποίηση του προγράμματος

Ηγέτης του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Ηγείται της κύριας ομάδας κατά την εφαρμογή και την παρακολούθηση του σχεδίου δράσης για τη Φάση 3 η οποία περιλαμβάνει τα εξής: διατήρηση της δυναμικής, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, διαρκής ενημέρωση των παραγόντων του σχολείου. • Ηγείται της οργάνωσης και της υλοποίησης της Inclusion Week του σχολείου. • Ηγείται της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της Φάσης 4. • Ηγείται του σχεδιασμού/της επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου για τον σχεδιασμό της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;
Κύρια ομάδα	<ul style="list-style-type: none"> • Εφαρμόσει και ελέγξει το σχέδιο δράσης: διατήρηση της δυναμικής, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, διαρκής ενημέρωση των παραγόντων του σχολείου. • Οργανώσει και ηγηθεί της υλοποίησης της Inclusion Week του σχολείου. • Να αξιολογήσετε τη Φάση 4. • Σχεδιάσει/κοινοποιήσει στους φορείς του σχολείου τον σχεδιασμό της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;
Κριτικός φίλος	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία παρακολούθησης του σχεδίου δράσης • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία υλοποίησης της Inclusion Week • Υποστηρίζει τις διαδικασίες κοινοποίησης και ανατροφοδότησης
Προσωπικό / διευθυντές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες παρακολούθησης όποτε είναι απαραίτητο. • Βοηθούν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Inclusion Week
Μαθητές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες παρακολούθησης, όποτε είναι απαραίτητο. • Βοηθούν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Inclusion Week
Γονείς/άλλοι φορείς του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στις διαδικασίες παρακολούθησης, όποτε είναι απαραίτητο. • Βοηθούν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Inclusion Week

Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 4

Στο τέλος κάθε φάσης του προγράμματος, είναι σημαντικό να παρακολουθείτε και να αξιολογείτε την πρόοδό σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από αυτήν στην επόμενη φάση.

Στον παρακάτω πίνακα, σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις και τρόπους αξιολόγησης της Φάσης 3. Μπορείτε να προσθέσετε ή να τροποποιήσετε τα παρακάτω ώστε να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Αφού ολοκληρώσετε την αξιολόγηση της Φάσης 4, θα ήταν καλή ιδέα να κοινοποιήσετε τα κύρια πορίσματα στους φορείς του σχολείου. Σας προτείνουμε να κοινοποιήσετε παράλληλα και το περίγραμμα του σχεδιασμού της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

Παρακολούθηση ή αξιολόγηση;	Ερωτήσεις	Μέθοδοι
Παρακολούθηση	<p>Ποια είναι τα αποτελέσματά μας (τα απτά, μετρήσιμα πράγματα που θα έπρεπε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 4);</p> <p>Τα ολοκληρώσαμε επιτυχώς;</p>	<p>Χρησιμοποιείτε τον έγγραφο της «Συνοπτικής έκθεσης δράσεων», το σχέδιο δράσης του προγράμματος και το σχέδιο δράσης της Inclusion Week για να παρακολουθήσετε την πρόοδο του σχολείου.</p>
Αξιολόγηση	<p>Τι υλοποιήσαμε επιτυχώς σε αυτή τη φάση;</p> <p>Σε ι βαθμό υλοποιήθηκε το σχέδιο δράσης του προγράμματος;</p> <p>Σε ι βαθμό υλοποιήθηκε το σχέδιο δράσης της Inclusion Week; Πόσο επιτυχημένη ήταν η εβδομάδα;</p> <p>Ποιοι φορείς ή άλλοι παράγοντες ενίσχυσαν την πρόοδο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης; Ποιοι παράγοντες αποτέλεσαν εμπόδιο στην πρόοδο;</p> <p>Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά την επόμενη φορά;</p> <p>Τι μαθήματα αποκομίσαμε και μπορούμε να εφαρμόσουμε στην επόμενη φάση;</p>	<p>Συζήτηση με την κύρια ομάδα</p> <p>Εξετάστε τα στοιχεία που συλλέξατε για τις διαδικασίες παρακολούθησης</p>

Σχεδιασμός και κοινοποίηση της Φάσης 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

Μόλις ολοκληρωθεί αυτή η μακρά περίοδος υλοποίησης, το οριστικό στάδιο του έργου ολοκληρώνεται με το τέλος του ακαδημαϊκού έτος, έχοντας δύο στόχους:

- Αξιολόγηση της πορείας του σχολείου προς τη συμπερίληψη μέχρι σήμερα.
- Σχεδιασμός για το μέλλον: δημιουργία ένας μακροπρόθεσμου οράματος για το σχολείο σας για τη συμπερίληψη και καθορισμός των επόμενων βημάτων.

Κατά τη διάρκεια της Φάσης 5, η κύρια ομάδα θα πρέπει να:

- Σχεδιάσει και υλοποιήσει τις δράσεις αξιολόγησης με τους φορείς του σχολείου
- Αναπτύξει ένα προσχέδιο για το όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη και μερικές προτάσεις για τα επόμενα βήματα και, έπειτα, να τα κοινοποιήσει στους φορείς του σχολείου
- Να καταρτίσει μια τελική έκθεση για τους φορείς του σχολείου, όπου συνοψίζεται η πορεία μέχρι στιγμής και τα επόμενα βήματα του σχολείου.

Σε αυτό το σημείο, προτείνουμε στην κύρια ομάδα να εξοικειωθεί με το υλικό για τη Φάση 5 πριν συναντηθεί για να σχεδιάσει τα βήματά της για τη Φάση 5.

Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος;

Εισαγωγή

Αυτή η ενότητα καλύπτει την τελική φάση του ετήσιου προγράμματος Inclusive Schools. Μέχρι στιγμής, το σχολείο σας έχει συμμετέχει σε έναν μεγάλο αριθμό δράσεων. Ήρθε η στιγμή να σκεφτείτε ποια ήταν τα αποτελέσματα αυτής τις διαδικασίας και ποια θα πρέπει να είναι τα επόμενα βήματα στο μέλλον.

Η Φάση 5 έχει δύο βασικούς στόχους:

- την αξιολόγηση της πορείας του σχολείου προς τη συμπερίληψη μέχρι σήμερα.
- τον σχεδιασμό για το μέλλον: δημιουργία ένας μακροπρόθεσμου οράματος για το σχολείο σας για τη συμπερίληψη και καθορισμός των επόμενων βημάτων.

Υπάρχει ένα σύνολο από βήματα που θα πρέπει να ακολουθήσετε προκειμένου να πετύχετε αυτούς τους στόχους:

- Συζητήστε και αποφασίστε για τη μεθοδολογία της αξιολόγησης, του οράματος και των επόμενων βημάτων και οργανώστε τη συλλογή των πληροφοριών μέσω δραστηριοτήτων αξιολόγησης.
- Συντονίστε την αξιολόγηση, το όραμα και τις επόμενες δραστηριότητες.
- Συνθέστε και αναλύστε τις πληροφορίες από τις παραπάνω δραστηριότητες.
- Αναπτύξτε ένα μακροπρόθεσμο όραμα για τη συμπερίληψη στο σχολείο. Συμβουλευτείτε το προσχέδιο μαζί με τους φορείς του σχολείου και δημιουργήστε την οριστική έκδοσή.
- Προετοιμάστε μια σύντομη έκθεση του έτους για τους φορείς του σχολείου, συνοψίζοντας τα ευρήματα της αξιολόγησης, το όραμα και μερικά προτεινόμενα επόμενα βήματα.

Αυτά τα βήματα θα πραγματοποιηθούν από τον Ιούνιο έως τον Ιούλιο, πριν από τη λήξη του σχολικού έτους. Ο αναλυτικός σχεδιασμός με στόχο την προσαρμογή των βημάτων στο εκάστοτε σχολείο θα διεκπεραιωθεί εσωτερικά, υπό την καθοδήγηση του ηγέτη του σχολείου και της κύριας ομάδας, με τη βοήθεια ενός κριτικού φίλου.

Προκειμένου να σας καθοδηγήσουμε σε αυτή τη Φάση, το εγχειρίδιο καλύπτει τα εξής:

- Αξιολόγηση του προγράμματος Inclusive Schools
- Αξιολόγηση και επόμενα βήματα: υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών
- Αναπτύσσοντας ένα κοινό όραμα για τη συμπερίληψη
- Αξιολόγηση της Φάσης 5
- Προετοιμασία της οριστικής έκθεσης
- Συνοπτική έκθεση των δράσεων των παραγόντων του σχολείου: Φάση 5
- Σχεδιασμός για τη βιωσιμότητα

Αξιολόγηση του προγράμματος

Σε αυτή τη Φάση θα εφαρμόσετε πολλά από όσα σχεδιάσατε και μάθατε από τις Φάσεις 1 και 2 σχετικά με το πρόγραμμα, όπου κάνετε αρκετές ερωτήσεις σε διάφορους φορείς του σχολείου.

Η φάση αυτή εστιάζει κυρίως στην επανεξέταση των τομέων προτεραιότητάς σας για να εντοπίσετε τις αλλαγές που πετύχατε, τι συνέβαλε και τι εμπόδισε τις αλλαγές. Η φάση της αξιολόγησης είναι, επίσης, μια καλή ευκαιρία να μάθετε τις απόψεις των ατόμων σχετικά με το όραμα για τη συμπερίληψη στο σχολείο και ποια είναι τα επόμενα βήματα του σχολείου στην πορεία του προς τη συμπερίληψη. Ενθαρρύνετε τους φορείς του σχολείου να σχεδιάσουν το μέλλον με θετική ματιά, ώστε να διατηρήσετε τη δυναμική του προγράμματος σχετικά με τη συμπερίληψη και να διασφαλίσετε ότι η πορεία του σχολείου προς τη συμπερίληψη θα συνεχιστεί και μετά το τέλος του προγράμματος Inclusive Schools.

Σε αυτήν την ενότητα, θα σας βοηθήσουμε να εξετάσετε τη μεθοδολογία αξιολόγησής σας, αποφασίζοντας τι, από ποιον θα ζητήσετε και με ποιον τρόπο, να αξιολογήσει την πρόοδο του σχολείου σας.

1. Τι θα ζητήσετε: ερωτήσεις για την αξιολόγηση και τα επόμενα βήματα

Όσον αφορά τις ερωτήσεις, θα προτείνουμε να εξετάσετε τέσσερις τομείς:

- Αλλαγές σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας
- Αξιολόγηση της αλλαγής των πραγμάτων (ή τη μη αλλαγής)
- Όραμα για το μέλλον
- Επόμενα βήματα

Για τους μαθητές, αυτοί οι τομείς θα καλυφθούν από το Σύνολο δραστηριοτήτων 5 και τις δραστηριότητες στην τάξη. Στη συνέχεια, ακολουθούν μερικές ερωτήσεις που θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε με τα ενήλικα μέλη της σχολικής κοινότητας. Μπορείτε να τις προσαρμόσετε ή να προσθέσετε σε αυτές προκειμένου να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Η πρώτη ερώτηση αφορά συγκεκριμένα τους τομείς προτεραιότητάς σας:

- » Αν το 0 αντιστοιχεί στη χαμηλότερη βαθμολογία και το 10 στην υψηλότερη, ποια ήταν η επίδοση του σχολείου στον τομέα προτεραιότητας στην αρχή του προγράμματος;

Οι ακόλουθες τέσσερις ερωτήσεις θα μπορούσαν να γίνουν αφορούν γενικά το πρόγραμμα ή συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας.

- » Τι έχουμε κάνει σωστά;
- » Ποιοι παράγοντες μας βοήθησαν;
- » Ποιες ήταν οι προκλήσεις; Πώς τις ξεπεράσαμε;
- » Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά αν

συμμετείχαμε πάλι στο πρόγραμμα;

Οι τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις είναι πιο γενικές:

- Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που μάθατε, έχοντας ολοκληρώσει σχεδόν το πρόγραμμα;
- Ποιο ήταν το πιο ωραίο πράγμα στο πρόγραμμα;
- Ποιο είναι το μακροπρόθεσμο όραμά σας για τη συμπερίληψη στο σχολείο; Ποιες θέλετε να είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες και οι προσδοκίες του σχολείου σχετικά με τη συμπερίληψη;
- Ποια πιστεύετε ότι θα είναι τα επόμενα βήματα του σχολείου στην πορεία του προς τη συμπερίληψη;

Αυτές οι τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις είναι σημαντικό να απαντηθούν από όλους του φορείς του σχολείου σας. Θα σας παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες για την εμπειρία του κάθε παράγοντα και θα σας βοηθήσουν στον σχεδιασμό σας για το μέλλον. Είναι, επίσης, ζωτικής σημασίας να συμμετέχουν όλοι στη διαμόρφωση του οράματος, ώστε να νιώθουν υπεύθυνοι για την υλοποίησή του.

2 . Πόσες πληροφορίες και από ποιους;

Στο σημείο αυτό προκύπτουν τα ίδια ζητήματα προς εξέταση με την Φάση 2:

- Πόσο καθολικό και ευρύ είναι το πρόγραμμά μας; Καλύπτει το σύνολο του σχολείου ή μέρος του σχολείου; Από ποιον, λοιπόν, πρέπει να συλλέξουμε περαιτέρω πληροφορίες για την αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της Φάσης 5;
- Πόσες πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση μπορεί ρεαλιστικά να συνθέσει και να αναλύσει η κύρια ομάδα, εντός του δοθέντος χρονικού περιθωρίου; (Στόχος είναι η κύρια ομάδα να δημιουργήσει μια σύντομη έκθεση για τους φορείς του σχολείου, συνοψίζοντας τα ευρήματα της αξιολόγησης, το όραμα και μερικά προτεινόμενα επόμενα βήματα.)
- Πόσες περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση θα πρέπει να συλλέξουμε ώστε να

έχουμε μια αντιπροσωπευτική εικόνα των τομέων προτεραιότητας που θα επέλεξαν οι φορείς του σχολείου;

Ίσως θελήσετε να επικοινωνήσετε με τους φορείς του σχολείου οι οποίοι συμμετείχαν στη Φάση 2, για να τους κάνετε πιο λεπτομερείς ερωτήσεις ή να διευρύνετε τους συνεργάτες στο πρόγραμμα. Ό,τι και αν επιλέξετε, θα πρέπει να θυμάστε ότι είναι σημαντικό οι φορείς να είναι αντιπροσωπευτικοί του σχολείου, όσον αφορά τη δημογραφική τους σύνθεση. Όπως και με τη Φάση 2, θα πρέπει να είστε δημιουργικοί όσον αφορά τους τρόπους συμμετοχής των γονέων στην αξιολόγησή σας.

Είναι αρκετά πιθανό όλοι οι φορείς του σχολείου να σας παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες. Ωστόσο, είναι αρκετά σημαντικό να δοθεί σε όλους η ευκαιρία να σας παρέχουν την άποψή τους για το μακροπρόθεσμο όραμα του σχολείου. Στη συνέχεια του εγχειριδίου σας παρέχουμε μερικές πληροφορίες για αυτό.

3 . Τρόποι συλλογής πληροφοριών: ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και δραστηριότητες

Προκειμένου να διασφαλίσετε τη συνοχή, ίσως επιλέξετε να χρησιμοποιήσετε την ίδια μεθοδολογία με τη Φάση 2. Ωστόσο, δεν είστε υπχρεωμένοι να το κάνετε, μπορείτε να αλλάξετε τα πράγματα.

Στη Φάση 2, σας παρείχαμε μερικές οδηγίες για τη δημιουργία και τη χρήση των ερωτηματολογίων, των ομάδων εστίασης και των δραστηριοτήτων. Θα μπορούσατε να θυμηθείτε αυτές τις οδηγίες πριν αποφασίσετε ποια μέθοδο θα ακολουθήσετε για τη Φάση 5. Στο σημείο αυτό προσθέτουμε μερικές πληροφορίες για κάθε μέθοδο για την Φάση 5.

Ερωτηματολόγια

Αν αποφασίσετε να χρησιμοποιήσετε ερωτηματολόγια, θα μπορούσατε να:

- Χρησιμοποιήσετε τις παραπάνω ερωτήσεις της Ενότητας 1 «Τι θα πρέπει να ρωτήσετε...»
- Χρησιμοποιήσετε επιλεγμένους δείκτες από τα ερωτηματολόγια της Φάσης 1: προσωπικό / διευθυντές ή γονείς.
- Χρησιμοποιήσετε ένα σύνολο από προτεινόμενες ερωτήσεις και δείκτες.
- Προσθέσετε τις δικές σας ερωτήσεις.

Θυμηθείτε να συμπεριλάβετε τις τελευταίες τέσσερις ερωτήσεις από την Ενότητα 1 παραπάνω.

Ομάδες εστίασης

Δεδομένου ότι η καλύτερη διάρκεια μιας ομάδας εστίασης είναι 45-60 λεπτά, ίσως χρειαστεί να εστιάσετε σε έναν τομέα προτεραιότητας για κάθε ομάδα εστίασης ή να κάνετε γενικές ερωτήσεις από την Ενότητα 1.

Δραστηριότητες

Στο σύνολο δραστηριοτήτων 5 στην τάξη, σας προτείνουμε μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων αξιολόγησης οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα ώστε να χρησιμοποιηθούν με φορείς του σχολείου. Φυσικά, μπορείτε να αναπτύξετε τις δικές σας δραστηριότητες. Να θυμάστε ότι μπορείτε επίσης να συμπεριλάβετε σε αυτές τις δραστηριότητες τις ομάδες εστίασης που είναι πιο κατάλληλες για τους συμμετέχοντες.

Επίσης, έχουμε συμπεριλάβει ένα υπόδειγμα στο εγχειρίδιο για τη Φάση 2, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει το προσωπικό για να συνοψίσει τις πληροφορίες. Με αυτόν τον τρόπο, η κύρια ομάδα θα μπορέσει να προετοιμάσει ευκολότερο την οριστική έκδοσή της έκθεσης του προγράμματος.

Αξιολόγηση και επόμενα βήματα: υπόδειγμα Σύνοψης της Συλλογής Πληροφοριών

Αυτό το πρότυπο λειτουργεί ως παράδειγμα και μπορείτε να το προσαρμόσετε ελεύθερα ώστε να ταιριάζει με τις ανάγκες του σχολείου σας.

Τομείς προτεραιότητας: Σημειώστε τους τομείς προτεραιότητας που καλύψετε κατά τη διάρκεια της συζήτησής σας:

- 1.
- 2.
- 3.

Οι πληροφορίες προέρχονται από: (Δώστε λεπτομέρειες σχετικά με το από ποιούς συλλέξατε τις πληροφορίες και τον τρόπο συλλογής τους (ομάδα εστίασης, ερωτηματολόγιο, δραστηριότητα)

Η σύνοψη συμπληρώθηκε από:

Ημερομηνία:

Σύνοψη των κοινών θεματικών ενοτήτων: Τομείς προτεραιότητας

Αν το 0 αντιστοιχεί στη χαμηλότερη βαθμολογία και το 10 στην υψηλότερη, ποια είναι η επίδοση του σχολείου σήμερα στον τομέα προτεραιότητας [τομέας 1] σε σχέση με την αρχή του προγράμματος;

Αν το 0 αντιστοιχεί στη χαμηλότερη βαθμολογία και το 10 στην υψηλότερη, ποια είναι η επίδοση του σχολείου σήμερα στον τομέα προτεραιότητας [τομέας 2] σε σχέση με την αρχή του προγράμματος;

Αν το 0 αντιστοιχεί στη χαμηλότερη βαθμολογία και το 10 στην υψηλότερη, ποια είναι η επίδοση του σχολείου σήμερα στον τομέα προτεραιότητας [τομέας 3] σε σχέση με την αρχή του προγράμματος;

Σύνοψη των κοινών θεματικών ενοτήτων: γενικές ερωτήσεις αξιολόγησης

Τι έχουμε κάνει σωστά;

Ποιοι παράγοντες μας βοήθησαν;

Ποιες ήταν οι προκλήσεις; Πώς τις ξεπεράσαμε;

Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά αν συμμετείχαμε πάλι στο πρόγραμμα;

Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που μάθατε, έχοντας ολοκληρώσει σχεδόν το πρόγραμμα;

Ποιο ήταν το πιο ωραίο πράγμα στο πρόγραμμα;

Ποιο είναι το μακροπρόθεσμο όραμά σας για τη συμπερίληψη στο σχολείο; Ποιες θέλετε να είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες και οι προσδοκίες του σχολείου σχετικά με τη συμπερίληψη;

πιστεύετε ότι θα είναι τα επόμενα βήματα του σχολείου στην πορεία του προς τη συμπερίληψη;

Αναπτύσσοντας ένα κοινό όραμα για τη συμπερίληψη

«Προκειμένου να κάνουμε θετικές πράξεις θα πρέπει να
έχουμε αναπτύξει ένα θετικό όραμα.»
Dalai Lama

Κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους που μόλις ολοκληρώθηκε, ξεκινήσατε την πορεία του σχολείου σας προς τη συμπερίληψη. Σε αυτό το σημείο θα έχετε εξοικειωθεί και θα νιώθετε πιο άνετα με τη γλώσσα που σχετίζεται με τη συμπερίληψη, τις αξίες της συμπερίληψης και με μερικά από τα βήματα που μπορεί να κάνει το σχολείο προς τη συμπερίληψη. Ένας από τους στόχους της Φάσης 5 είναι το σχολείο σας να καλλιεργήσει αυτά τα μαθήματα και να αρχίσει να σχεδιάζει το μέλλον σχετικά με τη συμπερίληψη.

Τι;

Ένας εύκολος τρόπος για να αρχίσετε να εξετάζετε μακροπρόθεσμα το μέλλον είναι να αναπτύξετε ένα κοινό όραμα για τη συμπερίληψη: μια περιεκτική, δημόσια δήλωση που επεξηγεί τους στόχους του σχολείου για τη συμπερίληψη και την κατεύθυνσή του στο ταξίδι προς αυτή.

Γιατί;

Μια κοινή δήλωση μπορεί να έχει μεγάλη δύναμη γιατί οι άνθρωποι αποκτούν έναν κοινό συλλογικό στόχο προς αυτήν. Επίσης, είναι χρήσιμη γιατί παρέχει το κίνητρο ώστε οι άνθρωποι να ακολουθήσουν τις θετικές πράξεις που περιλαμβάνει η πορεία προς τη συμπερίληψη.

Η επιτυχημένη δημιουργία ενός οράματος για τη συμπερίληψη μπορεί να επηρεάσει πραγματικά τις πεποιθήσεις και τις αξίες που οι φορείς του σχολείου σας επιθυμούν να καλλιεργήσουν.

Ποιος και πώς;

Προφανώς θα πρέπει να αποφύγετε αυτήν την κατάσταση. Για αυτόν τον λόγο είναι πολύ σημαντικό όλοι οι φορείς του σχολείου σας να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαμόρφωση ενός οράματος για τη συμπερίληψη στο σχολείο.

Στην επόμενη σελίδα διατίθεται ένα διάγραμμα ροής που πιθανόν να θελήσετε να ακολουθήσετε, το οποίο περιλαμβάνει τα βήματα για τη διαμόρφωση του οράματος του σχολείου για τη συμπερίληψη. Το διάγραμμα ροής συμπεριλαμβάνει τη διπλή συμμετοχή των παραγόντων του σχολείου, ώστε να υπάρξει μια μορφή διαλόγου και συζήτησης σχετικά με το όραμα. Αυτή η διαδικασία θα ενισχύσει το συναίσθημα ευθύνης των παραγόντων απέναντι στο όραμα.

Στη συνέχεια, έχουμε συμπεριλάβει και ένα ξεχωριστό διάγραμμα ροής για το όραμα, καθώς είναι εξίσου σημαντικό όλοι οι φορείς του σχολείου να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν στη διαμόρφωσή του. Αν χρησιμοποιήσετε μόνο μια ομάδα αντιπροσώπων των παραγόντων δεν θα μπορέσετε να διασφαλίσετε τη συνέχεια του οράματος.

Δημιουργώντας ένα κοινό όραμα: διάγραμμα ροής δράσεων

Κατά τη διάρκεια της Φάσης 5, δώστε σε όλους τους φορείς του σχολείου σας τη δυνατότητα να απαντήσουν στην ερώτηση:

Ποιο είναι το μακροπρόθεσμο όραμά σας για τη συμπερίληψη στο σχολείο;

Ίσως βρείτε βοηθητικές τις παρακάτω ερωτήσεις για τη διευκρίνιση ζητημάτων:

Ποιες θέλετε να είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες και οι προσδοκίες του σχολείου σχετικά με τη συμπερίληψη;

Η οργάνωση αυτής της διαδικασίας θα εξαρτηθεί από το σχολείο σας. Θυμηθείτε τους τρόπους επικοινωνίας με τους φορείς του σχολείου (βλ. Φάση 1: Επικοινωνία με τα μέλη της σχολικής κοινότητας). Για να εξασφαλίσετε ότι λαμβάνετε πληροφορίες από όλο το προσωπικό, θα ήταν καλή ιδέα να χρησιμοποιήσετε ένα μέρος μιας συνάντησης του προσωπικού για να συλλέξετε απόψεις ή να εκτελέσετε μια δραστηριότητα που εστιάζει στην ανάπτυξη ενός οράματος για τη συμπερίληψη. Οι απόψεις των μαθητών θα συγκεντρωθούν μέσω των δραστηριοτήτων στην τάξη.

Η κύρια ομάδα συνθέτει και αναλύει τις απόψεις των φορέων, επιλέγοντας λέξεις-κλειδιά και φράσεις που είναι κοινές στα σχόλιά τους

Core group develops draft vision using input from stakeholders.

Η κύρια ομάδα αναπτύσσει ένα προσχέδιο για το όραμα με τη βοήθεια των απόψεων των παραγόντων.

Core group meets to amend vision, using feedback from stakeholders.

Το προσχέδιο οράματος κοινοποιείται προς σχολιασμό σε όλους τους φορείς του σχολείου, με σαφή προθεσμία για ανατροφοδότηση.

Η κύρια ομάδα συνεδριάζει για να τροποποιήσει το όραμα, χρησιμοποιώντας την ανατροφοδότηση από τους φορείς του σχολείου.

Η τελική εκδοχή του οράματος κοινοποιείται σε όλους τους φορείς του σχολείου στην έκθεση.

Το όραμα δημοσιοποιείται σε ιστότοπους / πίνακες προβολής κ.λπ.

Παρακολούθηση και αξιολόγηση της Φάσης 5

Στο τέλος κάθε φάσης του προγράμματος, είναι σημαντικό να παρακολουθείτε και να αξιολογείτε την πρόοδό σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από αυτήν στην επόμενη φάση.

Στον παρακάτω πίνακα, σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις και τρόπους αξιολόγησης της Φάσης 5. Μπορείτε να προσθέσετε ή να τροποποιήσετε τα παρακάτω ώστε να ταιριάζουν στο σχολείο σας.

Παρακολούθηση ή αξιολόγηση;	Ερωτήσεις	Μέθοδοι
Παρακολούθηση	Ποια είναι τα αποτελέσματά μας (τα απτά, μετρήσιμα πράγματα που θα έπρεπε να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της Φάσης 1); Τα ολοκληρώσαμε επιτυχώς;	Χρησιμοποιήστε το έγγραφο «Συνοπτική επισκόπηση δράσεων» για να παρακολουθείτε την πρόοδο.
Evaluation	Τι υλοποιήσαμε επιτυχώς σε αυτή τη φάση; Σε τι βαθμό συμμετείχαν οι φορείς του σχολείου στη διαδικασία συλλογής πληροφοριών για την αξιολόγηση; Σε τι βαθμό συμμετείχαν οι φορείς του σχολείου στη διαδικασία δημιουργίας ενός οράματος του σχολείου για τη συμπερίληψη; Ποιοι φορείς ή άλλοι παράγοντες ενίσχυσαν την πρόοδο κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης; Ποιοι παράγοντες αποτέλεσαν εμπόδιο στην πρόοδο; Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά την επόμενη φορά; Τι μαθήματα αποκομίσαμε και μπορούμε να εφαρμόσουμε στο μέλλον;	Συζήτηση με την κύρια ομάδα Ανάλυση των πληροφοριών της αξιολόγησης των παραγόντων του σχολείου Ανάλυση των πληροφοριών των παραγόντων του σχολείου σχετικά με την ανάπτυξη ενός οράματος

Προετοιμασία της οριστικής έκθεσης

Μόλις συλλέξετε:

- τις πληροφορίες αξιολόγησης - τόσο από τους φορείς του σχολείου όσο και από την αξιολόγηση της κύριας ομάδας στη Φάση 5
- ανατροφοδότηση σχετικά με το προσχέδιο του οράματος
- προτάσεις για τα επόμενα βήματα

είστε έτοιμοι να αρχίσετε να προετοιμάζετε την τελική συνοπτική έκθεση. Η έκθεση δεν προορίζεται να είναι ένα μακρύ ή ακαδημαϊκό έγγραφο. Είναι πιθανώς καλύτερα να θεωρείται ως μια σύνοψη όσων έχει επιτύχει το σχολείο σας κατά τη διάρκεια του έτους.

Η κύρια ομάδα σας θα πρέπει να ακολουθήσει τα παρακάτω βήματα για την προετοιμασία της αναφοράς:

- Να συγκεντρώσει τις πληροφορίες αξιολόγησης και τα επόμενα βήματα από τα ερωτηματολόγια, τις ομάδες εστίασης και τις δραστηριότητες, χρησιμοποιώντας τα υποδείγματα σύνοψης συλλογής των πληροφοριών αξιολόγησης και για τα επόμενα βήματα.
- Να αναλύσει τις παραπάνω πληροφορίες, επιλέγοντας τα κοινά θέματα.
- Να ολοκληρώσει το όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη, έτοιμο για να συμπεριληφθεί στη συνοπτική έκθεση.

Το πιο σημαντικό είναι η έκθεση είναι σαφής και προσβάσιμη και οι άνθρωποι να μπορούν να την κατανοήσουν. Όπως και με τη σύνοψη που γράψατε στη Φάση 2, αυτή η τελική έκθεση μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή θεωρείται ότι ταιριάζει καλύτερα για το σχολείο σας: γραπτή έκθεση, παρουσίαση σε υπολογιστή, εικόνες με λεζάντες, μίνι βίντεο ή μια μείξη από όλες αυτές τις μορφές.

Προτείνουμε η έκθεση να περιλαμβάνει σύντομες ενότητες που καλύπτουν τους ακόλουθους τομείς (προφανώς μπορείτε να προσθέσετε ενότητες, να αλλάξετε επικεφαλίδες κ.λπ.):

- Σύντομη εισαγωγή - ίσως να θέλετε να συμπεριλάβετε τις ευχαριστίες σας εδώ
- Το σημείο εκκίνησης του σχολείου σας με το πρόγραμμα Inclusive Schools
- Σύνοψη των βημάτων της πορείας σας
- Παραδείγματα των δράσεων του σχολείου σας κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους (σημεία του σχεδίου δράσης, Inclusion Week)
- Αντίκτυπος των ενεργειών του σχολείου σας
- Μαθήματα που αποκομίσατε από το πρόγραμμα (σύνοψη της αξιολόγησης της διαδικασίας που ανέλαβε η κύρια ομάδα σε κάθε στάδιο)
- Εξετάζοντας το μέλλον: το όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη και προτεινόμενα επόμενα βήματα

Η κοινή προετοιμασία της έκθεσης μεταξύ των μελών της κύριας ομάδας πυρήνα θα βοηθήσει να παραμείνει ο φόρτος εργασίας διαχειρίσιμος.

Εάν δημιουργείτε μια γραπτή έκθεση ή μια ηλεκτρονική παρουσίαση, θυμηθείτε να συμπεριλάβετε οπτικά στοιχεία και ταινία / ήχο αν αυτό είναι δυνατό. Χρησιμοποιείτε απλή γλώσσα απλή, καθώς θα την δουν οι μαθητές καθώς και οι ενήλικες.

Μόλις η έκθεσή σας είναι έτοιμη, θα πρέπει να την κοινοποιήσετε ευρέως στους φορείς του σχολείου.

Ηγέτης του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Ηγείται της κύριας ομάδας στη διαδικασία αξιολόγησης: επικοινωνία με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τις απόψεις τους, σύνθεση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, χρήση αυτών των αποτελεσμάτων για τον καθορισμό των επόμενων προτεραιοτήτων. • Ηγείται της κύριας ομάδας στην ανάπτυξη ενός προσχεδίου για το μακροπρόθεσμο όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη, και στην κοινοποίηση και συζήτηση αυτού του οράματος με τους φορείς του σχολείου. • Ηγείται του σχεδιασμού για τη βιωσιμότητα, διασφαλίζοντας ότι η συμπερίληψη εξακολουθεί να αποτελεί βασικό μέρος της ατζέντας του σχολείου μετά το τέλος της επίσημης διάρκειας του προγράμματος.
Κύρια ομάδα	<ul style="list-style-type: none"> • Οργανώνει τη διαδικασία αξιολόγησης: επικοινωνία με τους φορείς του σχολείου σχετικά με τις απόψεις τους, σύνθεση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, χρήση αυτών των αποτελεσμάτων για τον καθορισμό των επόμενων προτεραιοτήτων. • Αναπτύσσει ένα προσχέδιο για το μακροπρόθεσμο όραμα του σχολείου για τη συμπερίληψη, και κοινοποιεί και συζητά αυτό το όραμα με τους φορείς του σχολείου. • Σχεδιάζει για τη βιωσιμότητα, διασφαλίζοντας ότι η συμπερίληψη εξακολουθεί να αποτελεί βασικό μέρος της ατζέντας του σχολείου μετά το τέλος της επίσημης διάρκειας του προγράμματος.
Κριτικός φίλος	<ul style="list-style-type: none"> • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία αξιολόγησης, διαμόρφωσης του οράματος και στα επόμενα βήματα. • Υποστηρίζει την κύρια ομάδα με την δημιουργία της οριστικής έκθεσης. • Υποστηρίζει τον ηγέτη του σχολείου και την κύρια ομάδα στη διαδικασία του σχεδιασμού για τη βιωσιμότητα
Προσωπικό / διευθυντές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στην αξιολόγηση, στο όραμα και στις δραστηριότητες για το μέλλον • Λαμβάνουν την οριστική έκθεση • Συμμετέχουν στην αξιολόγηση, στο όραμα και στις δραστηριότητες για το μέλλον • Λαμβάνουν την οριστική έκθεση
Μαθητές	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στην αξιολόγηση, στο όραμα και στις δραστηριότητες για το μέλλον • Λαμβάνουν την οριστική έκθεση
Γονείς/άλλοι φορείς του σχολείου	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετέχουν στην αξιολόγηση, στο όραμα και στις δραστηριότητες για το μέλλον • Λαμβάνουν την οριστική έκθεση

Συνοπτική έκθεση δράσεων - Φάση 5: Ποια είναι τα αποτελέσματα; Ποιος είναι ο επόμενος στόχος; Σχεδιασμός για τη βιωσιμότητα

Ο τελικός ρόλος της κύριας ομάδας κατά τη διάρκεια αυτής της σχολικής χρονιάς είναι να σκεφτεί πώς να:

- Διατηρήσει και να αναπτύξει το προφίλ της συμπερίληψης στο σχολείο στο μέλλον.
- Διατηρήσει την εστίαση και τη δυναμική της πορείας του σχολείου προς την συμπερίληψη.
- Ενσωματώσει τη συμπερίληψη υπάρχουσες δομές ανάπτυξης του σχολείου, τώρα που το έργο ως ξεχωριστή οντότητα έχει τελειώσει.

Προτείνουμε να πραγματοποιήσετε μια συνάντηση, όπου αυτά είναι τα μόνα δύο θέματα της ημερήσιας διάταξης, επιτρέποντας έτσι τη δημιουργία πολλών ιδεών και μερικών συστάσεων που πρέπει να συγκεντρωθούν για την ανώτερη διοίκηση του σχολείου.

Αυτή η συνάντηση θα ήταν επίσης μια μεγάλη ευκαιρία να ευχαριστήσετε την κύρια ομάδα σας για όλη τη σκληρή δουλειά τους κατά τη διάρκεια του έτους, με οποιονδήποτε τρόπο ταιριάζει στο σχολείο σας.

Εισαγωγή στις δραστηριότητες στην τάξη

Καλώς ήλθατε στις δραστηριότητες της τάξης. Αυτή η εισαγωγή έχει σχεδιαστεί για να:

- σας παρουσιάσει τη δομή και το στυλ των δραστηριοτήτων
- σας δώσει πληροφορίες σχετικά με την προετοιμασία για την διεξαγωγή των δραστηριοτήτων.

Παρακαλούμε διαβάστε κάθε ενότητα πριν εκτελέσετε τις δραστηριότητες.

1. Δομή των δραστηριοτήτων στην τάξη

Υπάρχουν δύο κατηγορίες δραστηριοτήτων. Η μία είναι σχεδιασμένη για μαθητές 9-11 ετών και η άλλη για μαθητές 12-15 ετών. Σας συνιστούμε να εξετάσετε και τις δύο κατηγορίες δραστηριοτήτων. Αν οι μαθητές σας είναι 11 ετών, αλλά είναι αρκετά ώριμοι, θα μπορέσουν να ακολουθήσουν τις δραστηριότητες που απευθύνονται σε μεγαλύτερους μαθητές. Αν εξετάζοντας τις δραστηριότητες για τα παιδιά 12-15 ετών, αποφασίσετε ότι οι μαθητές σας έχουν ανάγκη από λιγότερο περίπλοκες δραστηριότητες, πιθανόν να θελήσετε να χρησιμοποιήσετε τις δραστηριότητες για νεότερους μαθητές.

Όπως θα παρατηρήσετε, αν εξετάσετε και τις δύο κατηγορίες, ορισμένες δραστηριότητες επαναλαμβάνονται, καθώς είναι κατάλληλες και για τις δύο ηλικιακές ομάδες. Ωστόσο, οι ερωτήσεις στο σύνολο των δραστηριοτήτων για τα παιδιά 12-15 ετών έχουν σχεδιαστεί ώστε να διεισδύουν σε μεγαλύτερο βάθος στα ζητήματα. Φυσικά, οι ερωτήσεις μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με τους μαθητές σας, ώστε να φτάνουν σε ακόμα μεγαλύτερο βάθος.

Οι δραστηριότητες καλύπτουν τις εξής πέντε θεματικές ενότητες:

6. Κατανοώντας τη διαφορετικότητα
7. Κατανοώντας τη συμπερίληψη
8. Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης
9. Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1: Σήμερα και για αυτό το έτος
10. Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2: Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια

Στις θεματικές ενότητες 1, 2 και 3 υπάρχουν κατά κανόνα έξι δραστηριότητες ανά θέμα (το θέμα 2 για μαθητές 12-15 ετών έχει επτά δραστηριότητες). Στις θεματικές ενότητες 5 και 6 υπάρχουν τρεις δραστηριότητες ανά θέμα.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα σύνολα και τις δραστηριότητες για κάθε κατηγορία και φάση του προγράμματος με το οποίο συνδέεται κάθε σύνολο. Σημειώνεται ότι η σειρά των συνόλων δραστηριότητας είναι ευέλικτη. Αν θέλετε, για παράδειγμα, να ξεκινήσετε με το Σύνολο 4 σαν μια άσκηση συγκριτικής αξιολόγησης, μπορείτε να το κάνετε. Σας προτείνουμε, αν αποφασίσετε να υλοποιήσετε πρώτα με αυτό το σύνολο, να εισάγετε πρώτα τους μαθητές στην ορολογία που χρησιμοποιείται στο σύνολο των δραστηριοτήτων, ώστε να βεβαιωθείτε ότι την κατανοούν..

Πίνακας δραστηριοτήτων: ηλικιακή ομάδα 9- 11

Τίτλος δραστηριότητας	Λίστα δραστηριοτήτων	Συνδέονται με...
Κατανοώντας τη διαφορετικότητα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μουσικές καρτέλες 2. Τυχαία ζευγάρια 3. Αυτή είναι η πατάτα μου 4. Σημείες 5. Τρεις ερωτήσεις 6. Ας το γιορτάσουμε! 	Φάση 1
Κατανοώντας τη συμπερίληψη	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μέσα ή έξω; 2. Διαφορετικοί αλλά ίσοι 3. Ενισχύστε τον κύκλο 4. Μια τσάντα με διαφορές 5. Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος 6. Μεταδίδοντας το μήνυμα 	Φάση 1
Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μίμηση αξιών 2. Αξίες της συμπερίληψης 3. Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 1 4. Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 2 5. Οι αξίες της τάξης μας 6. Στην τάξη μας θα... 	Φάση 1
Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1: Σήμερα και για αυτό το έτος	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η τάξη μας 2. Το σχολείο μας 3. Εγώ! 	Φάση 1
Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2: Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια	<ol style="list-style-type: none"> 1. Η τάξη μας 2. Το σχολείο μας 3. Εγώ! 	Φάση 5

Πίνακας δραστηριοτήτων: ηλικιακή ομάδα 12-15

Τίτλος δραστηριότητας	Λίστα δραστηριοτήτων	Συνδέονται με...
Κατανοώντας τη διαφορετικότητα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Γρήγορο κουίζ 2. Βρείτε κάποιον που... 3. Ο κόσμος μας 4. Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας; 5. Οι προκλήσεις της διαφορετικότητας 6. Γιορτάζοντας τη διαφορετικότητα 	Φάση 1
Κατανοώντας τη συμπερίληψη	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μέσα ή έξω; 2. Ενισχύστε τον κύκλο 3. Συμπερίληψη των ατόμων (ή όχι) 4. Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη 5. Εκπαίδευση και συμπερίληψη - μια τσάντα με διαφορές 6. Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος 7. Μεταδίδοντας το μήνυμα 	Φάση 1
Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μίμηση αξιών 2. Οι αξίες της συμπερίληψης στο σχολείο 3. Πράξεις και αξίες της συμπερίληψης 4. Η πρώτη μέρα της Khadeja - Μέρος 1 5. Η πρώτη μέρα της Khadeja - Μέρος 2 6. Η τάξη μας : αξίες και πράξεις 	Φάση 1
Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1: Σήμερα και για αυτό το έτος	<ol style="list-style-type: none"> 4. Η τάξη μας 5. Το σχολείο μας 6. Εγώ 	Φάση 1
Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2: Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια	<ol style="list-style-type: none"> 4. Η τάξη μας 5. Το σχολείο μας 6. Εγώ 	Φάση 5

Μεταξύ των συνολων 4 και 5, θα παρατηρήσετε ότι υπάρχει κενό. Κατά το διάστημα αυτό, οι μαθητές θα συμμετάσχουν στην υλοποίηση του σχεδίου δράσης του σχολείου και θα μπορούσαν επίσης να συμμετάσχουν σε ομάδων σχεδιασμού για την Inclusion Week.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου προτείνουμε, μαζί με τους μαθητές, να σχεδιάσετε ένα έργο ως μέρος του σχεδίου δράσης του σχολείου, το οποίο θα παρακολουθεί τις αλλαγές στην συμπερίληψη - στο σχολείο, στην τάξη και / ή στα επιμέρους επίπεδα. Τα έργα αυτού του είδους:

- είναι πολύτιμα για να διατηρήσουν το προφίλ της συμπερίληψης ψηλά
- λειτουργούν ως κίνητρα για αλλαγή
- διατηρούν τη δυναμική για τη διαρκή αλλαγή
- μπορούν να τροφοδοτήσουν τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος.

Για παράδειγμα, οι μαθητές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν:

- Ένα λεύκωμα που απεικονίζει την αλλαγή μέσω φωτογραφιών, εικόνων και κειμένου
- Ένα κανονικό ημερολόγιο, blog ή vlog
- Ένα χρονοδιάγραμμα που σημειώνει τα βασικά γεγονότα και τα μαθήματα
- Podcast στα οποία δίνουν συνεντεύξεις διαφορετικοί άνθρωποι για το τι συμβαίνει
- Μία σειρά ταινιών μικρού μήκους, για παράδειγμα ντοκιμαντέρ, που δείχνουν την αλλαγή στο σχολείο.

2. Μορφή των δραστηριοτήτων στην τάξη

Το κυρίαρχο μήνυμα που θέλουμε να δώσουμε σχετικά με αυτές τις δραστηριότητες είναι η ευελιξία. Στο σημείο αυτό, περιγράφουμε τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάστηκαν και δίνουμε κάποιες επιλογές για την προσαρμογή τους έτσι ώστε να είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των μαθητών σας.

Οι δραστηριότητες στην τάξη έχουν σχεδιαστεί για να μην χρειάζονται την χρήση τεχνολογίας στην τάξη. Υπάρχει μία δραστηριότητα (Σύνολο 1, Δραστηριότητα 3, ηλικία 12-15 ετών) που προσφέρει τρεις επιλογές «χωρίς τη χρήση τεχνολογίας», «περιορισμένη χρήση τεχνολογίας» ή «χρήση τεχνολογίας». Όλες οι δραστηριότητες μπορούν να αναπτυχθούν για να χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία με οποιοδήποτε τρόπο επιθυμείτε, χρησιμοποιώντας ταινίες, ήχο, εικόνες, παραδείγματα κλπ. Προσαρμόστε τις ώστε να ταιριάζουν στο περιβάλλον σας, στους σπουδαστές σας, σε αυτό που έχετε στη διάθεσή σας και σε ό, τι θέλετε να χρησιμοποιήσετε στην τάξη.

Οι δραστηριότητες θα σας βοηθήσουν να δημιουργήσετε κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς, όπου οι μαθητές θα γνωρίσουν, θα καταλάβουν, θα εμπιστευτούν και θα υποστηρίξουν καλύτερα ο ένας τον άλλον. Οι

είναι πρακτικές, διαδραστικές και συχνά έχουν ένα στοιχείο επιλογής (το οποίο μπορείτε να διευρύνετε ανάλογα με τις ανάγκες). Έχουν αναπτυχθεί με τη χρήση μιας σειράς παιδαγωγικών αρχών της συμπερίληψης, όπως:

- Ξεκινώντας από κάτι και συνδέοντας αυτό με όσα είναι ήδη γνωστά και οικεία
- Διαβαθμισμένη και διαφοροποιημένη διδασκαλία και μάθηση
- Δημιουργία δεικτικού περιβάλλοντος για τη φωνή των μαθητών
- Ανάπτυξη σαφών και εφικτών, μετρήσιμων μαθησιακών αποτελεσμάτων
- Επιβεβαίωση της διαφορετικότητας

Όπου είναι δυνατόν, χρησιμοποιούνται πολυτροπικές και πολυαισθητικές μέθοδοι. Μπορείτε να ενισχύσετε τη χρήση αυτών των μεθόδων ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών σας και τι έχετε στη διάθεσή σας στην τάξη (βλέπε την πρώτη παράγραφο παραπάνω - η τεχνολογία μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη εδώ).

Οι δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιηθούν η μία μετά την άλλη ή ένα μετά το άλλο, ή ως αυτόνομες δραστηριότητες. Παρόλο που έχουν σχεδιαστεί ώστε να έχουν λογική συνέχεια ξεκινώντας από τη Δραστηριότητα 1 έως 6 (ή 7), προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σωρευτικά οι γνώσεις, δεν είναι υποχρεωτικό να πραγματοποιηθούν όλες. Μπορείτε να επιλέξετε ποια είναι η καλύτερη περίπτωση για το περιβάλλον σας και τους μαθητές σας. Μπορείτε να ενσωματώσετε τις δραστηριότητες στα ήδη υπάρχοντα προγράμματα σπουδών ή μπορείτε να προσθέσετε δραστηριότητες. Στο τέλος αυτού του εγγράφου μπορείτε να βρείτε έναν κατάλογο με πόρους για τις δραστηριότητες.

Ο χώρος που πραγματοποιείτε τις δραστηριότητες είναι επίσης ευέλικτος.

Για παράδειγμα, μπορείτε να τις πραγματοποιήσετε μέσω:

- δεξιότητες ζωής ή προσωπική ανάπτυξη
- διαφορετικές θεματικές ενότητες
- διδασκαλία ή

- μία μείξη όλων των παραπάνω.

Αν αποφασίσετε να υλοποιήσετε τις δραστηριότητες με βάση τις διαφορετικές θεματικές ενότητες, θα ήταν καλή ιδέα να προτείνετε στο προσωπικό να συμμετάσχει σε μια άσκηση χαρτογράφησης. Η άσκηση έχει ως στόχο τον εντοπισμό των δραστηριοτήτων που θα ήταν προτιμότερο να υλοποιηθούν για κάθε διαφορετική θεματική ενότητα.

Ο χρόνος διάρκειας είναι εκτιμώμενος. Γνωρίζετε τους μαθητές σας και θα ξέρετε καλύτερα πόσο καιρό θα τους πάρει κάτι για να ολοκληρώσουν κάτι. Μπορείτε, επίσης, να διαχωρίσετε πολλές από τις δραστηριότητες σε διαφορετικά μέρη και να τις πραγματοποιήσετε σε μικρά κομμάτια εάν αυτό θα λειτουργούσε καλύτερα για τους μαθητές σας.

Οι ομάδες είναι σημαντικές. Χρησιμοποιήσαμε ένα μείγμα από δραστηριότητες με:

- Ατομική ενδοσκόπηση
- Συζήτηση σε ζευγάρια
- Εργασίες για μικρές ομάδες (τρεις ή τέσσερις μαθητές)
- Εργασίες για μεγαλύτερες ομάδες (πέντε ή έξι μαθητές)
- Συζήτηση με όλη την τάξη

Όταν σχηματίζετε τις ομάδες για τις δραστηριότητες, βεβαιωθείτε ότι συνεχίζετε να αναμιγνύετε τους μαθητές σε διαφορετικές, ομάδες μεικτών ικανοτήτων

Μπορείτε να το κάνετε αυτό τυχαία, να τις σχεδιάσετε ή να χρησιμοποιήσετε ένα μείγμα από τυχαίες και προγραμματισμένες ομάδες. Στις δραστηριότητες για παιδιά ηλικίας 12-15 ετών, ορισμένες ομάδες θα σχηματιστούν από μαθητές που επιλέγουν μια συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Μπορεί επίσης να σας φανεί χρήσιμο να δομήσετε την ομάδα εργασίας δίνοντας σε διαφορετικούς μαθητές διαφορετικά καθήκοντα, για παράδειγμα: αυτός που θα κρατάει τον χρόνο, αυτός που θα καταγράφει, αυτός που θα είναι υπεύθυνος, ο παρουσιαστής κ.λπ. Μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα εδώ:

<https://teachingcenter.wustl.edu/resources/active-learning/group-work-in-class/using-roles-in-group-work/>

Υπάρχουν επίσης αρκετοί πόροι στο διαδίκτυο που περιγράφουν τους ρόλους για τους μαθητές.

3. Κατευθύνοντας τις δραστηριότητες

Ο ρόλος σας ως ενήλικας σε αυτές τις δραστηριότητες είναι λίγο διαφορετικός από έναν παραδοσιακό ρόλο διδασκαλίας. Θα πρέπει να διευκολύνετε τη μάθηση των μαθητών: να οργανώνετε, να διαχειριστείτε, να αμφισβητήσετε, να διευκρινίζετε, να συνοψίσετε, να καθοδηγήσετε, να ενθαρρύνετε, να υποστηρίξετε. Ένα σημαντικό μέρος του ρόλου του υπεύθυνου εξαρτάται από το πόσο μπορείτε να ακούσετε και να απαντήσετε, με γνήσια περιέργεια και με κάποιο βαθμό ευελιξίας, σε αυτό που οι μαθητές λένε για να τους τους βοηθήσετε να κατασκευάσουν τη μάθηση οι ίδιοι για τον εαυτό τους.

Προκειμένου να διευκολύνετε τις δραστηριότητες όσο το δυνατόν καλύτερα, θα πρέπει να:

- Διαβάσετε και να κατανοήσετε τις δραστηριότητες εκ των προτέρων για να τις καθοδηγήσετε.
- Σκεφτείτε εκ των προτέρων τα ζητήματα που μπορεί να προκύψουν από τις δραστηριότητες και πώς θα ανταποκριθείτε σε αυτά.
- Οργανώστε εκ των προτέρων τον χώρο και τους πόρους για να εκτελέσετε τις δραστηριότητες.
- Προσαρμόστε τις δραστηριότητες ώστε να είναι προσβάσιμες, όπου είναι απαραίτητο, για να διασφαλίσετε την ισότιμη συμμετοχή τους στους μαθητές σας (βλ. παρακάτω για περισσότερες λεπτομέρειες).
- Δείξτε τη δέσμευσή σας να διευκολύνετε τις δραστηριότητες όταν τις εκτελείτε: αν το κάνετε εσείς, θα το κάνουν οι οι μαθητές!

Προσαρμογή των δραστηριοτήτων

Γνωρίζετε καλά τους μαθητές σας και είναι σημαντικό να προσαρμόσετε τις δραστηριότητες όπου είναι απαραίτητο για να εξασφαλίσετε ότι όλοι μπορούν να λάβουν μέρος και να μάθουν με δίκαιο τρόπο. Στο σημείο αυτό περιλαμβάνουμε ορισμένα γενικά σημεία σχετικά με την προσαρμογή των δραστηριοτήτων:

- Εάν είστε σε θέση, μιλήστε με τους μαθητές που θα επωφεληθούν από την προετοιμασία των δραστηριοτήτων.
- Όταν οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν τον θόρυβο ως ερέθισμα, αναζητήστε τρόπους για να δημιουργήσετε οπτικά στοιχεία, αν ο θόρυβος θα είναι υπερβολικός για ορισμένους μαθητές.
- Αν οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν την κίνηση, βεβαιωθείτε ότι υπάρχει επαρκής χώρος και χρόνος για να μετακινηθούν όλοι οι μαθητές και δημιουργήστε ζευγάρια με τους μαθητές, αν χρειαστεί.
- Αν γνωρίζετε ότι οι μαθητές σας ενδέχεται να αντιμετωπίσουν συναισθηματικά ή κοινωνικά ζητήματα με τις δραστηριότητες, υπάρχουν διάφοροι τρόποι προσαρμογής των δραστηριοτήτων οι περιγράφονται λεπτομερώς στην παρακάτω ενότητα.
- Χρησιμοποιήστε τα δυνατά σημεία των μαθητών κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας, ώστε να μπορούν να μάθουν ο ένας από τον άλλον. Για παράδειγμα, ζητήστε από τους μαθητές που γνωρίζετε ότι έχουν αυτοπειποίθηση στον γραπτό τους χαρακτήρα, να κρατούν σημειώσεις και από τους μαθητές που έχουν
- αυτοπειποίθηση στις θεατρικές
- ικανότητές τους να υποστηρίξουν άλλους που είναι λιγότερο σίγουροι.

Διαφύλαξη του συναισθηματικού κόσμου των μαθητών

Τέλος, διασφαλίστε ότι διαφυλάττετε τον συναισθηματικό κόσμο των μαθητών σας. Μερικές από τις δραστηριότητες, ειδικότερα όσες απευθύνονται σε μεγαλύτερους μαθητές, απαιτούν τη συζήτηση (ειδικά σε ζευγάρια) η οποία μπορεί να αναδείξει μερικά συναισθηματικά ζητήματα των μαθητών. Είναι σημαντικό, ως διοργανωτής, να γνωρίζετε τις δομές συναισθηματικής υποστήριξης των μαθητών και να τις χρησιμοποιήσετε όποτε χρειάζεται. Επιπλέον, υπάρχουν μερικά ζητήματα που πρέπει να κάνετε ως διοργανωτής για να διαφυλάξετε τον συναισθηματικό κόσμο των μαθητών, για παράδειγμα:

- Να είστε δεκτικοί με τα συναισθήματα των μαθητών, είναι φυσικό να δυσκολεύονται να τα διαχειριστούν μερικές φορές (ειδικά κατά τη διάρκεια της εφηβείας τους όπου ο εγκέφαλός του αναδομείται).
- Εξηγήστε ότι «το πάσο» είναι μια εύκολη και αποδεκτή απάντηση σε ερωτήσεις που γίνονται στο πλαίσιο μεγάλων ομάδων, για παράδειγμα, σε κύκλο.
- Εξηγήστε ότι οι μαθητές θα πρέπει να μοιραστούν μόνο όσα αισθάνονται άνετα να μοιραστούν. Στόχος των δραστηριοτήτων δεν είναι να αποκαλύψουν τα πιο μεγάλα μυστικά τους.
- Αν μπορείτε (αν δεν δημιουργήσει μεγαλύτερο άγχος) μιλήστε ατομικά με τους μαθητές πριν τις δραστηριότητες για να τους προετοιμάσετε για όσα θα συμβούν.
- Ενθαρρύνετε μια ατμόσφαιρα όπου μπορούν να μιλήσουν όλοι για τα συναισθήματά τους, και δώστε ένα κουτί στους μαθητές, όπου μπορούν να τοποθετούν κρυφά τις ανησυχίες τους, ενώ θα γνωρίζουν ότι θα λάβουν απάντηση από το προσωπικό του σχολείου.

Λίστα πηγών για τις δραστηριότητες

Υπάρχει ένα μεγάλο εύρος από πρακτικές, διαδραστικές πηγές στο διαδίκτυο σχετικά με τη συμπερίληψη και την αξιολόγηση στην τάξη. Στη συνέχεια, ακολουθούν μερικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση των δραστηριοτήτων της τάξης.

Εγχειρίδιο «Artworks Creative Communications: Creative Evaluation Toolkit»

<http://www.artworkscreative.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/Creative-Evaluation-Toolkit.pdf>

Australian Government: Harmony Week

<https://www.harmony.gov.au/get-involved/schools/lesson-plans/>

Australian Government: Harmony Week

<https://www.harmony.gov.au/get-involved/schools/lesson-plans/>

Έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης «All Different, All Equal»

<https://rm.coe.int/1680700aac>

Συμβούλιο της Ευρώπης: Compasito - Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά

http://www.evcb.coe.int/compasito/chapter_3/1.html#19

Συμβούλιο της Ευρώπης: Compass - Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νέους

<https://www.coe.int/en/web/compass/home>

Έκδοση του οργανισμού Kidscape με θέμα τη διαφορετικότητα, με τίτλο «Kidscape: Being me: isn't it time someone heard your story?»

https://www.kidscape.org.uk/media/1011/being_me_-_chapters_1-5.pdf

Έκδοση του οργανισμού Kidscape με θέμα τη διαφορετικότητα, με τίτλο «Kidscape: Celebrating difference and promoting friendship»

https://www.kidscape.org.uk/media/1021/classroom_activities_celebrating_difference_ks1-ks3.pdf

London Borough of Brent: Living in a Diverse World

<https://www.brent.gov.uk/media/387128/Living%20in%20a%20diverse%20world.pdf>

Επιτροπή Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ηνωμένου Βασιλείου: Πηγές για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

<https://www.equalityhumanrights.com/en/secondary-education-resources/lesson-plan-ideas/lesson-8-what-are-human-rights>

Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού

<https://www.unicef.org/what-we-do/un-convention-child-rights/>

Εκστρατεία της UNICEF για τη διδασκαλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα «Teaching for Children's Rights: Rights, wants and needs»

https://www.e-activist.com/ea-campaign/action.retrievefile.do?ea_fileid=14113

Πρόγραμμα της Κυβέρνησης της Ουαλίας «Understanding and preventing bullying: A lesson plan for Key Stage 2»

<https://www.torfaen.gov.uk/en/Related-Documents/AntiBullying/Understanding-and-preventing-bullying-Lesson-Plan-Key-Stage-2.pdf>

Ελπίζουμε να απολαύσετε τις δραστηριότητες στην τάξη με τους μαθητές σας.

Σύνολο 1: Διαφορετικότητα Ηλικιακή ομάδα: 9-11

Δραστηριότητα 1. Μουσικές καρέκλες

10 λεπτά
Επισκόπηση
Μια δραστηριότητα προθέρμανσης με στόχο την κίνηση των παιδιών και την εισαγωγή της έννοιας της ομοιότητας και της διαφοράς.
Στόχος/οι
Τα παιδιά να ζήσουν την εμπειρία της συνεργασίας ως ομάδα με διαδραστικό τρόπο
Να αναδειχθούν οι έννοιες της διαφοράς και της ομοιότητας με πρακτικό τρόπο
Οργάνωση ομάδας
Όλη η τάξη
Υλικά
Κενός χώρος για την πραγματοποίηση της δραστηριότητας σε κύκλο

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο Compasito: Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά http://www.eycb.co.e.int/compasito/chapter_3/1.html#19

Τοποθετήστε τις καρέκλες σε έναν κλειστό κύκλο. Δεν θα πρέπει να υπάρχει καμία καρέκλα στο κέντρο του κύκλου. Θα πρέπει να υπάρχουν λιγότερες καρέκλες από τον αριθμό όσων θα συμμετάσχουν στη δραστηριότητα.

Σταθείτε στο κέντρο του κύκλου και εξηγήστε ότι ο καθένας θα λέει το όνομά του και θα κάνει μια δήλωση για τον εαυτό του (π.χ. «Είμαι ο Χ και είμαι αριστερόχειρας», «Είμαι ο Χ και έχω μια γάτα» ή «Είμαι ο Χ και δεν μου αρέσει να τρώω___»).

Όταν το κάνετε αυτό, για όσους ισχύει αυτή η δήλωση πρέπει να αλλάξουν καρέκλες. Μπορούν, επίσης, να κάτσουν σε οποιαδήποτε καρέκλα του κύκλου, αλλά όχι στην καρέκλα που βρίσκεται ακριβώς δίπλα τους. Είναι τόσο απλό!

Προσπαθήστε να έχετε και μια καρέκλα για εσάς. Το παιδί που θα μένει χωρίς καρέκλα μετακινείται στο κέντρο του κύκλου και κάνει μια δήλωση για τον εαυτό του και για όσους ισχύει αυτή η δήλωση αλλάζουν καρέκλες. Συνεχίστε έως ότου τα περισσότερα παιδιά να έχουν την ευκαιρία να συστηθούν με αυτό τον τρόπο.

Ερωτήσεις

- Τι παρατηρήσατε; Μετακινηθήκατε όλοι με την ίδια δήλωση;
- Αν ναι, γιατί πιστεύετε ότι συνέβη κάτι τέτοιο; (Εδώ επιθυμείτε να αποσπάσετε λέξεις σχετικές με την ομοιότητα.)
- Αν όχι, γιατί πιστεύετε ότι συνέβη κάτι τέτοιο; (Εδώ αναζητάτε λέξεις σχετικές με τη διαφορά.)
- Τι καταλάβατε μέσα από αυτή τη δραστηριότητα για εμάς τους ανθρώπους; Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα συνοψίζοντας ότι, ως άνθρωποι, έχουμε ομοιότητες, αλλά και αρκετές διαφορές.related to different.)
- What does this activity tell you about us as human beings?

Δραστηριότητα 2: Τυχαία ζευγάρια

Διάρκεια

10 λεπτά

Επισκόπηση

Μια σύντομη δραστηριότητα που επιτρέπει στα παιδιά μιας τάξης να μιλήσουν με διαφορετικά άτομα της τάξη τους και να ανακαλύψουν κάτι ο ένας για τον άλλον

Στόχος/οι

Για τα παιδιά:

- να ανακαλύψουν περαιτέρω διαφορές και ομοιότητες που υπάρχουν μεταξύ τους
- να αναγνωρίσουν και να εξηγήσουν τη σημασία της διαφορετικότητας.

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Κενός χώρος για κίνηση σε όλη την αίθουσα

Αν το επιθυμείτε, ένα κουδούνι ή μια σφυρίχτρα, ή μπορείτε να χειροκροτείτε

Οδηγίες

Ζητήστε από τα παιδιά να διασκορπιστούν και να σταθούν σε ένα σημείο στο δωμάτιο.

Όταν δημιουργείτε ήχο με το κουδούνι, τη σφυρίχτρα ή χτυπάτε παλαμάκια, τα παιδιά πρέπει να κινούνται σε όλη την αίθουσα έως ότου να ξαναδημιουργήσετε τον ίδιο ήχο.

Έπειτα, πρέπει να δημιουργήσουν ζευγάρια με το άτομο που στέκεται πιο κοντά τους.

Όταν δημιουργείτε πάλι τον ήχο, ελέγξτε ότι τα παιδιά έχουν χωριστεί σε ζευγάρια με αυτόν που στέκεται πιο κοντά τους. Αν η τάξη αποτελείται από μόνο αριθμό παιδιών, ζητήστε από ένα παιδί να δημιουργήσει τριάδα με άλλα δύο παιδιά.

Όταν πλέον είναι χωρισμένα σε ζευγάρια, ζητήστε από τα παιδιά να εντοπίσουν μια ομοιότητα και μια διαφορά τους. Επαναλάβετε αυτή τη δραστηριότητα ακόμα μια φορά.

Επαναλάβετε ξανά τη δραστηριότητα, αλλά αυτή τη φορά ζητήστε από τα παιδιά να εντοπίσουν δύο ομοιότητες και δύο διαφορές. Έπειτα, επαναλάβετε για τελευταία φορά, ζητώντας τους να εντοπίσουν τρεις ομοιότητες και τρεις διαφορές.

Ερωτήσεις

- Τι παρατηρήσατε ενώ προχωρούσε η δραστηριότητα;
- Σας ξάφνιασε κάτι;
- Πως νιώσατε με το να μιλάτε σε πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους για εσάς;
- Ήταν ευκολότερο να βρείτε τις ομοιότητες από ό,τι τις διαφορές ή το αντίθετο, ή ήταν το ίδιο εύκολο;

Είναι δυνατό να βρούμε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους. Οι διαφορές μας σημαίνουν ότι είμαστε όλοι μοναδικοί και κάνουν τον κόσμο ένα μέρος με ποικιλομορφία και διαφορετικότητα.

- Τι πιστεύετε ότι σημαίνει η λέξη «ποικιλομορφία»;

Δραστηριότητα 3: Αυτή είναι η πατάτα μου!

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μικρές ομάδες παιδιών που τα ενθαρρύνει να μιλήσουν για τις διαφορές τους, ενώ εισάγει την έννοια των ομοιοτήτων και κοινών αναγκών

Στόχος/οι

Για τα παιδιά:

- να σκιαγραφήσουν τα χαρακτηριστικά της διαφορετικότητας μέσω της δημιουργίας μιας πραγματικής ιστορίας

- να αναγνωρίσουν ότι έχουμε αρκετές διαφορές, αλλά επίσης και αρκετές βασικές ομοιότητες

Οργάνωση ομάδας

Μικρές ομάδες των τριών παιδιών

Υλικά

- Μια πατάτα (ή άλλο λαχανικό ή φρούτο) για κάθε ομάδα των τριών - φροντίστε να επιλέξετε όσο το δυνατόν πιο όμοια αντικείμενα όσον αφορά το μέγεθος, το σχήμα, το χρώμα κ.λπ.

- Μια τσάντα

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από την έκδοση 'Celebrating difference and promoting friendship' του οργανισμού Kidscape

https://www.kidscape.org.uk/media/1021/classroom_activities_celebrating_difference_ks1-ks3.pdf

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τριών. Δώστε σε κάθε ομάδα από μια πατάτα.

Ζητήστε από κάθε ομάδα να εξετάσει καλά την πατάτα της και να παρατηρήσει τα χαρακτηριστικά της πατάτας, όπως τα εξογκώματα, τα σημάδια, τις κηλίδες κ.λπ.

Στη συνέχεια, ζητήστε από κάθε ομάδα να δώσει ένα όνομα στην πατάτα της και να δημιουργήσει μια ιστορία για την πατάτα, σαν να ήταν πραγματικό πρόσωπο, π.χ.

πόσο χρονών είναι, πόσους αδερφούς και αδερφές έχει, τι κάνει για να διασκεδάσει, ποιο φαγητό της αρέσει και ποιο αντιπαθεί, το αγαπημένο της χρώμα κ.λπ. Τα παιδιά μπορούν να γίνουν όσο δημιουργικά θέλουν με την ιστορία τους. Ζητήστε από κάθε ομάδα να σας πει κάτι ενδιαφέρον σχετικά με τη ζωή της πατάτας της.

Συλλέξτε όλες τις πατάτες σε μια τσάντα και ανακατέψτε τις. Τοποθετήστε τις στο κέντρο του δωματίου και ρωτήστε τις ομάδες αν μπορούν να αναγνωρίσουν τη δική τους πατάτα. Αυτή θα είναι σίγουρα μια πολύ δύσκολη πρόκληση.

Ερωτήσεις

- Δυσκολευτήκατε να αναγνωρίσετε την πατάτα σας; Αν ναι, γιατί;

- Τι μας δείχνει αυτό για τις πατάτες; (Η ουσία εδώ είναι ότι, ακόμα και αν οι πατάτες ποικίλουν μεταξύ τους, είναι όλες πατάτες και μοιράζονται, επομένως, κάποιες βασικές ομοιότητες)

- Αυτό που ανακαλύψαμε για τις πατάτες ισχύει και για τους ανθρώπους; Έχουμε ήδη αποδείξει ότι είμαστε μοναδικοί και αυτό δίνει στον κόσμο ποικιλομορφία και διαφορετικότητα, αλλά έχουμε και ορισμένες κοινές βασικές ομοιότητες; Αν ναι, ποιες θα λέγαμε ότι είναι αυτές;

- Οι άνθρωποι που μοιάζουν έχουν διαφορές μεταξύ τους; Οι άνθρωποι που διαφέρουν έχουν ομοιότητες μεταξύ τους;

Δραστηριότητα 4: Σημαίες

Διάρκεια

45 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ομαδική δραστηριότητα στην οποία τα παιδιά δημιουργούν μια σημαία που παρουσιάζει τις διαφορές μεταξύ τους και τουλάχιστον μία ομοιότητά τους

Στόχος/οι

Για τα παιδιά:

- να αναδείξουν τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τον εαυτό τους, καθώς και τις ομοιότητες που τα συνδέουν
- να συνδέσουν τη διαφορετικότητα στο πλαίσιο της τάξης τους με την ευρύτερη κοινότητα και τον κόσμο

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

- χαρτί A4
- χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι
- χρωματιστά στυλό ή μολύβια
- κόλλα
- εικόνες από σημαίες, αν αυτό βοηθήσει την ομάδα σας στη δραστηριότητα

Οδηγίες

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι. Οι ομάδες πρέπει να δημιουργήσουν μια σημαία σε ένα μεγάλο χαρτί μπλοκ ή χαρτόνι, η οποία παρουσιάζει τα μοναδικά χαρακτηριστικά των ατόμων της ομάδας, καθώς και τις ομοιότητες που συνδέουν την ομάδα. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει ίσως να αμφισβητήσετε τις έννοιες «μοναδικός» και «χαρακτηριστικά» με την τάξη, ώστε να ελέγξετε την κατανόηση της τάξης σχετικά με αυτές και να δώσετε ορισμένα παραδείγματα (χόμπι, προτιμήσεις, αντιπάθειες, γνωρίσματα χαρακτήρα κ.λπ.)

Αν επιθυμείτε να επεκτείνετε περισσότερο τη δραστηριότητα, θα μπορούσατε να ζητήσετε από τις ομάδες να συζητήσετε τα εξής:

1. Τις ομοιότητες που τους συνδέουν, έπειτα επιλέξτε όσες είναι πιο σημαντικές για τα παιδιά ώστε να τις απεικονίσουν και να τις σημειώσουν στη σημαία τους.
2. Το πού θα τοποθετήσουν τις ομοιότητές τους στη σημαία τους, ώστε να αναδεικνύεται η σύνδεση της ομάδας.
3. Πώς θα δείξει ο καθένας τους τα μοναδικά χαρακτηριστικά του. (Ο πιο εύκολος τρόπος για αυτό είναι να χρησιμοποιήσετε ένα χαρτί A4 για κάθε μέλος της ομάδας, ώστε να σχεδιάσει το μέρος της σημαίας που του αναλογεί, το οποίο θα κολλήσετε στη συνέχεια στο μεγαλύτερο χαρτί).

Οι ομάδες δημιουργούν έπειτα τη σημαία τους. Υπενθυμίστε τους να είναι όσο πιο δημιουργικοί. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν σύμβολα, εικόνες ή/και λέξεις.

Μόλις οι σημαίες είναι έτοιμες, παρουσιάστε τις με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- Εικαστικός περίπατος: κολλήστε τις σημαίες στον τοίχο, περπατήστε όλοι μαζί με την τάξη για να τις παρατηρήσετε.
- Εικαστικό τραπέζι: οι ομάδες τοποθετούν τις σημαίες τους στα τραπέζια και μετακινούνται ώστε να παρατηρήσουν τις υπόλοιπες.
- Αντιπρόσωπος: ένα μέλος της ομάδας προσεγγίζει μια άλλη ομάδα, κρατώντας τη σημαία και την παρουσιάζει. Συνεχίστε έως ότου όλες οι ομάδες έχουν δει όλες τις σημαίες. Επιλέξτε άλλον αντιπρόσωπο για την ομάδα κάθε φορά.

- Ανταλλαγή χέρι με χέρι: περάστε κάθε σημαία σε όλο το δωμάτιο από ομάδα σε ομάδα, ώστε να τις παρατηρήσουν και να τις σχολιάσουν.
- Παρουσιάσεις: κάθε ομάδα παρουσιάζει τη σημαία της στην υπόλοιπη τάξη.

Ερωτήσεις

Αν επιτρέψετε στις ομάδες να παρατηρήσουν μόνες τους τις σημαίες, κάντε κάποιες ερωτήσεις ώστε να τις συζητήσετε με τα παιδιά ενώ παρατηρούν.

- Τι παρατηρήσατε για την ποικιλία των μοναδικών χαρακτηριστικών των μελών της τάξης; Τι καταλαβαίνετε από αυτό για την ποικιλομορφία και τη διαφορετικότητα στην τάξη; Με ποιους τρόπους διαφέρουμε; (Δεξιότητες, γνωρίσματα, ο τρόπος που επικοινωνούμε, ο τρόπος που μαθαίνουμε, το υπόβαθρό μας, οι ικανότητές μας, ο τρόπος που λειτουργεί το σώμα μας - αναπηρίες, υγεία, η προσωπικότητά μας κλπ.)
- Θα μπορούσατε να μαντέψετε σε ποιούς ανήκουν τα μοναδικά χαρακτηριστικά που απεικονίζονται στις σημαίες; Τι σας βοήθησε να μαντέψετε;
- Τι παρατηρήσατε για τις ομοιότητες που συνδέουν τα διαφορετικά μέρη της σημαίας; Οι ομάδες παρουσιάζουν τις ίδιες ομοιότητες; Ποιες είναι ορισμένες από αυτές;
- Τι καταλαβαίνουμε για την τάξη μας μέσα από αυτή τη δραστηριότητα;
- Τι καταλαβαίνουμε για την ποικιλομορφία και τη διαφορετικότητα και
  - το σχολείο μας συνολικά;
  - την τοπική μας κοινότητα;
  - τη χώρα μας;
  - τον κόσμο;

Οι κύριοι στόχοι της δραστηριότητας είναι οι εξής:

- να κατανοήσουν όλοι ότι η ποικιλομορφία είναι γνώρισμα όλου του κόσμου και συνηθίζεται να αποτελεί μέρος της ζωής
- πέρα από την διαφορετικότητα, οι άνθρωποι σε όλον τον κόσμο έχουν πολλές ομοιότητες και συνδέονται μέσω αυτών των ομοιοτήτων.

Τοποθετήστε τις σημαίες σε κοινή θέα στην τάξη στο τέλος της δραστηριότητας.

Δραστηριότητα 5: Τρεις ερωτήσεις

Διάρκεια

60 λεπτά (θα μπορούσατε, επίσης, να χωρίσετε αυτή τη δραστηριότητα σε τρία διαφορετικά μέρη διάρκειας 20 λεπτών)

Επισκόπηση

Τρεις ερωτήσεις με τρεις διαφορετικές ομαδικές δραστηριότητες για την εξερεύνηση των πλεονεκτημάτων της διαφορετικότητας και των προκλήσεων που αυτή μπορεί να δημιουργήσει

Στόχος/οι

Τα παιδιά να εξετάσουν και αν εξηγήσουν τα πλεονεκτήματα και ορισμένες από τις προκλήσεις που η διαφορετικότητα φέρνει στις ζωές τους

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

Ερώτηση 1 - χαρτί μπλοκ ή χαρτόνι, στυλό

Ερώτηση 2 - σενάριο για κάθε ομάδα, χαρτάκια σημειώσεων

Ερώτηση 3 - κενός χώρος

Οδηγίες

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι. Πείτε τους ότι πρόκειται να συζητήσετε τρεις ερωτήσεις.

Ερώτηση 1: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας;

Δώστε σε κάθε ομάδα ένα κομμάτι από χαρτί μπλοκ ή ένα χαρτόνι και ζητήστε τους να συμπληρώσουν ένα διάγραμμα αράχνης που παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερα μπορούν να σκεφτούν τα παιδιά ως πλεονεκτήματα της ποικιλομορφίας. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν εικόνες ή κείμενο. Αρχικά, μπορείτε να τους δώσετε ορισμένα παραδείγματα από τη δική σας ζωή ή να τους ζητήσετε να δώσουν τα δικά τους παραδείγματα. Για παράδειγμα, μια ενδιαφέρουσα εμπειρία, όπως η εκμάθηση ξένων γλωσσών, η δοκιμή διαφορετικών φαγητών κ.λπ.

Ρωτήστε τις απόψεις τους, συμπληρώνοντας μια λίστα με την άποψη της κάθε ομάδας, η οποία μπορεί να παρουσιαστεί στην τάξη. Ζητήστε από ένα παιδί που έχει αυτοπεποίθηση στο γραφικό του χαρακτήρα να συμπληρώσει τη λίστα. Χρησιμοποιήστε ερωτήσεις για να οδηγήσετε τα παιδιά να εξηγήσουν την απάντησή τους, ρωτήστε αν οι υπόλοιποι συμφωνούν και κάντε μια συζήτηση ενώ ανατρέχετε στις ιδέες τους.

Συμπέρασμα: υπάρχουν πολλά χρήσιμα, ενδιαφέροντα, διασκεδαστικά (κ.λπ.) πράγματα όσον αφορά την διαφορετικότητα.

Ερώτηση 2: Είναι πάντα εύκολο να είσαι διαφορετικός;

Σενάριο

Η Marta μόλις μετακόμισε σε μια νέα χώρα. Είναι η πρώτη μέρα στο καινούριο της σχολείο. Μπορεί μόνο να μιλήσει ορισμένες λέξεις από τη γλώσσα της νέας της χώρας.

Αν ήσασταν στη θέση της Marta, πως θα νιώθατε;

Πριν αρχίσετε να συζητάτε με την ομάδα το σενάριο, ακούστε μερικές ιδέες τους σχετικά με τις προκλήσεις που πιστεύουν ότι θα αντιμετωπίσει η Marta εκείνη την ημέρα στο σχολείο. Δώστε στην κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του παραπάνω σεναρίου και μια στοίβα από χαρτάκια σημειώσεων. Ζητήστε τους να γράψουν στα χαρτάκια όλα τα συναισθήματα που θα ένιωθαν αν ήταν στη θέση της Marta. Πρέπει να σημειώνουν ένα συναισθηματικό σε κάθε χαρτάκι.

Όταν οι ομάδες έχουν τελειώσει, ζητήστε από ένα παιδί από την κάθε ομάδα να κολλήσει τα χαρτάκια της ομάδας του σε έναν πίνακα. Αν βρουν ένα χαρτάκι που γράφει το ίδιο συναισθηματικό, πρέπει να το κολλήσουν μαζί με τα αντίστοιχα. Αφού έχουν κολλήσει όλα τα χαρτάκια στον πίνακα, συζητήστε με τα παιδιά τα συναισθήματα που σημείωσαν, τονίζοντας εκείνα που ανέφεραν περισσότερο τα παιδιά.

Συμπέρασμα: δεν είναι πάντα εύκολο να είμαστε διαφορετικοί.

Αν επιθυμείτε να θέσετε περαιτέρω προκλήσεις για την τάξη και να διευρύνετε τη συζήτηση, μπορείτε να ρωτήσετε τα παιδιά ποιες άλλες συνθήκες θα μπορούσαν να είναι δύσκολες λόγω της διαφορετικότητας ή να μιλήσουν για τις δικές τους εμπειρίες.

Ερώτηση 3: Πως θα ήταν αν ήμασταν όλοι ίδιοι και δεν υπήρχε ποικιλομορφία και διαφορετικότητα;

Δώστε αυτήν την ερώτηση σε κάθε ομάδα. Πρέπει να μιμηθούν το πως θα ήταν αν ήμασταν όλοι ίδιοι. Πριν ξεκινήσετε, μαζέψτε ορισμένες λέξεις από τα παιδιά της τάξης οι οποίες περιγράφουν τι πιστεύουν για την πιθανότητα να ήμασταν όλοι ίδιοι και σημειώστε τις στον πίνακα για να δουλέψουν με αυτές. Αφού το κάνετε, βεβαιωθείτε ότι καταλαβαίνουν τι εννοείτε με τη λέξη «μίμηση». Μιμηθείτε οι ίδιοι ή ζητήστε από ορισμένα παιδιά να δοκιμάσουν να κάνουν μια μίμηση σαν παράδειγμα. Θα μπορούσατε να σκεφτείτε τα εξής: δείχνουμε ίδιοι, κινούμαστε με τον ίδιο τρόπο, τρώμε με τον ίδιο τρόπο κ.λπ.

Αφού οι μίμησεις είναι έτοιμες, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τη δική της μίμηση στην τάξη. Κάντε ορισμένες ερωτήσεις στην υπόλοιπη τάξη:

- Τι πιστεύετε για την μίμηση που έκαναν τα παιδιά;
- Τί σκέψεις κάνατε;
- Πώς σας έκανε να νιώσετε;

Ερωτήσεις

- Ποιες είναι οι σκέψεις σας για τη διαφορετικότητα, τώρα που ολοκληρώσατε όλες αυτές τις δραστηριότητες;

- Τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας είναι αρκετά ώστε να προσπαθήσετε να αντιμετωπίσετε τις προκλήσεις; Εξηγήστε γιατί ναι και γιατί όχι.

Αν το επιθυμείτε, μπορείτε να κάνετε την τελευταία ερώτηση με τα παιδιά να απαντούν επιλέγοντας που θα σταθούν στον χώρο. Συγκεκριμένα, τα παιδιά επιλέγουν σε ποιο σημείο θα σταθούν πάνω σε μια γραμμή. Το ένα άκρο της γραμμής αντιπροσωπεύει την απάντηση «συμφωνώ» και το άλλο την απάντηση «διαφωνώ».

Συμφωνώ-διαφωνώ

Τα παιδιά στέκονται στο σημείο που φανερώνει τι σκέφτονται κατά τη διάρκεια των ερωτήσεων. Αν συμφωνούν, στέκονται προς το άκρο της γραμμής για την απάντηση «συμφωνώ». Αν διαφωνούν, στέκονται προς το άκρο της γραμμής για την απάντηση «διαφωνώ». Αν είναι αναποφάσιστα ή έχουν ανάμεικτα συναισθήματα, στέκονται κατά μήκος της γραμμής, στο σημείο που εκφράζει καλύτερα τα συναισθήματά τους.

Έπειτα, ζητήστε από τα παιδιά να μιλήσουν για τους λόγους για τους οποίους στάθηκαν σε ένα συγκεκριμένο σημείο. Μετά τη συζήτηση και την εναλλαγή διαφορετικών απόψεων, ρωτήστε αν κάποιος παιδί, έχοντας ακούσει την άποψη των υπολοίπων, θέλει να σταθεί σε άλλο σημείο στη γραμμή. Ρωτήστε τις σκέψεις ορισμένων παιδιών που αλλάζουν θέση.

Δραστηριότητα 6: Ας το γιορτάσουμε!

Διάρκεια

60 λεπτά

Σύνοψη

Ομαδική δραστηριότητα για την παραγωγή ιδεών για την Εβδομάδα για τη Συμπερίληψη - Inclusion Week που θα λάβει χώρα αργότερα κατά το σχολικό έτος

Στόχος/οι

Τα παιδιά να συνεργαστούν για να δημιουργήσουν ένα σχέδιο για τη γιορτή της διαφορετικότητας στο σχολείο

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

Χαρτί και στυλό

Ας το γιορτάσουμε! Σχέδιο δραστηριοτήτων

Οδηγίες

Υπενθυμίστε στα παιδιά όλα τα θετικά στοιχεία που ανέφεραν για τη διαφορετικότητα στη Δραστηριότητα 5. Αξίζει να γιορτάζουμε τη διαφορετικότητα, γιατί προσφέρει τόσα πολλά θετικά και βρίσκεται παντού γύρω μας. Σήμερα, τα παιδιά, χωρισμένα σε ομάδες, θα δημιουργήσουν ένα σχέδιο για τον εορτασμό της διαφορετικότητας στο σχολείο. Εξηγήστε τους ότι στη συνέχεια του σχολικού έτους,

θα διοργανωθεί μια εβδομάδα με πολλές διαφορετικές δραστηριότητες (Inclusion Week) και το σχέδιο που θα δημιουργήσουν θα προταθεί στους διοργανωτές της εβδομάδας.

Πριν χωρίσετε τα παιδιά σε ομάδες, αρχίστε να συλλέγετε τις ιδέες των παιδιών για όσα περιλαμβάνει μια γιορτή: πάρτι, φαγητό, χορός, μουσική κλπ. Ζητήστε από την τάξη να συνδέσει αυτές τις ιδέες για τη γιορτή με όσα έχει μάθει μέχρι στιγμής για τη διαφορετικότητα. Για παράδειγμα, τι έμαθαν για το διαφορετικό φαγητό, πως θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος μιας γιορτής στο σχολείο; Αυτά θα τους δώσουν ορισμένες ιδέες για να αρχίσουν να συζητούν με την ομάδα τους.

Οι ομάδες μπορούν να δημιουργήσουν το δικό τους σχέδιο που θα αφορά τη δική τους ηλικιακή ομάδα, τα νεότερα παιδιά ή οποιονδήποτε στο σχολείο, συμπεριλαμβανομένων των γονιών και του προσωπικού του σχολείου.

Στη συνέχεια, χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι. Χωρίστε την εργασία σε μικρότερες εργασίες.

1. Σκεφτείτε όσο το δυνατόν περισσότερες ιδέες μπορείτε για τον εορτασμό της διαφορετικότητας στο σχολείο. Κάποιος θα κρατάει σημειώσεις για τις ιδέες.
2. Επιλέξτε την αγαπημένη σας ιδέα. Μπορεί να χρειαστεί να ψηφίσετε για την αγαπημένη σας αν διαφωνείτε.
3. Χρησιμοποιώντας τις επικεφαλίδες του σχεδίου δραστηριοτήτων, μιλήστε λεπτομερώς για τη δραστηριότητά σας και οργανώστε την σε γενικές γραμμές.
4. Αφού καταλήξετε στο σχέδιο δραστηριοτήτων σας, συμπληρώστε τη φόρμα του.

Αφού τα σχέδια είναι έτοιμα, ζητήστε από κάθε ομάδα να μοιραστεί το σχέδιό της με την υπόλοιπη τάξη. Ζητήστε τους να σχολιάσουν κάθε σχέδιο με θετική ματιά και να σκεφτούν τρόπους βελτίωσης του. s

Ας το γιορτάσουμε! Σχέδιο δραστηριοτήτων

Η ονομασία της δραστηριότητάς μας είναι:

Η δραστηριότητά μας θα διαρκέσει _____ (Σημειώστε τα λεπτά ή τις ώρες στο κενό)

Στόχος της δραστηριότητας είναι:

Η δραστηριότητα θα πραγματοποιηθεί σε:
(Σε ποιο χώρο/αίθουσα)

Η διαδικασία της δραστηριότητας είναι:

Για τη δραστηριότητά μας θα χρειαστούμε:

Σύνολο 2: Κατανοώντας τη συμπερίληψη Ηλικιακή Ομάδα: 9- 11

Δραστηριότητα 1: Μέσα ή έξω;

Διάρκεια:

10 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα προετοιμασίας για την εισαγωγή των εννοιών και του λεξιλογίου του αποκλεισμού και της συμπερίληψης

Στόχος/οι

Τα παιδιά να αναγνωρίσουν τη σημασία της συμπερίληψης και του αποκλεισμού

Οργάνωση ομάδας

Μία μεγάλη ομάδα

Υλικά

Πέντε σύνολα από μικρά κομμάτια χαρτί, κάθε σύνολο διαφορετικού χρώματος (μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε αυτοκόλλητα αν έχετε)

Ένα μικρό κομμάτι λευκό χαρτί (ή λευκό αυτοκόλλητο))

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από την έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης All Different, All Equal:

<https://rm.coe.int/1680700aac>

Πριν μοιράσετε τα κομματάκια χαρτί, πρέπει να αποφασίσετε σε ποιον πρόκειται να δώσετε το λευκό χαρτί. Αυτό το άτομο πρέπει να είναι κάποιος δυνατός που μπορεί να μιλάει ανοιχτά για τα συναισθήματά του.

Πείτε τους ότι πρόκειται να δώσετε στον καθένα ένα μικρό κομμάτι χαρτί. Δεν θα πρέπει να το δείξουν σε κανέναν άλλο, αλλά να το κρατήσουν μυστικό. Έπειτα, μοιράστε τα χαρτάκια. Κάθε παιδί, εκτός από αυτό που έχετε επιλέξει, παίρνει ένα χρωματιστό κομμάτι χαρτί. Ενώ μοιράζετε τα χαρτάκια, δώστε στο παιδί που έχετε επιλέξει το λευκό χαρτί.

Πείτε τους ότι πρέπει να βρουν, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και με ησυχία, τα παιδιά που κρατούν χαρτιά με ίδιο χρώμα με το δικό τους. Όταν βρουν την ομάδα τους, πρέπει να μπουν σε σειρά με βάση το ύψος και να δημιουργήσουν έναν κύκλο. (Η τελευταία πρόταση έχει σκοπό να τους δοθεί μια γρήγορη δράση. Έχετε τη δυνατότητα να την αλλάξετε αν το επιθυμείτε).

Το παιδί που κρατάει το λευκό χαρτί θα μείνει μόνο του, χωρίς να ανήκει σε κάποια ομάδα.

Ερωτήσεις

- Δείτε γύρω σας. Τι παρατηρείτε;
- Ας ρωτήσουμε τον/την [το παιδί που έχει το λευκό χαρτί] για αυτό που συνέβη. Πως είναι να μην μπορείς να βρεις μια ομάδα για σένα; Τι σκεφτόσουν/ένιωθες;
- Και οι υπόλοιποι, πως νιώσατε όταν βρήκατε την ομάδα σας;

Εισάγετε, ή αποσπάστε, από τα παιδιά τη λέξη «ενταγμένος», ως μέρος μια εμπειρίας ή ενός συναισθήματος, και τη λέξη «αποκλεισμένος», ως την απαγόρευση μιας εμπειρίας ή ενός συναισθήματος.

Δραστηριότητα 2: Διαφορετικοί αλλά ίσοι

Διάρκεια

15 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μία μεγάλη ομάδα και συζήτηση σχετικά με τη διαφορετικότητα και την ισότητα

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να ζήσουν την εμπειρία της συμμετοχής σε διαφορετικές ομάδες με διαφορετικούς συμμαθητές
- να θυμηθούν ότι οι διαφορές δεν είναι πάντα ορατές ή προβλέψιμες
- να αναγνωρίσουν ότι αν και είμαστε όλοι διαφορετικοί, είμαστε όλοι ίσοι και έχουμε όλοι δικαίωμα στην ένταξη

Οργάνωση ομάδας

Έξι ομάδες των πέντε ή έξι παιδιών

Υλικά

Κενός χώρος

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το πρόγραμμα της Κυβέρνησης της Ουαλίας «Understanding and preventing bullying: A lesson plan for Key Stage 2»

<https://www.torfaen.gov.uk/en/Related-Documents/AntiBullying/Understanding-and-preventing-bullying-Lesson-Plan-Key-Stage-2.pdf>

Ζητήστε από τους μαθητές να σταθούν σε ένα σημείο στο δωμάτιο. Εξηγήστε τους ότι πρόκειται να τους δώσετε ένα χαρακτηριστικό. Τα παιδιά θα πρέπει να αναζητήσουν στο δωμάτιο όλους εκείνους με τους οποίους μοιράζονται το ίδιο χαρακτηριστικό. Δώστε τους ένα εύκολο παράδειγμα για να ξεκινήσει η δραστηριότητα. Για παράδειγμα, να βρουν εκείνους με τους οποίους φορούν το ίδιο νούμερο παπούτσι.

Ακολουθούν ορισμένες ιδέες για τα χαρακτηριστικά. Μπορείτε, επίσης, να προσθέσετε τα δικά σας χαρακτηριστικά, προσαρμοσμένα στην τάξη σας, σύμφωνα με όσα γνωρίζετε για τους μαθητές σας.

- Όσοι γεννήθηκαν τον ίδιο μήνα με εσάς.
- Όσοι έχουν σχεδόν το ίδιο ύψος με εσάς.
- Φτάνουν στο σχολείο με το ίδιο μέσο με εσάς (περπάτημα, ποδήλατο, λεωφορείο, αυτοκίνητο κ.λπ.).
- Έχουν τόσα αδέρφια όσα και εσείς.
- Αγατούν το ίδιο ζώο, πρόγραμμα της τηλεόρασης, χρώμα, άθλημα, συγγραφέα, φαγητό, κ.λπ. με εσάς.
- Μιλούν όσες γλώσσες μιλάτε και εσείς!

Δώστε τους μερικά λεπτά για να συζητήσουν μεταξύ τους τις ομοιότητές τους ενώ συνδέονται με τα παιδιά της ομάδας τους.

Ολοκληρώστε όσους γύρους επιτρέπει το ενδιαφέρον της τάξης!

Ερωτήσεις

- Παρέμεναν τα ίδια άτομα στις ίδιες ομάδες;
- Οι ομάδες είχαν πάντα το ίδιο μέγεθος;
- Σε ποιες περιπτώσεις μπορούσατε να μαντέψετε/προβλέψετε, απλώς κοιτώντας κάποιον, σε ποια ομάδα ανήκει; Σε ποιες περιπτώσεις δεν μπορούσατε να μαντέψετε/προβλέψετε;

Η παραπάνω ερώτηση υπενθυμίζει ότι διαφέρουμε με πολλούς τρόπους, τους οποίους δεν μπορούμε να δούμε ή να προβλέψουμε.

- Το να είστε σε μια ομάδα αντί μιας άλλης σημαίνει ότι είσαστε καλύτεροι από κάποιον άλλον; Ή χειρότεροι από κάποιον άλλον;

Τονίστε ότι τα χαρακτηριστικά μας δεν μας κάνουν καλύτερους ή χειρότερους από κάποιον άλλο, αλλά διαφορετικούς. Είμαστε όλοι διαφορετικοί και όλοι ίσοι.

- Είναι σωστό να αποκλείονται άνθρωποι απλώς επειδή διαφέρουν;

Στο σημείο αυτό, θα μπορούσατε να υπογραμμίσετε ότι όλοι έχουν το δικαίωμα να ενταχτούν στο σχολείο και στην κοινότητά τους. Αν επιθυμείτε να μιλήσετε συγκεκριμένα για τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ώστε να δώσετε περισσότερες λεπτομέρειες, εστιάστε στα Άρθρα 28, 29, 30, 22 και 23: <https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>

Ερωτήσεις που συνδέουν την προηγούμενη δραστηριότητα με την επόμενη:

- Πως νιώσατε όταν ήσασταν μόνοι σας επειδή δεν μπορούσατε να βρείτε κάποιον με τα ίδια χαρακτηριστικά με εσάς;

- Πως νιώσατε όταν ήσασταν σε μια μεγάλη ομάδα;

Αυτές οι δύο τελευταίες ερωτήσεις είναι ένα τρόπος για να δείξετε ότι, πολλές φορές, κατανοούμε ότι το να είμαστε διαφορετικοί δεν σημαίνει τίποτα παραπάνω εκτός από διαφορετικοί, ούτε καλύτεροι ούτε χειρότεροι. Παρόλα αυτά, είναι πιθανό να νιώθουμε αποκλεισμένοι όταν μένουμε μόνοι μας και δυνατότεροι όταν είμαστε ενταγμένοι σε μια μεγάλη ομάδα.

- Υπάρχουν φορές που θέλετε να μένετε μόνοι σας και όχι να είστε μέρος μιας ομάδας;

Αν τα παιδιά απαντήσουν ότι θέλουν να μένουν μόνοι τους, εξηγήστε τους ότι είναι ανθρώπινο να το επιθυμούν ορισμένες φορές. Τα αρνητικά συναισθήματα προκύπτουν στις περιπτώσεις όπου δεν επιθυμούμε να μένουμε μόνοι μας. Αντίθετα, θέλουμε να είμαστε μέρος σε κάτι στο οποίο μας απαγορεύεται η πρόσβαση.

Δραστηριότητα 3: Ενισχύστε τον κύκλο

Διάρκεια

20-25 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μία μεγάλη ομάδα για την απεικόνιση και την εξερεύνηση της συμπερίληψης και του αποκλεισμού με πιο ολοκληρωμένο τρόπο σε σχέση με τη Δραστηριότητα 1.

Στόχος/οι

Τα παιδιά να εξερευνήσουν και να επεξηγήσουν την εμπειρία και τις αιτίες της συμπερίληψης και του αποκλεισμού

Οργάνωση ομάδας

Μία μεγάλη ομάδα

Υλικά:

Κενός χώρος - ένας εξωτερικός χώρος θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από την έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης All Different, All Equal:

<https://rm.coe.int/1680700aac>

Ζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Εξηγήστε τους ότι όλα τα παιδιά, εκτός από ένα, θα ενώσουν τα χέρια τους και θα σταθούν πολύ κοντά μεταξύ τους, σαν να δημιουργούν έναν στρογγυλό τοίχο. Ένα παιδί θα βρίσκεται εκτός του

κύκλου και θα προσπαθήσει να μπει στον κύκλο. Είναι σημαντικό να τονίσετε ότι αυτή η δραστηριότητα δεν απαιτεί τη χρήση της σωματικής δύναμης, αλλά του μυαλού, και την

οργάνωση της τακτικής που θα ακολουθηθεί. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλίσετε ότι όλοι είναι ασφαλείς, θα χρειαστεί να ορίσετε ορισμένους σαφείς κανόνες, π.χ.:

1. Αν, ενώ είστε μέρος του τοίχου, νιώθετε ότι το άτομο καταφέρνει να περάσει στον κύκλο, επιτρέψτε του να περάσει. Δεν πρέπει να διακινδυνεύετε να χτυπήσει κανένας.
2. Αν είστε το άτομο που προσπαθεί να μπει στον κύκλο, στην προσπάθειά σας δεν θα πρέπει να δημιουργήσετε τον κίνδυνο να χτυπήσει κάποιος. Να θυμάστε ότι πρέπει να χρησιμοποιήσετε το μυαλό σας!

Ζητήστε από κάποιον εθελοντή να είναι ο πρώτος εκτός του κύκλου που θα προσπαθήσει να εισέλθει. Αν, μετά από δύο λεπτά, δεν έχει καταφέρει να μπει στον κύκλο, σταματήστε τη δραστηριότητα, βάλτε τον να πιαστεί με τα παιδιά στον «τοίχο» και ζητήστε από κάποιον άλλον να είναι ο εθελοντής. Επαναλάβετε τη δραστηριότητα τέσσερις ή πέντε φορές (ή περισσότερες αν οι προσπάθειες είναι επιτυχημένες), έτσι ώστε τουλάχιστον μερικά παιδιά να έχουν προσπαθήσει για να μπουν στον κύκλο.

Ερωτήσεις

- Ποιες στρατηγικές χρησιμοποίησαν τα παιδιά για να προσπαθήσουν να περάσουν τον τοίχο;
- Ποιες στρατηγικές χρησιμοποίησαν όσοι βρίσκονταν στον τοίχο για να προσπαθήσουν να αποτρέψουν το άτομο να περάσει τον τοίχο;
- Πως νιώθατε όταν προσπαθούσατε να περάσετε τον τοίχο;
- Πως νιώθατε όταν βρισκόσασταν στον τοίχο και άλλοι προσπαθούσαν να τον περάσουν;
- Όταν προσπεράσατε τον τοίχο, πως νιώσατε τότε;
- Πως συνδέεται αυτό το παιχνίδι με την πραγματική ζωή;
- Πως νιώθετε όταν βλέπετε μια ομάδα ή δραστηριότητα στην οποία θέλετε να πάρετε μέρος, αλλά αποκλείετε από αυτήν;
- Έχετε υπάρξει ποτέ μέρος μιας ομάδας που αποκλείει κάποιον άλλον; Πως νιώσατε;
- Γιατί αποκλείουμε τους ανθρώπους; Το παρακάτω ζήτημα τίθεται και στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3, επομένως, θα μπορούσατε να μην αφιερώσετε πολύ χρόνο στην παρόν σημείο.
- Σε ποιες άλλες περιπτώσεις στη ζωή μας παρατηρείτε παραδείγματα αποκλεισμού, στο σχολείο / κοινότητά σας (π.χ. σχολικός εκφοβισμός) /στην χώρα /στον κόσμο (π.χ. συγκρούσεις και εκτοπισμός);

Δραστηριότητα 4: Μια τσάντα με διαφορές

Διάρκεια

20 λεπτά (30 αν κάνετε και τις προαιρετικές ερωτήσεις)

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μικρές ομάδες που συνοδεύεται από μια συζήτηση με όλη την τάξη και συσχετίζει την συμπερίληψη και τον αποκλεισμό με τη διαφορετικότητα

Στόχος/οι

Τα παιδιά να βιώσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει μια τάξη λόγω των διαφορών και να αρχίσουν να τις συσχετίζουν με τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό

Οργάνωση ομάδας

Έξι ομάδες των πέντε ή έξι παιδιών

Υλικά

Μια τσάντα για κάθε ομάδα που περιέχει:

- διαφορετικές οδηγίες για την κάθε ομάδα (βλ. Φύλλο Οδηγιών
- ψαλίδι
- φύλλο χαρτιού μπλε χρώματος (ή άλλου χρώματος)
- φύλλο χαρτιού κίτρινου χρώματος (ή άλλου χρώματος)
- κόλλα
- μαρκαδόρος

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το άρθρο της Stephanie Shaw «Student Activities to Promote Diversity, Inclusion and Empathy».

<https://www.gettingsmart.com/2016/10/student-activities-to-promote-diversity-inclusion-and-empathy/>

Χωρίστε την τάξη σε έξι ομάδες. Εξηγήστε ότι η κάθε ομάδα πρέπει να ολοκληρώσει μια εργασία. Όλοι έχουν τα ίδια υλικά και για όλους ισχύουν οι ίδιοι κανόνες, τους οποίους θα βρουν μέσα στη τσάντα. Στόχος είναι να αναδειχτεί η ομάδα που μπορεί να τελειώσει γρήγορα μια σύντομη εργασία. Πρόκειται, λοιπόν, για έναν διαγωνισμό ώστε να φανεί ποιος μπορεί να τελειώσει πρώτος την εργασία. Βεβαιωθείτε ότι όλοι πιστεύουν ότι η διαδικασία είναι δίκαιη. Πείτε στην τάξη ότι το κλειδί της επιτυχίας βρίσκεται στο να διαβάσουν και να ακολουθήσουν προσεκτικά τις οδηγίες που έχουν στην τσάντα τους, καθώς δεν θα τους βοηθήσετε. Βεβαιωθείτε ότι όλοι συμφωνούν με αυτόν τον όρο.

Δώστε σε κάθε ομάδα μια τσάντα και πείτε τους ότι δεν επιτρέπεται να την αγγίζουν μέχρι να ξεκινήσει κανονικά η δραστηριότητα. Εφόσον κάθε ομάδα έχει από μια τσάντα, ξεκινήστε τη δραστηριότητα. Είναι πιθανό να αντιδράσουν λέγοντας ότι «δεν είναι δίκαιο». Θυμίστε τους ότι συμφώνησαν εξ αρχής ότι η διαδικασία είναι δίκαιη. Μπορείτε να τους κάνετε πλάκα, λέγοντάς τους ότι λυπάστε που δεν μπορούν να μιλήσουν Αγγλικά/Πολωνικά/Ελληνικά/Ισπανικά/Γαλλικά, αλλά δεν φταίτε εσείς για αυτό!

Μετά από κάποια λεπτά, η Ομάδα 1 θα έχει ολοκληρώσει την εργασία. Ανακοινώστε σε όλους ότι η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε και χειροκροτήστε τους. Πείτε τους πόσο καταπληκτικοί είναι που κατάφεραν να νικήσουν τον διαγωνισμό και να τελειώσουν τόσο γρήγορα. Πλησιάστε τους και συγχαρείτε τον καθένα ξεχωριστά. Τελικά, κάποιο παιδί από κάποια άλλη ομάδα θα παρέμβει και θα πει ότι, εξαιτίας των οδηγιών, δεν είχαν όλοι την ίδια ευκαιρία να τελειώσουν τόσο γρήγορα.

Ερωτήσεις

- Τι συνέβη στη δραστηριότητα; (Εξηγήστε περιληπτικά στην τάξη ότι όλες οι ομάδες είχαν τις ίδιες οδηγίες, αλλά έπρεπε να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα με διαφορετικό τρόπο).
- Πως φάνηκε η εργασία σε εσάς και την ομάδα σας; Τι σκεφτόσασταν; Τι νιώθατε;
- Ποιος ένιωσε ότι ήταν πλήρως ενταγμένος στην εργασία; Γιατί;
- Ποιος ένιωσε ότι ήταν περιθωριοποιημένος; Γιατί;

Εξηγήστε συνοπτικά λέγοντας ότι κάποιες φορές οι διαφορές μας μάς κάνουν να νιώθουμε αποκλεισμένοι, όχι μόνο από τους φίλους μας, αλλά και από τις δυνατότητες μάθησης. Μπορείτε να συνδέσετε το γεγονός αυτό με ορισμένες από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τάξη σχετικά με τη διαφορετικότητα στο σύνολο δραστηριοτήτων. Είναι σημαντικό να υπενθυμίσετε σε αυτό το σημείο στους μαθητές ότι, αν και η δραστηριότητα αυτή ανέδειξε ορισμένες προφανείς διαφορές, ο σκοπός της είναι να εντοπίσουν απλώς την ύπαρξη των διαφορών. Στην πραγματική ζωή οι διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους σχετίζονται σε πολύ μικρότερο βαθμό με την εξωτερική εμφάνιση ή είναι σε πολύ μικρότερο βαθμό ορατές.

Ακολουθούν ορισμένες προαιρετικές ερωτήσεις:

- Ήταν, λοιπόν, δίκαιη η δραστηριότητα; Γιατί ναι ή γιατί όχι;

Μιλήστε σε αυτό το σημείο για την πιθανότητα η δραστηριότητα να φαίνεται δίκαιη.

Όλοι είχαν τα ίδια υλικά και τις ίδιες οδηγίες, το οποίο φαίνεται δίκαιο.

- Αλλά ήταν πραγματικά δίκαιο; Αν ζητούσατε από ένα ψάρι και μια μαϊμού να σκαρφαλώσουν σε ένα δένδρο για να δείξουν πόσο γρήγοροι είναι, αυτό θα ήταν δίκαιο; Γιατί ναι / γιατί όχι; Ποια διαφορετικά ταλέντα έχει το καθένα από αυτά τα ζώα;
- Θα γελούσατε με το ψάρι που δεν θα μπορούσε να σκαρφαλώσει στο δέντρο;
- Αλλά, πολλές φορές, δεν γελάμε με ανθρώπους που δεν μπορούν να κάνουν όσα κάνουμε εμείς με ευκολία; Ανθρώπους που έχουν διαφορετικά ταλέντα από εμάς; Πως πιστεύετε ότι τους κάνει αυτό να νιώθουν; Είναι δίκαιο; Τι μπορούμε να κάνουμε αντί για αυτό;

Αν η ομάδα συμμετέχει ενεργά στη συζήτηση, μπορείτε να κάνετε τις ακόλουθες περαιτέρω ερωτήσεις:

- Ποια δραστηριότητα θα ήταν δίκαιη για το ψάρι για δείξει πόσο γρήγορο είναι; Γιατί ναι / γιατί όχι;
- Σκεφτείτε τη δραστηριότητα που μόλις κάνατε. Ο στόχος ήταν να ολοκληρώσετε γρήγορα μια σύντομη εργασία. Θα μπορούσε η εργασία να είναι πιο δίκαιη για την ομάδα σας; Με ποιον τρόπο; Ήθα προτιμούσατε μια εντελώς διαφορετική εργασία;

Η ουσία στο σημείο αυτό είναι ότι, ακριβώς επειδή είμαστε διαφορετικοί, χρειαζόμαστε συχνά έναν διαφορετικό τρόπο για να συμμετάσχουμε στη διαδικασία μάθησής μας. Έχουμε, επίσης, διαφορετικά ταλέντα και, έτσι, το να συγκρίνουμε τον εαυτό μας με άλλους δεν είναι βοηθητικό. Αυτές οι επιλογές διασφαλίζουν ότι μπορούμε να ενταχθούμε και να έχουμε ίσες ευκαιρίες να μάθουμε όσα μαθαίνουν όλοι οι άλλοι. Αυτές οι επιλογές οδηγούν σε μια συμπεριληπτική και πραγματικά δίκαιη εκπαίδευση. (Αυτή η ιδέα καλύπτεται και από τη Δραστηριότητα 6)

* Σημειώνεται ότι στο παρόν σημείο δεν αναφερόμαστε στα μαθησιακά στυλ, τα οποία σύμφωνα με την έρευνα δεν αποδεικνύονται επιστημονικά.

Δραστηριότητα 4: Μια τσάντα με διαφορές - φύλλα οδηγιών

Αυτές οι οδηγίες πρέπει να κοπούν, ώστε να διανεμηθούν ξεχωριστά. Τοποθετήστε διαφορετικές οδηγίες στην κάθε τσάντα που θα δοθεί στις ομάδες. Σημειώνεται ότι υπάρχουν διαφορετικές εκδοχές σε πέντε γλώσσες για την Ομάδα 2 (ισπανικά, πολωνικά, γαλλικά, ελληνικά, αγγλικά): Παρακαλώ επιλέξτε τη γλώσσα που δεν μιλούν καλά τα παιδιά σας!

Ομάδα 1

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού..

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες στα ισπανικά

1. Tomar la pieza azul de papel y doblar por la mitad.
2. Tomar el papel apiso y cortar un círculo fuera de él
3. Pegue este círculo en el papel azul.
4. Utilice el apis para escribir en marrón "Yo amo la escuela." Dentro del círculo.
5. Poner su nombres en la parte posterior de la tarjeta.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες στα πολωνικά

1. Weź niebieską kartkę i złóż ją na pół
2. Weź żółtą kartkę i wycnij z niej kółko
3. Przyklej kółko do niebieskiej kartki
4. Weź pióro i napisz "Kochamy szkołę" na tym kółku
5. Napisz swoje imię z drugiej strony niebieskiej kartki

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες στα γαλλικά

1. Prenez le papier bleu et pliez-le en deux.
2. Prenez le papier jaune et découpez-y un cercle.
3. Collez ce cercle sur le papier bleu.
4. Ecrivez avec un stylo "Nous aimons l'école" sur le cercle.
5. Chacun écrit son nom au dos du papier bleu.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες στα αγγλικά

1. Take the blue piece of paper and fold it in half.
2. Take the yellow paper and cut a circle out of it.
3. Glue this circle onto the blue paper.
4. Use the pen to write "We love school" on the circle.
5. Each write your name on the back of the blue piece of paper.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 3

Διαβάστε τις οδηγίες. Έπειτα, η ομάδα σας πρέπει να ακολουθήσει τις οδηγίες κρατώντας όλοι τα μάτια σας κλειστά – χωρίς να κλέψετε!

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού. *Use of paper and fold it in half.*

Ομάδα 4

Όλα τα μέλη της ομάδας πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες ενώ κρατούν το ένα χέρι τους πίσω από την πλάτη τους

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 5

Μόνο δύο μέλη της ομάδας μπορούν να δίνουν οδηγίες και το άλλο μέλος πρέπει να κρατάει όλη την ώρα τα μάτια του κλειστά.

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 6

Κανείς δεν μπορεί να μιλήσει. Ολοκληρώστε τις οδηγίες παραμένοντας εντελώς σιωπηλοί.

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Δραστηριότητα 5: Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος

Διάρκεια

10 λεπτά

Επισκόπηση

Ένας διαδραστικός τρόπος απόδειξης ότι «δίκαιος» δεν σημαίνει και «ίσος»

Στόχος/οι

Τα παιδιά να αναγνωρίσουν ότι χρειάζονται διαφορετικά πράγματα για να έχουν ίσες ευκαιρίες στη μάθηση

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Έξι χαρτιά ασθενειών, κομμένα ώστε κάθε παιδί να έχει από ένα (βλ. φύλλο ασθενειών)

Έξι τσιρότα

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το βιβλίο της κ. Lefave «Band-Aid Lesson: Fair is not Equal»

<https://www.teacherspayteachers.com/Product/FREE-Band-Aid-Lesson-Fair-Is-Not-Equal-814855>

Δώστε σε κάθε παιδί ένα «χαρτί ασθένειας». Πείτε τους ότι έχουν ένα λεπτό για να σκεφτούν πως θα μιμηθούν ότι είναι άρρωστοι.

Μόλις περάσει ένα λεπτό, σταματήστε τους και ζητήστε ένα άτομο για κάθε τύπο προβλήματος, δηλαδή κομμένο χέρι, πονόλαιμος, μόλυνση των αυτιών, στραμπουλισμένος αστράγαλος, στομαχόπονος, εξανθήματα, για να έρθει μπροστά.

Κρατήστε τα τσιρότα και πείτε στην τάξη ότι θα θεραπεύσετε κάθε «αρρώστια» με ένα τσιρότο. Για κάθε παιδί, δείξτε πως θα τοποθετούσατε το τσιρότο για κάθε πρόβλημα. Προφανώς, θα λειτουργήσει για το κομμένο χέρι, αλλά η τάξη θα το βρει αστείο ή περίεργο όταν θα προσπαθήσετε να θεραπεύσετε τα άλλα προβλήματα με ένα τσιρότο. Δεν χρειάζεται να κολλήσετε πραγματικά το τσιρότο, για να είστε σίγουροι σε περίπτωση που κάποιο παιδί έχει αλλεργία. Η μίμηση και η παράσταση είναι αρκετά.

Ερωτήσεις

- Ποιες περιπτώσεις θεράπευσε το τσιρότο; Γιατί;
- Ποιες περιπτώσεις δεν θεράπευσε; Γιατί; Γιατί οι άλλοι άνθρωποι πρέπει να νιώθουν καλύτερα;
- Τι μάθαμε για εμάς μέχρι τώρα; (Αν χρειάζονται ευθεία ερώτηση: Είμαστε όλοι ίδιοι ή αρκετά διαφορετικοί;)
- Άρα μαθαίνουμε όλοι με τον ίδιο τρόπο; Χρειάζεστε όλοι την ίδια βοήθεια όταν μαθαίνετε κάτι; Μπορείτε να επεκτείνετε την ερώτηση, ζητώντας από τα παιδιά να μιλήσουν για όσα θεωρούν εύκολα και όσα θεωρούν δύσκολα να τα μάθουν, για τα οποία θέλουν πιο πολλή βοήθεια.

Ολοκληρώστε, λέγοντας ότι σε μια τάξη, δίκαιος σημαίνει να δίνεις σε όλους διαφορετικού είδους βοήθεια, ώστε να μην μάθει κανείς λιγότερα πράγματα από τους άλλους.

Δραστηριότητα 6: Μεταδίδοντας το μήνυμα

Time

Διάρκεια

90 λεπτά, ή περισσότερο αν απαιτείται. Αφού η δραστηριότητα υλοποιηθεί, μπορείτε να επανέρχεστε αρκετά συχνά σε αυτήν.

Επισκόπηση

Δύο δραστηριότητες που συνδέονται και σχεδιάστηκαν για την εμπέδωση από τα παιδιά όσων έμαθαν για την ένταξη, τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό

Στόχος/οι

Τα παιδιά να σκεφτούν όσα έχουν μάθει για τη συμπερίληψη και την ένταξη και να δημιουργήσουν ένα προϊόν που αντιπροσωπεύει το πιο σημαντικό κομμάτι της γνώσης τους

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, έπειτα επιλογή ζευγαριών ή μικρών ομάδων

Υλικά

Διάφορα, αναλόγως με τις επιλογές των παιδιών και τη διαθεσιμότητά σας

Οδηγίες

Ζητήστε αρχικά από τα παιδιά να σκεφτούν μόνα τους την εξής ερώτηση:

- Τι μάθατε για την ένταξη και τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό στις δραστηριότητες που κάναμε;

Ίσως θελήσετε να αφιερώσετε κάποια λεπτά στην ανακεφαλαίωση των δραστηριοτήτων που κάνατε για να φρεσκάρете τη μνήμη τους.

Αφού σκεφτούν για ορισμένα λεπτά, ζητήστε από τα παιδιά να μοιραστούν τις σκέψεις τους ανοιχτά. Μετά από ορισμένα λεπτά συζήτησης, ζητήστε από κάθε ζευγάρι να συνεργαστεί με ένα άλλο ζευγάρι και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Έπειτα, ζητήστε τους ως ομάδα τεσσάρων να αποφασίσουν ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που έμαθαν για τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό. Πείτε τους να το σημειώσουν σε ένα χαρτί.

Συγκεντρώστε όλες τις ομάδες και ζητήστε από κάθε ομάδα να μοιραστεί το πιο σημαντικό πράγμα που έμαθε. Γράψτε τα στον πίνακα για να τα βλέπουν όλοι. Η λίστα σας πιθανόν θα περιλαμβάνει:

Το να νιώθεις αποκλεισμένος σε στεναχωρεί, σε απογοητεύει, σε θυμώνει κ.λπ.

Το να νιώθεις ενταγμένος σε κάνει χαρούμενο, να νιώθεις άνετα, ήρεμα κ.λπ.

Είμαστε όλοι διαφορετικοί και είμαστε όλοι ίσοι

Δεν βλέπουμε πάντα με ποιον τρόπο διαφέρουμε

Όλοι χρειαζόμαστε διαφορετικά πράγματα για να μας βοηθήσουν να μάθουμε

Πρέπει να τους συμπεριλαμβανόμαστε όλους, ακόμα και αν είναι διαφορετικοί από εμάς

Αυτές οι γνώσεις θα αποτελέσουν το μήνυμα για όλους τους άλλους στο σχολείο.

Στο επόμενο μέρος της δραστηριότητας τα παιδιά καλούνται να επιλέξουν. Εξηγήστε τους ότι πρόκειται να δημιουργήσουν ένα έργο που μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να μεταδώσουν τουλάχιστον ένα από τα μηνύματα που έμαθαν σε όλους τους ανθρώπους του σχολείου. Μπορούν να επιλέξουν έναν από τους ακόλουθους τρόπους (τροποποιήστε τη λίστα ανάλογα με τις περιστάσεις της τάξης σας):

Αφίσια

Παιχνίδι ρόλων (μια ιστορία που περιλαμβάνει λόγια, ερωτήσεις, μίμηση)

Ποίημα

Στοίχοι τραγουδιού ή ολόκληρο τραγούδι

Παρουσίαση (με ή χωρίς υπολογιστή, ανάλογα με τους πόρους σας)

Άρθρο σε σχολική εφημερίδα

Ιστορία κόμικς

Κολάζ

Τα κριτήρια για την επιτυχία του έργου είναι:

1. Πρέπει να δουλέψουν τουλάχιστον ανά δύο άτομα ή σε ομάδες έως ___ ατόμων (αποφασίστε ποιος αριθμός σας συμφέρει).
2. Το μήνυμα της γνώσης πρέπει να είναι σαφές.
3. Το αποτέλεσμα θα πρέπει να είναι ποιοτικό καθώς θα παρουσιαστεί σε άλλα άτομα του σχολείου.

Χωρίστε την τάξη σε ζώνες για κάθε προϊόν και ζητήστε από τα παιδιά να μετακινηθούν στη ζώνη του προϊόντος που θέλουν να δημιουργήσουν.

Ζητήστε τους να δημιουργήσουν ζευγάρια ή ομάδες, ή αν είναι απαραίτητο, χωρίστε τους εσείς σε ομάδες.

Αφού διαμορφωθούν οι ομάδες, τα παιδιά αποφασίζουν, χρησιμοποιώντας τη λίστα του πίνακα, ποιο/ποια μηνύματα θέλουν να μεταδώσουν μέσω του προϊόντος τους.

Αρχίζουν να δουλεύουν το έργο τους. Ανάλογα με τον χρόνο που έχουν διαθέσιμο, μπορείτε να μειώσετε το πεδίο εφαρμογής του έργου ή να το επεκτείνετε, ελέγχοντας τα παιδιά ανά διαστήματα 30 λεπτών.

Μόλις ολοκληρωθούν τα έργα, επιλέξτε τον τρόπο για να τα παρουσιάσετε. Η παρουσίασή τους θα μπορούσε να γίνει μέσα στην αίθουσα, μαζί με μια άλλη τάξη, με μια ομάδα σε άλλη φάση του προγράμματος ή από άλλο έτος, σε μια συνέλευση (με ή χωρίς γονείς). Κάθε ομάδα θα πρέπει να προετοιμάσει μια σύντομη εισαγωγή για το έργο της πριν το παρουσιάσει

Σύνολο 3: Αξίες και δράσεις της συμπερίληψης Ηλικιακή Ομάδα: 9-11

Δραστηριότητα 1: Μίμηση αξιών

Διάρκεια

15 λεπτά

Επισκόπηση

Δραστηριότητα προθέρμανσης για την εισαγωγή της έννοιας των αξιών μέσω της μίμησης

Στόχος/οι

Οι μαθητές να αναγνωρίσουν και να εξηγήσουν την έννοια της αξίας

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Κανένα συγκεκριμένο. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί σε καθιστή/όρθια στάση, καθιστοί στα θρανία/σε κύκλο, σε εξωτερικό/εσωτερικό χώρο..

Οδηγίες

Χωρίστε την τάξη σε ζευγάρια. Πείτε τους ότι πρόκειται να τους δώσετε μια λέξη. Μαζί με το ταίρι τους πρέπει να σχεδιάσουν μια σύντομη μίμηση για τη λέξη που θα τους δοθεί. Θα έχουν στη διάθεσή τους μόλις ένα λεπτό.

Επιλέξτε μια λέξη από την παρακάτω λίστα για να την μιμηθούν τα ζευγάρια.

Επαναλάβετε τη δραστηριότητα επιλέγοντας μια διαφορετική λέξη. Ενώ συνεχίζετε τη δραστηριότητα, ζητήστε από μερικά ζευγάρια να παρουσιάσουν τις μιμήσεις τους στην τάξη. Θα δείτε ότι οι λέξεις στον κατάλογο είναι αντώνυμες. Θα ήταν χρήσιμο να δώσετε λέξεις τόσο από την δεξιά όσο και την αριστερή στήλη. Στόχος της Δραστηριότητα 2 είναι να εξετάσουμε τις αξίες της συμπερίληψης. Η έκθεση των μαθητών σε ορισμένες αξίες που είναι αντίθετες με την συμπερίληψη θα είναι βοηθητική σε αυτό το στάδιο.

Αγάπη	Μίσος
Θάρρος	Φόβος
Σεβασμός	Ασέβεια
Ισότητα	Ισχύς
Ειρήνη	Βία
Ευγένεια	Σκληρότητα
Χαρά	Λύπη
Κοινοκτημοσύνη.....	Εγωισμός
Περιέργεια	Αμάθεια
Κατανόηση	Αναληψία

Ερωτήσεις/σημεία μάθησης

Με ποιες αξίες συνδέονται αυτές οι λέξεις; Άμεση ερώτηση: αν περιγράψατε τον/την [εισαγάγετε όνομα] ως ευγενικό, συμπονετικό και γενναιόδωρο, με ποιες αξίες συνδέονται αυτοί οι χαρακτηρισμοί;

Εδώ προσπαθείτε να καθοδηγήσετε την τάξη ώστε να αναγνωρίσει τις λέξεις ως γνωρίσματα του χαρακτήρα ή ως αρχές που οι άνθρωποι θεωρούν σημαντικές, και βάσει των οποίων αποφασίζουν να ζήσουν. Αυτά τα γνωρίσματα του χαρακτήρα ή τις αρχές τις ονομάζουμε αξίες. Θα μπορούσατε, επίσης, να ρωτήσετε την τάξη για διάσημους ανθρώπους ή ανθρώπους τους οποίους γνωρίζουν, να περιγράψετε περισσότερα παραδείγματα σχετικά με τις αξίες διαφόρων ανθρώπων.

Δραστηριότητα 2: Αξίες της συμπερίληψης

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 30 λεπτά

Σύνοψη

Δραστηριότητα που αποτελείται από δύο μέρη και περιλαμβάνει συζήτηση (είτε με όλη τη τάξη είτε σε ομάδες) και πρακτική δραστηριότητα.

Στόχος/οι

Για τα παιδιά:

- να αναγνωρίσουν ορισμένες από τις δικές τους αξίες
- να αναγνωρίσουν τη σχέση ανάμεσα στις αξίες και τις συμπεριφορές
- να παρουσιάσουν και να επεξηγήσουν τις αξίες ενός ατόμου που προωθεί τη συμπερίληψη

Οργάνωση ομάδας

Συζήτηση με όλη την ομάδα και εργασία σε μικρές ομάδες (πέντε έως έξι σε κάθε ομάδα)

Υλικά

Μεγάλα φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι για το Μέρος 2

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα αποτελείται από δύο μέρη. Μπορούν να πραγματοποιηθούν με λογική σειρά ή ξεχωριστά (το Μέρος 1 πρέπει να πραγματοποιηθεί πριν από το Μέρος 2).

Μέρος 1: Η σχέση ανάμεσα στις αξίες και τις συμπεριφορές

Ελέγξτε αρχικά ότι η τάξη κατανοεί με σαφήνεια τη σημασία της λέξης «αξίες» (βλ. Δραστηριότητα 1 για σημειώσεις. Μπορείτε να επαναλάβετε μια ταχύτερη εκδοχή της δραστηριότητας αυτής ή να χρησιμοποιήσετε περισσότερα παραδείγματα διάσημων προσώπων).

Αφού διασφαλίσετε ότι κατανοούν τη σημασία, ζητήστε από κάθε παιδί να σκεφτεί τρεις αξίες που είναι για αυτό σημαντικές: τρία γνωρίσματα χαρακτήρα ή αρχές που προσπαθεί να ακολουθεί καθημερινά. Αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, ζητήστε τους να μιλήσουν για αυτές τις αξίες με έναν συμμαθητή. Αφού συζητήσουν, ζητήστε μερικά παραδείγματα αξιών από την τάξη και τους λόγους για τους οποίους οι αξίες αυτές είναι σημαντικές.

Το επόμενο μέρος της δραστηριότητας, που εστιάζει σε τέσσερις ερωτήσεις, μπορείτε να γίνει με τη μορφή συζήτησης με όλη την τάξη, με τη μορφή συζήτησης σε τριάδες με παράλληλη συμμετοχή σας ή χρησιμοποιώντας συνδυαστικά τις στρατηγικές αυτές.

Στη συνέχεια, κάντε την πρώτη ερώτηση:

1. Αν έπρεπε να δείξετε ένα σημείο του σώματός σας που νιώθετε ότι συνδέεται με αυτές τις αξίες, ποιο θα ήταν αυτό;

Στόχος είναι να αποδείξουμε ότι οι αξίες προέρχονται από μέσα μας. Τις περισσότερες φορές δεν τις παρατηρούμε, είναι απλώς μέρος του εαυτού μας. Σε αυτό το σημείο, σχεδιάστε στον πίνακα ένα δέντρο που ακουμπά στη γη ή σχεδιάστε τις ρίζες του δέντρου.

Χρησιμοποιείτε ως παράδειγμα μια αξία που τα παιδιά της τάξης θεωρούν σημαντική. Γράψτε την αξία αυτή στις ρίζες του δέντρου σας.

Κάντε την επόμενη ερώτηση:

2. Αν η/ο/το [η αξία που χρησιμοποιείτε ως παράδειγμα] είναι μια σημαντική αξία για εσάς, πως θα επηρέαζε αυτά που κάνετε ή λέτε στους άλλους;

Μετά από συζήτηση / σχολιασμό, χρησιμοποιήστε το σχέδιο του πίνακα για να ρωτήσετε την τάξη:

3. Αν η αξία βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια της γης στην εικόνα μας, σε ποιο σημείο θα ζωγραφίζατε ή γράφατε αυτά που λέτε και κάνετε;

Η εικόνα εδώ θα βοηθήσει την τάξη να κατανοήσει ότι η συμπεριφορά τους μοιάζει με τον κορμό, τα κλαδιά και τα φύλλα του δένδρου.

Τέλος, κάντε τους την τελευταία ερώτηση,

4. Επομένως, πώς συνδέονται οι αξίες μας με αυτά που λέμε και κάνουμε, με τον τρόπο που συμπεριφερόμαστε;

Στόχος είναι να γίνει κατανοητό ότι οι αξίες μας αποτελούν βασικό κομμάτι μας. Είναι πολύ σημαντικές, καθώς επηρεάζουν σημαντικά τον τρόπο που συμπεριφερόμαστε.

Στο Μέρος 2 η τάξη θα δείξει τον τρόπο με τον οποίο οι αξίες σχετίζονται με τις συμπεριφορές.

Μέρος 2: Αξίες και συμπεριφορές ενός ατόμου που προωθεί τη συμπερίληψη

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι παιδιών. Το πρώτο κομμάτι του Μέρους 2 μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Μπορείτε να αποφασίσετε αναλόγως με την ομάδα σας, τα υλικά και τον χρόνο σας. Οι δύο τρόποι είναι εξίσου αποδοτικοί για τη δραστηριότητα. Η πρώτη επιλογή απαιτεί λίγη περισσότερη προσπάθεια και θα προκαλέσει μεγαλύτερη αναστάτωση στον χώρο, αλλά είναι πιο διασκεδαστική για τα παιδιά.

Στην πρώτη επιλογή, κάθε ομάδα έχει ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί στο μέγεθος ενός παιδιού. Καλή επιλογή είναι το χαρτί ταπετσαρίας, διαφορετικά μπορείτε να κολλήσετε φύλλα από χαρτόνι ή από μπλοκ για πίνακα σεμιναρίου. Ένα παιδί ξαπλώνει πάνω στο χαρτί και τα υπόλοιπα ζωγραφίζουν το περίγραμμα γύρω από το σώμα του, για να δημιουργήσουν ένα ανθρώπινο περίγραμμα.

Στη δεύτερη επιλογή, κάθε ομάδα έχει ένα χαρτί από μπλοκ πίνακα σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι και ζωγραφίζει ένα ανθρώπινο περίγραμμα.

Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν το περίγραμμά τους, υπενθυμίστε τους το σχέδιό σας με το παγόβουνο/δέντρο, τις αξίες που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια και τις συμπεριφορές που βρίσκονται πάνω από την επιφάνεια. Κάντε τους τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Που πιστεύετε ότι βρίσκονται οι αξίες, μέσα ή έξω από το σώμα μας; Μέσα στο σώμα μας.

Και οι συμπεριφορές, τα πράγματα που κάνουμε ή λέμε στους άλλους, αυτές είναι μέσα ή έξω από το σώμα μας; Απάντηση: Έξω.

Τώρα που έχετε κάνει σαφές ότι οι αξίες προέρχονται από μέσα μας και οι συμπεριφορές αφορούν το εξωτερικό του σώματος, η τάξη είναι έτοιμη για το επόμενο μέρος της δραστηριότητας.

Ρωτήστε τους αρχικά τι θυμούνται από όσα έμαθαν για την συμπερίληψη / τον αποκλεισμό στο «Σύνολο δραστηριοτήτων 2: Κατανοώντας τη συμπερίληψη». Αφού ακούσετε κάποιες ιδέες, πείτε στην τάξη ότι σήμερα θα μιλήσετε για τον άνθρωπο που πραγματικά θέλει όλοι οι άνθρωποι να νιώθουν ενταγμένοι. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτός ο άνθρωπος προωθεί τη συμπερίληψη (inclusive person).

Οι οδηγίες για αυτό που πρέπει να κάνουν είναι οι εξής:

1. Εντός του περιγράμματος του ατόμου σας, γράψτε όσες περισσότερες αξίες μπορείτε να σκεφτείτε ότι θα ήταν σημαντικές για αυτό το άτομο.
2. Αφού σκεφτείτε μια αξία, εκτός του περιγράμματος του ατόμου, γράψτε κάτι που θα έλεγε ή θα έκανε αυτό το άτομο ως αποτέλεσμα της αξίας αυτής.

Ζητήστε μερικά παραδείγματα από τα παιδιά πριν αρχίσετε τη δραστηριότητα.

Μόλις τα σχέδια των παιδιών είναι έτοιμα, παρουσιάστε τα χρησιμοποιώντας έναν από τους ακόλουθους τρόπους. Χρησιμοποιήστε μια διαφορετική μέθοδο σε σχέση με αυτή που χρησιμοποιήσατε για τη δραστηριότητα με τις Σημαίες από το Σύνολο δραστηριοτήτων 2:

- Εικαστικός περίπατος: κολλήστε τα σχέδια με τα περιγράμματα στον τοίχο, περπατήστε όλοι μαζί με την τάξη για να τις παρατηρήσετε.
- Εικαστικό τραπέζι: οι ομάδες τοποθετούν τα σχέδιά τους με τα περιγράμματα στα τραπέζια και μετακινούνται ώστε να παρατηρήσουν τις υπόλοιπες.
- Αντιπρόσωπος: ένα μέλος της ομάδας προσεγγίζει μια άλλη ομάδα, κρατώντας το σχέδιο και το παρουσιάζει. Συνεχίστε έως ότου όλες οι ομάδες έχουν δει όλα τα σχέδια με τα περιγράμματα. Επιλέξτε άλλον αντιπρόσωπο για την ομάδα κάθε φορά.
- Ανταλλαγή χέρι με χέρι: περάστε κάθε σχέδιο σε όλο το δωμάτιο από ομάδα σε ομάδα, ώστε να τις παρατηρήσουν και να τις σχολιάσουν.
- Παρουσιάσεις: κάθε ομάδα παρουσιάζει το σχέδιό της στην υπόλοιπη τάξη.

Ερωτήσεις για το Μέρος 2

Τι παρατηρήσατε για τους ανθρώπους που προωθούν τη συμπερίληψη; Ορισμένες αξίες και συμπεριφορές επαναλαμβάνονται πολλές φορές; Αν ναι, ποιες είναι αυτές; Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο σημαντικές αξίες που πρέπει να έχει ένας άνθρωπος που προωθεί τη συμπερίληψη;

Δραστηριότητα 3: Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 1

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Ένα διάγραμμα αράχνης για κάθε ομάδα, το οποίο οδηγεί σε ένα παιχνίδι ρόλων
Στόχος/οι

Τα παιδιά να εφαρμόσουν τις αξίες της συμπερίληψης σε πραγματικές συνθήκες και να παρουσιάσουν τη σκέψη τους μέσω ενός παιχνιδιού ρόλων

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

Μεγάλο χαρτί, μαρκαδόροι

Κενός χώρος για πρόβα για το παιχνίδι ρόλων

Οδηγίες

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι παιδιών, ώστε να υπάρχουν συνολικά έξι ομάδες στην τάξη. Υπενθυμίστε τους το σενάριο που συνάντησαν στο Σύνολο δραστηριοτήτων 1, όπου μιλήσατε για τη διαφορετικότητα:

Η Marta μόλις μετακομισε σε μια νέα χώρα. Είναι η πρώτη μέρα στο καινούργιο της σχολείο. Μπορεί μόνο να μιλήσει ορισμένες λέξεις από τη γλώσσα της νέας της χώρας.

Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα δημιουργήσει ένα διάγραμμα αράχνης που παρουσιάζει όλες τις σκέψεις τους σχετικά με την ακόλουθη οδηγία: Είστε στην τάξη της Marta. Τι μπορείτε να κάνετε ή να πείτε για να βοηθήσετε τη Marta να νιώσει ευπρόσδεκτη και ενταγμένη στην τάξη;

Αφού δώσετε στη τάξη λίγο χρόνο για να δημιουργήσουν τα διαγράμματα αράχνης, συγκεντρώστε τους ώστε να μοιραστούν μερικές από τις ιδέες τους για τις συμπεριφορές της συμπερίληψης.

Στο επόμενο μέρος της δραστηριότητας, κάθε ομάδα δημιουργεί ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων όπου παρουσιάζει τουλάχιστον μία από τις ιδέες του διαγράμματος αράχνης.

Οι ομάδες μπορούν να επιλέξουν παραπάνω από μια ιδέα για το παιχνίδι ρόλων, αλλά πρέπει να θυμούνται ότι έχουν μόλις 15 λεπτά για να οργανώσουν την παρουσίασή τους (δώστε τους περισσότερο χρόνο αν είναι διαθέσιμος. Έχετε

ιυπόψη σας ότι ένα παιχνίδι ρόλων κρατάει περισσότερο το ενδιαφέρον της τάξης).

Ορισμένοι θα παίζουν τον ρόλο της Marta. Τα υπόλοιπα παιδιά θα παίζουν τον ρόλο των υπόλοιπων χαρακτήρων, επιλέγοντας μία ή περισσότερες συμπεριφορές από το διάγραμμα αράχνης τους.

Αφού δημιουργήσουν το παιχνίδι ρόλων, κάθε ομάδα παρουσιάζει το δικό της στην υπόλοιπη τάξη.

Προαιρετικό:

1. Κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων μπορείτε να πείτε «Στοπ» και η τάξη (ή εσείς) να κάνει ερωτήσεις στους χαρακτήρες για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους εκείνη τη στιγμή.
2. Στο τέλος των παρουσιάσεων μπορείτε να διαλέξετε κάποιους πολύ δυνατούς χαρακτήρες για να παίξουν ένα παιχνίδι ερωτήσεων, δηλαδή η τάξη (ή εσείς) τους ρωτά για τον χαρακτήρα τους, για παράδειγμα πως ένιωσαν οι χαρακτήρες όταν συμπεριέλαβαν τη Marta και πως ένιωσε η Marta όταν την συμπεριλάμβαναν.
3. Μαγνητοσκοπήστε τα παιχνίδια ρόλων για να τα χρησιμοποιήσετε για περαιτέρω εκπαίδευση των παιδιών στη συμπερίληψη ή για συζητήσεις πάνω σε συγκεκριμένα στιγμιότυπα των παιχνιδιών.

Ερωτήσεις

Ποιες αξίες είδατε να εφαρμόζονται σε αυτά τα παιχνίδια ρόλων;

Έχετε συναντήσει κάποιες από αυτές τις αξίες σε άλλες δραστηριότητες; Ποιες επαναλαμβάνονται;

Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Marta - Μέρος 2

Διάρκεια

30 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ομαδική δραστηριότητα που χρησιμοποιεί διάφορα σενάρια από πραγματικές καταστάσεις στο σχολείο

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να συζητήσουν και να εξηγήσουν τι μας αποτρέπει από το να συμπεριλαμβάνουμε άλλα άτομα
- να παρουσιάσουν τον αντίκτυπο του αποκλεισμού άλλων ατόμων
- να αναγνωρίσουν εναλλακτικούς τρόπους συμπεριφοράς που προωθούν περισσότερο τη συμπερίληψη

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε-έξι παιδιών - έξι ομάδες στην τάξη

Υλικά

Έξι σενάρια (βλ. φύλλο που ακολουθεί)

Χαρτί και στυλό

Φύλλα εργασίας με συννεφάκια κειμένου (βλ. φύλλο μετά τα σενάρια)

Οδηγίες

Εξηγήστε ότι, παρόλο που γνωρίζουμε, από όσα έχουμε μάθει μέχρι τώρα, ότι είναι καλό να υιοθετούμε τις αξίες της συμπερίληψης και να τους συμπεριλαμβάνουμε όλους, πολλές φορές δεν το κάνουμε. Σε αυτή τη δραστηριότητα θα αναζητήσουμε τους λόγους που μας αποτρέπουν από το να συμπεριλαμβάνουμε τους ανθρώπους. Θα συνεχίσουμε να χρησιμοποιούμε την ιστορία της Marta από την πρώτη μέρα της στο σχολείο.

ωρίστε την τάξη σε έξι ομάδες. Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα διαβάσει και θα συζητήσει ένα σενάριο. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης θα πρέπει να:

1. Αποφασίσουν και να σημειώσουν τι ή ποιος πιστεύουν ότι αποτρέπει το άτομο στο σενάριό τους από το να συμπεριλάβουν την Marta.
2. Να συμπληρώσουν ένα φύλλο εργασίας με συννεφάκια κειμένου για να εξηγήσουν τι σκέφτεται και νιώθει αυτό το άτομο. Μπορούν αντί για λέξεις να χρησιμοποιήσουν ζωγραφιές.
3. Να συμπληρώσουν ένα φύλλο εργασίας με συννεφάκια κειμένου για να εξηγήσουν τι σκέφτεται και νιώθει η Marta σε αυτό το σενάριο. Μπορούν αντί για λέξεις να χρησιμοποιήσουν ζωγραφιές.
4. Να συζητήσουν και να κρατήσουν σημειώσεις για όσα θα έκαναν οι ίδιοι στη θέση του ατόμου από το σενάριό τους, ώστε να ενταχθεί και η Marta. Μπορούν αντί για λέξεις να χρησιμοποιήσουν ζωγραφιές.

Μετά τη δραστηριότητα, κάθε ομάδα διαβάζει το σενάριό της στην τάξη και παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εργασίας.

Προαιρετικές τροποποιήσεις:

1. Παίξτε με κάποιους από τους χαρακτήρες ένα παιχνίδι ερωτήσεων, ρωτώντας τους εσείς ή η τάξη για τον σενάριό τους, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.
2. Αν έχετε χρόνο, μετατρέψτε το σενάριο 4 σε ένα παιχνίδι ρόλων για να δείξετε ένα διαφορετικό αποτέλεσμα για όσους συμμετέχουν.

Ερωτήσεις

Συμφωνείτε με τις σκέψεις και τις προτάσεις της ομάδας;

Έχετε ερωτήσεις ή κάτι να προσθέσετε;

Ποιες αξίες θεωρείτε ότι παρουσιάζουν οι άνθρωποι στα σενάρια;

Τι μάθατε από αυτή τη δραστηριότητα;

Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Marta: Μέρος 2 - Σενάρια

Σενάριο 1

Με λένε Anna. Στο διάλειμμα σήμερα ήθελα πολύ να πάω να μιλήσω στη Marta γιατί φαινόταν μόνη και χαμένη. Πήγα προς το μέρος της και με είδε, αλλά οι φίλοι μου είπαν ότι δεν έχουμε χρόνο να της μιλήσουμε γιατί πρέπει να κάνουμε πρόβα τον χορό μας για τον διαγωνισμό ταλέντου. Μου έλεγαν ότι πρέπει να βιαστώ. Είπαν ότι δεν έχουμε χρόνο να μιλάμε σε νέα παιδιά. Έτσι, πήγα μαζί τους χωρίς να μιλήσω στη Marta.

Σενάριο 2

Είμαι ο Samuel. Ο δάσκαλός μου είπε στην Marta να κάτσει δίπλα μου σήμερα στην ώρα των μαθηματικών και μου ζήτησε να της δείξω πως να κάνει την εργασία. Δεν ήθελα. Δεν ξέρει να μιλάει τη γλώσσα μας, άρα πρέπει να είναι χαζή. Δεν ήθελα να χάσω τον χρόνο μου μαζί της και να μείνω πίσω στα μαθηματικά.

Σενάριο 3

Είμαι η Carolina. Ο δάσκαλός μου έφερε τη Marta κοντά μου και μου ζήτησε να καθίσω μαζί της στο μεσημεριανό και να της γνωρίσω τους φίλους μου. Είπα ότι θα το κάνω, αλλά δεν ήθελα. Δεν είναι σαν και εμένα και δεν μιλάω με ανθρώπους που δεν μοιάζουμε. Τι θα λέγαμε, τέλος πάντων;

Σενάριο 4

Με λένε Alex. Χαμογέλασα σήμερα στη Marta και νομίζω ότι με είδε, αλλά δεν της μίλησα γιατί ξέρω ότι δεν μιλάει τη γλώσσα μου. Έτσι, δεν της μίλησα γιατί δεν ξέρω τι να της πω αφού δεν με καταλαβαίνει. Θα ήταν πολύ ντροπιαστικό.

Σενάριο 5

Είμαι ο Toni. Η Marta με πλησίασε στο διάλειμμα και με είπε «Τουαλέτα;». Φαντάζομαι ήθελε να της δείξω που είναι οι τουαλέτες. Δεν το έκανα γιατί η μαμά μου μού έχει ήδη πει να μην μιλάω ούτε σε εκείνη ούτε στην οικογένειά της, γιατί δεν είναι από εδώ..

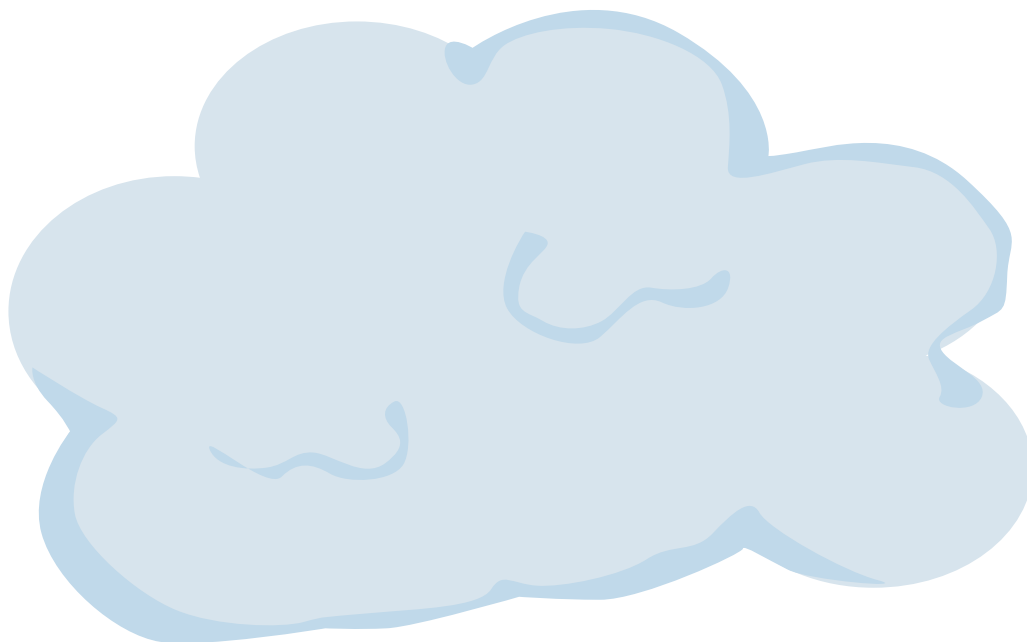
Σενάριο 6

Το όνομά μου είναι Γιάννη. Γιατί να μιλήσω στο νέο κορίτσι; Έχω πολλά περισσότερα πράγματα να κάνω. Δεν έχω χρόνο μέσα στην ημέρα να μιλήσω σε κανέναν που δεν μπορεί να με βοηθήσει με τα μαθήματα ή τον διαγωνισμό ταλέντου. Έτσι, όταν ο δάσκαλος μας έβαλε μαζί της ως ζευγάρι στην ώρα των αγγλικών, πήγα και συνεργάστηκα με τον Samuel. Είναι καλύτερος στα αγγλικά.

Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Marta: Μέρος 2 - Οι σκέψεις και τα συναισθήματα της Marta

Σε αυτό το συννεφάκι κειμένου γράψτε ή ζωγραφίστε όσα πιστεύετε ότι μπορεί να σκέφτεται και να νιώθει η Marta στο δικό σας σενάριο.

Δραστηριότητα 5: Οι αξίες της τάξης μας

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Δραστηριότητα κατάταξης και βαθμολόγησης με τη χρήση του σχήματος «Διαμάντι των 9»

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να αναγνωρίσουν τις εννιά κορυφαίες αξίες της συμπεριλήψης για την τάξη τους
- να ταξινομήσουν τις αξίες αυτές με βάση το σχήμα «Διαμάντι των 9 αξιών»
- να εξηγήσουν τον λόγο επιλογής των κορυφαίων και λιγότερο σημαντικών αξιών
- να δημιουργήσουν έναν πίνακα με τη βαθμολογία που δίνει η τάξη στις πιο δημοφιλείς αξίες και να εντοπίσουν τις έξι κορυφαίες αξίες που θα χρησιμοποιήσουν στη Δραστηριότητα 6

Οργάνωση ομάδας

1. Μικρές ομάδες των πέντε-έξι παιδιών
2. Συζήτηση με όλη την τάξη, ενώ μια μικρή ομάδα ασχολείται ταυτόχρονα με τον πίνακα βαθμολόγησης

Υλικά

Κάρτες αξιών (βλ. φύλλο μετά τις οδηγίες), εκτυπωμένες και κομμένες, ένα σύνολο των καρτών για κάθε ομάδα

Κόλλα

Χαρτί A4 - 2 φύλλα για κάθε ομάδα

Φύλλο βαθμολόγησης (βλ. φύλλο μετά τις κάρτες με τις αξίες)

Οδηγίες

Προετοιμασία: κάθε ομάδα χρειάζεται ένα σύνολο από τις κάρτες με τις αξίες. Οι αξίες που συμπεριλαμβάνονται συνιστούν προτάσεις και μπορείτε να τις αλλάξετε / προσθέσετε αν χρειαστεί. Έχουμε συμπεριλάβει δώδεκα αξίες. Θα είναι αρκετές για τα παιδιά της κάθε ομάδας. Στόχος της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να επιλέξουν τις

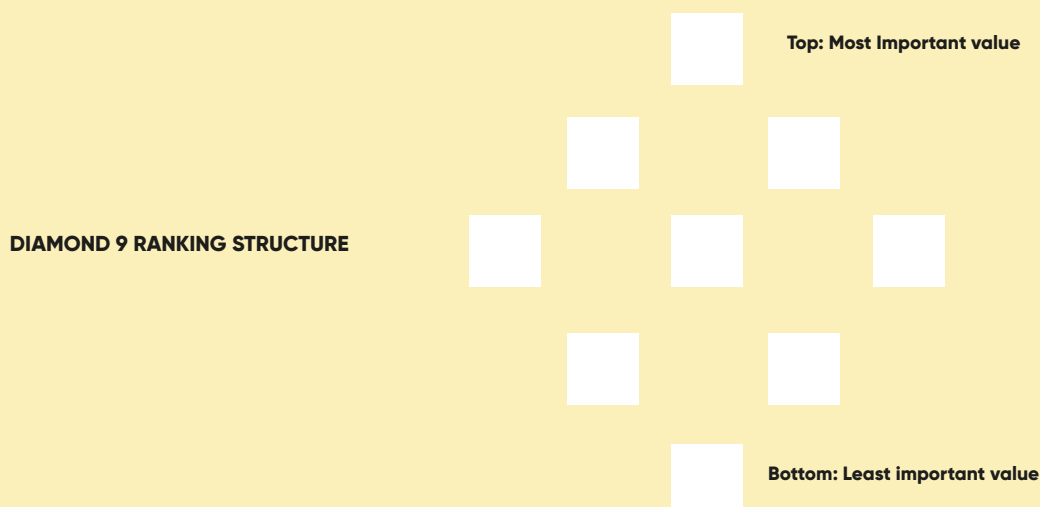
εννιά αξίες που θεωρούν πιο σημαντικές για την τάξη τους και να τις κατατάξουν. Θα πρέπει, επομένως, να αποφασίσετε πόσες και ποιες αξίες θα συμπεριλάβετε στις κάρτες που θα μοιράσετε. Βεβαιωθείτε ότι συμπεριλάβετε τις αξίες που έχετε συναντήσει συχνά σε προηγούμενες δραστηριότητες.

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε-έξι παιδιών και δώστε σε κάθε ομάδα τις κάρτες που έχετε αποφασίσει..

Αρχικά, ζητήστε από τα παιδιά να διαλέξουν τις εννιά αξίες που πιστεύουν ότι είναι οι πιο σημαντικές για τα παιδιά της τάξης τους. Τοποθετήστε τις υπόλοιπες κάρτες στη άκρη. Θα πρέπει να επιλέξουν μέχρι εννιά αξίες, καθώς η επόμενη εργασία εστιάζει σε αυτόν τον αριθμό.

Αφού οι ομάδες έχουν αποφασίσει τις εννιά αξίες, στη συνέχεια συζητούν για την κάθε αξία, προκειμένου να την κατατάξουν με βάση το σχήμα «Διαμάντι των 9» (βλ. επόμενη σελίδα για την απεικόνιση του σχήματος). Η κατάταξη πρέπει να είναι ομαδική απόφαση, έτσι πρέπει να έχουν αυτοπεποίθηση και να εκφράσουν τις απόψεις τους. Βεβαιωθείτε ότι ακούγεται η γνώμη όλων. Μπορεί να χρειαστεί να γίνει κάποιος συμβιβασμός.

Αφιερώστε μερικά λεπτά για να μιλήσετε για αυτή τη διαδικασία λήψης μιας απόφασης πριν ξεκινήσουν οι ομάδες τη δραστηριότητα.

Αφού οι ομάδες κατατάξουν τις κάρτες με τις αξίες, δώστε τους την κόλλα και δύο φύλλα χαρτί. Ζητήστε από κάθε ομάδα να:

1. Κολλήσει το σχήμα «Διαμάντι των 9» σε ένα φύλλο χαρτί A4.
  2. Σημειώσει τις κορυφαίες και λιγότερο σημαντικές επιλογές στο δεύτερο κομμάτι χαρτί.
- Στη συνέχεια, ζητήστε (ή επιλέξτε) μια ομάδα από εθελοντές που θα δημιουργήσουν έναν πίνακα βαθμολόγησης, χωρίς τη συμμετοχή σας και παραμένοντας ήσυχοι, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες οδηγίες:

Πίνακας βαθμολόγησης των αξιών: οδηγίες

1. Τοποθετήστε όλα τα φύλλα με το σχήμα «Διαμάντι των 9» σε μια στοίβα.
2. Πάρτε το πρώτο φύλλο με το σχήμα «Διαμάντι των 9». Γράψτε σε μορφή λίστας όλες τις αξίες από το φύλλο που πήρατε και σημειώστε τις στη στήλη «Αξίες» του πίνακα βαθμολόγησης των αξιών. Προσθέστε ένα σημάδι κάθετης γραμμής δίπλα από κάθε αξία, στη στήλη «Αριθμός» βάλτε στην άκρη αυτό το φύλλο.
3. Πάρτε ένα δεύτερο φύλλο με το σχήμα «Διαμάντι των 9». Ελέγξτε όλες τις αξίες. Αν η αξία είναι ήδη σημειωμένη στη στήλη «Αξίες», προσθέστε άλλη μια κάθετη γραμμή στη στήλη με τους αριθμούς. Αν δεν είναι ήδη σημειωμένη στη λίστα σας, προσθέστε τη. Προσθέστε μια κάθετη γραμμή δίπλα στη καινούργια αξία. Βάλτε στην άκρη αυτό το φύλλο.
5. Επαναλάβετε το βήμα 4 με το επόμενο τρίτο, τέταρτο, πέμπτο και έκτο φύλλο, μέχρι να τελειώσετε με όλα τα φύλλα με το σχήμα κατάταξης «Διαμάντι των 9».

6. Σημειώστε τον συνολικό αριθμό που έχετε συλλέξει για τις φορές που συναντήσατε την κάθε αξία, στη στήλη «Τελικό σύνολο». Έχετε ολοκληρώσει τον πίνακα βαθμολόγησης της τάξης για όλες τις αξίες. Μπράβο σας!

7. Τέλος, κυκλώστε τις έξι αξίες που έλαβαν την υψηλότερη βαθμολογία. Μόλις ολοκληρώσετε, ενημερώστε το δάσκαλό σας.

Ενώ η ομάδα συμπληρώνει τον πίνακα βαθμολόγησης, συζητήστε με την υπόλοιπη τάξη για τη δραστηριότητα με το σχήμα κατάταξης «Διαμάντι των 9», ρωτώντας τους για τις αξίες που επέλεξαν ως πιο σημαντικές και λιγότερες σημαντικές, για παράδειγμα:

Ποια αξία βάλατε στην κορυφή/στο κάτω μέρος του σχήματος «Διαμάντι των 9»; Γιατί;

Επέλεξε κάποιος άλλος την ίδια αξία για την κορυφή/το κάτω μέρος του σχήματος «Διαμάντι των 9»;

Γιατί την βάλατε εκεί; Για τους ίδιους ή διαφορετικούς λόγους;

Συμφωνεί κάποιος άλλος με αυτήν την επιλογή; Γιατί;

Ποιος επέλεξε κάτι άλλο; Γιατί επιλέξατε αυτή την αξία;

Όταν ολοκληρωθεί ο πίνακας βαθμολόγησης, ζητήστε από την ομάδα να ανακοινώσει στην τάξη τις έξι αξίες που είχαν τη μεγαλύτερη βαθμολογία. Γράψτε τες στον πίνακα για να τις βλέπουν όλοι.

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα λέγοντας ότι αυτές είναι οι έξι αξίες που επέλεξε η τάξη ως πιο σημαντικές. Αυτές οι αξίες θα χρησιμοποιηθούν στην επόμενη δραστηριότητα.

Προαιρετική επιπλέον δραστηριότητα:

Δημιουργήστε μια αφίσα που παρουσιάζει τις έξι αξίες της τάξης και φέρει τίτλο που αρχίζει με τη φράση «Οι αξίες της τάξης μας είναι...»

Δραστηριότητα 5: Οι αξίες της τάξης μας - κάρτες αξιών

Φιλία	Ελπίδα
Περιέργεια	Ευγένεια
Χαρά	Κοινοκτημοσύνη
Θάρρος	Ειρήνη
Εμπιστοσύνη	Ισότητα
Σεβασμός	Αγάπη
Υπομονή	Φαντασία
Ειλικρίνεια	Συμμετοχή
Αποφασιστικότητα	Συμπόνια
Συνεργασία	Κατανόηση

Δραστηριότητα 6: Στην τάξη μας θα...

Διάρκεια

40 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ομαδική δραστηριότητα που εφαρμόζει τις βασικές αξίες της τάξης και συζήτηση για την καλλιέργεια ομοφωνίας

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να καθορίσουν τις βασικές δηλώσεις της τάξης που θα αφορούν τις κορυφαίες έξι αξίες που επιλέχθηκαν στη Δραστηριότητα 5
- να συμφωνήσουν ομόφωνα για αυτές τις δράσεις

Οργάνωση ομάδας

1. Μικρές ομάδες των πέντε-έξι παιδιών
2. Συζήτηση με όλη την τάξη και συμφωνία

Υλικά

Μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόρο

Blu tac, ταινία ή πινέζες

Οδηγίες

Γράψτε στον πίνακα τη φράση «Στην τάξη μας θα...».

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε-έξι παιδιών. Δώστε στη κάθε ομάδα ένα κομμάτι χαρτί από μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι και έναν μαρκαδόρο.

Εξηγήστε στην τάξη ότι στόχος της δραστηριότητας είναι να συμφωνήσουμε για τους τρόπους συμπεριφοράς που ενισχύουν τη συμπερίληψη εντός της τάξης, ώστε όλοι να μαθαίνουν μαζί. Αυτές οι συμπεριφορές θα είναι αποτέλεσμα των έξι αξιών που τα παιδιά αποφάσισαν ότι είναι οι πιο σημαντικές για την τάξη τους (Δραστηριότητα 5). Σε αυτό το σημείο, ρωτήστε τη τάξη για τη σύνδεση των αξιών με τις συμπεριφορές.

Κάθε ομάδα θα εστιάσει σε μία αξία. Οι ομάδες πρέπει να δημιουργήσουν μικρές δηλώσεις για την κάθε αξία, οι οποίες ξεκινούν με τη φράση «Στην τάξη μας θα...».

Στόχος των δηλώσεών τους είναι να δείξουν στους μαθητές πως πρέπει όλοι να δρουν ώστε να ενισχύσουν τη συμπερίληψη εντός της τάξης.

Παρουσιάστε ορισμένα παραδείγματα στον πίνακα ή ζητήστε από τα παιδιά να παρουσιάσουν μερικά παραδείγματα. Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα για να ξεκινήσετε:

Αξία   Στην τάξη μας θα...

Ευγένεια   Μεταχειριζόμαστε τους ανθρώπους με ευγένεια ή θα τους αφήνουμε μόνος.

Σεβασμός   Μεταχειριζόμαστε τους ανθρώπους και το περιβάλλον με σεβασμό.

Σημειώνεται ότι η γλώσσα πρέπει να είναι καταφατική. Εξηγήστε στην τάξη ότι είναι πολύ πιο εύκολο για τους ανθρώπους να δεχτούν να κάνουν όσα θέλουν οι άλλοι, αντί όσα δεν θέλουν οι άλλοι. Για παράδειγμα, αν μιλάτε για την κοινοκτημοσύνη, η φράση «Στην τάξη μας, όταν θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε κάτι, θα το ζητάμε ευγενικά» είναι πολύ πιο σαφής και φιλική σε σχέση με τη φράση «Στην τάξη μας δεν θα παίρνουμε πράγματα χωρίς να ρωτήσουμε».

Δώστε στην τάξη μερικά παραδείγματα για άλλες αρνητικές εκφράσεις και ρωτήστε τους πως θα μετέτρεπαν αυτές τις δηλώσεις σε θετικές για να συμπληρώσουν τη φράση

«Στην τάξη μας θα». Για παράδειγμα:

Δεν θα είμαστε ανυπόμονοι με κάποιον που χρειάζεται βοήθεια.

Δεν θα προσβάλουμε τους ανθρώπους.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες για να σκεφτούν τις αξίες και να σημειώσουν ορισμένες δηλώσεις, χρησιμοποιώντας τη φράση «Στην τάξη μας θα...» ως αρχή της πρότασης.

Μπορούν να το κάνουν με τη μορφή λίστας, χρησιμοποιώντας το μοντέλο που δώσατε στον πίνακα ή με τη μορφή διαγράμματος αράχνης. Είναι σημαντικό να γράψουν την αξία σε εμφανές σημείο στο χαρτί, ώστε να είναι ορατή όταν θα το παρουσιάσουν.

Αφού ολοκληρώσουν ορισμένες προτάσεις, ζητήστε από τις ομάδες να αποφασίσουν ποια είναι η πιο σημαντική δήλωση και να την κυκλώσουν.

Ζητήστε από κάθε ομάδα να κολλήσει το χαρτί της στον τοίχο. Τοποθετήστε κοντά τα χαρτιά ώστε να μπορούν να τα δουν όλοι.

Ζητήστε από κάθε ομάδα να διαβάσει δυνατά τη δήλωση που κύκλωσε. Αν περιέχει άρνηση, ζητήστε από την υπόλοιπη τάξη να τη μετατρέψει σε καταφατική δήλωση.

Ρωτήστε την τάξη αν συμφωνεί με τη συγκεκριμένη δήλωση. Ακολουθούν ορισμένες δηλώσεις που θα βοηθήσουν στη διαδικασία:

Θα συμφωνούσατε όλοι να ακολουθήσετε αυτή τη δήλωση; Αν όχι, πρέπει να βελτιωθεί;

Πως θα μπορούσε να βελτιωθεί; Υπάρχουν άλλες δηλώσεις στο ίδιο χαρτί που θα μπορούσαν να βοηθήσουν για να βελτιωθεί;

Κρατήστε σημειώσεις για οποιεσδήποτε αλλαγές κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Κάντε το ίδιο για τις έξι δηλώσεις.

Στο τέλος της διαδικασίας, διαβάστε δυνατά στην τάξη τις τελικές έξι δηλώσεις. Αυτές οι συμπεριφορές πρέπει να εφαρμοστούν από όλους ώστε να δουλεύουν αρμονικά σε μια συμπεριληπτική τάξη.

Ρωτήστε τα παιδιά πως θα ήθελαν να εκθέσουν τη λίστα στην τάξη. Θα μπορούσε να δακτυλογραφηθεί και να τυπωθεί ή να μετατραπεί σε ένα έργο τέχνης. Το πιο σημαντικό είναι να τοποθετηθεί σε εμφανές σημείο. Επίσης, τα παιδιά θα μπορούσαν να την υπογράψουν.

Όποιος τρόπος και αν επιλεγεί, η λίστα πρέπει να χρησιμοποιείται τόσο από τους δασκάλους όσο και από τα παιδιά, ως υπενθύμιση του τρόπου με τον οποίο τα μέλη της τάξης έχουν συμφωνήσει να ζουν από κοινού.

Σύνολο 4: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη - Σήμερα και για αυτό το έτος Ηλικιακή ομάδα: 9- 11

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 20 λεπτά

Μέρος 2: 25 λεπτά

Επισκόπηση

Συνδυασμός μιας δραστηριότητας για όλη την τάξη και μιας δραστηριότητας για μικρές ομάδες, ώστε τα παιδιά να σκεφτούν σε τι βαθμό εφαρμόζει η τάξη τους τη συμπερίληψη και να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις

Στόχος/οι

Για τα παιδιά:

- να σκεφτούν πόσο αποτελεσματικοί είναι συνολικά σαν τάξη στη συμπερίληψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν τις ορθές δράσεις και όσα πρέπει να βελτιωθούν

Οργάνωση ομάδας

Αρχικά, όλη η τάξη και, στη συνέχεια, σε ομάδες των τριών

Υλικά

Κενός χώρος

Εικόνα burger για την αποτύπωση των σχολίων (βλ. σελίδα μετά τις οδηγίες)

Κολλητική ταινία, blu tac ή πινέζες

Οδηγίες: Μέρος 1

Αρχίστε με μια γρήγορη συζήτηση με όλη την τάξη, για να τους υπενθυμίσετε τι σημαίνει συμπερίληψη και πως αυτή κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν. Ως ερέθισμα, χρησιμοποιήστε το μάθημα που πήραν από την ιστορία της Marta στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3.

Έπειτα, εξηγήστε στην τάξη ότι ο καθένας θα αποφασίσει μόνος του για το πόσο αποτελεσματική είναι η τάξη, συνολικά ως ομάδα, στη συμπερίληψη των ατόμων.

Θα τους κάνετε μια ερώτηση και μπορούν να επιλέξουν μία από τις τέσσερις πιθανές απαντήσεις. Κάθε τοίχος στο δωμάτιο αντιστοιχεί και σε μια απάντηση. (Αν βρίσκεστε σε εξωτερικό χώρο, χρησιμοποιήστε τα σημεία του ορίζοντα, βόρεια, νότια, ανατολικά και δυτικά.) Πρέπει να επιλέξουν με ειλικρίνεια με ποια απάντηση συμφωνούν περισσότερο και να μετακινηθούν προς τον αντίστοιχο τοίχο.

Ανακοινώστε στην τάξη τις τέσσερις απαντήσεις και τον τοίχο που τους αντιστοιχεί. Διαφορετικά, μπορείτε να τοποθετήσετε ταμπέλες σε κάθε τοίχο αν είστε σε εσωτερικό χώρο, κάτι που κάνει πιο ξεκάθαρη στα παιδιά τη διαδικασία. Οι απαντήσεις είναι οι εξής:

Καθόλου αποτελεσματικοί

Αποτελεσματικοί ορισμένες φορές

Αποτελεσματικοί τις περισσότερες φορές

Πάντα αποτελεσματικοί

Αφού η τάξη μάθει τις απαντήσεις, κάντε τους την ερώτηση:

Πόσο αποτελεσματικοί είμαστε, συνολικά ως τάξη, στη συμπερίληψη των ατόμων;

Όλοι στην τάξη μετακινείται προς τον τοίχο που αντιστοιχεί με την απάντηση με την οποία συμφωνούν περισσότερο. Μετρήστε πόσοι μαθητές επέλεξαν κάθε απάντηση.

Κρατήστε τα δεδομένα για τη συγκριτική αξιολόγηση της τάξης σας. Θα ανατρέξετε σε αυτά αργότερα στη χρονιά.

Μόλις τα παιδιά βρουν τις θέσεις τους, ζητήστε τους να μιλήσουν στο παιδί δίπλα τους για τον λόγο που επέλεξαν αυτήν την απάντηση. Δώστε τους μερικά λεπτά. Θα τους βοηθήσει να οργανώσουν τις σκέψεις τους για το επόμενο στάδιο της δραστηριότητας.

Μπορείτε τώρα να διευρύνετε τη συζήτηση με όλη την τάξη για να διαπιστώσετε γιατί το κάθε παιδί επέλεξε τη συγκεκριμένη απάντηση. Πριν ξεκινήσετε, ενημερώστε την τάξη ότι πρέπει να μιλούν γενικά, χωρίς να αναφέρουν πρόσωπα και ονόματα. Στόχος της άσκησης δεν είναι να κατονομάσουν/κατηγορήσουν/ντροπιάσουν κάποιον. Αντί για ονόματα, αν θέλουν να μιλήσουν για συμπεριφορές που δεν πιστεύουν ότι προωθούν τη συμπερίληψη, μπορούν να αναφέρουν τη φράση «ορισμένα άτομα», «κάποια άτομα» ή «τα περισσότερα άτομα».

Παρακάτω ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις για να ξεκινήσετε τη δραστηριότητα:

Γιατί επιλέξατε αυτήν την απάντηση;

Υπάρχει κάποιος δίπλα σας που θέλει να προσθέσει κάτι;

Οι υπόλοιποι συμφωνούν; Διαφωνούν; Πείτε μας γιατί.

Θέλει κάποιος να προσθέσει κάτι σε όσα είπε ο/η [όνομα παιδιού];

Στο τέλος της συζήτησης: Θέλει κανείς να αλλάξει άποψη τώρα που είχατε χρόνο να ακούσετε και να σκεφτείτε όσα είπαν και οι υπόλοιποι;

Αν τα παιδιά μετακινηθούν, προσαρμόστε τον αριθμό που μετρήσατε νωρίτερα.

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τριών.

Δώστε σε κάθε ομάδα την εικόνα του burger (βλ. επόμενη σελίδα). Εξηγήστε ότι αυτό είναι μια εικόνα burger για την αποτύπωση των σχολίων τους (με κρέας ή χορτοφαγικό, είναι δική σας επιλογή!) Αυτός είναι ένας χρήσιμος τρόπος ώστε τα παιδιά να δώσουν την άποψή τους, καθώς η λογική της εικόνας στηρίζεται στην ύπαρξη ενός χώρου βελτίωσης ανάμεσα σε δύο θετικά αποτελέσματα.

Οι ομάδες πρέπει να:

1. Συζητήσουν τι πιστεύουν ότι η τάξη πράττει ορθά ώστε να βοηθήσει τους ανθρώπους να νιώθουν ενταγμένοι.
2. Αποφασίσουν τα δύο σημεία στα οποία η τάξη είναι αποτελεσματικότερη: να γράψουν ένα στο πάνω ψωμάκι και το άλλο στο κάτω ψωμάκι του burger.
3. Να συζητήσουν τους τρόπους με τους οποίους πιστεύουν ότι η τάξη θα βελτιωθεί στην συμπερίληψη των ατόμων.
4. Να αποφασίσουν τον πιο σημαντικό / βοηθητικό / χρήσιμο τρόπο και να τον σημειώσουν στο κέντρο του burger.
5. Γύρω από το burger να σημειώσουν έναν ή δύο πράγματα που θα μπορούσε να κάνει η τάξη ώστε να βελτιωθεί.

Δώστε τις οδηγίες σταδιακά και δώστε χρόνο για να συμπληρώνουν κάθε οδηγία πριν προχωρήσετε στην επόμενη. Η συζήτηση της τάξης από το Μέρος 1 τους δίνει ορισμένα παραδείγματα και τους βοηθά να ξεκινήσουν τη σκέψη τους, αλλά μπορείτε να παρουσιάσετε και εσείς ορισμένες απαντήσεις πριν από κάθε οδηγία, αν κρίνετε ότι η τάξη το χρειάζεται.

Κολλήστε τα χαρτιά με τα burger στον τοίχο και κάντε μια σύνοψη για την τάξη

Συνοψίστε ακολουθώντας τη λογική της εικόνας του burger:

Κάποια από τα πράγματα που είμαστε αποτελεσματικοί είναι...

Τα πράγματα που θέλουμε να βελτιώσουμε είναι...

Κάποιοι τρόποι για να βελτιωθούμε είναι...

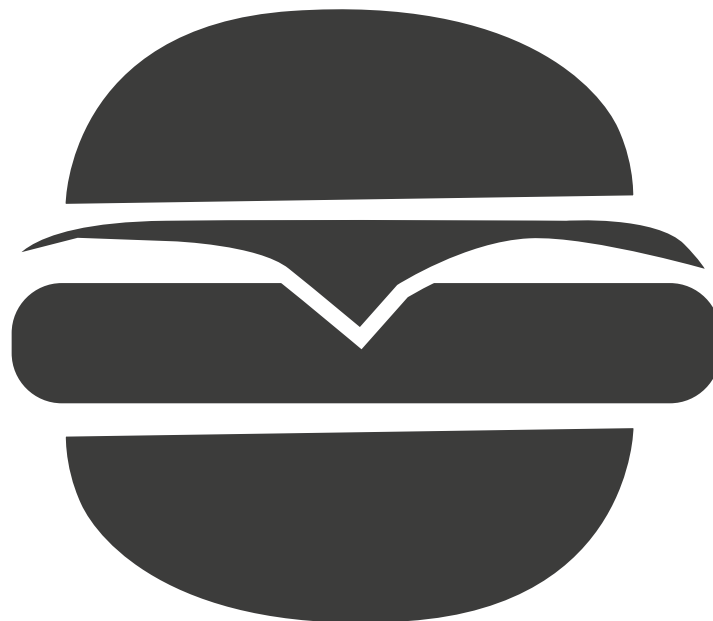
Κάποια άλλα πράγματα που είμαστε αποτελεσματικοί είναι...

Τοποθετήστε τις εικόνες με τα burger στην τάξη και χρησιμοποιείστε τα ως υπενθύμιση

κατά τους επόμενους μήνες σχετικά με όσα η τάξη είναι αποτελεσματική και με όσα πρέπει να βελτιωθούν, και με τον τρόπο που μπορούν να βελτιωθούν. Μπορείτε, επίσης, να προσθέσετε στον σχεδιασμό σας ορισμένες ευκαιρίες για την πρακτική δοκιμή αυτών των βελτιώσεων.

Θα ανατρέξετε σε αυτά τα ψωμάκια στο Σύνολο 5: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη - ποια είναι τα αποτελέσματα;

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας - Εικόνα burger για την αποτύπωση των σχολίων

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 20 λεπτά

Επισκόπηση

Συνδυασμός δραστηριότητας με όλη την τάξη και με μικρές ομάδες, ώστε τα παιδιά να σκεφτούν πόσο συμπεριληπτικό είναι το σχολείο, τι έχει αλλάξει και να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να σκεφτούν πόσο αποτελεσματικό είναι το σχολείο στη συμπερίληψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν τι έχει υλοποιήσει σωστά το σχολείο και τις προτεραιότητες για το μέλλον

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, έπειτα ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

Κενός χώρος

Ένα αντικείμενο για κάθε παιδί (ένα μολύβι ή στυλό είναι αρκετά)

Δήλωση σε ένα χαρτί: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...» -- ένα για κάθε ομάδα (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

ΙΟδηγίες: Μέρος 1

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο 'Artworks Creative Communications: Creative Evaluation Toolkit'

<http://www.artworkscreative.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/Creative-Evaluation-Toolkit.pdf>

Αν χρειάζεται, ξεκινήστε με μια γρήγορη συζήτηση με την τάξη για να της θυμίσετε τη σημασία της συμπερίληψης και πως αυτή κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν. Ως ερέθισμα, χρησιμοποιήστε το μάθημα που πήραν από την ιστορία της Marta στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3.

Εξηγήστε στην τάξη ότι πολλά άτομα στο σχολείο θα συνεργαστούν φέτος για να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα συμπεριλαμβάνει καλύτερα τα άτομα. Οι απόψεις της τάξης είναι σημαντικές και αυτή η δραστηριότητα στοχεύει στη συλλογή των απόψεών τους.

Ζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Βεβαιωθείτε ότι όλα έχουν από ένα στυλό, μολύβι ή άλλο μικρό αντικείμενο. Πείτε τους ότι θα τους διαβάσετε μια δήλωση και μετά θα την τοποθετήσετε στο κέντρο του κύκλου. Πρέπει να φανταστούν ότι υπάρχει μια γραμμή ανάμεσα σε εκείνα και τη δήλωση. Όταν διαβάσετε τη δήλωση, ζητήστε τους να τοποθετήσουν το αντικείμενο που κρατούν κάπου πάνω σε αυτήν την γραμμή. Όσο πιο κοντά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι συμφωνούν με αυτή. Όσο πιο μακριά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι διαφωνούν με αυτή.

Διαβάστε τη δήλωση: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων.

Όταν όλα τα παιδιά έχουν τοποθετήσει τα αντικείμενά τους, φωτογραφίστε το αποτέλεσμα. Συνεχίστε με μια σύντομη συζήτηση χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως: [Όνομα παιδιού], μπορείς να μας πεις γιατί έβαλες το αντικείμενό σου εκεί;

Οι υπόλοιποι συμφωνούν; Διαφωνούν; Πείτε μας γιατί.

Ποια βοηθητικά / χρησιμα πράγματα κάνει το σχολείο για να βοηθήσει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι;

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να βελτιώσει;

Κρατήστε σύντομες σημειώσεις από αυτή τη συζήτηση για να τις προωθήσετε στην κεντρική ομάδα των σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων..

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου «Τρία πράγματα...». Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα συζητήσουν και αποφασίσουν για:

1. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων.
2. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων.

Αυτές οι απόψεις θα προωθηθούν στην ομάδα που είναι επιφορτισμένη με την εύρεση τρόπων για τη καλύτερη συμπερίληψη των ατόμων από το σχολείο. Επομένως, είναι σημαντικό οι ομάδες να σκεφτούν όσο πιο διεξοδικά γίνεται.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας τους. Αφού τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει τις σκέψεις της στην τάξη. Τέλος, ρωτήστε την τάξη αν παρατήρησαν κάτι σχετικά με τις σκέψεις τους. Είναι πιθανό ορισμένες σκέψεις που προέκυψαν να αξίζει να τις εξετάσετε.

Ευχαριστήστε τους για τη συμβολή τους και πείτε τους ότι θα μεταφέρετε τις σκέψεις αυτές. Μαζέψτε τα φύλλα εργασίας.

Έπειτα από αυτή τη δραστηριότητα, παραχωρήστε τη φωτογραφία και τις σημειώσεις από το Μέρος 1 και τα φύλλα εργασίας από το Μέρος 2 στην κεντρική ομάδα σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων του σχολείου, η οποία συλλέγει πληροφορίες από όλο το σχολείο.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Δήλωση

activity set

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...»

Τρία πράγματα που το σχολείο υλοποιεί σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Τρία πράγματα που το σχολείο μας θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Δραστηριότητα 3: Εγώ!

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ατομική δραστηριότητα ενδοσκόπησης, αποτέλεσμα της οποίας είναι μια καρτ ποστάλ που τα παιδιά στέλνουν στον εαυτό τους

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να σκεφτούν πόσο αποτελεσματικοί πιστεύουν ότι είναι στη συμπερίληψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν δύο πράγματα που πιστεύουν ότι κάνουν τους ανθρώπους να νιώθουν ενταγμένοι και ένα πράγμα στο οποίο θέλουν να βελτιωθούν
- να γράψουν σε μια καρτ ποστάλ με παραλήπτη τον εαυτό τους όλα όσα θα ήθελαν να βελτιώσουν

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα και συζήτηση σε ζευγάρια

Υλικά

Καρτ ποστάλ (βλ. φύλλο υλικών μετά τις οδηγίες)

ΙΟδηγίες

Αν χρειάζεται, ξεκινήστε με μια γρήγορη συζήτηση με την τάξη για να της θυμίσετε τη σημασία της ένταξης και της συμπερίληψης και πως αυτή κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν. Ως ερέθισμα, χρησιμοποιήστε το μάθημα που πήραν από την ιστορία της Marta στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3.

Εξηγήστε στην τάξη ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα κάνουν κριτική στον εαυτό τους σχετικά με το πόσο αποτελεσματικοί είναι προσωπικά στη συμπερίληψη των ατόμων, και θα σκεφτούν ένα πράγμα που θα ήθελαν να βελτιώσουν.

Αρχικά, ζητήστε τους να σκεφτούν σιωπηλά την ερώτηση αυτή

Τι είναι αυτό που κάνω πραγματικά καλά και βοηθάει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι στην τάξη μου και στο σχολείο;

Μετά από λίγη σκέψη, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους σε ζευγάρια.

Στη συνέχεια, ρωτήστε τους,

Τι άλλο μπορώ να κάνω που θα βοηθήσει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι στην τάξη μου και στο σχολείο;

Πάλι, μετά από λίγη σκέψη, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους σε ζευγάρια.

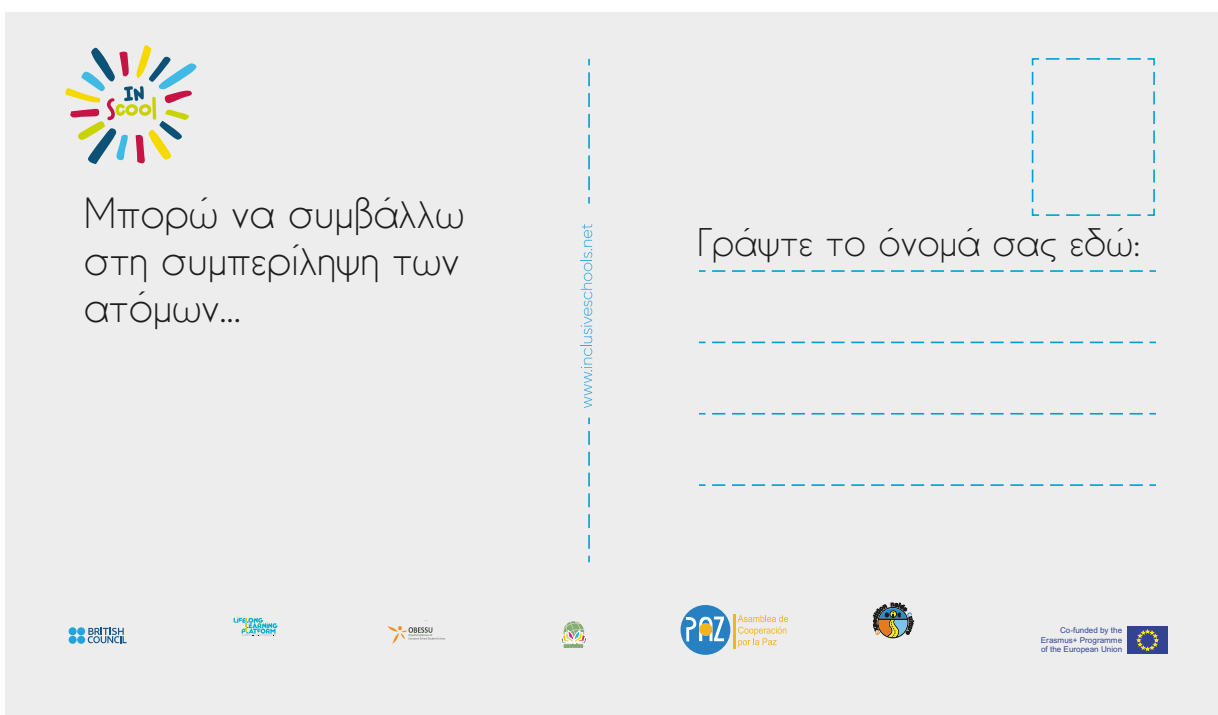
Έπειτα, δώστε σε κάθε παιδί μια καρτ ποστάλ. Αυτή την καρτ ποστάλ θα τη φυλάξετε σε ασφαλές μέρος για μερικούς μήνες. Κανένας άλλος δεν θα την δει. Όταν πλησιάζει το τέλος του σχολικού έτους, θα τους δώσετε πάλι τις καρτ ποστάλ, ώστε τα παιδιά να διαπιστώσουν αν κατάφεραν να πραγματοποιήσουν «όλα όσα θα μπορούσαν να κάνουν», σύμφωνα με τη καρτ ποστάλ. Στόχος είναι κάθε παιδί να δεσμευτεί προσωπικά ότι θα αλλάξει τη συμπεριφορά του για να συμβάλει στην συμπερίληψη των άλλων. Δεν χρειάζεται να είναι μια μεγάλη αλλαγή. Οι μικρές αλλαγές μπορούν να κάνουν τη μεγάλη διαφορά για τους άλλους ανθρώπους!

Μοιράστε τις καρτ ποστάλ. Ζητήστε από τα παιδιά να γράψουν ή να ζωγραφίσουν τις σκέψεις τους σχετικά με τη δήλωση της καρτ ποστάλ, και να γράψουν το όνομά τους επάνω.

Συλλέξτε τις καρτ ποστάλ και φυλάξτε τις σε ασφαλές μέρος. Θα τις χρειαστείτε πάλι στο τέλος του σχολικού έτους.

Δραστηριότητα 3: Εγώ!- Κарт ποστάλ

Μπορώ να συμβάλλω στη συμπερίληψη των ατόμων...

www.inclusiveschools.net

Γράψτε το όνομά σας εδώ:

_____

_____

_____

Σύνολο 5: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 2- Αξιολόγηση και μελλοντικά σχέδια Ηλικιακή ομάδα: 9- 11

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 20 λεπτά

Μέρος 2: 25 λεπτά

Επισκόπηση

Συνδυασμός μιας δραστηριότητας για όλη την τάξη και μιας δραστηριότητας για μικρές ομάδες, ώστε τα παιδιά να σκεφτούν τι έχει αλλάξει στην τάξη τους και να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να αναγνωρίσουν και να εξηγήσουν όσα έχουν κάνει τους τελευταίους μήνες προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμπερίληψη των ατόμων και τι έχει αλλάξει ως αποτέλεσμα

- να αναγνωρίσουν τις προτεραιότητες για το μέλλον

Οργάνωση ομάδας

Αρχικά, όλη η τάξη και, στη συνέχεια, σε ομάδες των τριών

Υλικά

Κενός χώρος

Εικόνες burger για την αποτύπωση των σχολίων από τη Δραστηριότητα 1 του Συνόλου 4

Φύλλα εργασίας «Δύο αστέρια και μια ευχή» (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Ταινία, blu tac ή πιπέζες

Οδηγίες: Μέρος 1

Έχει μεσολαβήσει ένα κενό ανάμεσα στο Σύνολο 4 και 5, έτσι μπορεί να χρειάζεται να ξεκινήσετε μια συζήτηση με όλη την τάξη για να τους θυμίσετε όσα έμαθαν σχετικά με τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη νωρίτερα στο ίδιο έτος. Θα ήταν καλή ιδέα να τους υπενθυμίσετε τις δραστηριότητες που έκαναν και οι οποίες εστίαζαν στο πόσο αποτελεσματική ήταν η τάξη συνολικά και ατομικά στη συμπερίληψη των ατόμων.

Αφού βεβαιωθείτε ότι η τάξη είναι έτοιμη, επαναλάβετε το Μέρος 1 της Δραστηριότητας 1 του Συνόλου 4 (με ελαφρώς διαφορετικές λέξεις, ως εξής):

Εξηγήστε στην τάξη ότι ο καθένας θα αποφασίσει μόνος του για το πόσο καλή είναι η τάξη σήμερα, συνολικά ως ομάδα, στην ένταξη και τη συμπερίληψη των ατόμων.

Θα τους ρωτήσετε μια ερώτηση και μπορούν να επιλέξουν μία από τις τέσσερις πιθανές απαντήσεις. Κάθε τοίχος στο δωμάτιο αντιστοιχεί και σε μια απάντηση. (Αν βρίσκεστε σε εξωτερικό χώρο, χρησιμοποιήστε τα σημεία του ορίζοντα, βόρεια, νότια, ανατολικά και δυτικά.) Πρέπει να επιλέξουν με ειλικρίνεια με ποια απάντηση συμφωνούν περισσότερο και να μετακινηθούν προς τον αντίστοιχο τοίχο.

Ανακοινώστε στην τάξη τις τέσσερις απαντήσεις και τον τοίχο που τους αντιστοιχεί. Διαφορετικά, μπορείτε να τοποθετήσετε ταμπέλες σε κάθε τοίχο αν είστε σε εσωτερικό χώρο, κάτι που κάνει πιο ξεκάθαρη στα παιδιά τη διαδικασία. Οι απαντήσεις είναι οι εξής:

Καθόλου αποτελεσματικοί

Αποτελεσματικοί ορισμένες φορές
 Αποτελεσματικοί τις περισσότερες φορές
 Πάντα αποτελεσματικοί
 Αφού η τάξη μάθει τις απαντήσεις, κάντε τους την ερώτηση:
 Πόσο αποτελεσματικοί είμαστε, συνολικά ως τάξη, στη συμπερίληψη των ατόμων;
 Όταν όλα τα παιδιά έχουν τοποθετήσει τα αντικείμενά τους, ελέγξτε τα αποτελέσματα από την πρώτη φορά που υλοποιήσατε αυτή τη δραστηριότητα. Εντοπίστε τις διαφορές και συζητήστε τις με την τάξη, χρησιμοποιώντας λέξεις όπως:
Τι έχει αλλάξει;
Τι έχουμε κάνει σωστά;
Τι μας βοήθησε να αλλάξουμε σαν τάξη;
Υπάρχει κάτι που μας εμπόδισε να αλλάξουμε;
Τι πιστεύετε ότι πρέπει να δοκιμάσουμε σαν τάξη για να συμπεριλαμβανουμε καλύτερα τα άτομα;

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τριών.

Μοιράστε τα φύλλα με τις εικόνες των burger που η τάξη συμπλήρωσε κατά τη διάρκεια της Δραστηριότητας 1 του Συνόλου 4. Δεν έχει σημασία αν οι ομάδες των τριών είναι διαφορετικές από εκείνες που συμπλήρωσαν τα φύλλα. Στόχος είναι οι ομάδες να συζητήσουν τις απόψεις που αποτυπώθηκαν στα burger.

Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρατηρήσει το burger. Θυμίστε τους ότι αυτές είναι οι προτάσεις που έκανε η ομάδα που συμπλήρωσε το φύλλο, με στόχο να διασφαλίσει ότι τα άτομα νιώθουν ενταγμένα. Πρέπει να συζητήσουν αν αυτές οι προτάσεις υλοποιήθηκαν. Ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις που θα τους βοηθήσουν στη συζήτησή τους:

Πως ήταν η τάξη τους τελευταίους μήνες; Πιστεύετε ότι τα άτομα προσπαθούν να διασφαλίσουν τη συμπερίληψη όλων των ατόμων;

Υλοποιήθηκε αυτό που έγραψαν στο burger;

Αν ναι, με ποιον τρόπο;

Αν όχι, γιατί πιστεύετε ότι δεν πραγματοποιήθηκε;

Κρατήστε σημειώσεις από μερικές ομάδες.

Στη συνέχεια, δώστε σε κάθε ομάδα το φύλλο εργασίας «Δύο αστέρια και μια ευχή». Οι ομάδες πρέπει να:

1. Γράψουν ή να ζωγραφίσουν μέσα σε κάθε αστέρι όλες τις δράσεις της τάξης που είχαν ως στόχο να διασφαλίσουν τη συμπερίληψη όλων, από την τελευταία φορά που έκαναν αυτή τη δραστηριότητα.

2. Γράψουν ή να ζωγραφίσουν μια ευχή για αυτό που θα ήθελαν να αποτελέσει την επόμενη δράση της ομάδας, με στόχο να διασφαλίσουν τη συμπερίληψη όλων, ακόμα περισσότερο. Αν αυτό που επιθυμούν δεν έχει πραγματοποιηθεί ακόμα και η ομάδα επιθυμεί να πραγματοποιηθεί, μπορούν να επαναλάβουν όσα έγραψαν στα burger. Διαφορετικά, η ομάδα μπορεί να γράψει κάτι εντελώς καινούργιο.

Κολλήστε τα φύλλα εργασίας στον τοίχο και κάντε μια σύνοψη για την τάξη.

Χρησιμοποιήστε τη γλώσσα του φύλλου εργασίας:

Μας δίνουμε αστέρια για...

Ευχομαστε να...

Τοποθετήστε τα φύλλα εργασίας «Δύο αστέρια και μια ευχή» στην τάξη και χρησιμοποιήστε τα ως υπενθύμιση τους επόμενους μήνες σχετικά με όσα είναι αποτελεσματική η τάξη και με όσα θέλει να είναι τα επόμενα βήματα. Μπορείτε, επίσης, να προσθέσετε στον σχεδιασμό σας ορισμένες ευκαιρίες για την πρακτική δοκιμή αυτών των βελτιώσεων.

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας - Δύο αστέρια και μια ευχή

Δύο πράγματα που έχουμε υλοποιήσει από την δραστηριότητα με τις εικόνες των burger

Στη συνέχεια, ευχόμαστε η τάξη να...

για να διασφαλίσει ότι τα άτομα νιώθουν ενταγμένα.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 20 λεπτά

Μέρος 3: 45 λεπτά

Επισκόπηση

Συνδυασμός δραστηριότητας για όλη την τάξη και με μιας δραστηριότητας για μικρές ομάδες, ώστε τα παιδιά να σκεφτούν σε τι βαθμό εφαρμόζει το σχολείο τους τη συμπεριλήψη, να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις και να αναπτύξουν το όραμά τους για το σχολείο ως ένα συμπεριληπτικό σχολείο

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να σκεφτούν τι έχει αλλάξει στο σχολείο σε σχέση με τη συμπεριλήψη όλων των ατόμων
- να αναγνωρίσουν σε τι είναι αποτελεσματικό το σχολείο και τι πρέπει να βελτιωθεί
- να δημιουργήσουν ένα όραμα για ένα συμπεριληπτικό σχολείο.

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, έπειτα ομάδες των πέντε-έξι παιδιών

Υλικά

Κενός χώρος

Ένα αντικείμενο για κάθε παιδί (ένα μολύβι ή στυλό είναι αρκετά)

Δήλωση σε ένα χαρτί: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπεριλήψη των ατόμων (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες της Δραστηριότητας 2, Σύνολο 4)

Φωτογραφία από την προηγούμενη φορά που υλοποιήθηκε η δραστηριότητα στο Σύνολο 4

Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...» -- ένα για κάθε ομάδα (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι / μπογιές

Οδηγίες: Μέρος 1

Αν δεν έχετε ήδη συζητήσει με τη τάξη προκειμένου να τους θυμίσετε όσα έμαθαν νωρίτερα στο ίδιο έτος, κάντε το τώρα. Ίσως θελήσετε να μιλήσετε για τις δραστηριότητες που έλαβαν μέρος και είχαν στόχο να σκεφτούν πόσο αποτελεσματική ήταν η τάξη συνολικά και ατομικά στη συμπεριλήψη των ατόμων.

Θυμίστε στην τάξη ότι πολλά άτομα στο σχολείο θα συνεργαστούν φέτος για να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα συμπεριλαμβάνει καλύτερα τα άτομα. Οι απόψεις της τάξης είναι σημαντικές και αυτή η δραστηριότητα στοχεύει στη συλλογή των απόψεων τζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Βεβαιωθείτε ότι όλα έχουν από ένα στυλό, μολύβι ή άλλο μικρό αντικείμενο. Πείτε τους ότι θα τους διαβάσετε μια δήλωση και μετά θα την τοποθετήσετε στο κέντρο του κύκλου. Πρέπει να φανταστούν ότι υπάρχει μια γραμμή ανάμεσα σε εκείνα και τη δήλωση. Όταν διαβάσετε τη δήλωση, πείτε τους να τοποθετήσουν το αντικείμενο που κρατούν κάπου πάνω σε αυτήν την γραμμή. Όσο πιο κοντά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι συμφωνούν με αυτή. Όσο πιο μακριά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι διαφωνούν με αυτή.

Διαβάστε τη δήλωση: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπεριλήψη των ατόμων.

Όταν όλα τα παιδιά έχουν τοποθετήσει τα αντικείμενά τους, φωτογραφίστε το

αποτέλεσμα. Συγκρίνετέ τη με τη φωτογραφία από την προηγούμενη φορά και συνοψίστε τι έχει αλλάξει για τα παιδιά.

Συνεχίστε με μια σύντομη συζήτηση χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως:

Τι έχει αλλάξει; Πως ήταν το σχολείο τους τελευταίους μήνες; Πιστεύετε ότι τα άτομα έχουν βελτιωθεί και προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι όλοι συμπεριλαμβάνονται;

Τι έκανε το σχολείο για να αλλάξει την κατάσταση;

Υπάρχει κάτι που δεν άλλαξε και θέλατε να αλλάξει;

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να δοκιμάσει το σχολείο ώστε να βελτιωθεί και να συμπεριλαμβάνει καλύτερα τα άτομα;

Κρατήστε σύντομες σημειώσεις από αυτή τη συζήτηση για να τις προωθήσετε στην κεντρική ομάδα των σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων.

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου «Τρία πράγματα...». Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα συζητήσουν και αποφασίσουν για:

1. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων.
2. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων.

Αυτές οι απόψεις θα προωθηθούν στην ομάδα που είναι επιφορτισμένη με την εύρεση τρόπων για τη καλύτερη συμπερίληψη των ατόμων από το σχολείο. Επομένως, είναι σημαντικό οι ομάδες να σκεφτούν όσο πιο διεξοδικά γίνεται.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας τους. Αφού τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει τις σκέψεις της στην τάξη. Τέλος, ρωτήστε την τάξη αν παρατήρησαν κάτι σχετικά με τις σκέψεις τους. Είναι πιθανό ορισμένες σκέψεις που προέκυψαν να αξίζει να τις εξετάσετε.

Ευχαριστήστε τους για τη συμβολή τους και πείτε τους ότι θα μεταφέρετε τις σκέψεις αυτές. Μαζέψτε τα φύλλα εργασίας.

ΙΟδηγίες: Μέρος 3

Αυτό το μέρος εστιάζει στην ομαδική συνεργασία των παιδιών για τη δημιουργία μιας εικόνας, η οποία θα συμπεριλαμβάνει τα σχόλιά τους για πως πιστεύουν ότι θα είναι το σχολείο αν υιοθετήσει πλήρως τη συμπερίληψη. Οι εικόνες θα αποτελέσουν μέρος της προσπάθειας του σχολείου για τη δημιουργία ενός οράματος για το μέλλον.

Χωρίστε τα παιδιά σε ομάδες των πέντε ή έξι. Εξηγήστε στα παιδιά ότι το σχολείο επιθυμεί να προσπαθήσει και άλλο ώστε να διασφαλίσει ότι όλα τα άτομα νιώθουν ενταγμένα. Για να το κάνει αυτό, χρειάζεται μια εικόνα από όσα σκέφτονται τα παιδιά ότι θα μπορούσε να είναι το σχολείο, αν εφαρμόζε πλήρως τη συμπερίληψη. Αυτή η δραστηριότητα είναι η ευκαιρία των παιδιών να δείξουν στο σχολείο τι σκέφτονται.

Πρέπει να δημιουργήσουν μια εικόνα, με κάποιες λέξεις για περισσότερες λεπτομέρειες, για τον τρόπο με τον οποίο φαντάζονται ότι θα ήταν το σχολείο αν υιοθετούσε πλήρως τη συμπερίληψη.

Παρακάτω, ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να βοηθήσετε τα παιδιά να δημιουργήσουν την εικόνα τους. Αναλόγως με την τάξη σας, μπορείτε να επιλέξετε να:

1. Χωρίσετε τη δραστηριότητα σε τρία στάδια, ένα για κάθε ερώτηση και να ξεκινήσετε το κάθε στάδιο με μια συζήτηση με όλη την τάξη σχετικά με τις ερωτήσεις.
2. Τυπώσετε αυτές τις ερωτήσεις και μοιράστε τις στις ομάδες για να δουλέψουν ανεξάρτητα.
3. Εφαρμόστε έναν συνδυασμό του 1. και του 2.

1. Πως θα βλέπατε το σχολείο;
  - Ποιοι θα ήταν στο σχολείο;
  - Αν υπήρχε μια κάμερα που καταγράφει το σχολείο, τι θα βλέπατε τα παιδιά να κάνουν στην τάξη και την παιδική χαρά;
  - Τι θα βλέπατε το προσωπικό να κάνει;
  - Πως θα ήταν οι σχέσεις ανάμεσα στο προσωπικό και τα παιδιά;
  - Τι θα έβλεπαν οι γονείς ή επισκέπτες όταν θα έρχονταν στο σχολείο;
  - Τι δεν θα βλέπατε;
2. Τι θα ακούγατε στο σχολείο;
  - Τι θα ακούγατε στις τάξεις;
  - Τι θα ακούγατε στην παιδική χαρά;
  - Τι θα ακούγατε στην αίθουσα των δασκάλων;
  - Τι θα ακούγατε στους διαδρόμους;
  - Τι δεν θα ακούγατε;
3. Πως θα νιώθατε στο σχολείο;
  - Πως θα νιώθατε ως μαθητής;
  - Πως θα νιώθατε ως μέλος του προσωπικού;
  - Πως θα νιώθατε ως γονέας;
  - Πως θα νιώθατε ως επισκέπτης;
  - Πως δεν θα νιώθατε;

Μοιράστε χαρτιά, στυλό/μαρκαδόρους και πείτε στις ομάδες να δημιουργήσουν τις εικόνες τους. Ενώ περνάτε γύρω στην τάξη, εντοπίστε σε ποια σημεία οι εικόνες χρειάζονται περισσότερη επεξήγηση και πείτε στα παιδιά να γράψουν μια λέξη ή φράση δίπλα στην εικόνα, η οποία θα την επεξηγούσε καλύτερα σε κάποιον που τη βλέπει για πρώτη φορά.

Όταν τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει την εικόνα της στην τάξη

Στο τέλος της Δραστηριότητας 2 παραχωρήστε:

- τη φωτογραφία και τις σημειώσεις από το Μέρος 1
- τα φύλλα εργασίας από το Μέρος 2
- τις εικόνες από το Μέρος 3

στην κεντρική ομάδα σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων του σχολείου, η οποία συλλέγει πληροφορίες από όλο το σχολείο.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...»

Τρία πράγματα που το σχολείο μας έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Τρία πράγματα που το σχολείο μας θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Δραστηριότητα 3: Εγώ!

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ατομική δραστηριότητα ενδοσκοπήσης και το αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας τοποθετείται στον τοίχο της τάξης

Στόχος/οι

Τα παιδιά:

- να σκεφτούν αν έχουν βελτιωθεί σχετικά με τη συμπεριλήψη των απόμων
- να αναγνωρίσουν ποιο είναι το επόμενο πράγμα που θέλουν να βελτιώσουν
- να γράψουν σε μια αφίσα της τάξης όλα όσα θα ήθελαν να βελτιώσουν

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα και συζήτηση σε ζευγάρια

Υλικά

Καρτ ποστάλ από τη Δραστηριότητα 3 του Συνόλου 4

Μεγάλο χαρτί: χαρτόνι, χαρτί μπλοκ ή χαρτί ταπετσαρίας

Χαρτάκια «Θα...» (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Κόλλα

Οδηγίες

Αν δεν έχετε ήδη συζητήσει με τη τάξη προκειμένου να τους θυμίσετε όσα έμαθαν νωρίτερα στο ίδιο έτος, κάντε το τώρα. Ίσως θελήσετε να μιλήσετε για τις δραστηριότητες στις οποίες έλαβαν μέρος για να σκεφτούν πόσο αποτελεσματική ήταν η τάξη συνολικά και ατομικά στη συμπεριλήψη των απόμων.

Θυμίστε στα παιδιά ότι μερικό καιρό πριν έγραψαν κάποιες καρτ ποστάλ με παραλήπτη τον εαυτό τους, σχετικά με κάτι που θα ήθελαν να πραγματοποιήσουν για να διασφαλίσουν τη συμπεριλήψη όλων των απόμων. Ήρθε, πλέον, η στιγμή να δουν αυτές τις καρτ ποστάλ και να διαπιστώσουν τι πραγματοποίησαν.

Δώστε κάθε καρτ ποστάλ στο παιδί που την έγραψε. Ζητήστε τους να σκεφτούν σιωπηλά τις ακόλουθες ερωτήσεις (γράψτε τες στον πίνακα ή δώστε τες απευθείας στα παιδιά):

Έκανα τελικά όσα είχα πει ότι θα έκανα;

Ήταν δύσκολο να επιμείνω σε αυτό; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;

Με βοήθησε κάποιος άλλος; Αν ναι, ποιος;

Μπορείτε να σκεφτείτε μια στιγμή που πραγματοποιήσατε αυτό που θέλατε; Τι συνέβη;

Πως νιώσατε; Τι πιστεύετε ότι σκέφτηκαν ή πως ένιωσαν τα άλλα άτομα;

Αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους με έναν συμμαθητή.

Έπειτα, ρωτήστε τις σκέψεις από όσους νιώθουν άνετα να μοιραστούν τις εμπειρίες τους. Υπενθυμίστε στα παιδιά ότι πρέπει να μιλούν χωρίς να αναφέρουν πρόσωπα και ονόματα (εκτός αν είστε πολύ σίγουροι ότι θα είναι ΟΚ και η τάξη συμφωνεί να χρησιμοποιείτε ονόματα).

Στόχος του επόμενου σταδίου της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να σκεφτούν την επόμενη δράση για να διασφαλίσουν ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται.

Πάλι, δώστε λίγο χρόνο για να σκεφτούν και λίγο χρόνο για να συζητήσουν με έναν συμμαθητή.

Μόλις τα παιδιά ολοκληρώσουν τη συζήτηση για τι θα ήθελαν να κάνουν, μοιράστε τα χαρτάκια «Θα...» (βλ. φύλλο υλικού παρακάτω) και ζητήστε τους να γράψουν αυτό που θα κάνουν στο χαρτάκι. Αυτά τα χαρτάκια θα τοποθετηθούν στον τοίχο της τάξης. Δεν χρειάζεται να βάλουν το όνομά τους στο χαρτί. Θα θυμούνται ποιο είναι το δικό τους με μια ματιά.

Τοποθετήστε ένα μεγάλο χαρτί, ή δύο χαρτιά κολλημένα μαζί, σε ένα προσβάσιμο σημείο στην τάξη. Τοποθετήστε μερικές κόλλες στικ δίπλα στο χαρτί.

Καθώς κάθε παιδί συμπληρώνει τα χαρτάκια του, ελέγξτε το και ζητήστε του να κολλήσει το χαρτάκι του στο μεγάλο κομμάτι χαρτί. Αυτό το μεγάλο χαρτί θα γίνει μια μεγάλη αφίσα που θα τοποθετηθεί στον τοίχο της τάξης και θα λειτουργεί ως υπενθύμιση. Κολλήστε την αφίσα στον τοίχο όταν είναι έτοιμη.

Δραστηριότητα 3: Εγώ! - Χαρτάκια «Θα...»

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Για να διασφαλίσω ότι όλα τα άτομα συμπεριλαμβάνονται, θα...

Σύνολο 1: Διαφορετικότητα Ηλικιακή ομάδα: 12-15

Δραστηριότητα 1: Γρήγορο κουίζ

Διάρκεια

5 λεπτά

Επισκόπηση

Ένα γρήγορο κουίζ που συμπληρώνεται ατομικά από τον κάθε μαθητή, σύντομος σχολιασμός των απαντήσεων ανάμεσα στους γύρους των ερωτήσεων

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τις κοινές διαφορές ανάμεσά τους που δίνουν ενδιαφέρον στη ζωή

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, ατομική άσκηση

Υλικά

Ένα κομμάτι χαρτί, στυλό

Οδηγίες

Εξηγήστε στην τάξη ότι θα τους δώσετε ένα quiz. Όλα τα παιδιά θα πρέπει να σημειώσουν απλώς την απάντηση που ταιριάζει για το καθένα.

Διαβάστε δυνατά τις παρακάτω τρεις ερωτήσεις. Μεταξύ των ερωτήσεων, ζητήστε από τα παιδιά να σας πουν μερικές απαντήσεις τους, απλώς και μόνο για να τονίσετε στο τέλος της δραστηριότητας την ύπαρξη ποικίλων απόψεων μέσα στην τάξη.

Οι ερωτήσεις (τις οποίες μπορείτε να αλλάξετε για να ταιριάζουν στους μαθητές σας) είναι οι εξής:

1. Ποιο είναι το αγαπημένο σας φαγητό;
2. Ποιο είναι το αγαπημένο σας χρώμα;
3. Ποιος είναι ο αγαπημένος σας ηθοποιός της τηλεόρασης ή του σινεμά;

Ερωτήσεις

Τι παρατηρήσατε; Οι απαντήσεις σας ήταν ίδιες ή διαφορετικές;

Πώς θα ήταν αν όλοι είχαμε δώσει τις ίδιες απαντήσεις;

Ολοκληρώστε συνοψίζοντας ότι οι διαφορετικές απόψεις κάνουν τη ζωή πιο ενδιαφέρουσα.

Δραστηριότητα 2: Βρείτε κάποιον που...

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Κινητική δραστηριότητα που ζητά από τους μαθητές να μετακινηθούν σε όλο το δωμάτιο και να μιλήσουν με διαφορετικά άτομα της τάξης τους

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να μάθουν κάτι σχετικά με τους συμμαθητές τους που ίσως δεν γνώριζαν

- να αναγνωρίσουν ότι υπάρχουν τόσο διαφορές όσο και ομοιότητες στο πλαίσιο της τάξης τους

- να επεξηγήσουν την ποικιλία των διαφορών που υπάρχει στην τάξη
 Οργάνωση ομάδας
 Όλη η τάξη
 Υλικά
 Κενός χώρος
 Φύλλο «βρείτε κάποιον που...» (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Οδηγίες

Δώστε σε κάθε μαθητή ένα φύλλο με τίτλο «βρείτε κάποιον που...», το οποίο περιλαμβάνει 25 κουτιά με μια διαφορετική δήλωση το καθένα. Οι μαθητές θα πρέπει να δοκιμάσουν να αντιστοιχήσουν έναν διαφορετικό μαθητή με το κάθε κουτί. Έπειτα, θα πρέπει να σημειώσουν το όνομά του μέσα στο εν λόγω κουτί. Αν το επιθυμείτε, μπορείτε να αλλάξετε το κείμενο που περιέχουν τα κουτιά, ώστε να το προσαρμόσετε στους μαθητές σας ή να αλλάξετε τον αριθμό των κουτιών.

Δείξτε στα παιδιά τι πρέπει να κάνουν, παρουσιάζοντας ένα παράδειγμα. Επιλέξτε ένα κουτί. Κάντε σε κάποιον μαθητή την αντίστοιχη ερώτηση που περιέχει το κουτί (για παράδειγμα, «αγαπά το ίδιο χρώμα με σένα»). Συνεχίστε να ρωτάτε μέχρι βρείτε έναν μαθητή που έχει το ίδιο αγαπημένο χρώμα με τον πρώτο μαθητή. Δείξτε τους πως θα γράψετε το όνομα του μαθητή μέσα στο κουτί και μετά συνεχίστε με το επόμενο κουτί.

Πείτε στους μαθητές ότι:

- Πρέπει να κινηθούν σε όλη την αίθουσα και να βρουν έναν διαφορετικό μαθητή για το κάθε τετράγωνο. Δεν μπορούν να σημειώσουν το ίδιο όνομα δύο φορές στο ίδιο φύλλο.
- Η δραστηριότητα τελειώνει όταν κάποιος συμπληρώσει όλα τα τετράγωνα και φωνάζει δυνατά μια λέξη. Μπορείτε εσείς να επιλέξετε ποια λέξη ταιριάζει καλύτερα σε αυτή την περίπτωση.

Ζητήστε από τους μαθητές να ετοιμαστούν, βεβαιωθείτε ότι έχουν τα συλλό και τα φύλλα με τα κουτιά και ξεκινήστε τη δραστηριότητα.

Μόλις ο πρώτος μαθητής τελειώσει, πείτε στους μαθητές να σταματήσουν. Ελέγξτε τα φύλλα των μαθητών για να βεβαιωθείτε ότι έχουν σημειώσει διαφορετικό όνομα σε κάθε κουτί. Αν δεν το έχουν κάνει, μπορείτε να επιλέξετε να συνεχίσετε ή να σταματήσετε εδώ τη δραστηριότητα.

Εναλλακτική πρόταση για τη συμπλήρωση όλων των τετραγώνων:

Δώστε στους μαθητές ένα συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο για να δείτε πόσοι μαθητές κατάφεραν να συμπληρώσουν τα τετράγωνα εντός του χρόνου.

Ερωτήσεις

Γιατί κάναμε αυτήν τη δραστηριότητα; (Γνωρίσαμε καλύτερα τους άλλους, μάθαμε πράγματα για τους άλλους, κατανοήσαμε ότι όλοι έχουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ τους, δεξιότητες επικοινωνίας,...)

Τι μάθατε για τις ομοιότητες ανάμεσα στους συμμαθητές σας;

Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο βασικές ομοιότητες ανάμεσα στους ανθρώπους;

Τι μάθατε για τα είδη των διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα στα παιδιά της τάξης;

Πώς ακριβώς διαφέρουν τα παιδιά μεταξύ τους;

Ήταν πιο εύκολο για εσάς να βρείτε άτομα με τα οποία έχετε τις ίδιες ή διαφορετικές προτιμήσεις;

Οι άνθρωποι που έχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους, έχουν και διαφορές;

Οι άνθρωποι που διαφέρουν αρκετά μεταξύ τους έχουν και ομοιότητες;

Δραστηριότητα 2: Φύλλο για την δραστηριότητα «Βρείτε κάποιον που...»

Βρείτε κάποιον που...

Ενδιαφέρεται για το περιβάλλον	Has the same favourite TV show as you	Έχει τόσα αδέρφια όσα και εσύ	Είναι πραγματικά καλός στο να φροντίζει τους άλλους
Είναι πολύ καλός με την τεχνολογία	Ξέρει να παίζει κάποιο μουσικό όργανο	Έχει πάει σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα	Αγαπά την ίδια μουσική με σένα
Αγαπά το διάβασμα	Αγαπά το ίδιο άθλημα με σένα	Πιστεύει σε κάποια θρησκεία	Μιλά πολύ καλά παραπάνω από μία γλώσσα
Προτιμά να βρίσκεται σε εξωτερικούς χώρους παρά σε εσωτερικούς	Έχει επισκεφτεί κάποια χώρα εκτός της Ευρώπης	Αγαπά το ίδιο φαγητό με σένα	Παίζει βιντεοπαιχνίδια για χόμπι
Θεωρεί ότι κάποιο μάθημα του σχολείου είναι δύσκολο	Απολαμβάνει τη μαγειρική	Οι γονείς ή οι παππούδες του γεννήθηκαν σε άλλη χώρα	Αγαπά το ίδιο χρώμα με σένα

Δραστηριότητα 3: Ο κόσμος μας

Διάρκεια

20 λεπτά (Επιλογή 1 και 3), έως 60 λεπτά (Επιλογή 2)

Επισκόπηση

Αυτή η δραστηριότητα παρέχει τη δυνατότητα επιλογής από τρεις εναλλακτικές, μέσα από τις οποίες οι μαθητές μπορούν να εξερευνήσουν τη διαφορετικότητα στον κόσμο. Η δραστηριότητα, επίσης, εισάγει τους μαθητές στη λέξη «διαφορετικότητα».

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να διευρύνουν πέρα από το πλαίσιο της τάξης τους τις διαφορές που μπορούν να αναγνωρίσουν, εξετάζοντας ευρύτερα τη διαφορετικότητα στον κόσμο

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών

Υλικά

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι (Επιλογές 1 και 2)

Μαρκαδόροι (Επιλογή 1)

Περιοδικά και εφημερίδες, ψαλίδι και κόλλα (Επιλογή 2)

Υπολογιστής και συσκευή προβολής (προτζέκτορας) με μετάδοση ήχου και πρόσβαση σε ασύρματο διαδίκτυο (Επιλογή 3)

Υπάρχουν τρεις εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης της δραστηριότητας:

- Επιλογή 1 Χωρίς τη χρήση τεχνολογίας (δραστηριότητα με συζήτηση και διάγραμμα αράχνης)
- Επιλογή 2 Περιορισμένη χρήση τεχνολογίας (δημιουργία ενός κολάζ για τη διαφορετικότητα)
- Επιλογή 3 Χρήση τεχνολογίας (προβολή ταινίας για την έναρξη της συζήτησης)

Οδηγίες: Επιλογή 1 - Χωρίς τη χρήση τεχνολογίας

Ανακεφαλαιώστε τις διαφορές τις οποίες εντόπισαν οι μαθητές σας στη δραστηριότητα «Βρείτε κάποιον που...». Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τις διαφορές, εξετάζοντας όλον τον κόσμο και όχι μόνο την τάξη τους. Αυτό θα το καταφέρουν δημιουργώντας ένα διάγραμμα αράχνης που παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερες διαφορές μπορούν να σκεφτούν ανάμεσα στους ανθρώπους από όλον τον κόσμο.

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι, μερικούς μαρκαδόρους και λίγο χρόνο για να δημιουργήσουν το διάγραμμα αράχνης τους.

Μόλις τα διαγράμματα αράχνης είναι έτοιμα, παρουσιάστε τα με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- Εικαστικός περίπατος: κολλήστε τα διαγράμματα αράχνης στον τοίχο, περπατήστε όλοι μαζί με την τάξη για να τα παρατηρήσετε.
- Εικαστικό τραπέζι: οι ομάδες τοποθετούν τα διαγράμματα αράχνης τους στα τραπέζια και μετακινούνται ώστε να παρατηρήσουν τα υπόλοιπα.
- Αντιπρόσωπος: ένα μέλος της ομάδας προσεγγίζει μια άλλη ομάδα, κρατώντας το διάγραμμα αράχνης και το παρουσιάζει. Συνεχίστε έως ότου όλες οι ομάδες έχουν δει όλα τα διαγράμματα αράχνης. Επιλέξτε άλλον αντιπρόσωπο για την ομάδα κάθε φορά.
- Ανταλλαγή χέρι με χέρι: περάστε τα διαγράμματα αράχνης σε όλο το δωμάτιο, από ομάδα σε ομάδα, ώστε να τα παρατηρήσουν και να τα σχολιάσουν.
- Παρουσιάσεις: κάθε ομάδα παρουσιάζει το διάγραμμα αράχνης της στην υπόλοιπη τάξη.

Οδηγίες: Επιλογή 2 - Περιορισμένη χρήση τεχνολογίας

Ανακεφαλαιώστε τις διαφορές τις οποίες εντόπισαν οι μαθητές στη δραστηριότητα «Βρείτε κάποιον που...». Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τις διαφορές, εξετάζοντας όλον τον κόσμο και όχι μόνο την τάξη τους. Αυτό θα το καταφέρουν δημιουργώντας ένα κολάζ που παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερες διαφορές μπορούν να εντοπίσουν ανάμεσα στους ανθρώπους από όλον τον κόσμο, παρατηρώντας τις εφημερίδες και τα περιοδικά.

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα μια στοίβα από περιοδικά και εφημερίδες, μερικά ζευγάρια ψαλίδια, κόλλα και ένα κομμάτι χαρτί από μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι. Δώστε τους λίγο χρόνο ώστε να ψάξουν για εικόνες και λέξεις που αντιπροσωπεύουν τις διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους από όλον τον κόσμο.

Μόλις τα κολάζ είναι έτοιμα, παρουσιάστε τα με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- Εικαστικός περίπατος: κολλήστε τα κολάζ στον τοίχο, περπατήστε όλοι μαζί με την τάξη για να τα παρατηρήσετε.
- Εικαστικό τραπέζι: οι ομάδες τοποθετούν τα κολάζ τους στα τραπέζια και μετακινούνται ώστε να παρατηρήσουν τα υπόλοιπα.
- Αντιπρόσωπος: ένα μέλος της ομάδας προσεγγίζει μια άλλη ομάδα, κρατώντας το κολάζ και το παρουσιάζει. Συνεχίστε έως ότου όλες οι ομάδες έχουν δει όλα τα κολάζ. Επιλέξτε άλλον αντιπρόσωπο για την ομάδα κάθε φορά.
- Ανταλλαγή χέρι με χέρι: περάστε κάθε κολάζ σε όλο το δωμάτιο από ομάδα σε ομάδα, ώστε να το παρατηρήσουν.
- Παρουσιάσεις: κάθε ομάδα παρουσιάζει το κολάζ της στην υπόλοιπη τάξη.

Οδηγίες: Επιλογή 3 - Χρήση τεχνολογίας

Αυτή η δραστηριότητα εστιάζει στα δύο πρώτα λεπτά του τρέιλερ της ταινίας One Day on Earth. Η ταινία αυτή αποτελεί μέρος ενός project. Σε αυτό ζητήθηκε από ανθρώπους από όλον τον κόσμο να μαγνητοσκοπήσουν την ίδια ακριβώς ημέρα της ζωής τους (Οκτώβριος 2010). Η ταινία είναι το αποτέλεσμα αυτής της μαγνητοσκόπησης. Το τρέιλερ είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

<https://www.youtube.com/watch?v=ihJb6PkwZIs>

<https://vimeo.com/26378195>

Εξηγήστε το πλαίσιο της ταινίας στους μαθητές και πείτε τους ότι θα δείτε μαζί τα δύο πρώτα λεπτά της ταινίας. Οι μαθητές θα πρέπει να εντοπίσουν όσο το δυνατόν περισσότερες διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους της ταινίας. Στη συνέχεια, ρωτήστε τους μαθητές τι παρατήρησαν και δημιουργήστε έναν κοινό κατάλογο σε έναν πίνακα ή πίνακα σεμιναρίου. Είναι πιθανό να δώσουν απαντήσεις όπως:

- Φυλές
- Φύλα
- Ρούχα/εμφάνιση
- Εξωτερίκευση των συναισθημάτων
- Πρόσβαση στην τεχνολογία
- Τρόποι διασκέδασης
- Γλώσσες
- Πολιτισμοί / παραδόσεις
- Πειποθήσεις
- Περιβάλλοντα
- Τρόποι μετακίνησης (συμπεριλαμβανομένου του αναπηρικού αμαξιδίου, αναφέρετέ το αν δεν αναφερθεί από τους μαθητές)
- Τρόπος ζωής
- Τρόπος βιοπορισμού
- Μουσική
- Χορός

Ερωτήσεις

Τι μάθαμε για τη διαφορετικότητα σε ολό τον κόσμο μέσα από αυτή τη δραστηριότητα;
Βεβαιωθείτε ότι οι μαθητές αναφέρουν πολλές διαφορές κατά τη διάρκεια της συζήτησής σας, συμπεριλαμβανομένης της φυλής, του φύλου, των πεποιθήσεων, των στάσεων, των πολιτισμών, του σεξουαλικού προσανατολισμού, των ικανοτήτων και των ειδικών αναγκών, των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών, της φτώχειας και του πλούτου, της ειρήνης και της βίας, όλα όσα δηλαδή οδηγούν στον εκτοπισμό των ανθρώπων. Αυτή η συζήτηση μπορεί να οδηγήσει σε διάφορα σχόλια σχετικά με την ανισότητα, στην οποία θα επανέλθουμε στο σύνολο δραστηριοτήτων 2.

Τι μάθαμε για τις ομοιότητες ανάμεσα στους ανθρώπους, καθώς και για τις διαφορές τους;

Στο σημείο αυτό, μπορείτε να τονίσετε το γεγονός ότι ως άνθρωποι έχουμε πολλές ομοιότητες, αλλά πολλές από αυτές τις ομοιότητες διαφέρουν στην πράξη. Έτσι, η τελετή του γάμου σε ένα συγκεκριμένο μέρος του κόσμου θα είναι διαφορετική από ό,τι σε ένα άλλο, η μουσική και ο χορός διαφέρουν σε όλο τον κόσμο, η άποψη ενός ανθρώπου για τη διασκέδαση δεν είναι ίδια με κάποιου άλλου, κ.λπ. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε παραδείγματα από τη δική σας εμπειρία με την τάξη (π.χ. ορισμένα παιδιά έχουν καλή απόδοση στα εικαστικά, άλλα στα μαθηματικά, όμως όλοι είναι καλοί σε κάτι), καθώς και από τη ζωή σας, προκειμένου να συνδέσετε όσα έχετε μάθει με την εμπειρία των ίδιων των μαθητών.

Εξηγήστε στους μαθητές ότι αυτές οι διαφορές αποδεικνύουν ότι ο κόσμος είναι ένα μέρος με ποικιλομορφία και διαφορετικότητα. Αυτό το συμπέρασμα δεν προκύπτει μόνο αν σκεφτούμε τους ανθρώπους, καθώς υπάρχει ποικιλομορφία στα φυτά, τα ζώα, τα τοπία κ.λπ...

Επομένως τι σημαίνει ποικιλομορφία; (Κάτι είναι ποικιλόμορφο όταν παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία ή πολλές διαφορές.)

Και τι σημαίνει διαφορετικότητα; (Η κατάσταση της ποικιλομορφίας, άρα θα μπορούσατε να πείτε «Αυτές οι χώρες παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία», ή «αυτές οι χώρες παρουσιάζουν μεγάλη διαφορετικότητα».)

Δραστηριότητα 4: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας;

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 25 λεπτά

Επισκόπηση

Οι μαθητές σκέφτονται μόνοι τους και στη συνέχεια δημιουργούν ζευγάρια και ανταλλάσσουν απόψεις. Το αποτέλεσμα είναι ένα ποίημα που αφορά την τάξη. Όλες οι δράσεις εστιάζουν στη θετική πλευρά της διαφορετικότητας.

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν και αναγνωρίσουν την επιρροή της διαφορετικότητας στις ζωές τους
- να εξερευνήσουν τη θετική πλευρά της διαφορετικότητας.
- να δημιουργήσουν όλοι μαζί ένα ποίημα που ανήκει στο είδος της παράδοξης λογοτεχνίας και έχει ως θέμα του τη θετική πλευρά της διαφορετικότητας.

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα ενδοσκόπησης, ζευγάρια και τετράδες

Υλικά

Χαρτί και στυλό

Χαρτάκια αρκετά μεγάλα ώστε να χωράνε μια πρόταση: Μέρος 2

Κολλητική ταινία ή blu tac: Μέρος 2

Αν επιλέξετε να μην πραγματοποιήσετε τη Δραστηριότητα 3, θα πρέπει να δουλέψετε με τους μαθητές πριν από αυτή τη δραστηριότητα για να βεβαιωθείτε ότι κατανοούν τις λέξεις «ποικιλομορφία» και «διαφορετικότητα».

Οδηγίες: Μέρος 1

Το Μέρος 1 αποτελείται από μια ατομική δραστηριότητα. Ζητήστε από κάθε μαθητή να δημιουργήσει μια λίστα, είτε ζωγραφίζοντας είτε γράφοντάς την, η οποία θα περιλαμβάνει τα πράγματα τα οποία είναι σημαντικά για εκείνον στη ζωή του (οικογένεια, φίλοι, μουσική, ταινίες, παιχνίδια, βιβλία κλπ...).

Στη συνέχεια, ζητήστε από τους μαθητές να κοιτάξουν τη λίστα τους και να σκεφτούν ποια πράγματα από όσα έγραψαν επηρεάζονται από ανθρώπους οι οποίοι είναι διαφορετικοί από τους ίδιους, που είναι από διαφορετικές χώρες, έχουν διαφορετικές ικανότητες, έχουν διαφορετικό φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, πολιτισμό, πεποιθήσεις, είναι από διαφορετικά περιβάλλοντα κλπ... Ζητήστε τους να γράψουν μερικές λέξεις δίπλα από κάθε λέξη της λίστας που θεωρούν ότι επηρεάζεται από άλλους παράγοντες.

Ρωτήστε τις σκέψεις ορισμένων μαθητών.

Ερωτήσεις

Τι είδους επιρροή παρατηρήσατε;

Ποια πράγματα που σημειώσατε στη λίστα σας επηρεάζονται από ανθρώπους που είναι διαφορετικοί από εσάς;

Υπήρχαν πράγματα στη λίστα σας που δεν τα επηρεάζουν άλλοι άνθρωποι οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εσάς;

Τι σκέφτεστε για τη διαφορετικότητα μετά από αυτήν τη δραστηριότητα;

Στο σημείο αυτό, αξίζει να τονίσετε ότι η διαφορετικότητα αποτελεί μέρος της ζωής μας. Αυτό είναι κάτι που δεν πρόκειται να αλλάξει και, μάλιστα, μας παρέχει πολλά πλεονεκτήματα.

Οδηγίες: Μέρος 2

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο Artworks Creative Communications: Creative Evaluation Toolkit

<http://www.artworkscreative.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/Creative-Evaluation-Toolkit.pdf>

Το Μέρος 2 αποτελείται από μια δραστηριότητα στην οποία τα παιδιά σκέφτονται ιδέες, σχηματίζουν ζευγάρια και μοιράζονται τις σκέψεις τους. Καταλήγει σε μια ομαδική δραστηριότητα.

Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν για λίγη ώρα τα πλεονεκτήματα που έχει η διαφορετικότητα στη ζωή τους (αυτά θα μπορούσαν να είναι τα άτομα που αγαπούν, η πρόσβαση σε πολιτισμούς ή αγαθά από όλον τον κόσμο, γενικότερα περισσότερος ενθουσιασμός ή ενδιαφέροντα πράγματα, αγάπη για το ξένο φαγητό κ.λπ.).

Έπειτα, χωρίστε τους σε ζευγάρια και ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους με τον συμμαθητή τους. Έπειτα από ορισμένα λεπτά, ζητήστε από κάθε ζευγάρι να συνεργαστεί με κάποιο άλλο ζευγάρι και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Δώστε σε κάθε ομάδα των τεσσάρων ατόμων ένα κομμάτι χαρτί, καθώς αυτή τη φορά θα πρέπει να δημιουργήσουν μια λίστα ή ένα διάγραμμα αράχνης με τις λέξεις που θα παρουσιάζουν συνοπτικά τη συζήτηση που είχαν μεταξύ τους.

Ρωτήστε μερικές τετράδες τι σκέφτονται, ώστε να γνωρίζετε ενδεικτικά ποιες λέξεις σημειώνουν στο χαρτί τους.

Έπειτα, ζητήστε από τους μαθητές να μελετήσουν πολύ καλά για τριάντα δευτερόλεπτα το χαρτί τους. Αφού το κάνουν, θα πρέπει να γυρίσουν ανάποδα το χαρτί και να σημειώσουν όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις θυμούνται από την λίστα, χωρίς να κλέψουν! Σταματήστε τη δραστηριότητα όταν οι μαθητές σημειώσουν επτά λέξεις.

Μόλις ολοκληρώσουν τη λίστα με αυτές τις επτά λέξεις, δώστε σε κάθε ομάδα ένα κομμάτι χαρτί, αρκετά μεγάλο ώστε να μπορούν να σημειώσουν σε αυτό μια πρόταση. Θα πρέπει να σχηματίσουν μια πρόταση με αυτές τις επτά λέξεις που θυμήθηκαν και σημείωσαν. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν μικρές συνδετικές λέξεις, όπως «και», «αλλά», «έτσι», «αυτό», «για να», προκειμένου να σχηματίσουν την πρόταση αυτή.

Όταν η πρόταση της ομάδας είναι έτοιμη, ζητήστε από ένα μέλος από την κάθε ομάδα να έρθει μπροστά και να κολλήσει την πρότασή της ομάδας του σε ένα καθαρό μεγαλύτερο χαρτί. Έτσι, οι προτάσεις των ομάδων θα τοποθετηθούν η μία μετά την άλλη. Ελέγχετε τις προτάσεις ενώ οι ομάδες τις κολλούν στο μεγάλο χαρτί.

Αυτό το σύνολο από προτάσεις αποτελεί, πλέον, ένα ποίημα με τίτλο «Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας;»

Ζητήστε από έναν μαθητή να διαβάσει το ποίημα στην τάξη. Μπορεί να μην βγάζει καθόλου νόημα! Αλλά θα συνοψίζει ορισμένα βασικά πλεονεκτήματα της διαφορετικότητας τα οποία είναι σημαντικά για την τάξη.

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα ρωτώντας τους μαθητές για τα σημεία του ποιήματος που τους αρέσουν περισσότερο. Τοποθετήστε το στον τοίχο της αίθουσας.

Δραστηριότητα 5: Οι προκλήσεις της διαφορετικότητας

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Ομαδική δραστηριότητα που περιλαμβάνει τη χρήση θεατρικών τεχνικών και συζήτηση με όλη την τάξη, με στόχο την εξέταση ορισμένων προκλήσεων που σχετίζονται με τη διαφορετικότητα

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να εντοπίσουν και να επεξηγήσουν, μέσω της δημιουργίας μιας παγωμένης εικόνας, ορισμένες από τις προκλήσεις που δημιουργεί η διαφορετικότητα

- να αναγνωρίσουν ότι μπορούν να επιλέξουν τον τρόπο που αντιδρούν σε ένα ποικιλόμορφο περιβάλλον, και ότι αυτή η επιλογή τους επηρεάζει τους υπόλοιπους

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών

Υλικά

Σενάρια με προκλήσεις της διαφορετικότητας (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες, έξι διαθέσιμα σενάρια για να διαλέξετε)

Οδηγίες

Διευκρινίστε στους μαθητές ότι, όπως απέδειξε και η Δραστηριότητα 4, παρότι η διαφορετικότητα έχει πολλές θετικές πλευρές, μπορεί επίσης να συνοδεύεται και από προκλήσεις. Αυτή η δραστηριότητα δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να εξετάσουν ορισμένες από αυτές τις προκλήσεις.

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι. Εξηγήστε τους ότι πρόκειται να εργαστούν σε ομάδες για να δημιουργήσουν μια παγωμένη εικόνα (ή ταμπλό) για να παρουσιάσουν, συνολικά ως τάξη, ορισμένες από τις προκλήσεις που μπορεί να φέρει η διαφορετικότητα. Κάθε ομάδα θα έχει ως σημείο εκκίνησης της ένα σενάριο με πρωταγωνιστή έναν χαρακτήρα.

Δώστε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο. Ένα ή δύο μέλη της ομάδας θα το διαβάσουν δυνατά στην υπόλοιπη ομάδα. Μόλις διαβάσουν το σενάριο, ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν:

- τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο χαρακτήρας

- γιατί ο εν λόγω χαρακτήρας αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις.

Αφού συζητήσουν, εξηγήστε στους μαθητές ότι θα πρέπει στη συνέχεια να δημιουργήσουν μια παγωμένη εικόνα, ή αλλιώς ταμπλό, η οποία θα παρουσιάζει τι συμβαίνει στο σενάριο της ομάδας τους και τουλάχιστον μία από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο χαρακτήρας στο σενάριο αυτό.

Στη συνέχεια, ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τις ομάδες να αναλύσουν την παγωμένη εικόνα τους. Πιθανόν να θελήσετε να σημειώσετε αυτές τις ερωτήσεις σε κάποιο σημείο όπου θα τις βλέπουν οι μαθητές ή να τις μοιράσετε σε κάθε ομάδα.

Ποιος πρέπει να εμφανίζεται στην παγωμένη εικόνα;

Που πρέπει να βρίσκεται ο χαρακτήρας;

Τι πρέπει να κάνει;

Τι συναισθήματα πρέπει να δείχνει η παγωμένη εικόνα;

Πείτε τους ότι μόλις ολοκληρώσουν την παγωμένη εικόνα τους, θα την παρουσιάσουν στις υπόλοιπες ομάδες, οι οποίες θα προσπαθήσουν να καταλάβουν τι συμβαίνει. Είναι, επομένως, σημαντικό η παγωμένη εικόνα τους να είναι όσο πιο σαφής γίνεται.

Δώστε στις ομάδες λίγο χρόνο για να σχεδιάσουν την παγωμένη εικόνα τους.

Μόλις οι ομάδες είναι έτοιμες, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει την παγωμένη εικόνα της στην υπόλοιπη τάξη. Τραβήξτε μια φωτογραφία από κάθε παγωμένη εικόνα. Τις φωτογραφίες αυτές θα τις χρησιμοποιήσετε στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3. Κάντε τους ερωτήσεις για κάθε παγωμένη εικόνα, για παράδειγμα:

Τι συμβαίνει σε αυτή;

Ποια συναισθήματα εντοπίζετε;

Ποια/ποιες προκλήσεις πιστεύετε ότι μπορεί να αντιμετωπίζει ο χαρακτήρας/ες;

Οι λέξεις «ενταγμένος» και «αποκλεισμένος» μπορεί να προκύψουν στη διάρκεια της συζήτησης. Αν πράγματι προκύψουν, ενημερώστε τους μαθητές ότι θα επανέλθετε σε αυτά τα ζητήματα κατά τη διάρκεια των επόμενων εβδομάδων.

Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει συνοπτικά το σενάριό της στην υπόλοιπη τάξη.

Προαιρετικές περαιτέρω δραστηριότητες:

1. Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν ερωτήσεις για τους διαφορετικούς χαρακτήρες που απεικονίζονται σε κάθε παγωμένη εικόνα. Παίξτε με κάποιους από αυτούς τους χαρακτήρες ένα παιχνίδι ερωτήσεων όπου θα απαντήσουν στις ερωτήσεις από την πλευρά του χαρακτήρα.

2. Επιλέξτε μία από τις παγωμένες εικόνες για να την εξετάσετε λεπτομερώς. Οι μαθητές δημιουργούν ερωτήσεις για τους διαφορετικούς χαρακτήρες αυτής της εικόνας. Ζητήστε από τους μαθητές που εμφανίζονται στην παγωμένη εικόνα να πάρουν ξανά τις θέσεις τους στην εικόνα, ώστε να απαντήσουν από την πλευρά του χαρακτήρα τους σε ερωτήσεις άλλων μαθητών.

Δραστηριότητα 5: Οι προκλήσεις της διαφορετικότητας - σενάρια

Τα σενάρια 1 έως 4 προσαρμόστηκαν από την έκδοση του οργανισμού Kidscape με θέμα τη διαφορετικότητα, με τίτλο «Kidscape: Being me: isn't it time someone heard your story?»

https://www.kidscape.org.uk/media/1011/being_me_-_chapters_1-5.pdf

Το σενάριο 5 αποτελεί απόσπασμα από την ανθολογία με τίτλο «Out of Place». Συγκεκριμένα αποτελεί την ιστορία του Archie Pyke, μαθητή του δημοτικού σχολείου St Saviour's Primary School, ο οποίος κέρδισε τον διαγωνισμό Δημιουργικής Γραφής «Tower Hamlets Creative Writing Competition» το 2016.

<http://www.towerhamlets-sls.org.uk/outofplace/>

Το σενάριο 6 αποτελεί άρθρο που δημοσιεύτηκε από το BBC στις 23/05/2012, με τίτλο «Daily torment of racism in the classroom», το οποίο παρουσιάζει την ιστορία της Divya Talwar, σύμφωνα με τη συνέντευξή της στο BBC Asian Network.

<https://www.bbc.co.uk/news/education-18150650>

Σενάριο 1: Η ιστορία του Evan

8:00 π.μ.

Κοιτάζω των εαυτό μου στον καθρέφτη και προσπαθώ να καταλάβω τι βλέπουν σε μένα οι άλλοι. Είμαι ο πιο μικρόσωμος στην τάξη και είμαι πολύ κακός στο ποδόσφαιρο, αλλά δεν βρίσκω κάποια άλλη διαφορά με τα άλλα παιδιά. Μήπως φαίνονται άσχημα τα παπούτσια μου; Το πρόσωπό μου μοιάζει με κορίτσι; Φταίει το δέρμα μου;

8:15 π.μ.

«Πήρες τα πράγματά σου για το κολυμβητήριο;» φωνάζει η μαμά από κάτω. «Ναι», της φωνάζω, το στομάχι μου έχει δεθεί κόμπος. Μου αρέσει η κολύμβηση. Απλώς εύχομαι να μην χρειαζόταν να κολυμπώ στο σχολείο. Κάποια παιδιά το βρίσκουν περίεργο που είμαι καλός στις καταδύσεις και στον χορό και για αυτό με κοροϊδεύουν. Θα προτιμούσα να μην ήμουν καλός σε τίποτα και να μην ξαναχορέψω ποτέ και να ανήκω σε μια κλίκα της τάξης μου, αντί να είμαι καλός σε κάτι και να με κοροϊδεύουν. Αναρωτιέμαι αν θα είναι πολύ κακό αν «κατά λάθος ξεχάσω» τα πράγματά μου για την κολύμβηση και καθίσω στον πάγκο.

9:00 π.μ.

Στο σχολείο κάθομαι στο ίδιο θρανίο με την Ella. Αρχίζουμε να λέμε τι κάναμε το σαββατοκύριακο και με ρωτά αν είδα την εκπομπή χορού στην τηλεόραση το Σάββατο. «Όλα καλά κορίτσια;», λέει κάποιος από πίσω. Είναι πάλι ο Rich. «Παράτα μας Rich. Δεν έχεις τίποτα καλύτερο να κάνεις;», λέει η Ella. «Έχεις και σωματοφύλακα, Ενίε;», λέει ο Rich και τα αγόρια γελάνε. Σε περίπτωση που αναρωτιέστε, ειδικά αυτό το αστείο που με φωνάζουν «Ενίε», ξεκίνησε όταν κάποια στιγμή δεν άκουσα καλά την κα. Celler στην τάξη των καλλιτεχνικών στο δημοτικό, να λέει στα κορίτσια να σηκωθούν και να πάρουν τις τσάντες τους. Κατά λάθος σηκώθηκα και εγώ και μετά κατάλαβα ότι έκανα λάθος. Από τότε, μέσα σε ένα δευτερόλεπτο, το όνομά μου άλλαξε από Evan σε Ενίε. Ίσως να ήταν αστείο αν κρατούσε για μια χρονιά ή μια μέρα. Αλλά από τότε έχει περάσει ένας χρόνος και συνέβη σε διαφορετικό σχολείο. Τα αγόρια από το δημοτικό το είπαν σε όλη την τάξη και ακόμα δεν έχουν σταματήσει να κάνουν το ίδιο αστείο.

Σενάριο 2: Η ιστορία της Faria

Πηγαίνω κάθε μέρα με τον αδερφό μου στο μαγαζί για να αγοράσουμε γάλα ή ό,τι άλλο χρειάζεται η μαμά. Η μαμά μου κινείται με αναπηρικό αμαξίδιο και, έτσι, της είναι δύσκολο να ανέβει μέχρι το λόφο, ενώ ο αδερφός μου ο Rahul έχει αυτισμό και δεν του αρέσει να πηγαίνει μόνος του. Είναι δύο χρόνια μεγαλύτερός μου, εκείνος είναι 14 και εγώ είμαι 12, αλλά φοβάται πολύ να περπατά στο πάρκο αν υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι. Έτσι, αναγκαζόμαστε να πηγαίνουμε γύρω από το πάρκο. Του αρέσει να περπατά πάνω στις εξωτερικές άσπρες γραμμές του γηπέδου του ποδοσφαίρου. Μετά κόβουμε δρόμο για το μαγαζί και περιμένουμε να φύγουν όλοι για να μπει μέσα και να κοιτάξει τι θέλει. Δεν του αρέσουν τα μέρη με πολύ κόσμο και θόρυβο.

Στην καλύτερη περίπτωση, ο κόσμος απλώς γελάει μαζί μας. Δεν θα πουν τίποτα και δεν νομίζω ότι ο Rahul τους βλέπει. Ωστόσο κάνω στον εαυτό μου κάθε μέρα την ίδια ερώτηση: «Για ποιο πράγμα γελάνε;» Αλλά μερικές φορές τα παιδιά στο πάρκο μας ακολουθούν και λένε πράγματα όπως «ο περίεργος...» ή «ξεκίνησε η παράσταση με τα φρικιά;», ή «πας στο μαγαζί για να αγοράσεις λίγη ζωή;». Μετά από αυτά πρέπει να προσπαθήσω πολύ για να κρατήσω τον Rahul ήρεμο και να μην αρχίσει να τρέχει προς το σπίτι ή να περάσει τον δρόμο. Μερικές φορές με χτυπά στο χέρι γιατί είναι τόσο θυμωμένος μαζί τους και όλοι γελάνε και κουνάνε το κεφάλι τους. Ο Rahul ξέρει ότι δεν θα τον χτυπήσω πίσω. Η μαμά λέει ότι πρέπει απλώς να χαϊδεύω το χέρι του και να περιμένω μέχρι να ηρεμήσει.

Σενάριο 3: Η ιστορία της Leah

7:15 π.μ. Βάζω τα αθλητικά μου ρούχα για να βγω βόλτα με τον Mitch, τον σκύλο μας. Μου αρέσει να τρέχω γύρω από το τετράγωνο μαζί του πριν το πρωινό, ακόμα και όταν βρέχει. Μετά το πρωινό πάω και αλλάζω. Δεν μπορώ να βρω το παντελόνι μου, το

φαρδύ αυτό που δεν κολλάει πάνω στα πόδια μου. Η μαμά πρέπει να το έπλυνε γιατί λερωθήκε χτες. Έτσι, γυρνάω πάλι στο κρεβάτι. Έχω ένα κακό προαίσθημα για σήμερα. 8:45 π.μ. Η μαμά με πάει στο σχολείο, γιατί έχασα το λεωφορείο λόγω του «φιάσκου με το παντελόνι», όπως λέει. Είναι λίγο θυμωμένη γιατί έχει αργήσει στη δουλειά της, αλλά μου λέει ότι σε καμιά περίπτωση δεν έχει θυμώσει με μένα και χαϊδεύει τα μαλλιά μου. Κοιτάζομαι στον καθρέφτη και ισιώνω τα μαλλιά μου πάλι. Ελέγχω συνέχεια τη τσάντα μου για να βεβαιωθώ ότι η κασετίνα μου είναι κλειστή και ξανακλείνω την τσάντα μου. Ορισμένες φορές όταν φτάνω στο σχολείο, τα μεγαλύτερα παιδιά τραβούν τη τσάντα μου και τα στυλό πέφτουν και σπάνε. 9:30 π.μ. Στην τάξη δουλεύουμε την εργασία μας για το μάθημα της Ιστορίας. Έχει πολλή φασαρία και ο κ. Babinski λέει συνέχεια σε όλους να ηρεμήσουν. Οι κόλλες μοιράζονται σε όλη την τάξη και, μπροστά μου, ο Nikos και ο Leroy προσπαθούν να βγάλουν τα πράγματά τους από τη τσάντα τους. Ο κ. Babinski στήνει τον προτζέκτορα και λέει σε όλους να κάνουν ησυχία. Δεν αντέχω τη φασαρία. «Ησυχία!», φωνάζω, «Ησυχία!». Τα αγόρια με κοιτάνε και συνεχίζουν σαν να μην συνέβη τίποτα..

Σενάριο 4: Η ιστορία του Akin

9:00 π.μ. Έχω αργήσει. Για άλλη μια φορά. Αλλά δεν με πειράζει να αργώ στο σχολείο ορισμένες φορές. Χτες ήταν τα γενέθλια του Antony και δεν μπόρεσα να πάω. Θα συζητάνε για το πάρτι στην τάξη και αν αργήσω θα το γλυτώσω. Ο Antony με κάλεσε, αλλά η μαμά μου είχε δύσκολη μέρα χτες και μου ζήτησε να φέρω την Fola (την εφτάχρονη αδερφή μου) στο σπίτι μετά το σχολείο, πριν πάω στο πάρτι. Για να είμαι ειλικρινής, μόλις έφτασα σπίτι της έδωσα ένα σνακ και έφτιαξα στη μαμά ένα φλιτζάνι τσάι και άλλαξα το τζιν μου (η μαμά είπε ότι αυτό που έβαλα ήταν λερωμένο και μου πήρε πάρα πολλή ώρα να βρω κάποιο καθαρό) και σκέφτηκα ότι μέχρι τότε θα έχω χάσει ήδη πάρα πολλά. Ίσως είχαν ήδη πάει στο πάρκο για να παίξουν ποδόσφαιρο. Η κα. Kourras με ρώτησε γιατί άργησα. Μου κάνει την ίδια ερώτηση τόσο συχνά που δεν περιμένει πια καμιά απάντηση και μου λέει με σταθερή φωνή να κάτσω και να αρχίσω την ανάγνωση. Βλέπω την Eleni και τον Anwar μπροστά μου να γελούν ειρωνικά μεταξύ τους ενώ πάω στη θέση μου και ψάχνω το βιβλίο μου στο θρανίο. 9:05 π.μ. Κοιτάω το ρολόι και συνειδητοποιώ ότι είμαι ξύπνιος εδώ και τρεις ώρες. Ο μπαμπάς έπρεπε να φύγει πολύ νωρίς για τη δουλειά και με ξύπνησε στις 6 για να τον βοηθήσω με την Fola. Ήθελε να βεβαιωθεί ότι είμαστε έτοιμοι για το σχολείο πριν φύγει για τη δουλειά στις 7. Έπειτα, αφού έφυγε, η Fola λέρωσε το πουκάμισό της με το πρωινό της και έπρεπε να της βρω ένα καινούργιο και να το σιδερώσω και έκανε πάρα πολύ φασαρία επειδή της είπα να αλλάξει. Την έβαλα να δει τηλεόραση για λίγο, ενώ έφτιαχνα το πρωινό της μαμάς και κάθισα μαζί της για να βεβαιωθώ ότι το έφαγε. Είχε πάει ήδη 8:20 και η Fola γκρίνιαζε σε όλη τη διαδρομή προς το σχολείο και σερνόταν προς την πύλη του σχολείου σαν ένα μεγάλο, αργό σαλιγκάρι. Και για αυτό το λόγο άργησα.

Σενάριο 5: Η ιστορία του Yasim

Το όνομά μου είναι Yasim και είμαι δεκατριών χρονών. Σιχαίνομαι τη ζωή μου, αλλά τουλάχιστον ζω. Έχω έρθει από τη Συρία και δεν ξέρω τι συνέβη στην οικογένειά μου... Ήρθα σε αυτή τη χώρα πριν δύο εβδομάδες, την λένε Αγγλία και τα πράγματα είναι λίγο καλύτερα, αλλά δεν καταλαβαίνω τι λένε οι άλλοι. Με βάλανε μαζί με μια οικογένεια που ονομάζονται «ανάδοχοι γονείς». Αρχίζω να καταλαβαίνω μερικές λέξεις και επικοινωνούμε με νοήματα.

Ξεκίνησα το σχολείο και ο δάσκαλος ξέρει και μιλά την ίδια γλώσσα με εμένα, αλλά ακόμα νιώθω τόσο μόνος επειδή κανείς δεν καταλαβαίνει τι λέω. Δεν έχω καθόλου φίλους και κάθε μέρα κάθομαι στο παγκάκι στην παιδική χαρά και βλέπω τους άλλους να διασκεδάζουν. Ντρέπομαι και φοβάμαι

Σενάριο 6: Η ιστορία της Khadeja

Το σχολείο τελείωσε για σήμερα, αλλά όπως και κάθε απόγευμα, η δεκατετράχρονη Khadeja Fahat ασχολείται με το διάβασμα για το σχολείο της.

Η Khadeja αντιμετωπίζει καθημερινά ρατσιστικές, ισλαμοφοβικές συμπεριφορές και, έτσι, τόσο η εκπαίδευσή της όσο και η ψυχική της υγεία έχουν επηρεαστεί αρνητικά.

«Βασανιζόμουν σχεδόν κάθε μέρα. Φοβόμουν να πάω στο σχολείο», είπε η Khadeja.

«Πήγαινα στο σχολείο και σκεφτόμουν: Τι θα αντιμετωπίσω σήμερα; Θα με χτυπήσει κάποιος, θα φωνάξει κάτι ή θα πετάξει κάτι πάνω μου;»

Συνέχισε: «Τα υπόλοιπα παιδιά μου ασκούν λεκτική βία. Με έλεγαν τρομοκράτισσα και Ταλιμπάν και με ρωτούσαν γιατί έκανα την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου. Κάποιος φώναξε κάποια στιγμή: «Δείτε αυτό το κορίτσι, έχει μια βόμβα στην τσάντα της». Με έκανε να νιώσω τόσο άσχημα και χάθηκε όλη η αυτοπεποίθησή μου.

«Ξαφνικά, από εκείνο το χαρούμενο κορίτσι που συνέχεια χαμογελάει και λατρεύει να πηγαίνει στο σχολείο και να μαθαίνει, έγινα κάποια που δεν ενδιαφερόταν για τίποτα και ήθελα απλώς να τελειώσει η μέρα.

«Δεν καταλαβαίνω γιατί μου φέρονταν έτσι. Ήμουν ίδια με όλους τους άλλους μαθητές, εκτός από το ότι φορούσα μαντήλα.»

Η Khadeja έχει αλλάξει από τότε σχολείο.

Δραστηριότητα 6: Γιορτάζοντας τη διαφορετικότητα

Διάρκεια

45 λεπτά

Επισκόπηση

Ομαδική δραστηριότητα για την παραγωγή ιδεών για την Inclusion Week που θα λάβει χώρα αργότερα κατά το σχολικό έτος

Στόχος/οι

Οι μαθητές να συνεργαστούν για να δημιουργήσουν ένα σχέδιο για τη γιορτή της διαφορετικότητας στο σχολείο

Οργάνωση ομάδας

Ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών

Υλικά

Χαρτί και στυλό

Υπόδειγμα για το σχέδιο δράσης (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Οδηγίες

Εξηγήστε στην τάξη ότι στη συνέχεια του σχολικού έτους θα πραγματοποιηθεί μια εβδομάδα δραστηριοτήτων, η οποία θα αποτελεί μια γιορτή για τη συμπερίληψη και τη διαφορετικότητα. Αυτή η εβδομάδα θα ονομάζεται «Inclusion Week». Σήμερα, οι μαθητές θα πρέπει να σκεφτούν μια δραστηριότητα η οποία τιμά τη διαφορετικότητα και να την εντάξουν σε ένα σχέδιο δράσης, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια της Inclusion Week.

Πριν χωρίσετε τους μαθητές σε ομάδες, αρχίστε να συλλέγετε τις ιδέες τους για όσα περιλαμβάνει μια γιορτή: πάρτι, φαγητό, χορός, μουσική κ.λπ. Ζητήστε από την τάξη να συνδέσει αυτές τις ιδέες για τη γιορτή με όσα έχει μάθει μέχρι στιγμής για τη διαφορετικότητα. Για παράδειγμα, τι έχουν μάθει για το διαφορετικό φαγητό / τη μουσική / τους πολιτισμούς / τις πεποιθήσεις / τους χορούς κ.λπ. Πώς αυτή η εμπειρία τους θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος μιας γιορτής στο σχολείο; Αυτά θα τους δώσουν ορισμένες ιδέες για να αρχίσουν να συζητούν με την ομάδα τους.

Η δραστηριότητα απευθύνεται σε μαθητές της ίδια ηλικίας, μικρότερης ηλικίας (αν υπάρχουν μικρότεροι μαθητές στο σχολείο) ή σε οποιονδήποτε συνδυασμό μαθητών, προσωπικού και γονέων.

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι. Χωρίστε τη δραστηριότητα σε βήματα (παρουσιάστε τα στον πίνακα ή μοιράστε τα στις ομάδες):

1. Σκεφτείτε όσο το δυνατόν περισσότερες ιδέες μπορείτε για τον εορτασμό της διαφορετικότητας στο σχολείο. Κάποιος θα κρατάει σημειώσεις για τις ιδέες.
2. Επιλέξτε την αγαπημένη σας ιδέα. Μπορεί να χρειαστεί να ψηφίσετε για την αγαπημένη σας αν διαφωνείτε..
3. Χρησιμοποιώντας τις επικεφαλίδες του σχεδίου δραστηριότητας, μιλήστε λεπτομερώς για τη δραστηριότητά σας και οργανώστε την σε γενικές γραμμές.
4. Αφού καταλήξετε στο σχέδιό σας, συμπληρώστε το φύλλο «Σχέδιο δραστηριότητας».

Αφού τα σχέδια είναι έτοιμα, ζητήστε από κάθε ομάδα να μοιραστεί το δικό της με την υπόλοιπη τάξη. Ζητήστε τους να σχολιάσουν κάθε σχέδιο με θετική προσέγγιση και να σκεφτούν τρόπους βελτίωσης του.

Δραστηριότητα 6: Γιορτάζοντας τη διαφορετικότητα: σχέδιο δραστηριοτήτων

Όνομα δραστηριότητας:

Διάρκεια δραστηριότητας:

Στόχος της δραστηριότητας είναι:

Η δραστηριότητα θα πραγματοποιηθεί σε:

Τι θα συμβεί κατά τη διάρκεια της δραστηριότητάς μας:

Οι πόροι που απαιτούνται για τη δραστηριότητα:

Σύνολο 2: Κατανοώντας τη συμπερίληψη Ηλικιακή Ομάδα: 12-15

Δραστηριότητα 1: Μέσα ή έξω;

Διάρκεια:

10 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα προετοιμασίας για την εισαγωγή των εννοιών και της ορολογίας του αποκλεισμού και της συμπερίληψης

Στόχος/οι

Οι μαθητές να αναγνωρίσουν τη σημασία της συμπερίληψης και του αποκλεισμού

Οργάνωση ομάδας

Μία μεγάλη ομάδα

Υλικά

Πέντε σύνολα από μικρά κομμάτια χαρτί, κάθε σύνολο διαφορετικού χρώματος (μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε αυτοκόλλητα αν έχετε)

Ένα μικρό κομμάτι λευκό χαρτί (ή λευκό αυτοκόλλητο)

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από την έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης «All Different, All Equal»:

<https://rm.coe.int/1680700aac>.

Πριν μοιράσετε τα κομματάκια χαρτί, πρέπει να αποφασίσετε σε ποιον πρόκειται να δώσετε το λευκό χαρτί. Αυτό το άτομο πρέπει να είναι κάποιος με αυτοπεποίθηση που μπορεί να μιλήσει ανοιχτά για τα συναισθήματά του.

Πείτε τους ότι πρόκειται να δώσετε στον καθένα ένα μικρό κομμάτι χαρτί. Δεν θα πρέπει να το δείξουν σε κανέναν άλλο, αλλά να το κρατήσουν μυστικό. Έπειτα, μοιράστε τα χαρτάκια. Κάθε μαθητής, εκτός από τον μαθητή που έχετε επιλέξει να πάρει το λευκό χαρτί, παίρνει ένα χρωματιστό κομμάτι χαρτί. Ενώ μοιράζετε τα χαρτάκια, δώστε και στον μαθητή που έχετε επιλέξει, το λευκό χαρτί.

Πείτε τους ότι πρέπει να βρουν, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και με ησυχία, τους μαθητές που κρατούν χαρτιά με το ίδιο χρώμα με το δικό τους. Όταν βρουν την ομάδα τους, πρέπει να μπου σε σειρά με βάση το ύψος τους και να δημιουργήσουν έναν κύκλο. (Η τελευταία πρόταση προορίζεται για μια γρήγορη κίνηση των μαθητών. Έχετε τη δυνατότητα να την αλλάξετε αν το επιθυμείτε).

Ο μαθητής που κρατάει το λευκό χαρτί θα μείνει μόνος του, χωρίς να ανήκει σε κάποια ομάδα.

Ερωτήσεις

- Δείτε γύρω σας. Τι παρατηρείτε;

- Ας ρωτήσουμε τον/την [τον μαθητή που έχει το λευκό χαρτί] για αυτό που συνέβη.

Πώς είναι να μην μπορείς να βρεις μια ομάδα για σένα; Τι σκεφτόσουν/ένιωθες;

- Και οι υπόλοιποι, Πώς νιώσατε όταν βρήκατε την ομάδα σας;

Εισάγετε ή αποσπάστε από τα παιδιά τη λέξη «ενταγμένος», ως μέρος μιας εμπειρίας ή ενός συναισθήματος, και τη λέξη «αποκλεισμένος», ως την απαγόρευση μιας εμπειρίας ή ενός συναισθήματος.

Δραστηριότητα 2: Ενισχύστε τον κύκλο

Διάρκεια

20-25 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μία μεγάλη ομάδα για την απεικόνιση και την εξερεύνηση της συμπερίληψης και του αποκλεισμού με πιο ολοκληρωμένο τρόπο σε σχέση με τη Δραστηριότητα 1.

Στόχος/οι

Οι μαθητές να εξερευνήσουν και να εξηγήσουν την εμπειρία και τις αιτίες της συμπερίληψης και του αποκλεισμού

Οργάνωση ομάδας

Μία μεγάλη ομάδα

Υλικά:

Κενός χώρος - ένας εξωτερικός χώρος θα μπορούσε επίσης να χρησιμοποιηθεί

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από την έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης «All Different, All Equal»:

<https://rm.coe.int/1680700aac>

Ζητήστε από τους μαθητές να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Εξηγήστε τους ότι όλα τα παιδιά, εκτός από ένα, θα ενώσουν τα χέρια τους και θα σταθούν πολύ κοντά μεταξύ τους, σαν να δημιουργούν έναν στρογγυλό τοίχο. Ένας μαθητής θα βρίσκεται εκτός του κύκλου και θα προσπαθήσει να μπει στον κύκλο. Είναι σημαντικό να τονίσετε ότι αυτή η δραστηριότητα δεν απαιτεί τη χρήση της σωματικής δύναμης, αλλά του μυαλού, και την οργάνωση της τακτικής που θα ακολουθηθεί. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλίσετε ότι όλοι είναι ασφαλείς, θα χρειαστεί να ορίσετε ορισμένους σαφείς κανόνες, π.χ.:

1. Αν, ενώ είστε μέρος του τοίχου, αισθάνεστε ότι το άτομο καταφέρνει να περάσει στον κύκλο, επιτρέψτε του να περάσει. Δεν πρέπει να διακινδυνεύετε να χτυπήσει κάποιος.
2. Αν είστε το άτομο που προσπαθεί να μπει στον κύκλο, στην προσπάθειά σας δεν θα πρέπει να δημιουργήσετε τον κίνδυνο να χτυπήσει κάποιος. Να θυμάστε ότι πρέπει να χρησιμοποιήσετε το μυαλό σας!

Ζητήστε από κάποιον εθελοντή να είναι ο πρώτος εκτός του κύκλου που θα προσπαθήσει να εισέλθει. Αν, μετά από δύο λεπτά, δεν έχει καταφέρει να μπει στον κύκλο, σταματήστε τη δραστηριότητα, βάλτε τον να πιαστεί με τα παιδιά στον «τοίχο» και ζητήστε από κάποιον άλλον να είναι ο εθελοντής. Επαναλάβετε τη δραστηριότητα τέσσερις ή πέντε φορές (ή περισσότερες αν οι προσπάθειες είναι επιτυχημένες), έτσι ώστε τουλάχιστον μερικά παιδιά να έχουν προσπαθήσει να μπουν στον κύκλο.

Ερωτήσεις

- Ποιες στρατηγικές χρησιμοποίησαν τα παιδιά για να προσπαθήσουν να περάσουν τον τοίχο;
- Ποιες στρατηγικές χρησιμοποίησαν όσοι βρίσκονταν στον τοίχο για να προσπαθήσουν να αποτρέψουν το άτομο να περάσει τον τοίχο;
- Πώς νιώθατε όταν προσπαθούσατε να περάσετε τον τοίχο;
- Πώς νιώθατε όταν βρισκόσασταν στον τοίχο και άλλοι προσπαθούσαν να τον περάσουν;
- Όταν προσπεράσατε τον τοίχο, Πώς νιώσατε τότε;
- Πώς συνδέεται αυτό το παιχνίδι με την πραγματική ζωή;
- Πώς νιώθετε όταν βλέπετε μια ομάδα ή δραστηριότητα στην οποία θέλετε να πάρετε

μέρος, αλλά αποκλείστε από αυτήν;

- Έχετε υπάρξει ποτέ μέρος μιας ομάδας που αποκλείει κάποιον άλλον; Πώς νιώσατε;
- Γιατί αποκλείουμε τους ανθρώπους; Το παρακάτω ζήτημα τίθεται και στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3, επομένως, θα μπορούσατε να μην αφιερώσετε πολύ χρόνο στην παρόν σημείο.
- Σε ποιες άλλες περιπτώσεις στη ζωή μας παρατηρείτε παραδείγματα αποκλεισμού, στο σχολείο / κοινότητα σας (π.χ. σχολικός εκφοβισμός) / στην χώρα / στον κόσμο (π.χ. συγκρούσεις και εκτοπισμός);

Δραστηριότητα 3: Συμπερίληψη των ατόμων (ή όχι)

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 15 λεπτά

Μέρος 3: 10 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ποικιλία από μικρές δραστηριότητες που εξερευνούν τη ιδέα της συμπερίληψης

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν και να μοιραστούν τις εμπειρίες όπου συμμετείχαν ενεργά και ένιωσαν να συμπεριλαμβάνονται
- να σκεφτούν και να εκφράσουν τις απόψεις τους για τη συμπερίληψη στην εκπαίδευση
- να εντοπίσουν ποια άτομα διασφαλίζουν τη συμπερίληψη όλων των παιδιών στην εκπαίδευση

Οργάνωση ομάδας

Μέρος 1: ατομική σκέψη και συζήτηση σε ζευγάρια

Μέρος 2: συζήτηση με όλη την τάξη στη μορφή «συμφωνώ-διαφωνώ»

Μέρος 3: συζήτηση με όλη την τάξη

Υλικά:

Κενός χώρος για το μέρος 2

Εικόνα στον πίνακα για το μέρος 3 (βλ. οδηγίες)

Για το Μέρος 3, βασικές γνώσεις για την εθνική νομοθεσία που υποστηρίζει τη συμπερίληψη μέσω της ισότητας των ευκαιριών και είναι κατά των διακρίσεων.

Οδηγίες: Μέρος 1

Στο Μέρος 1, οι μαθητές πρέπει να σκεφτούν και, έπειτα, να μοιραστούν τις εμπειρίες τους με έναν συμμαθητή τους με τον οποίο θα συνεργαστούν. Υπενθυμίστε τους ότι θα πρέπει να μοιραστούν με τον συνεργάτη τους μόνο όσα αισθάνονται άνετα να συζητήσουν.

Οι οδηγίες για το Μέρος 1 είναι οι εξής:

Αρχικά, σκεφτείτε την πρώτη φορά που νιώσατε ότι σας αποκλείουν από κάτι, στο σχολείο ή εκτός του σχολείου, με τους συμμαθητές, τους φίλους ή την οικογένειά σας. Σκεφτείτε αυτή τη στιγμή μέσω αυτών των ερωτήσεων:

- Τι κάνατε, που ήσασταν, ποιος ήταν εκεί, πότε συνέβη;
- Πώς νιώσατε; Πώς συμπεριφερθήκατε;
- Ποιος, και/ή τι, σας έκανε να νιώσετε αποκλεισμένοι;

Αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις σκέψεις τους με τον συμμαθητή τους. Κρατήστε σημειώσεις με τις σκέψεις μερικών μαθητών και συνεχίστε στη δεύτερη ενότητα του Μέρους 1, ως εξής:

Τώρα, σκεφτείτε μια φορά που νιώσατε ότι σας συμπεριλαμβάνουν και συμμετέχετε

σε κάτι, στο σχολείο ή εκτός του σχολείου, με τους συμμαθητές, τους φίλους ή την οικογένειά σας. Σκεφτείτε αυτή τη στιγμή μέσω αυτών των ερωτήσεων:

- Τι κάνατε, που ήρασταν, ποιος ήταν εκεί, ποτε συνέβη;
- Πώς νιώσατε; Πώς συμπεριφερθήκατε;
- Ποιος, και/ή τι, σας έκανε να νιώσετε ότι σας συμπεριλαμβάνουν και σας λαμβάνουν υπόψη;

Πάλι, αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις σκέψεις τους με τον συμμαθητή τους.

Κρατήστε σημειώσεις με τις σκέψεις ορισμένων μαθητών. Στόχος της δράσης είναι οι μαθητές να κατανοήσουν ότι το αίσθημα της συμπερίληψης μας κάνει να νιώθουμε και να συμπεριφερόμαστε πιο θετικά. Λάβετε υπόψη σας ότι αυτή η δραστηριότητα, ειδικά το πρώτο μέρος όπου οι μαθητές ανοίγονται σχετικά με τις εμπειρίες τους, ίσως αναδείξει ορισμένα συναισθηματικά ζητήματα των μαθητών. Θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε ένα κουτί, όπου οι μαθητές θα μπορούν να γράφουν και να τοποθετούν κρυφά τις ανησυχίες τους, ενώ θα γνωρίζουν ότι θα λάβουν απάντηση από εσάς, χωρίς να αποκαλύψετε τις σκέψεις τους σε άλλους.

Για να μεταβείτε ομαλά στο Μέρος 2, εξηγήστε στην τάξη ότι στο επόμενο μέρος της δραστηριότητας θα εστιάσουν στην ιδέα της συμπερίληψης στην εκπαίδευση.

Οδηγίες: Μέρος 2

Το Μέρος 2 αποτελείται από μια δραστηριότητα της μορφής «συμφωνώ-διαφωνώ». Εξηγήστε στην τάξη ότι θα τους διαβάσετε μια δήλωση. Χωρίστε την αίθουσα σε δύο μέρη, με το ένα να αντιπροσωπεύει την απάντηση «συμφωνώ» και τον άλλο την απάντηση «διαφωνώ». Οι μαθητές θα πρέπει να φανταστούν ότι υπάρχει μια νοητή γραμμή που ενώνει τα δύο μέρη της αίθουσας. Όταν ακούσουν τη δήλωση, θα πρέπει να σταθούν στο σημείο της γραμμής που περιγράφει καλύτερα το πόσο συμφωνούν ή διαφωνούν με αυτήν τη δήλωση.

Κάντε μια δοκιμή για να βεβαιωθείτε ότι η τάξη κατάλαβε, για παράδειγμα:

Οι γάτες είναι καλύτερες από τους σκύλους.

Ο χειμώνας είναι πιο διασκεδαστικός από το καλοκαίρι.

Το κουνουπίδι έχει πιο ωραία γεύση από το μπρόκολο.

Τα μαθηματικά έχουν πιο πολύ ενδιαφέρον από ό,τι η ιστορία.

Ρωτήστε τις απόψεις μερικών μαθητών από αυτή τη δοκιμή. Είναι μια καλή ευκαιρία να υπενθυμίσετε στην τάξη ότι όλοι είναι διαφορετικοί και ότι οι απόψεις όλων έχουν αξία.

Έπειτα, προχωρήστε με τη δήλωση σχετικά με τη συμπερίληψη και την εκπαίδευση:

Η συμπερίληψη όλων των παιδιών από όλον τον κόσμο στην εκπαίδευση είναι σημαντική.

Μόλις οι μαθητές βρουν το σημείο κατά μήκος της γραμμής στο οποίο θέλουν να σταθούν, ζητήστε τους να μοιραστούν με κάποιον που στέκεται δίπλα τους τις σκέψεις τους. Αυτό θα τους βοηθήσει να διαμορφώσουν και να εκφράσουν με λέξεις τις απόψεις τους. Ζητήστε από μερικούς μαθητές να μοιραστούν τις απόψεις τους με την υπόλοιπη τάξη και διευκολύνετε τη συζήτηση της τάξης, χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως:

Οι υπολοίποι συμφωνούν με όσα είπα μόλις ο/η[ονομα του μαθητή]; Ή διαφωνούν;

Μπορείς να μας πεις περισσότερα για...

Μπορεί κανείς να προσθέσει κάτι...

Για ποιο λόγο το λες;

Είναι αρκετά πιθανό η πλειοψηφία της τάξης, ή τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό, να συμφωνήσει με αυτή τη δήλωση. Μπορεί να αναφέρουν την δικαιοσύνη, την ισότητα των ευκαιριών, και την ανάγκη για μάθηση. Μπορείτε να διεγείρετε τη σκέψη των μαθητών σας για τη δικαιοσύνη και την ισότητα των ευκαιριών. Για παράδειγμα, τι πιστεύουν για τα παιδιά και τους νέους που διαπράττουν εγκλήματα; Θα πρέπει να έχουν ίση και δίκαιη πρόσβαση στην εκπαίδευση; Για τις έφηβες που γίνονται μητέρες; Για τα παιδιά και τους νέους που εργάζονται; Επίσης, ρωτήστε τους μαθητές γιατί είναι σημαντικό τα

παιδιά από όλον τον κόσμο να έχουν πρόσβαση στη μάθηση. Ποιος είναι ο στόχος της μάθησης; Το βασικό επιχείρημα είναι ότι, σε όλον τον κόσμο, τα σημερινά παιδιά είναι αυτά που θα πρέπει στο μέλλον να:

- Προσπαθήσουν να επιλύσουν τα προβλήματα του πλανήτη, π.χ. κλιματική αλλαγή (θα μπορούσατε να αναφέρετε σε αυτό το σημείο την Greta Thunberg), φτώχεια, μεγάλα ζητήματα δημόσιας υγείας (π.χ. μαλάρια, διαβήτης), ανισότητες στην εκπαίδευση (θα μπορούσατε να αναφέρετε σε αυτό το σημείο το παθος της Malala Yousafzai για την εκπαίδευση των κοριτσιών), εργασία και υγεία κ.λπ..
- Φροντίσουν τις ευάλωτες ομάδες της κοινωνίας τους.
- Βρουν τρόπους εξασφάλισης επαρκούς εισοδήματος ώστε να φροντίσουν τους ίδιους και τις οικογένειές τους.

Μετά από τη συζήτηση, ρωτήστε αν κάποιος μαθητής, έχοντας ακούσει την άποψη των υπολοίπων, θέλει να μετακινηθεί και να σταθεί σε άλλο σημείο κατά μήκος της γραμμής. Ρωτήστε τις σκέψεις μερικών μαθητών που αλλάζουν θέση.

Συνοψίστε λέγοντας ότι υπάρχουν ακόμα πολλές προκλήσεις στην πορεία μας προς τη συμπερίληψη όλων των παιδιών στην εκπαίδευση (υπάρχουν περίπου 263 εκατομμύρια παιδιά που δεν φοιτούν σε σχολείο). Οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν ότι είναι σημαντικό όλα τα παιδιά να συμμετέχουν στην εκπαίδευση..

Οδηγίες - Μέρος 3

Το Μέρος 3 αποτελείται από μια σύντομη δραστηριότητα, όπου συμμετέχει όλη την τάξη και δίνει απάντηση στο ερώτημα:

Ποιος είναι υπεύθυνος να διασφαλίζει τη συμπερίληψη όλων των παιδιών στην εκπαίδευση;

Σχεδιάστε ένα παρόμοιο σχήμα με το παρακάτω στον πίνακα:

Στο κέντρο υπάρχει ένα παιδί, το οποίο φοιτά στην τάξη στο σχολείο του.

Ξεκινήστε με τον κύκλο μέσα στον οποίο βρίσκεται το παιδί.

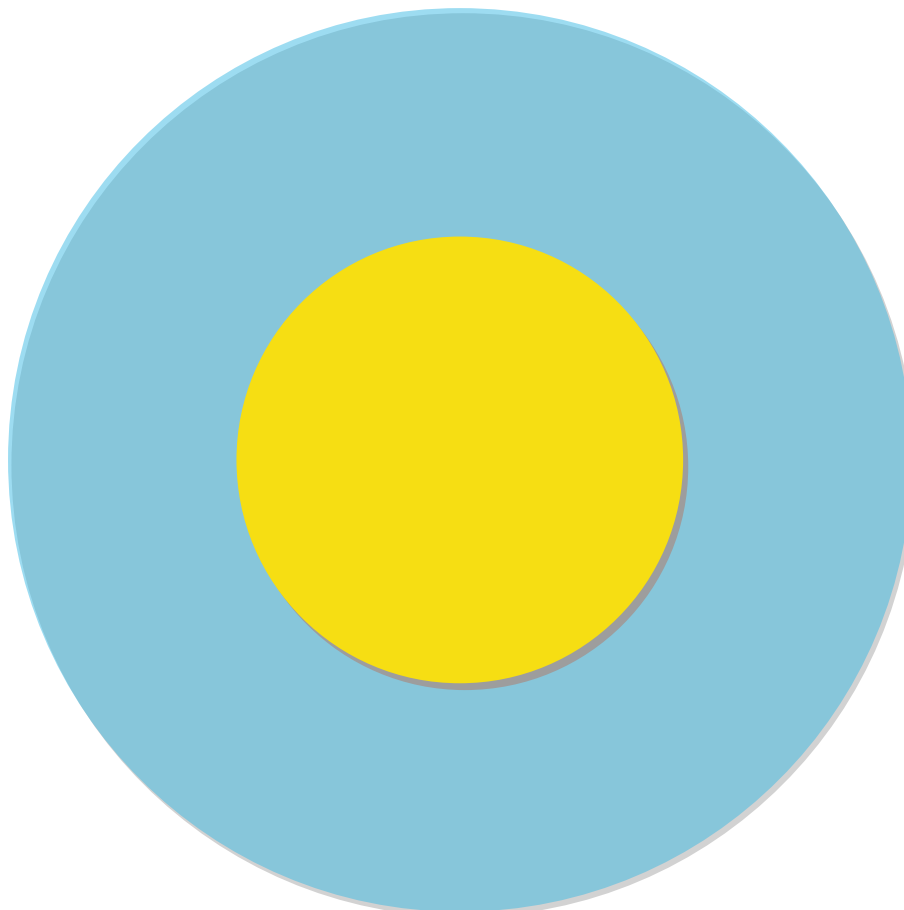
Ποιος είναι υπεύθυνος, στον στενό περίγυρο του παιδιού, να διασφαλίσει ότι το παιδί συμμετέχει και εντάσσεται στην εκπαίδευση; Ο δάσκαλος, οι φίλοι, οι άλλοι μαθητές της τάξης, γράψτε αυτές τις λέξεις δίπλα από το παιδί στον πίνακα (ή ζητήστε από έναν μαθητή να το κάνει).

Έπειτα, επαναλάβετε την ερώτηση, αναφερόμενοι στο αμέσως επόμενο κύκλο γύρω από το παιδί:

- σχολείο
- οικογένεια
- τοπική διοίκηση - εκπαίδευση, υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες
- εθνική και ευρωπαϊκή διοίκηση, πολιτική και νομοθεσία: στο σημείο αυτό αναφερθείτε στην πιο σημαντική νομοθεσία της χώρας σας σχετικά με την ισότητα των δικαιωμάτων και τις διακρίσεις.
- παγκόσμιοι φορείς, για παράδειγμα τα Ηνωμένα Έθνη.*

Αν είναι απαραίτητο, κάντε ερωτήσεις στους μαθητές για να τους βοηθήσετε να σκεφτούν.

Ολοκληρώστε αυτό το μέρος, συνοψίζοντας ότι υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που είναι υπεύθυνοι για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά συμμετέχουν και λαμβάνουν εκπαίδευση. Κατά τη διάρκεια των επόμενων εβδομάδων, οι μαθητές θα εξερευνήσουν λεπτομερώς τον δικό τους ρόλο και θα σκεφτούν πόσο αποτελεσματικό είναι το σχολείο στη συμπερίληψη των μαθητών του. Στη συνέχεια, θα επικεντρωθούν στην ευρύτερη εικόνα και θα αναλύσουν τον ρόλο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Αν θέλετε να επεξηγήσετε στους μαθητές σας τι είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, στη συνέχεια ακολουθούν μερικές βασικές πληροφορίες:

Τι είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ);

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε το 1945, με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε από διάφορες χώρες, με στόχο να διασφαλίσει ότι δεν θα επαναληφθεί μια έντονη σύγκρουση του μεγέθους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία. Σήμερα, ο ΟΗΕ αριθμεί 193 κράτη μέλη. Ο ΟΗΕ αποτελείται από διάφορες εξειδικευμένες οργανώσεις, οι οποίες εργάζονται για την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ενθαρρύνουν τη συνεργασία σε όλο τον κόσμο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του πλανήτη (που σχετίζονται με τη φτώχεια, την υγεία, την εκπαίδευση, την κλιματική αλλαγή κ.λπ.).

Δραστηριότητα 4: Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη

Διάρκεια

60 λεπτά

Επισκόπηση

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τι είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα
- να συζητήσουν δέκα άρθρα της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- να αναλύσουν ένα σενάριο με πρωταγωνιστή έναν νέο, σε σχέση με αυτά τα άρθρα
- να αξιολογήσουν κάθε νέο που συμμετέχει στο σενάριο σε σχέση με αυτά τα άρθρα

Οργάνωση ομάδας

Συζήτηση με όλη την ομάδα, δημιουργία ομάδων των 5 ή έξι μαθητών

Αντιπρόσωποι ομάδων, παρουσιάσεις ή παιχνίδι ερωτήσεων μετά την συζήτηση με τις ομάδες

Υλικά:

Φύλλο με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) (φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες). Μπορείτε να το κόψετε σε κομμάτια πριν τη δραστηριότητα και να τα χρησιμοποιήσετε ως κάρτες ή να το χρησιμοποιήσετε ως έχει

Σενάρια με χαρακτήρες (αυτά τα σενάρια συνδέονται με τα σενάρια από το Σύνολο δραστηριοτήτων 1 και είναι διαθέσιμα μετά το Φύλλο της ΣΔΠ)

Αυτή η δραστηριότητα εξετάζει σε βάθος τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στόχος της δραστηριότητας δεν είναι να αποτελέσει μια ολοκληρωμένη εισαγωγή των μαθητών στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν πιστεύετε ότι οι μαθητές θα επωφεληθούν, αφιερώσετε επιπλέον χρόνο ώστε να μάθουν περισσότερα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπάρχει πληθώρα διαδικτυακών πηγών οι οποίες θα σας βοηθήσουν να σχεδιάσετε εύκολα το μάθημά σας, όπως:

Συμβούλιο της Ευρώπης: Compasito - Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά
<http://www.eyeb.coe.int/compasito/>

Συμβούλιο της Ευρώπης: Compass - Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Νέους
<https://www.coe.int/en/web/compass/home>

Επιτροπή Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ηνωμένου Βασιλείου: Πηγές για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
<https://www.equalityhumanrights.com/en/secondary-education-resources/lesson-plan-ideas/lesson-8-what-are-human-rights>

Εκστρατεία της UNICEF για τη διδασκαλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα «Teaching for Children's Rights: Rights, wants and needs»
https://www.e-activist.com/ea-campaign/action.retrievefile.do?ea_fileid=14113

Οδηγίες

Εξηγήστε στους μαθητές ότι στο σημερινό μάθημα θα εξερευνήσουν τον ρόλο ενός πολύ μεγάλου και σημαντικού παγκόσμιου οργανισμού, του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF), ο οποίος προωθεί τα δικαιώματα όλων των παιδιών και των νέων από όλον τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, θα εστιάσουν στα δικαιώματα που σχετίζονται με τη συμπερίληψη των ανθρώπων.

Πριν προχωρήσετε, ρωτήστε την τάξη τι πιστεύει ότι είναι ένα δικαίωμα και συζητήστε σύντομα μαζί της σχετικά με αυτό. Ζητήστε από τους μαθητές να σας πουν ορισμένα παραδείγματα για το τι πιστεύουν ότι είναι ένα δικαίωμα. Ολοκληρώστε τη συζήτηση λέγοντας ότι, σύμφωνα με τη UNICEF,

«δικαιώματα είναι όλα όσα κάθε παιδί πρέπει να είναι σε θέση να έχει ή να πράττει, προκειμένου να επιβιώσει και να μεγαλώσει, ώστε να αναπτύξει πλήρως τις δεξιότητές του.»²³

Η UNICEF προωθεί τα δικαιώματα των παιδιών μέσω της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ). Σε αυτό το σημείο θα βρείτε μερικές βασικές πληροφορίες για την ΣΔΠ για να τις μοιραστείτε με τους μαθητές σας:

Τι είναι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ);

(προσαρμόστηκε από <https://www.unicef.org.uk/what-we-do/un-convention-child-rights/>)

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε από την UNICEF (το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά) το 1989.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) αποτελεί την πληρέστερη δήλωση των δικαιωμάτων των παιδιών και την ευρύτερα επικυρωθείσα σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο.

Κάθε παιδί έχει δικαιώματα, ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου, θρησκείας, γλώσσας, ικανοτήτων ή οποιουδήποτε άλλου χαρακτηριστικού.

Η Σύμβαση αποτελείται από 54 άρθρα που καλύπτουν όλες τις πτυχές της ζωής ενός παιδιού και ορίζουν όλα τα δικαιώματα τα οποία απολαμβάνουν όλα τα παιδιά του κόσμου. Επίσης, επεξηγεί με ποιον τρόπο οι ενήλικες και οι κυβερνήσεις οφείλουν να συνεργαστούν για να διασφαλίσουν ότι όλα τα παιδιά απολαμβάνουν

όλα τα δικαιώματά τους. Όλα τα δικαιώματα συνδέονται μεταξύ τους και κανένα δικαίωμα δεν είναι πιο σημαντικό από κάποιο άλλο.

Η ΣΔΠ είναι η ευρύτερα επικυρωθείσα Σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στον κόσμο. Όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, εκτός από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση.

Εξηγήστε οποιοδήποτε λεξιλόγιο χρειάζεται (ή ζητήστε από τους μαθητές που το γνωρίζουν να το εξηγήσουν στην υπόλοιπη τάξη) και απαντήστε οποιοσδήποτε τυχόν ερωτήσεις σχετικά με την ΣΔΠ.

Πλέον είστε έτοιμοι να οργανώσετε την ομαδική εργασία. Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών.

Δώστε σε κάθε ομάδα τις κάρτες της ΣΔΠ (αν έχετε κόψει το φύλλο σε κομμάτια) ή ολόκληρο το φύλλο. Σε αυτό παρουσιάζονται δέκα άρθρα από τα 54 συνολικά δικαιώματα.

Δώστε δύο άρθρα σε κάθε ομάδα (ή λιγότερα αν χρειαστεί να υπάρξουν πάνω από πέντε ομάδες στην αίθουσα, οπότε μοιράστε τα). Ζητήστε από την ομάδα να διαβάσει αυτά τα άρθρα και να συζητήσει τι σημασία έχουν για το κάθε μέλος της ομάδας. Έπειτα, οι μαθητές θα πρέπει να εξηγήσουν τα δύο άρθρα τους στην υπόλοιπη τάξη.

²³ Unicef: Teaching for Children's Rights: Rights, wants and needs https://www.e-activist.com/ea-campaign/action/retrievefile.do?ea_fileid=14113

Όταν οι μαθητές είναι έτοιμοι, ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα δύο άρθρα της στην υπόλοιπη τάξη. Εξηγήστε ότι είναι σημαντικό να κατανοήσουν όλοι και τα δέκα άρθρα, καθώς είναι πολύ σημαντικά για το επόμενο μέρος της δραστηριότητας. Δώστε χρόνο στους μαθητές για να κάνουν ερωτήσεις.

Μόλις όλοι έχουν ολοκληρώσει τις ερωτήσεις τους, εξηγήστε το επόμενο μέρος της δραστηριότητας. Θα τους δοθεί ένα σενάριο, στο οποίο ο χαρακτήρας που πρωταγωνιστεί μιλάει για τη ζωή του και την εμπειρία του στο σχολείο. Οι μαθητές θα πρέπει να:

1. Διαβάσουν το σενάριο με την ιστορία του χαρακτήρα (αν το έκαναν στη Δραστηριότητα 5 του Συνόλου 1 θα το θυμούνται).
2. Διαβάσουν τα δέκα άρθρα της ΣΔΠ και να απαντήσουν σε μερικές ερωτήσεις.

Αρχικά, δώστε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο και ζητήστε από κάποιον μαθητή να διαβάσει το σενάριο στην υπόλοιπη ομάδα του.

Έπειτα, ζητήστε τους να διαβάσουν το σενάριο και τα δέκα άρθρα της ΣΔΠ και να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις (γράψτε αυτές τις ερωτήσεις στον πίνακα ή κόψτε τες σε μικρά χαρτάκια και μοιράστε τες στις ομάδες):

Ποιο από τα δέκα άρθρα είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον χαρακτήρα της ιστορίας σας;

Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι αυτά τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά;

Υπάρχουν δικαιώματα που παραβιάζονται;

Τι χρειάζεται ίσως να γίνει ώστε να διασφαλιστεί η συμπεριληψη του χαρακτήρα σας στο σχολείο και τη ζωή;

Στόχος όλων των μελών της ομάδας είναι να μπορέσουν να παρουσιάσουν τον χαρακτήρα τους στους υπόλοιπους μαθητές και να παρουσιάσουν συνοπτικά τη συζήτηση που είχε η ομάδα τους σχετικά με τις ερωτήσεις. Οι μαθητές μπορούν να κρατήσουν σημειώσεις αν αυτό θα τους βοηθήσει.

Στο τέλος της συζήτησης μπορείτε να:

1. Χρησιμοποιήσετε αντιπρόσωπους, όπου ένα μέλος από κάθε ομάδα προσεγγίζει μια άλλη ομάδα και παρουσιάζει τον χαρακτήρα και την συζήτηση που είχε η ομάδα του. Επαναλάβετε το, χρησιμοποιώντας κάθε φορά άλλο μέλος ως αντιπρόσωπο, έως ότου κάθε ομάδα να γνωρίζει το σενάριο όλων των άλλων ομάδων.
2. Ζητήστε από κάθε ομάδα να βγει μπροστά και να παρουσιάσει τον χαρακτήρα της και μια σύνοψη της συζήτησης που είχε στην υπόλοιπη τάξη, δίνοντας χρόνο στους υπόλοιπους μαθητές για να κάνουν ερωτήσεις στην ομάδα.
3. Ζητήστε από ένα μέλος από κάθε ομάδα να παίξει ένα παιχνίδι ερωτήσεων με την υπόλοιπη τάξη, όπου θα απαντάει σε ερωτήσεις όπως:

Ποιο από τα δέκα άρθρα είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τον χαρακτήρα της ιστορίας σας;

Σε τι βαθμό πιστεύεις ότι γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα για αυτούς τους τομείς; Πες μας γιατί το πιστεύεις.

Παραβιάζεται κάποιο δικαίωμά σου;

Τι είναι αυτό που χρειάζεσαι για να συμμετέχεις στο σχολείο και τη ζωή;

Ερωτήσεις

Τι μάθατε για τα ανθρώπινα δικαιώματα από αυτή τη δραστηριότητα;

Τι μάθατε για τη σχέση ανάμεσα στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη συμπεριληψη στην εκπαίδευση και την ευρύτερη ζωή;

Δραστηριότητα 4: Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη - 10 άρθρα του ΟΗΕ

<p>Άρθρο 12 της ΣΔΠ (σεβασμός της ελευθερίας της γνώμης του παιδιού) Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις, τα συναισθήματα και τις επιθυμίες του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά. Οι μεγάλοι πρέπει να ακούν και να παίρνουν σοβαρά υπόψη τους τη γνώμη των παιδιών.</p>	<p>Άρθρο 28 της ΣΔΠ (δικαίωμα στην εκπαίδευση) Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν και να προσφέρονται διάφορες μορφές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε κάθε παιδί. Η εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των παιδιών. Οι ανεπτυγμένες χώρες πρέπει να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες για την επίτευξη αυτού του στόχου.</p>
<p>Άρθρο 13 της ΣΔΠ (ελευθερία της έκφρασης) Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τις σκέψεις και τις απόψεις του και να έχει πρόσβαση σε όλα τα είδη των πληροφοριών, εφόσον σέβεται τους νόμους.</p>	<p>Άρθρο 29 της ΣΔΠ (σκοποί εκπαίδευσης) Η εκπαίδευση πρέπει να αποσκοπεί στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των χαρισμάτων του και των ικανοτήτων κάθε παιδιού. Πρέπει να ενθαρρύνει τα παιδιά να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τους γονείς τους, τον πολιτισμό τους και τους άλλους πολιτισμούς και το φυσικό περιβάλλον.</p>
<p>Άρθρο 14 (ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να σκέφτεται και να πιστεύει ελεύθερα ό,τι επιλέγει και να ασκεί τη θρησκεία που επιθυμεί, εφόσον δεν παρεμποδίζει άλλους ανθρώπους από την άσκηση των δικών τους δικαιωμάτων. Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται τα δικαιώματα και το καθήκον των γονέων να καθοδηγούν το παιδί τους ενώ αυτό μεγαλώνει.</p>	<p>Άρθρο 30 της ΣΔΠ (παιδιά μειονοτικών ή αυτοχθόνων ομάδων) Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να μάθει και να χρησιμοποιεί τη γλώσσα, να ασκεί τα έθιμα και τη θρησκεία της οικογένειάς του, είτε αυτά είναι κοινά για την πλειοψηφία των ανθρώπων στην χώρα στην οποία ζει είτε όχι.</p>
<p>Άρθρο 22 της ΣΔΠ (παιδιά πρόσφυγες) Αν ένα παιδί αναζητά καταφύγιο ή θεωρείται πρόσφυγας, οι κυβερνήσεις πρέπει να του παρέχουν την κατάλληλη προστασία και βοήθεια ώστε να το βοηθήσουν να ασκήσει όλα τα δικαιώματα της Σύμβασης.</p>	<p>Άρθρο 31 της ΣΔΠ (ελεύθερος χρόνος, ψυχαγωγία και πολιτισμός) Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να ξεκουράζεται, να παίζει και να λαμβάνει μέρος σε διάφορες πολιτισμικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.</p>
<p>Άρθρο 23 της ΣΔΠ (παιδιά με ειδικές ανάγκες) Ένα παιδί με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα να διδάξει πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια του και, όσο το δυνατόν, την αυτονομία του και να συμμετέχει ενεργά στη ζωή του συνόλου.</p>	<p>Άρθρο 39 της ΣΔΠ (σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και επανένταξη) Τα παιδιά που είναι θύματα παραμέλησης, κακοποίησης, εκμετάλλευσης, βασανισμού ή πολέμων πρέπει να λαμβάνουν ειδική υποστήριξη ώστε να αναρρώσουν στην υγεία τους, να ανακτήσουν την αξιοπρέπεια και τον αυτοσεβασμό τους και να συμμετέχουν φυσιολογικά στην κοινωνική ζωή.</p>

Δραστηριότητα 4: Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη - σενάρια χαρακτήρων

Evan

Γεια, είμαι ο Evan. Είμαι δώδεκα χρονών. Το πιο αγαπημένο μου πράγμα στον κόσμο είναι ο χορός. Κάνω πολλά μαθήματα εκτός του σχολείου. Επίσης, μου αρέσουν οι καταδύσεις, η τηλεόραση (ειδικά τα σόου χορού) και τα βιντεοπαιχνίδια. Είμαι πολύ κακός στο ποδόσφαιρο. Εύχομαι να ήμουν καλός στο ποδόσφαιρο, γιατί τουλάχιστον τότε τα αγόρια στο σχολείο δεν θα με κοροΐδευαν για τον χορό και δεν θα άλλαζαν το όνομά μου σε κοριτσίστικο. Το βρίσκουν αστείο. Προσπαθώ να μην δείχνω ότι είμαι καλός χορευτής στο σχολείο, αλλιώς θα με κοροΐδεύουν ακόμα περισσότερο. Αλλά για να είμαι ειλικρινής, δεν γίνονται πολλά πράγματα στο σχολείο σχετικά με τον χορό ή την τέχνη, την μουσική ή το θέατρο. Όλα έχουν να κάνουν με τα μαθητικά, τη φυσική και την τεχνολογία. Είναι τόσο βαρετά...

Faria και Rahul

Με λένε Faria και είμαι δώδεκα χρονών. Μου αρέσει να παίζω στο πάρκο με τους φίλους μου ή να πηγαίνω στο κολυμβητήριο. Δεν έχω πολύ χρόνο όμως για αυτά, γιατί η μαμά και ο αδερφός μου ο Rahul χρειάζονται τη βοήθειά μου. Ο Rahul δεν μιλάει πολύ, λέει μόνο λέξεις όπως «αυτοκίνητο» (αγαπάει πολύ τα αυτοκίνητα), «κρεβάτι» και «σοκολάτα». Είναι πολύ αστείος στην παρέα, αλλά αναστατώνεται σε μέρη με πολύ θόρυβο και κόσμο. Ορισμένες φορές πρέπει να είμαι πολύ γρήγορη για να τον προλάβω και να μην αρχίσει να τρέχει. Η μαμά μου δεν μπορεί να τον βοηθήσει γιατί κινείται με αναπηρικό καροτσάκι και στο σπίτι είμαστε οι τρεις μας, έτσι δεν υπάρχει κανείς άλλος για να βοηθήσει. Δεν πάω πολύ συχνά στο σχολείο γιατί η μαμά μου λέει ότι με χρειάζεται, ότι μας κοστίζει πολλά λεφτά για να πηγαίνω μέχρι εκεί (δεν έχουμε πολλά χρήματα) και, έτσι και αλλιώς, δεν μπορεί να καταλάβει για ποιο λόγο να πηγαίνω σχολείο, αφού όταν μεγαλώσω θα πρέπει να μείνω στο σπίτι και να βοηθάω εκείνη και τον Rahul.

Leah

Είμαι η Leah. Είμαι δεκατριών χρονών και μου αρέσει να μαθαίνω καινούργια πράγματα. Νομίζω ότι αυτή τη στιγμή το αγαπημένο μου θέμα είναι το διάστημα, αλλά όταν ήμουν μικρότερη μου άρεσαν τα τραίνα. Μου αρέσει πολύ, επίσης, να παίζω βιντεοπαιχνίδια στον υπολογιστή μου με πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους. Η αλήθεια είναι ότι μισώ το σχολείο. Έχει πολύ θόρυβο και κόσμο και δεν μπορώ να συγκεντρωθώ. Και δεν έχω και καθόλου φίλους εκεί. Παρότι προσπαθώ πολύ, πάντα τους κάνω να βαριούνται επειδή μιλάω πάρα πολύ. Η προσπαθώ να συμμετέχω στο παιχνίδι τους και δεν καταλαβαίνω τους κανόνες και αυτοί γελάνε μαζί μου. Μου έχουν πει ότι ανήκω «στο φάσμα του αυτισμού», αλλά εγώ αισθάνομαι ότι είμαι απλά ο εαυτός μου..

Yasim

Είμαι ο Yasim και είμαι δεκατριών χρονών. Είμαι από τη Συρία. Στη Συρία μου άρεσε να παίζω ποδόσφαιρο με τους φίλους μου και είχα αρχίσει να μαθαίνω καράτε. Ήρθα εδώ πριν δύο μήνες. Το σπίτι μου βομβαρδίστηκε πέρυσι και δεν έχω δει τους γονείς μου από τότε. Ή την αδερφή μου. Ο θεός μου κανόνισε να με μεταφέρουν εκτός της χώρας στα κρυφά και μετά από ένα πολύ μεγάλο και δύσκολο ταξίδι (αυτή είναι μια άλλη ιστορία) έφτασα εδώ. Μένω εδώ με μια καλή οικογένεια και βρήκα ένα τζαμί, αλλά όλα εδώ είναι πολύ διαφορετικά. Ξεκίνησα να πηγαίνω στο σχολείο, αλλά είναι πολύ δύσκολα γιατί ακόμα δεν μιλάω τη γλώσσα. Υπάρχει μόνο ένας άνθρωπος που μιλάει αραβικά και αυτός είναι ένας δάσκαλος. Μερικές φορές δεν μπορώ να σκεφτώ τίποτα άλλο, μόνο όσα συνέβησαν στο σπίτι και την οικογένειά μου. Νιώθω μόνος και λυπημένος όλη την ώρα.

Khadeja

Με λένε Khadeja. Είμαι δεκαπέντε χρονών. Το αγαπημένο μου μάθημα είναι τα καλλιτεχνικά και είμαι πολύ τυχερή! Έχω μια πάρα πολύ καλή καθηγήτρια στο σχολείο που με αφήνει να κάθομαι στην αίθουσα των καλλιτεχνικών με την καλύτερή μου φίλη, τη Marta. Έτσι, καταφέρνω κάπως να αντέξω τη ζωή στο σχολείο. Πολλά από τα υπόλοιπα παιδιά φαίνεται να έχουν πρόβλημα μαζί μου επειδή φοράω μαντίλα (είμαι μουσουλμάνα). Μου κάνουν πολλά ρατσιστικά σχόλια και με κατηγορούν ότι είμαι τρομοκράτισσα. Από το σχολείο λένε ότι θα ήταν καλύτερα να μην φοράω την μαντίλα μου, γιατί τότε ίσως να με αφήσουν ήσυχη, αλλά αυτό δεν μου φαίνεται σωστό. Είναι σημαντικό μέρος του εαυτού μου και δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει να την βγάλω επειδή τα υπόλοιπα παιδιά δεν την φοράνε. Δεν πειράζω κανέναν! Τώρα το σχολείο έχει αρχίσει να με επιπλήττει επειδή φοράω τη μαντίλα μου και λένε ότι ίσως δεν θα μπορέσω να δώσω τις εξετάσεις μου. Ανυπομονώ να φύγω από το σχολείο.

Δραστηριότητα 5: Εκπαίδευση και συμπερίληψη - μια τσάντα με διαφορές

Διάρκεια

30 λεπτά

Επισκόπηση

Μια δραστηριότητα για μικρές ομάδες που συνοδεύεται από συζήτηση με όλη την τάξη και συνδέει την συμπερίληψη και τον αποκλεισμό με τη διαφορετικότητα

Στόχος/οι

Οι μαθητές να βιώσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει μια τάξη λόγω της διαφορετικότητας και να αρχίσουν να τις συσχετίζουν με τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό

Οργάνωση ομάδας

Έξι ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών

Υλικά

Μια τσάντα για κάθε ομάδα που περιέχει:

- διαφορετικές οδηγίες για την κάθε ομάδα (βλ. Φύλλο Οδηγιών)
- ψαλίδι
- □ φύλλο χαρτιού μπλε χρώματος (ή άλλου χρώματος)
- □ φύλλο χαρτιού κίτρινου χρώματος (ή άλλου χρώματος)
- κόλλα
- μαρκαδόρος

ΙΟδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το άρθρο της Stephanie Shaw «Student Activities to Promote Diversity, Inclusion and Empathy».

https://www.gettingsmart.com/2016/10/student-activities-to-promote-diversity-inclusion-and-empathy/που_δεν_μπορούν_να_μιλήσουν_Αγγλικά/Πολωνικά/Ελληνικά/Ισπανικά/Γαλλικά,_αλλά_δεν_φταίτε_εσείς_για_αυτό!

Μετά από κάποια λεπτά, η Ομάδα 1 θα έχει ολοκληρώσει την εργασία. Ανακοινώστε σε όλους ότι η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε και χειροκροτήστε τους. Πείτε τους πόσο καταπληκτικοί είναι που κατάφεραν να νικήσουν τον διαγωνισμό και να τελειώσουν τόσο γρήγορα. Πλησιάστε τους και συγχαρείτε τον καθένα ξεχωριστά. Τελικά, κάποιο παιδί από κάποια άλλη ομάδα θα παρέμβει και θα πει ότι, εξαιτίας των οδηγιών, δεν είχαν όλοι την ίδια ευκαιρία να τελειώσουν τόσο γρήγορα.

Ερωτήσεις

- Τι συνέβη στη δραστηριότητα; (Εξηγήστε περιληπτικά στην τάξη ότι όλες οι ομάδες είχαν τις ίδιες οδηγίες, αλλά έπρεπε να ολοκληρώσουν τη δραστηριότητα με διαφορετικό τρόπο).

- Πώς φάνηκε η εργασία σε εσάς και την ομάδα σας; Τι σκεφτόσασταν; Τι νιώθατε;

- Ποιος ένιωθε ότι ήταν ενταγμένος στην εργασία; Γιατί;

- Ποιος ένιωθε ότι ήταν περιθωριοποιημένος; Γιατί;

Εξηγήστε συνοπτικά, λέγοντας ότι κάποιες φορές οι διαφορές μας μάς κάνουν να νιώθουμε αποκλεισμένοι, όχι μόνο από τους φίλους μας, αλλά και από τις δυνατότητες μάθησης. Μπορείτε να συνδέσετε το γεγονός αυτό με ορισμένες από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η τάξη σχετικά με τη διαφορετικότητα στο σύνολο δραστηριοτήτων 1. Είναι σημαντικό να υπενθυμίσετε σε αυτό το σημείο στους μαθητές ότι, αν και η δραστηριότητα αυτή ανέδειξε ορισμένες προφανείς διαφορές, ο σκοπός της είναι να εντοπίσουν απλώς την ύπαρξη των διαφορών. Στην πραγματική ζωή οι διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους σχετίζονται σε πολύ μικρότερο βαθμό με την εξωτερική εμφάνιση ή είναι σε πολύ μικρότερο βαθμό ορατές.

- Ήταν, λοιπόν, δίκαιη η δραστηριότητα; Γιατί ναι ή γιατί όχι;

Μιλήστε σε αυτό το σημείο για την πιθανότητα η δραστηριότητα να φαίνεται δίκαιη. Όλοι είχαν τα ίδια υλικά και τις ίδιες οδηγίες, το οποίο φαίνεται δίκαιο. Όταν οι άνθρωποι μιλούν για ίσες ευκαιρίες, εννοούν την παροχή των ίδιων πόρων σε όλους και την επίτευξη του ίδιου αποτελέσματος από όλους.

- Αλλά ήταν πραγματικά δίκαιο; Αν ζητούσατε από ένα ψάρι και μια μαιμού να σκαρφαλώσουν σε ένα δένδρο για να δείξουν πόσο γρήγοροι είναι, αυτό θα ήταν δίκαιο;

- Ποια δραστηριότητα θα ήταν δίκαιη για το ψάρι για δείξει πόσο γρήγορο είναι;

- Σκεφτείτε τη δραστηριότητα που μόλις κάνατε. Ο στόχος ήταν να ολοκληρώσετε γρήγορα μια σύντομη εργασία. Θα μπορούσε η εργασία να είναι πιο δίκαιη για την ομάδα σας; Με ποιον τρόπο; Ή θα προτιμούσατε μια εντελώς διαφορετική εργασία; Τι θα μπορούσε να λειτουργήσει καλύτερα για την ομάδα σας;

Η ουσία στο σημείο αυτό είναι ότι, ακριβώς επειδή είμαστε διαφορετικοί, χρειαζόμαστε συχνά έναν διαφορετικό τρόπο για να συμμετάσχουμε στη διαδικασία μάθησής μας. Αυτές οι επιλογές

διασφαλίζουν ότι μπορούμε να ενταχθούμε και να έχουμε ίσες ευκαιρίες να μάθουμε όσα μαθαίνουν όλοι οι άλλοι..

Αυτές οι επιλογές οδηγούν σε μια συμπεριληπτική και πραγματικά δίκαιη εκπαίδευση. (Αυτή η ιδέα καλύπτεται και από τη Δραστηριότητα 6)

* Σημειώνεται ότι στο παρόν σημείο δεν αναφερόμαστε στα μαθησιακά στυλ, τα οποία σύμφωνα με την έρευνα δεν αποδεικνύονται επιστημονικά.

Δραστηριότητα 5: Τσάντα με διαφορές - φύλλα οδηγιών

Αυτές οι οδηγίες πρέπει να κοπούν, ώστε να διανεμηθούν ξεχωριστά. Τοποθετήστε διαφορετικές οδηγίες στην κάθε τσάντα που θα δοθεί στις ομάδες. Σημειώνεται ότι υπάρχουν εναλλακτικές εκδοχές σε πέντε γλώσσες για την Ομάδα 2 (ισπανικά, πολωνικά, γαλλικά, ελληνικά, αγγλικά): παρακαλώ επιλέξτε τη γλώσσα που δεν μιλούν καλά τα παιδιά σας!

Ομάδα 1

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Toma la pieza azul de papel y dobla por la mitad.
2. Toma el papel apís y corta un círculo fuera de él.
3. Pegue este círculo en el papel azul.
4. Utilízalo apís para escribir en marrón "Yo amo la escuela." Dentro del círculo.
5. Pone su nombres en la parte posterior de la tarjeta.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Weź niebieską kartkę i złóż ją na pół.
2. Weź żółtą kartkę i wycinaj z niej kółko.
3. Przyklej kółko do niebieskiej kartki.
4. Weź pióro i napisz "Kochamy szkołę" na tym kółku.
5. Napisz swoje imię z drugiej strony niebieskiej kartki.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Prenez le papier bleu et pliez-le en deux.
2. Prenez le papier jaune et découpez-y un cercle.
3. Collez ce cercle sur le papier bleu.
4. Ecrivez avec un stylo "Nous aimons l'école" sur le cercle.
5. Chacun écrit son nom au dos du papier bleu.

Ομάδα 2

Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στη δραστηριότητα και να ακολουθήσουν τις οδηγίες που τους δίνονται:

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 3

Διαβάστε τις οδηγίες. Έπειτα, η ομάδα σας πρέπει να ακολουθήσει τις οδηγίες κρατώντας όλοι τα μάτια σας κλειστά – χωρίς να κλέψετε!

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 4

Όλα τα μέλη της ομάδας πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες ενώ κρατούν το ένα χέρι τους πίσω από την πλάτη τους

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 5

Όλα τα μέλη της ομάδας πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες ενώ κρατούν το ένα χέρι τους πίσω από την πλάτη τους

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ομάδα 6

Όλα τα μέλη της ομάδας πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες ενώ κρατούν το ένα χέρι τους πίσω από την πλάτη τους

Οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Δραστηριότητα 6: Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος

Διάρκεια

10 λεπτά

Επισκόπηση

Ένας διαδραστικός τρόπος απόδειξης ότι «δίκαιος» δεν σημαίνει και «ίσος»

Στόχος/οι

Οι μαθητές να αναγνωρίσουν ότι χρειάζονται διαφορετικά πράγματα για να έχουν ίσες ευκαιρίες στη μάθηση

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Έξι χαρτιά ασθενειών, κομμένα ώστε κάθε μαθητής να έχει από ένα (βλ. φύλλο ασθενειών)

Έξι τσιρότα

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το βιβλίο της κ. Lefave «Band-Aid Lesson: Fair is not Equal»

<https://www.teacherspayteachers.com/Product/FREE-Band-Aid-Lesson-Fair-Is-Not-Equal-814855>

Δώστε σε κάθε μαθητή ένα «χαρτί ασθενείας». Πείτε τους ότι έχουν ένα λεπτό για να σκεφτούν ως θα μιμηθούν ότι είναι άρρωστοι.

Μόλις περάσει ένα λεπτό, σταματήστε τους και ζητήστε ένα άτομο για κάθε τύπο προβλήματος, δηλαδή κομμένο χέρι, πονόλαιμος, μόλυνση των αυτιών, στραμπουλισμένος αστράγαλος, στομαχόπονος, εξανθήματα, για να έρθει μπροστά.

Κρατήστε τα τσιρότα και πείτε στην τάξη ότι θα θεραπεύσετε κάθε «αρρώστια» με ένα τσιρότο. Για κάθε μαθητή, δείξτε πώς θα τοποθετούσατε το τσιρότο για κάθε πρόβλημα. Προφανώς, θα λειτουργήσει για το κομμένο χέρι, αλλά η τάξη θα το βρει αστείο ή περιέργο όταν θα προσπαθήσετε να θεραπεύσετε τα άλλα προβλήματα με ένα τσιρότο. Δεν χρειάζεται να κολλήσετε πραγματικά το τσιρότο, για να είστε σίγουροι σε περίπτωση που κάποιο παιδί έχει αλλεργία. Η μίμηση και η παράσταση είναι αρκετά.

Ερωτήσεις

- Ποιες περιπτώσεις θεραπεύσε το τσιρότο; Γιατί;
- Ποιες περιπτώσεις δεν θεραπεύσε; Γιατί; Γιατί οι άλλοι άνθρωποι πρέπει να νιώθουν καλύτερα;
- Πώς σχετίζεται αυτή τη δραστηριότητα με τη μάθηση;
- Άρα μαθαίνουμε όλοι με τον ίδιο τρόπο;
- Χρειάζεστε όλοι την ίδια βοήθεια όταν μαθαίνετε κάτι;
- Πρέπει όλοι να δείχνετε με τον ίδιο τρόπο τι έχετε μάθει;
- Άρα, όταν μιλάμε για τη συμπεριληψη ενός ατόμου στην τάξη, τι εννοούμε;

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα λέγοντας ότι, για μια τάξη, η συμπεριληψη σημαίνει ότι όλοι έχουν ό,τι χρειάζονται για να συμμετέχουν και να μάθουν ακριβώς όσα θα μάθουν και οι υπόλοιποι.

Δραστηριότητα 6: Δίκαιος δεν σημαίνει ίσος

Διάρκεια

10 λεπτά

Επισκόπηση

Ένας διαδραστικός τρόπος απόδειξης ότι «δίκαιος» δεν σημαίνει και «ίσος»

Στόχος/οι

Οι μαθητές να αναγνωρίσουν ότι χρειάζονται διαφορετικά πράγματα για να έχουν ίσες ευκαιρίες στη μάθηση

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Έξι χαρτιά ασθενειών, κομμένα ώστε κάθε μαθητής να έχει από ένα (βλ. φύλλο ασθενειών)

Έξι τσιρότα

Οδηγίες

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το βιβλίο της κ. Lefave «Band-Aid Lesson: Fair is not Equal»

<https://www.teacherspayteachers.com/Product/FREE-Band-Aid-Lesson-Fair-Is-Not-Equal-814855>

Δώστε σε κάθε μαθητή ένα «χαρτί ασθένειας». Πείτε τους ότι έχουν ένα λεπτό για να σκεφτούν ως θα μιμηθούν ότι είναι άρρωστοι.

Μόλις περάσει ένα λεπτό, σταματήστε τους και ζητήστε ένα άτομο για κάθε τύπο προβλήματος, δηλαδή κομμένο χέρι, πονόλαιμος, μόλυνση των αυτιών, στραμπουλισμένος αστράγαλος, στομαχόπονος, εξανθήματα, για να έρθει μπροστά.

Κρατήστε τα τσιρότα και πείτε στην τάξη ότι θα θεραπεύσετε κάθε «αρρώστια» με ένα τσιρότο. Για κάθε μαθητή, δείξτε πώς θα τοποθετούσατε το τσιρότο για κάθε πρόβλημα. Προφανώς, θα λειτουργήσει για το κομμένο χέρι, αλλά η τάξη θα το βρει αστείο ή περίεργο όταν θα προσπαθήσετε να θεραπεύσετε τα άλλα προβλήματα με ένα τσιρότο. Δεν χρειάζεται να κολλήσετε πραγματικά το τσιρότο, για να είστε σίγουροι σε περίπτωση που κάποιο παιδί έχει αλλεργία. Η μίμηση και η παράσταση είναι αρκετά.

Ερωτήσεις

- Ποιες περιπτώσεις θεραπεύσε το τσιρότο; Γιατί;
- Ποιες περιπτώσεις δεν θεραπεύσε; Γιατί; Γιατί οι άλλοι άνθρωποι πρέπει να νιώθουν καλύτερα;
- Πώς σχετίζεται αυτή τη δραστηριότητα με τη μάθηση;
- Άρα μαθαίνουμε όλοι με τον ίδιο τρόπο;
- Χρειάζεστε όλοι την ίδια βοήθεια όταν μαθαίνετε κάτι;
- Πρέπει όλοι να δείχνετε με τον ίδιο τρόπο τι έχετε μάθει;
- Άρα, όταν μιλάμε για τη συμπερίληψη ενός ατόμου στην τάξη, τι εννοούμε;

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα λέγοντας ότι, για μια τάξη, η συμπερίληψη σημαίνει ότι όλοι έχουν ό,τι χρειάζονται για να συμμετέχουν και να μάθουν ακριβώς όσα θα μάθουν και οι υπόλοιποι.

Δραστηριότητα 7: Μεταδίδοντας το μήνυμα

Διάρκεια

90 λεπτά, ή περισσότερο αν απαιτείται. Αφού η δραστηριότητα υλοποιηθεί, μπορείτε να επανέρχεστε αρκετά συχνά σε αυτήν.

Επισκόπηση

Δύο δραστηριότητες που συνδέονται και σχεδιάστηκαν για να εμπεδώσουν οι μαθητές όσα έμαθαν για τη συμπερίληψη και τον αποκλεισμό

Στόχος/οι

Οι μαθητές να σκεφτούν όσα έχουν μάθει για τη συμπερίληψη και να δημιουργήσουν ένα προϊόν που αντιπροσωπεύει το πιο σημαντικό κομμάτι των γνώσεών τους

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, έπειτα επιλογή ζευγαριών ή μικρών ομάδων

Υλικά

Μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι

Όσον αφορά τις επιλογές των μαθητών: διάφορα υλικά, αναλόγως με τη δραστηριότητα και τα διαθέσιμα υλικά

Οδηγίες

Ξεκινήστε ζητώντας από τους μαθητές να θυμηθούν τις δραστηριότητες που έκαναν σε αυτή την κατηγορία δραστηριοτήτων και τι έμαθαν από αυτές.

Έπειτα, ζητήστε τους να σκεφτούν ο καθένας μόνος του την παρακάτω ερώτηση:

Τι είναι η συμπερίληψη;

Αφού σκεφτούν για ορισμένα λεπτά, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις σκέψεις με τους συμμαθητές τους σε ζευγάρια. Μετά από ορισμένα λεπτά συζήτησης, ζητήστε από κάθε ζευγάρι να συνεργαστεί με ένα άλλο ζευγάρι και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Έπειτα ζητήστε από τις ομάδες ως τετράδες να σημειώσουν συνοπτικά τις σκέψεις τους σε ένα χαρτόνι ή σε ένα χαρτί από μπλοκ, χρησιμοποιώντας τη φράση «Συμπερίληψη είναι...»

Κολλήστε όλα τα χαρτόνια σε κάποιο σημείο στην τάξη, ώστε να μπορούν να τα δουν όλοι. Διαβάστε τα δυνατά και ρωτήστε τους μαθητές αν χρειάζονται κάποια διευκρινιστική ερώτηση.

Αυτές οι σκέψεις των μαθητών με τίτλο «Συμπερίληψη είναι...» θα αποτελέσουν το μήνυμα για όλα τα υπόλοιπα μέλη του σχολείου. Στο επόμενο μέρος της δραστηριότητας οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν. Εξηγήστε τους ότι πρόκειται να δημιουργήσουν ένα προϊόν που μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να

μεταδώσουν τουλάχιστον ένα από τα μηνύματα που έχουν τίτλο «Συμπερίληψη είναι...», τα οποία οι ίδιοι μετέδωσαν σε όλα τα μέλη του σχολείου. Μπορούν να επιλέξουν έναν από τους ακόλουθους τρόπους (τροποποιήστε τη λίστα ανάλογα με το περιβάλλον/τις γνώσεις της τάξης σας):

Αφίσα

Παιχνίδι ρόλων (μια ιστορία που περιλαμβάνει λόγια, ερωτήσεις, μίμηση)

Ποίημα

Στίχοι τραγουδιού ή ολόκληρο τραγούδι

Παρουσίαση (με ή χωρίς υπολογιστή, ανάλογα με τους πόρους σας)

Άρθρο για σχολική εφημερίδα ή εφημερίδα

Ιστορία κόμικ

Κολάζ

Podcast

Ταινία με πρόσωπα που μιλούν και αναλύουν γεγονότα, για παράδειγμα ένα ντοκιμαντέρ
Τα κριτήρια για την επιτυχία του προϊόντος είναι:

1. Πρέπει να δουλέψουν ανά τουλάχιστον δύο άτομα ή σε ομάδες έως ___ ατόμων
(αποφασίστε ποιος αριθμός σας συμφέρει).

2. Το μήνυμα πρέπει να είναι σαφές.

3. Το προϊόν πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας, καθώς θα παρουσιαστεί σε άλλα μέλη
του σχολείου.

Χωρίστε την αίθουσα σε ζώνες για κάθε προϊόν και ζητήστε από τους μαθητές να
μετακινηθούν στη ζώνη του προϊόντος που θέλουν να δημιουργήσουν.

Ζητήστε τους να δημιουργήσουν ζευγάρια ή ομάδες, ή αν είναι απαραίτητο, χωρίστε
τους εσείς στις ομάδες.

Αφού διαμορφωθούν οι ομάδες, οι μαθητές αποφασίζουν, χρησιμοποιώντας τη λίστα
με τίτλο «Συμπερίληψη είναι...», ποιο/ποια μηνύματα θέλουν να μεταδώσουν μέσω του
προϊόντος τους.

Αρχίζουν να δουλεύουν το προϊόν τους. Ανάλογα με τον χρόνο που έχουν διαθέσιμο,
μπορείτε να μειώσετε το πεδίο εφαρμογής του προϊόντος τους ή να το επεκτείνετε,
ελέγχοντας τα παιδιά ανά διαστήματα 30 λεπτών.

Μόλις ολοκληρωθούν τα προϊόντα, επιλέξτε έναν τρόπο για να τα παρουσιάσετε. Η
παρουσίαση θα μπορούσε να γίνει μέσα στην αίθουσα, μαζί με μια άλλη τάξη, με μια
ομάδα από μια άλλη φάση του προγράμματος ή από άλλο έτος, σε μια συνέλευση, σε
μια εκδήλωση γονέων. Κάθε ομάδα θα πρέπει να προετοιμάσει μια σύντομη εισαγωγή για
το προϊόν της πριν το παρουσιάσει.

Talking heads film

The success criteria for the product are:

1. They must work with at least one other person and in groups no larger than ___
(decide which number you are happy with).

2. The message from the piece of learning must come across clearly.

3. The product must be high quality as it will be shown to other people in the school.

Assign an area of the classroom for each product and ask the student to move to the
area for the product they want to make.

Σύνολο 3: Αξίες και πράξεις της συμπερίληψης Ηλικιακή Ομάδα: 12-15

Δραστηριότητα 1: Μίμηση αξιών

Διάρκεια

15 λεπτά

Επισκόπηση

Δραστηριότητα προθέρμανσης για την εισαγωγή της έννοιας των αξιών μέσω της μίμησης

Στόχος/οι

Οι μαθητές να αναγνωρίσουν και να εξηγήσουν την έννοια της αξίας

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη

Υλικά

Κανένα συγκεκριμένο. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί σε καθιστή/όρθια στάση, καθιστοί στα θρανία/σε κύκλο, σε εξωτερικό/εσωτερικό χώρο.

ΙΟδηγίες

Χωρίστε την τάξη σε ζευγάρια. Πείτε τους ότι πρόκειται να τους δώσετε μια λέξη. Μαζί με το ταίρι τους πρέπει να σχεδιάσουν μια σύντομη μίμηση για τη λέξη που θα τους δοθεί. Θα έχουν στη διάθεσή τους μόλις ένα λεπτό.

Επιλέξτε μια λέξη από την παρακάτω λίστα για να την μιμηθούν τα ζευγάρια. Επαναλάβετε τη δραστηριότητα επιλέγοντας μια διαφορετική λέξη. Ενώ συνεχίζετε τη δραστηριότητα, ζητήστε από μερικά ζευγάρια να παρουσιάσουν τις μιμήσεις τους στην τάξη. Θα δείτε ότι οι λέξεις στον κατάλογο είναι αντώνυμες. Θα ήταν χρήσιμο να δώσετε λέξεις τόσο από την δεξιά όσο και την αριστερή στήλη. Στόχος της Δραστηριότητα 2 είναι να εξετάσουμε τις αξίες της συμπερίληψης. Η έκθεση των μαθητών σε ορισμένες αξίες που είναι αντίθετες με την συμπερίληψη θα είναι βοηθητική σε αυτό το στάδιο.

Αγάπη .....Μίσος
 Θάρρος .....Φόβος
 Σεβασμός .....Ασέβεια
 Ισότητα .....Ισχύς
 Ειρήνη .....Βία
 Ευγένεια .....Σκληρότητα
 Χαρά..... Λύπη
 Κοινοκτημοσύνη..... Εγωισμός
 Περιέργεια .....Αμάθεια
 Κατανόηση .....Αναλγησία

Ερωτήσεις/σημεία μάθησης

Με ποιες αξίες συνδέονται αυτές οι λέξεις; Άμεση ερώτηση: αν περιγράφατε τον/την [εισαγάγετε όνομα] ως ευγενικό, συμπονετικό και γενναιόδωρο, με ποιες αξίες συνδέονται αυτοί οι χαρακτηρισμοί;

Στο σημείο αυτό προσπαθείτε να καθοδηγήσετε την τάξη ώστε να αναγνωρίσει τις λέξεις αυτές ως γνωρίσματα του χαρακτήρα ή ως αρχές που οι άνθρωποι θεωρούν σημαντικές, και βάσει των οποίων αποφασίζουν πως θα ζήσουν. Αυτά τα γνωρίσματα του χαρακτήρα ή τις αρχές τις ονομάζουμε αξίες. Θα μπορούσατε, επίσης, να ρωτήσετε την τάξη για διάσημους ανθρώπους ή ανθρώπους τους οποίους γνωρίζουν, να περιγράψετε περισσότερα παραδείγματα σχετικά με τις αξίες διάφορων ανθρώπων.

Δραστηριότητα 2: Οι αξίες της συμπερίληψης στο σχολείο

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 60-120 λεπτά καταναμεμένα σε διαφορετικές δράσεις ανάλογα με το περιβάλλον σας

Επισκόπηση

Δραστηριότητα κατάταξης και βαθμολόγησης με τη χρήση του σχήματος «Διαμάντι των 9» και κινητική δραστηριότητα με στόχο την λεπτομερή εξέταση μιας αξίας

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τις εννιά κορυφαίες αξίες της συμπερίληψης για το σχολείο τους
- να ταξινομήσουν τις αξίες αυτές με βάση το σχήμα «Διαμάντι των 9 αξιών»
- να εξηγήσουν τον λόγο επιλογής των κορυφαίων και των λιγότερο σημαντικών αξιών
- να δημιουργήσουν ένα προϊόν που αντιπροσωπεύει την κορυφαία αξία για αυτούς και τη σημασία της

Οργάνωση ομάδας

Μικρές ομάδες των πέντε-έξι μαθητών

Υλικά

Μέρος 1:

Κάρτες αξιών (βλ. φύλλο μετά τις οδηγίες), εκτυπωμένες και κομμένες, ένα σύνολο από κάρτες για κάθε ομάδα

Κόλα

Χαρτί A4 - 1 φύλλο χαρτί για κάθε ομάδα

Μέρος 2:

Κενός χώρος, αν οι μαθητές ακολουθήσουν τις επιλογές που βασίζονται στο θεατρικό παιχνίδι

Διάφορα υλικά, αναλόγως με τις επιλογές και τις ανάγκες των μαθητών

Οδηγίες: Μέρος 1

Προετοιμασία: κάθε ομάδα χρειάζεται όλες τις κάρτες με τις αξίες (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες). Οι αξίες που συμπεριλαμβάνονται συνιστούν προτάσεις και μπορείτε να τις αλλάξετε/προσθέσετε αν χρειαστεί. Έχουμε συμπεριλάβει δώδεκα αξίες. Θα είναι αρκετές για τους μαθητές της κάθε ομάδας. Στόχος της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να επιλέξουν τις εννιά αξίες που θεωρούν πιο σημαντικές για την τάξη τους και να τις κατατάξουν. Θα πρέπει, επομένως, να αποφασίσετε πόσες και ποιες αξίες θα συμπεριλάβετε στις κάρτες που θα τους μοιράσετε. Βεβαιωθείτε ότι συμπεριλάβετε τις αξίες που έχετε συναντήσει σε προηγούμενες δραστηριότητες.

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε-έξι μαθητών και δώστε σε κάθε ομάδα τις κάρτες με τις αξίες που έχετε αποφασίσει.

Αρχικά, ζητήστε από τους μαθητές να επιλέξουν τις εννιά αξίες που θεωρούν πιο σημαντικές για τη συμπερίληψη όλων των ατόμων στο σχολείο. Τοποθετήστε τις υπόλοιπες κάρτες στη άκρη. Θα πρέπει να επιλέξουν έως εννιά αξίες, καθώς η επόμενη εργασία εστιάζει ακριβώς σε αυτόν τον αριθμό.

Αφού οι ομάδες έχουν αποφασίσει τις εννιά αξίες, στη συνέχεια συζητούν για την κάθε αξία, προκειμένου να την κατατάξουν με βάση το σχήμα «Διαμάντι των 9» (βλ. επόμενη σελίδα για την απεικόνιση του σχήματος). Η κατάταξη πρέπει να είναι ομαδική απόφαση, έτσι πρέπει να έχουν αυτοπεποίθηση και να εκφράσουν τη γνώμη τους. Βεβαιωθείτε ότι ακούγεται η άποψη όλων. Μπορεί να χρειαστεί να γίνεις κάποιος συμβιβασμός.

Αφιερώστε μερικά λεπτά για να μιλήσετε για αυτή τη διαδικασία λήψης αποφάσεων πριν ξεκινήσετε τη δραστηριότητα.

DIAMOND 9 RANKING STRUCTURE

Top: Most Important value

Bottom: Least important value

Αφού οι ομάδες κατατάξουν τις κάρτες με τις αξίες, ζητήστε τους να τις κολλήσουν σε ένα χαρτί Α4. Στο τέλος του Μέρους 2, μαζέψτε αυτά τα χαρτιά Α4 και αποθηκεύστε τα σε ασφαλές μέρος, καθώς θα τα χρησιμοποιήσετε στη Δραστηριότητα 3. Έπειτα, κάντε στην τάξη μερικές ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

Ποια αξία βάλατε στην κορυφή/στο κάτω μέρος του σχήματος «Διαμάντι των 9»; Γιατί; Επέλεξε κάποιος άλλος την ίδια αξία για την κορυφή/το κάτω μέρος του σχήματος «Διαμάντι των 9»;

Γιατί την βάλατε εκεί; Για τους ίδιους ή διαφορετικούς λόγους;

Συμφωνεί κάποιος άλλος με αυτήν την επιλογή; Γιατί;

Ποιος επέλεξε κάτι άλλο; Γιατί επιλέξατε αυτή την αξία;

ΙΟδηγίες - Μέρος 2

Εξηγήστε στους μαθητές ότι, κατά τη διάρκεια του Μέρους 2, θα δημιουργήσουν ένα προϊόν το οποίο αντιπροσωπεύει την κορυφαία αξία που επέλεξαν στο σχήμα «Διαμάντι των 9». Θα μπορούν να επιλέξουν από μερικούς εναλλακτικούς τρόπους για να το δημιουργήσουν.

Στη συνέχεια, ακολουθούν δύο «λίστες επιλογών»: η μία βασίζεται στο θεατρικό παιχνίδι και η άλλη βασίζεται σε δραστηριότητες που απαιτούν τη χρήση γραφείου. Αν έχετε αρκετό χώρο, συνιστάται να ακολουθήσετε την Επιλογή Α, καθώς συνδυάζει με ισορροπία τις δραστηριότητες από τα σύνολα των δραστηριοτήτων. Τροποποιήστε τις λίστες ώστε να ταιριάζουν με τους μαθητές και το περιβάλλον σας.

Επιλογή Α: βασισμένη στο θεατρικό παιχνίδι

- Συνέντευξη στην τηλεόραση (συζήτηση σε πάνελ)
- Βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media)
- Διαφήμιση στην τηλεόραση ή το ραδιόφωνο
- Σενάριο στο σχολείο

Επιλογή Β: βασισμένη σε εργασίες γραφείου

- Blog ή ιστοσελίδα για νέους
- Άρθρο εφημερίδας
- Διαφήμιση σε αφίσα
- Ιστορία κόμικ

Οι μαθητές θα γνωρίζουν ότι το προϊόν τους είναι επιτυχημένο, αν η υπόλοιπη τάξη:

- έχει κατανοήσει με σαφήνεια ποια αξία επέλεξαν οι μαθητές της ομάδας
- καταλαβαίνει γιατί αυτή η ομάδα θεωρεί ότι η εν λόγω αξία είναι πολύ σημαντική για να διασφαλιστεί η συμπερίληψη όλων των μαθητών στη ζωή του σχολείου
- καταλαβαίνει πως μπορεί να χρησιμεύσει η εν λόγω αξία σε όλα τα άτομα κατά την καθημερινή ζωή τους στο σχολείο
- έδειξε ενδιαφέρον και έδωσε σημασία στο προϊόν τους.

Στο πρώτο στάδιο οι μαθητές θα ολοκληρώσουν τη διαδικασία του σχεδιασμού του προϊόντος με την ομάδα τους. Στη συνέχεια ακολουθούν μερικές χρήσιμες ερωτήσεις για τους μαθητές για αυτή τη διαδικασία. Προσθέστε/τροποποιήστε αυτές τις ερωτήσεις αν είναι απαραίτητο. Μπορείτε να κόψετε τις ερωτήσεις σε μικρά κομμάτια χαρτί και να τα μοιράσετε στους μαθητές εφόσον έχετε προσθέσει/τροποποιήσει όσα χρειάζεται.

1. Σκεφτείτε τρόπους για να περάσετε τα παρακάτω μηνύματα με σαφήνεια:

Ποια είναι η αξία που επιλέξατε;

Με ποιους τρόπους συμβάλει η αξία αυτή στη συμπερίληψη των ατόμων στο σχολείο;

Πώς θα συμπεριφέρονται οι άνθρωποι μεταξύ τους αν υιοθετήσουν αυτήν την αξία;

Γιατί είναι σημαντικό να υιοθετήσουμε αυτήν την αξία;

Γιατί, κατά την γνώμη σας, είναι αυτή η αξία η πιο σημαντική για να διασφαλίσουμε τη συμπερίληψη όλων των ατόμων στο σχολείο;

Αν χρειαστεί να χρησιμοποιήσετε κάποιο σλόγκαν για το προϊόν που επιλέξατε, ποιο σλόγκαν θα ήταν αυτό, ώστε να το θυμούνται οι άνθρωποι; Για παράδειγμα: «Ευγένεια: γιατί όχι και εσύ;» «Αποφασιστικότητα: ναι μπορείς».

2. Σκεφτείτε τρόπους για να σχεδιάσετε και να οργανώσετε το προϊόν σας:

Τι θα συμβεί στο πλαίσιο του προϊόντος σας; Χρειάζεται να έχει αρχή, μέση και τέλος;

Ένα σχέδιο του προϊόντος, π.χ. ένα σκίτσο για να δείτε που θα τοποθετήσετε τι;

Ποιος θα κάνει τι, πότε;

Τι υλικά θα χρειαστείτε;

Αφού οι μαθητές ολοκληρώσουν τη διαδικασία του σχεδιασμού, δώστε τους λίγο χρόνο για να προετοιμάσουν το προϊόν τους. Ο χρόνος που θα τους δώσετε εξαρτάται από το περιβάλλον σας. Ο χρόνος προετοιμασίας μπορεί να οργανωθεί σε μικρές ομάδες, αντί να δουλεύει όλη η τάξη μαζί, αν αυτό είναι πιο βολικό για τους μαθητές σας.

Μετά το τέλος της προετοιμασίας, κάθε ομάδα παρουσιάζει το προϊόν της στην υπόλοιπη τάξη. Αν τελικά επιλέξετε να ακολουθήσετε τις εναλλακτικές της

Επιλογής Β, θα πρέπει να έχετε δημιουργήσει αντίγραφα των προϊόντων σας, ώστε να μπορούν και οι άλλοι μαθητές να τα διαβάσουν.

Μετά από κάθε παρουσίαση, κάντε ερωτήσεις (σας προτείνουμε μερικές ερωτήσεις παρακάτω). Στο σημείο αυτό, εστιάζετε περισσότερο στο περιεχόμενο του προϊόντος. Φυσικά, θα πρέπει να αναγνωρίσετε και να επιβραβεύσετε τη σκληρή δουλειά των μαθητών, για αυτό και μπορείτε να κάνετε και την τελευταία ερώτηση που προτείνεται παρακάτω.

Ερωτήσεις

Ποια ήταν η αξία που επέλεξε η ομάδα;

Ποιο ήταν το μήνυμα που λαβετε σχετικά με τη συμβολή της εν λόγω αξίας στην συμπερίληψη όλων των ατόμων στο σχολείο;

Καταλάβατε για ποιο λόγο η ομάδα θεωρεί αυτήν την αξία ως σημαντική; Αν ναι, τι σας έκανε να καταλήξετε σε αυτό το συμπέρασμα;

Ποια ήταν τα καλύτερα χαρακτηριστικά του προϊόντος;

Δραστηριότητα 2 / 3: Οι αξίες της συμπερίληψης στο σχολείο - κάρτες αξιών

Φιλία	Ελπίδα
Περιέργεια	Ευγένεια
Χαρά	Κοινοκτημοσύνη
Θάρρος	Ειρήνη
Εμπιστοσύνη	Ισότητα
Σεβασμός	Αγάπη
Υπομονή	Φαντασία
Ειλικρίνεια	Συμμετοχή
Αποφασιστικότητα	Συμπόνια
Συνεργασία	Κατανόηση

Δραστηριότητα 3: Πράξεις και αξίες της συμπερίληψης

Διάρκεια

Μέρος 1: 20 λεπτά

Μέρος 2: 20 λεπτά

Επισκόπηση

Ομαδική δραστηριότητα που εστιάζει σε ένα σενάριο (συνδέεται με τα σενάρια που χρησιμοποιήθηκαν στο Σύνολο δραστηριοτήτων 1 και 2)

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να συζητήσουν το σενάριο και να αναπτύξουν ένα σύνολο από πράξεις τις οποίες θα μπορούσε να υλοποιήσει ο πρωταγωνιστής στο σενάριο, προκειμένου να βοηθήσει στη συμπερίληψη ενός φίλου του
- να αξιολογήσουν αυτές τις απαντήσεις συνολικά ως τάξη
- να συνδέσουν αυτές τις πράξεις με τις αξίες μέσω ενός διαγράμματος

Οργάνωση ομάδας

Μικρές ομάδες των πέντε-έξι μαθητών (ή μικρότερες αν το επιθυμείτε)

Υλικά

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι

Σενάρια (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Λίστα αξιών (βλ. φύλλο υλικού παραπάνω)

Ψαλίδια και κόλλα

Οδηγίες - Μέρος 1

Εξηγήστε στους μαθητές ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα αναλάβουν τον ρόλο μιας ομάδας εργαζομένων σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Ο ρόλος του είναι να διαβάσουν το μήνυμα που στέλνει κάποιος νέος, ο οποίος ανησυχεί για κάποιον φίλο του. Αυτός ο νέος χρειάζεται μερικές συμβουλές για να βοηθήσει τον φίλο του να νιώσει μέλος του σχολείου.

Εξηγήστε στους μαθητές ότι τα σενάρια αυτά είναι μια επέκταση των σεναρίων που δούλεψε η τάξη κατά τη διάρκεια του Συνόλου δραστηριοτήτων 1 και 2. Έτσι, θα αναγνωρίσουν τα ονόματα των χαρακτήρων, για τους οποίους γνωρίζουν ήδη μερικές πληροφορίες.

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι και ζητήστε τους να ζωγραφίσουν ένα μεγάλο περίγραμμα ενός δέντρου το οποίο θα καλύπτει όλο το χαρτί::

Δώστε σε κάθε ομάδα ένα σενάριο (οι ομάδες και τα σενάρια μπορεί να συνδυαστούν με διαφορετικό τρόπο από την τελευταία φορά που η τάξη συνάντησε αυτούς τους χαρακτήρες).

Οι μαθητές πρέπει να:

1. Επιλέξουν το άτομο που θα διαβάσει δυνατά το σενάριο για μερικές φορές στη μικρή τους ομάδα. Βεβαιωθείτε ότι όλοι κατανοούν το σενάριο. Σε αυτό το σημείο, αν χρειάζεται, δώστε τους λίγο χρόνο για διευκρινιστικές ερωτήσεις.
2. Μπουν στο ρόλο της ομάδας που εργάζεται σε μια εφηβική ιστοσελίδα. Συζητήστε ποιες πράξεις θεωρούν ότι θα μπορούσε να κάνει ο αποστολέας προκειμένου να βοηθήσει τον φίλο του να νιώσει μέλος του σχολείου. Θα πρέπει να δώσουν πιο λεπτομερείς απαντήσεις από «να είναι ευγενικός», «να είναι βοηθητικός» κ.λπ. Ποιες συγκεκριμένες ενέργειες θα μπορούσε να αναλάβει;
3. Σημειώσουν αυτές τις πράξεις στο πάνω μέρος του δένδρου. Αφήστε τον κορμό κενό προς το παρόν.

Μόλις οι ομάδες ολοκληρώσουν αυτά τα βήματα, συγκεντρώστε μαζί όλα τα παιδιά. Διαβάστε σε όλους τα σενάρια και ζητήστε να σας πουν μερικά παραδείγματα από τις πράξεις που σκέφτηκαν.

Έπειτα, κάντε στην τάξη μερικές ερωτήσεις σχετικά με το πως συνδέονται αυτές οι πράξεις με τις αξίες:

Ποιες αξίες πιστεύετε ότι αναδεικνύονται μέσα από αυτές τις πράξεις;

Ποιες αξίες πιστεύετε ότι είναι σημαντικές για τους νέους που γράφουν για να πάρουν συμβουλές για τους φίλους τους;

Αν έπρεπε να δείξετε ένα σημείο του σώματός σας το οποίο νιώθετε ότι συνδέεται με την εκάστοτε αξία, ποιο θα ήταν αυτό; Μπορείτε να εξηγήσετε τη σκέψη σας;

Κοιτάζοντας, λοιπόν, το δένδρο σας, σε ποιο σημείο του δένδρου πιστεύετε ότι θα πρότεινε ο χαρακτήρας από το σενάριό σας να τοποθετήσετε τις αξίες;

Στόχος είναι να βοηθήσετε τους μαθητές να κατανοήσουν ότι οι αξίες είναι κάτι που συνδέονται με τον εσωτερικό μας κόσμο, με την ψυχή μας. Βρίσκονται τόσο βαθιά μέσα μας που συχνά δεν τις παρατηρούμε. Έρχονται στην επιφάνεια μόνο όταν αντιμετωπίζουμε κάποια πρόκληση και χρειάζεται να ψάξουμε βαθιά μέσα μας. Έτσι, στο σχέδιο του δένδρου, οι αξίες θα τοποθετούνταν στον κορμό και/ή στις ρίζες του.

Οδηγίες - Μέρος 2

Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο από τις κάρτες με τις αξίες, ένα ζευγάρι ψαλίδι και λίγη κόλλα. Εξηγήστε στους μαθητές ότι θα πρέπει να:

1. Εξετάσουν όλοι μαζί τη λίστα με τις αξίες και τις πράξεις που έχουν σημειώσει.
2. Αποφασίσουν ποιες αξίες αναδεικνύονται μέσα από τις πράξεις. Μπορούν, επίσης, να προσθέσουν τις δικές τους αξίες στην λίστα, αν δεν τις έχουν ήδη σημειώσει.
3. Κόψουν αυτές τις αξίες και να τις κολλήσουν στον κορμό / στις ρίζες του δένδρου (για τους μεγαλύτερους μαθητές ίσως προτιμήσετε να τις γράψουν επάνω στο δένδρο τους).
4. Κολλήστε, επίσης, το σενάριό τους στο χαρτί τους.

Μόλις τα δένδρα των μαθητών είναι έτοιμα, παρουσιάστε τα με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- Εικαστικός περίπατος: κολλήστε τα σχέδια με τα δένδρα στον τοίχο, περπατήστε όλοι μαζί με την τάξη για να τα παρατηρήσετε.
- Εικαστικό τραπέζι: οι ομάδες τοποθετούν τα σχέδιά τους στα τραπέζια και μετακινούνται ώστε να παρατηρήσουν τα υπόλοιπα.
- Αντιπρόσωπος: ένα μέλος της ομάδας προσεγγίζει μια άλλη ομάδα, κρατώντας το σχέδιό της και το παρουσιάζει. Συνεχίστε έως ότου όλες οι ομάδες έχουν δει όλα σχέδια με τα δένδρα. Επιλέξτε άλλον αντιπρόσωπο για την ομάδα κάθε φορά.
- Ανταλλαγή χέρι με χέρι: περάστε τα σχέδια σε όλο το δωμάτιο, από ομάδα σε ομάδα,

ώστε να τα παρατηρήσουν και να τα σχολιάσουν.

- Παρουσιάσεις: κάθε ομάδα παρουσιάζει το σχέδιό της στην υπόλοιπη τάξη.

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα, ζητώντας από την τάξη να συνοψίσει όσα έμαθε από τα Μέρη 1 και 2.

Δραστηριότητα 3: Πράξεις και αξίες της συμπερίληψης - σενάρια

Σενάριο 1: Ella και Evan

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Με λένε Ella. Είμαι δώδεκα χρονών. Χρειάζομαι τη συμβουλή σου για τον φίλο μου τον Evan.

Ο Evan είναι πολύ καλός χορευτής. Αγαπά τον χορό όσο τίποτα άλλο, αλλά τα αγόρια στην τάξη μας του κάνουν δύσκολη τη ζωή για αυτό. Του αλλάζουν το όνομα φωνάζοντάς τον «Ενίε», ώστε το όνομά του να ακούγεται σαν κοριτσίστικο και τον κοροϊδεύουν όλη την ώρα. Δεν είναι πολύ καλός στο να υπερασπιστεί τον εαυτό του και κάθε φορά που προσπαθώ να τον υπερασπιστώ, τα αγόρια αρχίζουν τον κοροϊδεύουν για αυτό και γελάνε μαζί του πάλι.

Ξέρω ότι ο Evan δεν είναι χαρούμενος και είναι αρκετά μοναχικός στο σχολείο, γιατί νιώθει ότι δεν μπορεί να είναι ο εαυτός του όταν είναι γύρω του τα αγόρια (το οποίο είναι πολύ δύσκολο γιατί τα αγόρια είναι στην ίδια τάξη με εμάς).

Τι μπορώ να κάνω για να τον βοηθήσω να μην νιώθει μόνος και να νιώθει ότι έχει πραγματικά θέση και συμμετέχει στο σχολείο; Πώς μπορώ να κάνω τα αγόρια να καταλάβουν ότι αυτό που κάνουν στον Evan τον κάνει δυστυχισμένο;

Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Ella

Σενάριο 2: Tolu και Faria

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Με λένε Tolu και είμαι 12 χρονών. Έχω μια φίλη που την λένε Faria και χρειάζομαι μερικές συμβουλές.

Η Faria είναι φανταστική. Είναι αστεία και μας αρέσει να περνάμε χρόνο μαζί στο πάρκο. Αλλά η Faria δεν έρχεται στο σχολείο όσο συχνά ερχόταν, το οποίο είναι κρίμα γιατί αγαπά πολύ το σχολείο. Έχει χάσει αρκετά από όσα έχουμε μάθει τους τελευταίους δύο μήνες και, έτσι, δεν συμμετέχει πολύ στο μάθημα. Και μερικά άτομα στην τάξη μας σταμάτησαν να την κάνουν παρέα επειδή δεν έρχεται τόσο συχνά.

Ξέρω ότι η Faria έχει να κάνει πολλά στο σπίτι για τη μαμά και τον αδερφό της. Δεν μπορώ να το αλλάξω αυτό, αλλά μπορείς να μου δώσεις μερικές συμβουλές για να την βοηθήσω να νιώθει ότι είναι ενεργό μέλος του σχολείου;

Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Tolu

Σενάριο 3: Nikos και Leah

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Με λένε Nikos και είμαι 13 χρονών. Σου γράφω γιατί θα ήθελα μερικές συμβουλές για ένα κορίτσι της τάξης μου που λέγεται Leah. Δυσκολεύεται να επικοινωνήσει με τα άλλα άτομα. Πολλές φορές μιλάει τη λάθος στιγμή και όχι για το θέμα για το οποίο μιλάμε. Ή μιλάει για κάτι που την ενδιαφέρει, συνήθως για το διάστημα, για πάρα πολλή ώρα. Ξέρει πολλά πράγματα και είναι τέλειο να την ακούς να μιλάει για αυτά για λίγη ώρα, αλλά μετά από λίγο οι άνθρωποι βαριούνται και θυμώνουν. Έχω, επίσης, παρατηρήσει ότι δεν της αρέσει ο θόρυβος. Η τάξη μας κάνει πάρα πολύ θόρυβο και πρέπει να είναι εφιάλης για αυτήν!

Νομίζω ότι η Leah νιώθει αρκετά μόνη της και θέλω να την βοηθήσω να νιώθει ότι είναι μέλος της τάξης και ότι τη λαμβάνουν υπόψη. Τι μπορώ να κάνω;

Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Nikos

Σενάριο 4: Antony και Akin

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Γεια σου! Είμαι ο Antony και είμαι 15 χρονών. Σου γράφω για έναν φίλο μου που λέγεται Akin. Η μαμά του είναι άρρωστη και ο μπαμπάς του δουλεύει πολύ μακριά, έτσι έχει πολλά να κάνει για το σπίτι. Έχει μια αδερφή επτά χρονών που την φροντίζει και την προσέχει σχεδόν όλη την ώρα.

Υπάρχουν δύο προβλήματα λοιπόν. Το πρώτο είναι ότι ο Akin αργεί συνέχεια στο σχολείο γιατί πρέπει να πάει πρώτα την αδερφή του στο σχολείο. Έχει λοιπόν αρκετά συχνά πρόβλημα εξαιτίας αυτού. Παίρνει συνέχεια τιμωρίες και πρέπει να μένει παραπάνω στο σχολείο μετά το σχόλασμα. Αυτό τον θυμώνει πολύ γιατί πρέπει να παραλάβει την αδερφή του από το σχολείο της. Τότε γίνεται αγενής, που του δημιουργεί ακόμα περισσότερα προβλήματα.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι έχει αρχίσει να αυτοτραυματίζεται. Δεν παίζει πια ποδόσφαιρο μαζί μας στο διάλειμμα (και είναι πολύ καλός) και δεν παίζει με τη σχολική ομάδα γιατί, όπως λέει, δεν προλαβαίνει. Μερικοί φίλοι μας μου λένε να μην ασχολούμαι μαζί του. Έχουν σταματήσει να του προτείνουν να παίξουν ποδόσφαιρο ή να βγουν τα σαββατοκύριακα. Αλλά συμπαθώ πολύ τον Akin και δεν θέλω να τον εγκαταλείψω.

Τι μπορώ να κάνω για να βοηθήσω τον Akin να συμμετέχει στην ομάδα του σχολείου μας;

Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Antony

Σενάριο 5: Martin και Yasim

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Με λένε Martin και είμαι δεκατριών χρονών. Σου γράφω για ένα αγόρι που λέγεται Yasim και μόλις ήρθε στο σχολείο μας. Είναι από τη Συρία και ξέρει μόνο λίγες λέξεις από τη γλώσσα μας. Φαίνεται πολύ μόνος και δυστυχισμένος και κάθετα συνέχεια μόνος του.

Τι μπορώ να κάνω για να τον βοηθήσω να νιώθει μέλος της και να συμμετέχει στην τάξη μας;
Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Σενάριο 6: Marta και Khadeja

Είστε μέλος μιας ομάδας που εργάζεται σε μια ιστοσελίδα για εφήβους. Η δουλειά σας στη στήλη «Φίλος στα δύσκολα» είναι να ελέγχετε και να απαντάτε στα μηνύματα που στέλνουν οι νέοι στην ιστοσελίδα, ζητώντας βοήθεια και συμβουλές. Το μήνυμα στο οποίο καλείστε να απαντήσετε είναι το εξής:

Αγαπητέ Φίλε στα δύσκολα,

Με λένε Marta. Είμαι δεκαπέντε χρονών. Ανησυχώ για την φίλη μου την Khadeja. Πολλά παιδιά κάνουν ρατσιστικά σχόλια εναντίον της, μόνο και μόνο επειδή φοράει μαντήλα. Έχει φτάσει στο σημείο να νιώθει ασφαλής μόνο στην αίθουσα των καλλιτεχνικών, όπου διδάσκει το αγαπημένο της μάθημα η αγαπημένη της καθηγήτρια. Έτσι, περνάμε πολλή ώρα μαζί εκεί. Ευτυχώς η καθηγήτρια είναι πολύ καλή και μας αφήνει να καθόμαστε εκεί. Αλλά αυτό σημαίνει ότι η Khadeja χάνει πολλά πράγματα στα οποία είναι καλή και αρχίζει να παραιτείται. Ήταν πάντα πολύ χαρούμενη και τώρα είναι πολύ σιωπηλή.

Ξέρω ότι πολλά παιδιά στην τάξη δεν συμφωνούν με ό,τι γίνεται, αλλά μιλήσαμε για αυτό και κανείς μας δεν ξέρει τι να κάνει. Θα μπορούσες να μας βοηθήσεις; Θα θέλαμε μερικές ιδέες για το πως να κάνουμε την Khadeja να νιώθει μέλος της τάξης μας. Μετά θα σταθούμε όλοι μαζί απέναντι στους άλλους.

Ελπίζω να μπορείς να βοηθήσεις.

Marta.

Δραστηριότητα 4: Η πρώτη μέρα της Khadeja - Εκδοχή 1

Διάρκεια

Μέρος 1: 25-40 λεπτά, ανάλογα με το αν θα υλοποιήσετε τα προαιρετικά παιχνίδια

Μέρος 2: 60 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ομαδική δραστηριότητα, έπειτα ένα παιχνίδι ρόλων

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που τους αποτρέπουν από το να συμπεριλαμβάνουν τους υπόλοιπους ανθρώπους, ενισχύοντας έτσι τον αποκλεισμό τους
- να δημιουργήσουν και να παίξουν ένα παιχνίδι ρόλων που παρουσιάζει αυτούς τους παράγοντες
- να αναλύσουν το παιχνίδι ρόλων και να εντοπίσουν διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας του εκάστοτε ρόλου

Οργάνωση ομάδας

Μικρές ομάδες των πέντε-έξι μαθητών

Υλικά

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι

Κενός χώρος

Οδηγίες: Μέρος 1

Αρχίστε κάνοντας την εξής ερώτηση:

Συμπεριφερόμαστε πάντα απέναντι όλους τους ανθρώπους με βάση τις αξίες της συμπερίληψης, ακόμα και όταν ξέρουμε ότι αυτό είναι το σωστό;

Στο σημείο αυτό, τονίζεται ότι, ακόμα και όταν πιστεύουμε ότι οι αξίες όπως η ευγένεια, η φιλία και η συμμετοχή είναι σημαντικές, μερικές φορές συμπεριφερόμαστε με τρόπο αγενή, μη φιλικό προς τους άλλους.

Εξηγήστε στους μαθητές ότι το πρώτο μέρος αυτής της δραστηριότητας έχει ως στόχο να τους βοηθήσει να αναγνωρίσουν όλους εκείνους τους παράγοντες που μερικές φορές τους αποτρέπουν από το να αντιδρούν με βάση τις αξίες της συμπερίληψης. Ζητήστε από την τάξη να σκεφτεί μερικά παραδείγματα (π.χ. πίεση από τους συνομηλίκους, συστολή).

Προαιρετικές δραστηριότητες για αυτό το στάδιο της δραστηριότητας:

1. Χωρίστε την τάξη σε ζευγάρια επιλέγοντας παιδιά που γνωρίζονται πολύ καλά μεταξύ τους. Ζητήστε τους να μαντέψουν για το ζευγάρι τους το αγαπημένο του:

- χρώμα
- φαγητό
- χόμπι ή ενδιαφέρον.

Ρωτήστε τους σε τι βασίζονται τις απαντήσεις τους. Στο σημείο αυτό, τονίζεται ότι συχνά κάνουμε υποθέσεις για τους ανθρώπους χωρίς να έχουμε καθόλου ή όχι επαρκή στοιχεία. Πολύ συχνά οι υποθέσεις μας είναι λοιπόν λανθασμένες. Ένας από τους παράγοντες που μας αποτρέπουν από το να συμπεριλαμβάνουμε τους άλλους ανθρώπους είναι οι υποθέσεις που κάνουμε για αυτούς.

2. Χωρίστε την τάξη σε ζευγάρια και ζητήστε από κάθε ζευγάρι να σταθεί αντικριστά. Δώστε τους πέντε με δέκα λεπτά για να παρατηρήσουν ο ένας την εμφάνιση του άλλου, τα ρούχα, τα παπούτσια, τα κοσμήματα κ.λπ. Έπειτα, ζητήστε τους να γυρίσουν ο ένας πλάτη στον άλλον (σε απόσταση περίπου 30 εκ., χωρίς να αγγίζονται).

Πείτε σε κάθε μαθητή να αλλάξει την εμφάνισή του σε τρία σημεία (να σηκώσει τα μανίκια, να βγάλει ένα παπούτσι κ.λπ.). Έπειτα ζητήστε από τα ζευγάρια να κοιταχτούν και δείτε αν μπορούν να εντοπίσουν τις τρεις αλλαγές που έκανε ο καθένας στην εμφάνισή τους.

Επαναλάβετε όλη αυτήν τη διαδικασία. Έπειτα, πείτε στην τάξη να το επαναλάβει για μια ακόμα τρίτη φορά. Σε αυτό το σημείο, θα έχουν αρχίσει να παραπονιούνται και μπορείτε να σταματήσετε τη δραστηριότητα. Δείτε πόσο γρήγορα διορθώνουν πάλι όλοι την εμφάνισή τους μόλις καθίσουν στα θρανία. Τα παράπονα και η ανάγκη να επαναφέρουν τα πράγματα όπως ήταν είναι τα δύο πιο σημαντικά σημεία που πρέπει να εστιάσετε. Δεν μας αρέσουν οι αλλαγές, μας είναι δύσκολο να αλλάξουμε τις συνήθειες μας, και ακόμα και όταν προσπαθούμε να αλλάξουμε, έχουμε την τάση να επιστρέφουμε στις παλιές συνήθειες.

Η δυσαρέσκεια απέναντι στις αλλαγές μπορεί να αποτελέσει έναν από τους παράγοντες που μας αποτρέπουν από το να υιοθετήσουμε μια συμπεριληπτική συμπεριφορά.

3. Διαβάστε δυνατά μια στερεοτυπική δήλωση, για παράδειγμα:

Όλοι οι έφηβοι είναι αγενείς.

Τα αγόρια δεν κλαίνε.

Όλα τα κορίτσια αγαπούν τη μαγειρική.

Τα αγόρια είναι καλύτερα στις θετικές επιστήμες από τα κορίτσια.

Όλοι οι ηλικιωμένοι είναι βαρετοί.

Ρωτήστε τους μαθητές αν συμφωνούν ή διαφωνούν με όλα αυτά και γιατί ναι ή γιατί όχι; Οι λέξεις κλειδιά που πρέπει να αναφέρετε κατά τη διάρκεια της συζήτησης είναι οι εξής:

- Στερεότυπο: μια γενικευμένη / απλουστευτική ιδέα για μια ομάδα, η οποία είναι συνήθως αρνητική.
- Προκατάληψη: η αντιμετώπιση ορισμένων ανθρώπων ως κατώτεροι, ή ανώτεροι, χωρίς να τους γνωρίζουμε.
- Διάκριση: η συμπεριφορά που βασίζεται στην προκατάληψη.

Τα στερεότυπα, η προκατάληψη και οι διακρίσεις είναι όλοι παράγοντες που μπορούν να μας αποτρέψουν από την υιοθέτηση μιας συμπεριληπτικής συμπεριφοράς.

Αν έχετε τη δυνατότητα να αφιερώσετε περισσότερο χρόνο σε αυτά τα ζητήματα, θα ήταν σίγουρα πολύ θετικό να τα εξετάσετε πιο λεπτομερώς. Μπορείτε να συμβουλευτείτε τις πηγές από το ήδη υπάρχον πρόγραμμα σπουδών σας ή να αναζητήσετε διαδικτυακές πηγές. Θα μπορούσατε να ξεκινήσετε την αναζήτησή σας από την εξής διεύθυνση:

<https://www.equalityhumanrights.com/en/secondary-education-resources/lesson-plan-ideas/lesson-5-prejudice-and-stereotypes>

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε-έξι μαθητών. Δώστε στη κάθε ομάδα ένα κομμάτι χαρτί από μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι και έναν μαρκαδόρο. Οι μαθητές θα πρέπει αναγνωρίσουν όσο το δυνατόν περισσότερους παράγοντες ή ανθρώπους που τους εμποδίζουν από το να ακολουθήσουν μια συμπεριφορά με βάση τις αρχές της συμπερίληψης. Οι μαθητές μπορούν να κρατήσουν σημειώσεις με τις σκέψεις τους με όποιο τρόπο τους βολεύει, για παράδειγμα γράφοντας ή ζωγραφίζοντας, δημιουργώντας λίστες, διαγράμματα αράχνης ή χάρτες.

Μόλις ολοκληρώσουν τις σημειώσεις τους, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν τις ιδέες τους στην υπόλοιπη τάξη. Βεβαιωθείτε ότι τα ζητήματα που αναφέρονται στις παραπάνω προαιρετικές δραστηριότητες προκύπτουν και κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Ρωτήστε τους μαθητές ποιοι παράγοντες/φορείς του σχολείου πιστεύουν ότι τους εμποδίζουν περισσότερο και/ή πιο συχνά.

Put the class into groups of five or six and give each group a piece of sugar or flip chart paper and a marker pen. Their task is to identify as many things, or people, as possible that could get in the way of them behaving inclusively. They can record their thoughts in any way that makes sense to them, e.g. writing, drawing, list, spidergram, mind map.

Once they have completed this task, ask groups to share their ideas with the class. Make sure that the areas from the optional activities above come up as part of this discussion. Ask the students which factors they think get in the way most, and / or most often.

Οδηγίες: Μέρος 2

Πείτε στις ομάδες ότι έπειτα θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων το οποίο παρουσιάζει έναν ή περισσότερους από τους εν λόγω παράγοντες/φορείς του σχολείου. Υπενθυμίστε τους την ιστορία της Khadeja, της δεκαπεντάχρονης που δέχεται ρατσιστικό εκφοβισμό επειδή φοράει μαντίλα. Η Khadeja άλλαξε σχολείο ως αποτέλεσμα του εκφοβισμού. Σε αυτό ακριβώς θα βασιστεί το παιχνίδι ρόλων, το οποίο είναι το εξής:

Η Khadeja έρχεται στην τάξη σας στην μέση της σχολικής χρονιάς. Κατά βάθος θέλεις και ξέρεις ότι πρέπει, να την καλωσορίσεις και να την κάνεις να νιώσει άνετα. Αλλά δεν το κάνεις. Τι σε σταμάτησε;

Οι ομάδες χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα από το πρώτο μέρος της δραστηριότητας για να προετοιμάσουν το παιχνίδι ρόλων τους. Μπορούν να επιλέξουν έναν ή περισσότερους παράγοντες/φορείς για το παιχνίδι. Θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα όσο το δυνατόν πιο αληθοφανές παιχνίδι.

Αφού δημιουργήσουν το παιχνίδι ρόλων, κάθε ομάδα παρουσιάζει το δικό της στην υπόλοιπη τάξη. Κάντε ερωτήσεις για το κάθε παιχνίδι ρόλων, ώστε να αναλύσετε τι συμβαίνει στο παιχνίδι και ποιος είναι ο αντίκτυπος αυτών των γεγονότων. Στη συνέχεια ακολουθούν μερικές ενδεικτικές ερωτήσεις.

Οι ομάδες θα χρησιμοποιήσουν αυτό το παιχνίδι ρόλων πάλι στη Δραστηριότητα 5.

Ερωτήσεις

Τι συνέβη σε αυτό το παιχνίδι ρόλων;

Ποιος και τι δυσκόλεψε και εμπόδισε τη συμπερίληψη τις Khadeja;

*Πόσο ρεαλιστικό ήταν;
Ποιες αξίες βλέπετε να εφαρμόζονται;
Τι πιστεύετε ότι σκεφτόταν ή ένιωθε ο/η [χαρακτήρας] όταν...;
Ποιος πιστεύετε ότι ήταν ο αντίκτυπο στον/στη [χαρακτήρα];
Τι θα μπορούσε να έχει κάνει διαφορετικά ο/η [χαρακτήρας] (γενικά ή σε μια δεδομένη στιγμή), το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα να τον/την συμπεριλάβουν;*

Προαιρετικές και εναλλακτικές επιλογές για τη διαδικασία της παρουσίασης - Μέρος 2

1. Κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων μπορείτε να πείτε «Στοπ» και η τάξη (ή εσείς) να κάνει ερωτήσεις στους χαρακτήρες για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους εκείνη τη στιγμή ή για τον αντίκτυπο στους ίδιους.
2. Στο τέλος των παρουσιάσεων μπορείτε να διαλέξετε κάποιους χαρακτήρες με πολλή αυτοπεποίθηση για να παίξουν ένα παιχνίδι ερωτήσεων, δηλαδή η τάξη (ή εσείς) τους ρωτά για τον χαρακτήρα τους, για παράδειγμα πώς ένωσαν οι χαρακτήρες όταν συμπεριέλαβαν τη Marta και ένωσε η Marta όταν την συμπεριλάμβαναν.
3. Μαγνητοσκοπήστε τα παιχνίδια ρόλων για να τα χρησιμοποιήσετε για περαιτέρω εκπαίδευση των παιδιών στη συμπεριληψη (θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στη Δραστηριότητα 5) ή για συζητήσεις πάνω σε συγκεκριμένα στιγμιότυπα των παιχνιδιών.

Δραστηριότητα 5: Η πρώτη μέρα της Khadeja - Εκδοχή 2

Διάρκεια

Μέρος 1: 20 λεπτά

Μέρος 2: 60 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ομαδική δραστηριότητα, έπειτα ένα παιχνίδι ρόλων

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που τους βοηθούν στη συμπερίληψη των υπολοίπων ανθρώπων
- να δημιουργήσουν και να παίξουν ένα παιχνίδι ρόλων που παρουσιάζει έναν ή περισσότερους από αυτούς τους παράγοντες
- να αναλύσουν τα παιχνίδια ρόλων

Οργάνωση ομάδας

Μικρές ομάδες των πέντε-έξι μαθητών

Υλικά

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι

Κενός χώρος

Οδηγίες - Μέρος 1

Έχοντας αναγνωρίσει και εξερευνήσει, κατά τη διάρκεια της Δραστηριότητας 4, τους παράγοντες που τους αποτρέπουν από μια συμπεριληπτική συμπεριφορά, οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν τους παράγοντες που τους υποστηρίζουν ώστε να υιοθετήσουν τις αξίες της συμπερίληψης στη συμπεριφορά τους.

Αρχίστε κάνοντας την εξής ερώτηση στην τάξη:

Έχετε βρεθεί ποτέ σε μια κατάσταση που γνωρίζατε ποιο είναι το σωστό που πρέπει να κάνετε και, παρότι ήταν δύσκολο, τελικά το κάνατε;

Συνεχίστε ως εξής:

Τι ή ποιος σας βοήθησε;

Αφού τα παιδιά σας δώσουν δύο ή τρία παραδείγματα, εξηγήστε στην τάξη ότι σε αυτήν τη δραστηριότητα θα εξετάσετε αυτές τις παραπάνω ερωτήσεις.

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των πέντε ή έξι μαθητών. Αν έχετε ήδη ολοκληρώσει το Μέρος 2 της Δραστηριότητας 4, τα παιδιά θα πρέπει να παραμείνουν ως έχουν στις ίδιες ομάδες..

Δώστε σε κάθε ομάδα ένα κομμάτι χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι και έναν μαρκαδόρο. Οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν όσο το δυνατόν περισσότερους φορείς ή ανθρώπους που πιστεύουν ότι τους βοηθούν ώστε να ακολουθήσουν τις αρχές της συμπερίληψης. Οι μαθητές μπορούν να κρατήσουν σημειώσεις με τις σκέψεις τους με όποιο τρόπο τους βολεύει, για παράδειγμα γράφοντας ή ζωγραφίζοντας, δημιουργώντας λίστες, διαγράμματα αράχνης ή χάρτες.

Μόλις ολοκληρώσουν τις σημειώσεις τους, ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν μερικές από τις ιδέες τους στην υπόλοιπη τάξη. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα, εντοπίστε ποιοί παράγοντες ή φορείς επαναλαμβάνονται πιο πολύ και είναι πιο βοηθητικοί σύμφωνα με τους μαθητές.

Οδηγίες: Μέρος 2

Υπάρχουν δύο εναλλακτικές για το Μέρος 2. Αν η τάξη σας έχει ολοκληρώσει τη Δραστηριότητα 4, ακολουθήστε την κατεύθυνση 2Α. Αν όχι, ακολουθήστε την κατεύθυνση 2Β.

Κατεύθυνση 2Α

Το Μέρος 2 είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε οι μαθητές να επεκτείνουν το παιχνίδι ρόλων

που ολοκλήρωσαν στη Δραστηριότητα 4, σύμφωνα με το παρακάτω σενάριο:

Η Khadeja έρχεται στην τάξη σας στην μέση της σχολικής χρονιάς. Πρέπει να βεβαιωθείτε ότι νιώθει ευπρόσδεκτη και αποδεκτή από την τάξη σας. Πώς το καταφέρνετε αυτό; Ποιος και τι σας βοηθάει σε αυτό;

Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το ίδιο βασικό σενάριο, αλλά δεν θα εστιάσουν στους παράγοντες που τους αποτρέπουν από το να ακολουθήσουν μια συμπεριληπτική συμπεριφορά. Αντίθετα, οι μαθητές ξανασχεδιάζουν το σενάριο και, αυτή τη φορά, χρησιμοποιούν τους παράγοντες που θα τους βοηθήσουν ώστε να υιοθετήσουν τις αρχές της συμπερίληψης.

Για παράδειγμα, αν στο τελευταίο παιχνίδι ρόλων κάποια μαθήτρια ήθελε να γίνει φίλη με την Khadeja, αλλά οι φίλοι της είπαν να μην το κάνει, σε αυτό το παιχνίδι ρόλων οι φίλοι της θα βοηθήσουν τη μαθήτρια και την υποστηρίξουν ώστε να γίνει φίλη με την Khadeja.

Κατεύθυνση 2B

Υπενθυμίστε τους την ιστορία της Khadeja, της δεκαπεντάχρονης που δέχεται ρατσιστικό εκφοβισμό επειδή φοράει μαντίλα. Η Khadeja άλλαξε σχολείο ως αποτέλεσμα του εκφοβισμού. Σε αυτό ακριβώς θα βασιστεί το παιχνίδι ρόλων, το οποίο είναι το εξής:

Η Khadeja έρχεται στην τάξη σας στην μέση της σχολικής χρονιάς. Πρέπει να βεβαιωθείτε ότι νιώθει ευπρόσδεκτη και αποδεκτή από την τάξη σας. Πώς το καταφέρνετε αυτό; Ποιος και τι σας βοηθάει σε αυτό;

Και οι δύο κατευθύνσεις

Οι ομάδες χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα από το πρώτο μέρος της δραστηριότητας για να προετοιμάσουν το παιχνίδι ρόλων τους. Μπορούν να επιλέξουν έναν ή περισσότερους παράγοντες για το παιχνίδι. Θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα όσο το δυνατόν πιο αληθοφανές παιχνίδι.

Αφού δημιουργήσουν το παιχνίδι ρόλων, κάθε ομάδα παρουσιάζει το δικό της στην υπόλοιπη τάξη. Κάντε ερωτήσεις για το κάθε παιχνίδι ρόλων, ώστε να αναλύσετε τι συμβαίνει στο παιχνίδι και ποιος είναι ο αντίκτυπος αυτών των γεγονότων. Στη συνέχεια ακολουθούν μερικές ενδεικτικές ερωτήσεις.

Ερωτήσεις

Τι συνέβη σε αυτό το παιχνίδι ρόλων;

Ποιος και τι βοήθησε στη συμπεριληψη της Khadeja;

Πόσο ρεαλιστικό ήταν;

Τι πιστεύετε ότι σκεφτόταν ή ένιωθε ο/η [χαρακτήρας] όταν...;

Ποιος πιστεύετε ότι ήταν ο αντίκτυπος στον/στη [χαρακτήρα];

Πώς θα συγκρίνατε αυτά τα αποτελέσματα με τα το παιχνίδι όπου εστιάσατε στα πράγματα και τους ανθρώπους που εμποδίζουν τη συμπεριληψη της Khadeja;

Ποιες αξίες βλέπετε να εφαρμόζονται;

Προαιρετικές και εναλλακτικές επιλογές για τη διαδικασία της παρουσίασης - Μέρος 2

1. Κατά τη διάρκεια των παρουσιάσεων μπορείτε να πείτε «Στοπ» και η τάξη (ή εσείς) να κάνει ερωτήσεις στους χαρακτήρες για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους εκείνη τη στιγμή ή για τον αντίκτυπο στους ίδιους.
2. Στο τέλος των παρουσιάσεων μπορείτε να διαλέξετε κάποιους πολύ δυνατούς χαρακτήρες για να παίξουν ένα παιχνίδι ερωτήσεων, δηλαδή η τάξη (ή εσείς) τους ρωτά για τον χαρακτήρα τους, για παράδειγμα πώς ένιωσαν οι χαρακτήρες όταν συμπεριέλαβαν τη Marta και πώς ένιωσε η Marta όταν την συμπεριλάμβαναν.
3. Μαγνητοσκοπήστε τα παιχνίδια ρόλων για να τα χρησιμοποιήσετε για περαιτέρω εκπαίδευση των παιδιών στη συμπεριληψη ή για συζητήσεις πάνω σε συγκεκριμένα στιγμιότυπα των παιχνιδιών.
4. Παρουσιάστε τις φωτογραφίες από τη Δραστηριότητα 4 για να συγκρίνετε και να αντιπαραθέσετε τους παράγοντες και τα αποτελέσματα

Δραστηριότητα 6: Η τάξη μας - αξίες και δράσεις

Διάρκεια

Μέρος 1: λεπτά

Επισκόπηση

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αναγνωρίσουν τις αξίες που θεωρεί η τάξη τους ως πιο σημαντικές
- να δημιουργήσουν μια λίστα από αξίες και αντίστοιχες δράσεις που όλη η τάξη πρέπει να συμφωνήσει και να ακολουθήσει

Οργάνωση ομάδας

Μέρος 1: ατομική δραστηριότητα ενδοσκοπησης

Μέρος 2: Βασικές και «ειδικές» ομάδες των πέντε-έξι μαθητών

Υλικά

Τα φύλλα με το «Διαμάντι των 9 αξιών» που χρησιμοποιήσατε στη Δραστηριότητα 2

Μικρά, χωρίς σχέδια αυτοκόλλητα, τρία για κάθε μαθητή είναι αρκετά (θα μπορούσατε επίσης να χρησιμοποιήσετε χαρτί και κολλητική ταινία)

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι

Χαρτί και στυλό

Οδηγίες - εισαγωγή

Προετοιμασία: Χρησιμοποιήστε τα φύλλα με το σχήμα “Διαμάντι των 9” που έχετε ήδη συμπληρώσει για να δημιουργήσετε μια λίστα με δέκα έως δεκαπέντε αξίες. Στόχος του πρώτου μέρους αυτής της δραστηριότητας είναι ο κάθε μαθητής να εντοπίσει τρεις αξίες από την λίστα τις οποίες θεωρεί ως πιο σημαντικές για τη συμπεριλήψη στο πλαίσιο της τάξης του. Ο αριθμός των αξιών που θα συμπεριλάβετε στην λίστα σας εξαρτάται από τον αριθμό των αξιών που συμπεριέλαβε η τάξη στο τελικό σχήμα “Διαμάντι των 9 αξιών” και από τον αριθμό που θεωρείτε ότι μπορούν να διαχειριστούν.

Αν η τάξη σας δεν πραγματοποιήσει τη δραστηριότητα με το «Διαμάντι των 9», ανατρέξτε στο φύλλο με τις αξίες στο τέλος της Δραστηριότητας 2 και επιλέξτε μια λίστα από αυτές. Επιλέξτε τις αξίες βάσει των αξιών που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συζήτησής σας με την τάξη καθ’ όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων και βάσει του αριθμού των αξιών που θεωρείτε ότι μπορούν να διαχειριστούν.

Εφόσον έχετε καταλήξει με τη λίστα σας, σημειώστε την στον πίνακα ή σε ένα χαρτί σε πίνακα σεμιναρίου. Κολλήστε το χαρτί σε κάποιον τοίχο της αίθουσας από όπου μπορούν να το δουν όλοι.

Ξεκινήστε ρωτώντας την τάξη τι έχει μάθει μέχρι στιγμής από όλες αυτές τις δραστηριότητες σχετικά με τις αξίες και τις συμπεριφορές της συμπερίληψης (για παράδειγμα τις αξίες που θεωρούν σημαντικές για τη συμπερίληψη, Πώς αυτές σχετίζονται με τις πράξεις, ποιοι παράγοντες αποτελούν εμπόδια και ποιοι υποστηρίζουν την εφαρμογή αυτών των αξιών στην πράξη.)

Εξηγήστε στους μαθητές ότι σήμερα πρόκειται να καταλήξουν σε μία συμφωνία με όλη την τάξη σχετικά με τις αξίες και τις πράξεις που θεωρούν ότι είναι πιο σημαντικές για τη συμπερίληψη όλων των ατόμων στην τάξη τους. Η δραστηριότητα αυτή αποτελείται από δύο μέρη.

Οδηγίες - Μέρος 1

Εξήγησε τους μαθητές ότι στο πρώτο μέρος της δραστηριότητας κάθε μαθητής θα επιλέξει τρεις αξίες από την λίστα που πριν λίγο δημιουργήσατε. Δείτε τους την λίστα.

Δώστε σε κάθε μαθητή τρία αυτοκόλλητα. Οι μαθητές θα πρέπει να σκεφτούν ποιες είναι οι τρεις αξίες της λίστας που θεωρούν ως πιο σημαντικές για τη συμπεριληψη των ατόμων στην τάξη τους. Αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, θα τοποθετήσουν ένα αυτοκόλλητο δίπλα από κάθε αξία που έχουν επιλέξει.

Δώσε στην τάξη λίγο χρόνο να σκεφτεί και να τοποθετήσει τα αυτοκόλλητα δίπλα από τις αξίες που θεωρεί ως πιο σημαντικές.

Μόλις αυτή η διαδικασία ολοκληρωθεί, εντοπίστε τις 6 αξίες που έχουν πάρει τα περισσότερα αυτοκόλλητα και κυκλώστε τις στον πίνακα ή στο χαρτί του πίνακα σεμιναρίων. Αν υπάρξει ισοπαλία ανάμεσα σε κάποιες αξίες, μπορείτε να κάνετε μια τελική ψηφοφορία και να μετρήσετε τα χέρια των μαθητών (διαφορετικά κρατήστε τον αριθμό εφτά, και αντίστοιχα «εφτά» ή «έξι» στις οδηγίες του Μέρους 2).

Εξηγήστε στους μαθητές ότι στο Μέρος 2 της δραστηριότητας θα αναπτύξουν τις έξι αξίες που έχουν επιλέξει ως πιο σημαντικές.

Οδηγίες - Μέρος 2

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες έξι μαθητών. Εξηγήστε τους ότι αυτή είναι η βασική ομάδα τους και θα πρέπει να θυμούνται με ποιους άλλους μαθητές είναι στην ίδια ομάδα (δεν υπάρχει πρόβλημα αν η ομάδα έχει λιγότερους μαθητές). Ζητήστε από κάθε μαθητή της ομάδας να επιλέξει μια αξία από την λίστα, ώστε η ομάδα να καλύψει όλες τις αξίες. Αν υπάρχει κάποια ομάδα με λιγότερους μαθητές, ζητήστε τους να επιλέξουν ο καθένας από μια αξία.

Στη συνέχεια, δημιουργήστε νέες «ειδικές» ομάδες με τους μαθητές που επέλεξαν την ίδια αξία (για παράδειγμα, όλοι όσοι επέλεξαν τη φιλία, όλοι όσοι επέλεξαν την εμπιστοσύνη κ.λπ.).

Δώστε σε κάθε ειδική ομάδα ένα κομμάτι χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή ένα χαρτόνι και μαρκαδόρους.

Η ομάδα αυτή θα πρέπει να:

1. Συζητήσει και να καταγράψει μερικές συμπεριφορές που σχετίζονται με την αξία που έχει επιλέξει, συμπεριφορές που η ομάδα πιστεύει ότι θα συμβάλουν στη συμπεριληψη όλων των ατόμων στην τάξη τους. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη φράση «Στην τάξη μας θα...» για να συμπληρώσουν τις προτάσεις.

2. Μόλις καταλήξουν σε κάποιες ιδέες, η ομάδα θα πρέπει να συνοψίσει τις ιδέες της σε μία ή δύο προτάσεις σε ένα χαρτόνι ή σε ένα χαρτί από μπλοκ σεμιναρίου. Μπορούν να το καταφέρουν:

- εντοπίζοντας τις παρόμοιες λέξεις που έχουν σημειώσει και μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν ως μία λέξη (για παράδειγμα «να βεβαιωθούμε ότι συμμετέχουν όλοι» και «να συμμετέχουν όλοι στις ομάδες»).

- εντοπίζοντας ιδέες που θα μπορούσαν να τις ενώσουν σε μια φράση με ευκολία (π.χ. «να ακούμε τις ιδέες όλων» και «να μην διακόπτουμε» θα μπορούσαν να γίνουν «να ακούμε τις ιδέες όλων χωρίς να διακόπτουμε»).

3. Μόλις ολοκληρώσουν τις προτάσεις τους, ελέγξτε τις ώστε να βεβαιωθείτε ότι έχουν συνταχθεί χρησιμοποιώντας καταφατική σύνταξη και ύφος. Εξηγήστε στην τάξη ότι είναι πολύ πιο εύκολο για τους ανθρώπους να δεχτούν να κάνουν όσα θέλουν οι άλλοι, αντί για όσα δεν θέλουν οι άλλοι. Η φράση «να είσαι ευγενικός απέναντι στους ανθρώπους» είναι πιο αποτελεσματική από την φράση «μην γίνεσαι κακός». Η φράση «σιγουρέψου ότι όλοι συμμετέχουν στις δραστηριότητες» είναι πιο αποτελεσματική από την φράση «μην αφήνεις από έξω τους άλλους». Σημειώστε την τελική μορφή των προτάσεων στο πίσω μέρος του χαρτιού μαζί με την αξία που έχει η ομάδα.

4. Όλοι στην ομάδα πρέπει να έχουν αντιγράψει σε ένα χαρτί τις θετικές προτάσεις της ομάδας, για να το έχουν μαζί τους όταν θα επιστρέψουν στην βασική ομάδα τους. Η ομάδα θα δώσει στον καθηγητή το χαρτί από το μπλοκ σεμιναρίου ή το χαρτόνι.

Όταν όλοι έχουν από ένα αντίγραφο της σύνοψης της ομάδας τους, ζητήστε από τους μαθητές να επιστρέψουν στη βασική ομάδα τους έχοντας την σύνοψή τους.

Έπειτα, ο κάθε μαθητής παρουσιάζει στη βασική ομάδα του τις προτάσεις που δημιούργησε με την «ειδική» ομάδα. Η βασική ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει αν συμφωνεί με την πρόταση/σεις ή αν θέλει να τις αλλάξει. Ενώ οι μαθητές συζητούν, κολλήστε τα χαρτόνια στον τοίχο.

Μετά από λίγη ώρα, συγκεντρώστε όλους τους μαθητές της τάξης και αναλύστε μία προς μία τις προτάσεις με τις αξίες. Ελέγξτε αν η τάξη συμφωνεί με αυτές και κάντε αλλαγές με τη σύμφωνη γνώμη τους. Ελέγξτε ποιες από αυτές τις προτάσεις μοιάζουν ή μπορούν να συνδυαστούν και βεβαιωθείτε ότι χρησιμοποιείται καταφατική σύνταξη.

Ο στόχος αυτής της διαδικασίας είναι να δημιουργήσουν ένα σύνολο από δηλώσεις για τις οποίες συμφωνούν όλοι οι μαθητές. Αυτές οι δηλώσεις διασφαλίζουν ότι οι μαθητές θα συμβιώνουν και θα μαθαίνουν από κοινού στο πλαίσιο της τάξης με τρόπο που διασφαλίζει τη συμπερίληψη όλων των παιδιών στην τάξη.

Στο τέλος της διαδικασίας, διαβάστε δυνατά στην τάξη τις τελικές δηλώσεις.

Ρωτήστε τα παιδιά πώς θα ήθελαν να εκθέσουν τη λίστα στην τάξη και ποιον τίτλο θα της έδιναν. Η λίστα θα μπορούσε να δακτυλογραφηθεί και να τυπωθεί ή να μετατραπεί σε ένα έργο τέχνης. Το πιο σημαντικό είναι να τοποθετηθεί σε εμφανές σημείο. Επίσης, όλοι οι μαθητές θα μπορούσαν να την υπογράψουν (ακόμα και οι δάσκαλοι που διδάσκουν αυτήν την τάξη). Με αυτόν τρόπο θα αποδείξουν όλοι τη δέσμευσή τους να τηρούν αυτή τη συμφωνία.

Όποιον τρόπο και αν επιλέξετε, η λίστα πρέπει να χρησιμοποιείται τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους μαθητές, ως μια υπενθύμιση του τρόπου με τον οποίο τα μέλη της τάξης έχουν συμφωνήσει να ζουν από κοινού.

Σύνολο 4: Το σχολείο μας και η συμπερίληψη 1 - Σήμερα και για αυτό το έτος Ηλικιακή ομάδα: 12-15

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Ατομική δραστηριότητα που επιτρέπει στους μαθητές να σκεφτούν σε τι βαθμό εφαρμόζεται η συμπερίληψη στην τάξη τους και να προτείνουν τρόπους βελτίωσης

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν σε τι βαθμό εφαρμόζει τη συμπερίληψη η τάξη τους
- να εκτιμήσουν την πρόοδο που θα μπορούσε να πετύχει η τάξη στους επόμενους μήνες
- να προτείνουν τρόπους συμβίωσης με τους συμμαθητές τους, οι οποίοι θα μπορούσαν να συμβάλουν σε αυτήν την πρόοδο

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα

Υλικά

Κενός χώρος

Χαρτάκια σημειώσεων - τρία ανά μαθητή

Οδηγίες

Οι μαθητές θα πρέπει να απαντήσουν σε τρεις ερωτήσεις. Οι δύο βασίζονται σε μια βαθμολογική κλίμακα και η τρίτη είναι ανοιχτού τύπου.

Ανακεφαλαιώνοντας όσα έχουν μάθει οι μαθητές μέχρι στιγμής, ξεκινήστε κάνοντας την εξής ερώτηση: Πώς είναι μια συμπεριληπτική τάξη; Ζητήστε μερικές ιδέες από μερικά μέλη της τάξης. Πιθανόν να αναφέρουν τα εξής:

Μια συμπεριληπτική τάξη...

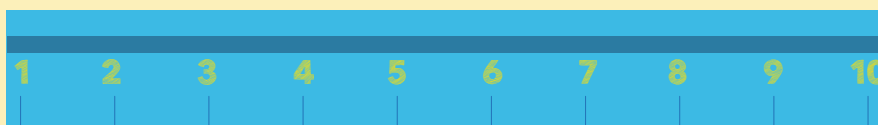
- είναι ένα μέρος όπου όλοι ακολουθούν όσα έχει συμφωνήσει η τάξη
- τους κάνει όλους να νιώθουν ευπρόσδεκτοι
- είναι η τάξη όπου όλοι βοηθούν τους άλλους να μάθουν
- μια τάξη που όλοι καταλαβαίνουν ότι διαφέρουμε αλλά αυτό δεν είναι πρόβλημα
- είναι διασκεδαστική
- δεν αγνοεί τους ανθρώπους
- είναι ευγενική
- / ...

Εξηγήστε ότι, στη συνέχεια, οι μαθητές θα απαντήσουν σε δύο ερωτήσεις σχετικά με το πόσο συμπεριληπτική είναι η τάξη τους. Δώστε σε κάθε μαθητή τρία χαρτάκια σημειώσεων.

Οι πρώτες δύο ερωτήσεις είναι οι εξής:

1. Σχεδιάστε την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα στον πίνακα.

Πόσο συμπεριληπτική είναι αυτή η τάξη; 0: Καθόλου Αρκετά Πολύ: 10

Ζητήστε από κάθε μαθητή να γράψει πάνω σε ένα χαρτάκι τον αριθμό ανάμεσα στο 0 και το 10 που πιστεύει ότι περιγράφει καλύτερα την άποψή του για αυτό το ερώτημα. Συγκεντρώστε αυτά τα χαρτάκια σε μια στοίβα. Ζητήστε από έναν εθελοντή να βρει μετά το τέλος της δραστηριότητας τον μέσο όρο της βαθμολογία που έδωσαν όλοι μαθητές.

2. Χρησιμοποιώντας την ίδια βαθμολογική κλίμακα, ρωτήστε την τάξη:

Αν η τάξη εφαρμόσει τους επόμενους μήνες όσα συμφώνησε ώστε να βελτιωθεί όσον αφορά τη συμπεριληψη, ποιον βαθμό πιστεύετε ότι θα μπορούσε να πετύχει μέχρι το τέλος Μαΐου;

Ζητήστε από κάθε μαθητή να γράψει πάνω σε ένα άλλο χαρτάκι τον αριθμό ανάμεσα στο 0 και το 10 που πιστεύει ότι περιγράφει καλύτερα την άποψή του για αυτό το ερώτημα. Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν το όνομά τους επάνω σε αυτό το χαρτάκι. Τα χαρτάκια αυτά δεν θα τα εξετάσετε τώρα, αλλά θα ανατρέξετε σε αυτά σε μερικούς μήνες. Συγκεντρώστε αυτά τα χαρτάκια σημειώσεων σε μια άλλη στοίβα.

Έπειτα, εξηγήστε στους μαθητές ότι θα τους κάνετε άλλη μία τελευταία ερώτηση, η οποία συνδέεται με τις προηγούμενες ερωτήσεις.

3. Ρωτήστε την τάξη:

Εκτός από όσα συμφώνησε ήδη η τάξη να κάνει, τι θα μπορούσαν να κάνουν τα μέλη της τάξης ώστε να καταφέρουμε να κερδίσουμε τη βαθμολογία που σημειώσατε στο χαρτάκι σας για την ερώτηση 2; Θυμηθείτε να δώσετε μια γενική απάντηση, χωρίς να κατονομάσετε τα άτομα.

Ζητήστε τους να γράψουν την απάντησή τους στο τελευταίο χαρτάκι τους, χωρίς να γράψουν το όνομά τους. Μόλις τελειώσουν, ζητήστε τους να φέρουν το χαρτάκι τους και να το κολλήσουν στον πίνακα. Χωρίστε τα χαρτάκια σε κατηγορίες και όσα έχουν την ίδια απάντηση τοποθετήστε τα μαζί.

Παρουσιάστε συνοπτικά τα αποτελέσματα της τελευταίας ερώτησης στους μαθητές και πείτε τους ότι θα επανέλθετε σε αυτά μετά από μερικούς μήνες για να διαπιστώσετε αν σημειώθηκε κάποια πρόοδος. Προς το παρόν έχει ολοκληρωθεί για τους μαθητές η δραστηριότητα.

Μετά τη δραστηριότητα:

- Βεβαιωθείτε ότι ο εθελοντής σας ενημερώνει για τον μέσο όρο των απαντήσεων της ερώτησης 1. Φυλάξτε αυτή τη βαθμολογία σε ασφαλές μέρος.
  - Φυλάξτε σε ασφαλές μέρος τα χαρτάκια σημειώσεων της ερώτησης 2 με τα ονόματα των μαθητών.
  - Φυλάξτε σε ασφαλές μέρος τις διαφορετικές απαντήσεις της ερώτησης 3.
- Οποιαδήποτε χαρτάκια με απαντήσεις που επαναλαμβάνονται μπορείτε να τα πετάξετε.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 20 λεπτά

Επισκόπηση

Συνδυασμός δραστηριότητας με όλη την τάξη και με μικρές ομάδες, ώστε οι μαθητές να σκεφτούν πόσο συμπεριληπτικό είναι το σχολείο, τι έχει αλλάξει και να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν πόσο αποτελεσματικό είναι το σχολείο στη συμπεριληψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν τι έχει υλοποιήσει σωστά το σχολείο και τις προτεραιότητες για το μέλλον

Οργάνωση ομάδας
Όλη η τάξη, έπειτα ομάδες των πέντε-έξι μαθητών
Υλικά
Κενός χώρος
Ένα αντικείμενο για κάθε μαθητή (ένα μολύβι ή στυλό είναι αρκετά)
Δήλωση σε ένα χαρτί: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)
Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...» -- ένα για κάθε ομάδα (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Οδηγίες: Μέρος 1

Αυτή η δραστηριότητα προσαρμόστηκε από το εγχειρίδιο Artworks Creative Communications: Creative Evaluation Toolkit.

<http://www.artworkscreative.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/Creative-Evaluation-Toolkit.pdf>

Αν χρειάζεται, ξεκινήστε με μια γρήγορη συζήτηση με την τάξη για να της θυμίσετε τη σημασία της συμπερίληψης και πως αυτή κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν.

Εξηγήστε στην τάξη ότι όλοι στο σχολείο θα συνεργαστούν φέτος για να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα συμπεριλαμβάνει καλύτερα τα άτομα. Οι απόψεις της τάξης είναι σημαντικές και αυτή η δραστηριότητα στοχεύει στη συλλογή των απόψεών τους.

Ζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Βεβαιωθείτε ότι όλα έχουν από ένα στυλό, ένα μολύβι ή άλλο μικρό αντικείμενο. Πείτε τους ότι θα τους διαβάσετε μια δήλωση και μετά θα την τοποθετήσετε στο κέντρο του κύκλου. Πρέπει να φανταστούν ότι υπάρχει μια γραμμή ανάμεσα σε εκείνα και τη δήλωση. Όταν διαβάσετε τη δήλωση, πείτε τους να τοποθετήσουν το αντικείμενο που κρατούν κάπου πάνω σε αυτήν την γραμμή. Όσο πιο κοντά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι συμφωνούν με αυτή. Όσο πιο μακριά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι διαφωνούν με αυτή.

Διαβάστε τη δήλωση: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων.

Όταν ολοι οι μαθητές έχουν τοποθετήσει τα αντικείμενά τους, φωτογραφίστε το αποτέλεσμα. Συνεχίστε με μια σύντομη συζήτηση χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως: [Όνομα μαθητή], μπορείς να μας πεις γιατί έβαλες το αντικείμενό σου εκεί;

Οι υπολοίποι συμφωνούν; Διαφωνούν; Πείτε μας γιατί.

Ποια βοηθητικά/χρήσιμα πράγματα κάνει το σχολείο για να βοηθήσει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι;

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να βελτιώσει;

Κρατήστε σύντομες σημειώσεις από αυτή τη συζήτηση για να τις προωθήσετε στην κεντρική ομάδα των σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων.

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου «Τρία πράγματα...». Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα συζητήσουν και αποφασίσουν για:

1. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων.
2. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων.

Αυτές οι απόψεις θα κοινοποιηθούν στην ομάδα που είναι επιφορτισμένη με την εύρεση

τρόπων για τη καλύτερη συμπερίληψη των ατόμων από το σχολείο. Επομένως, είναι σημαντικό οι ομάδες να σκεφτούν διεξοδικά.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας. Αφού τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει τις σκέψεις της στην τάξη. Τέλος, ρωτήστε την τάξη αν παρατήρησε κάτι σχετικά με τις σκέψεις των μαθητών. Είναι πιθανό ορισμένες σκέψεις που προέκυψαν να αξίζει να τις εξετάσετε.

Ευχαριστήστε τους για τη συμβολή τους και πείτε τους ότι θα μεταφέρετε τις σκέψεις αυτές. Μαζέψτε τα φύλλα εργασίας.

Έπειτα από αυτή τη δραστηριότητα, παραχωρήστε τη φωτογραφία και τις σημειώσεις από το Μέρος 1 και τα φύλλα εργασίας από το Μέρος 2 στην κύρια ομάδα των ηγετών του σχολείου και αντιπροσώπων του σχολείου, η οποία συλλέγει πληροφορίες από όλο το σχολείο.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Δήλωση

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...»

Τρία πράγματα που το σχολείο υλοποιεί σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Τρία πράγματα που το σχολείο μας θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Δραστηριότητα 3: Εγώ

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ατομική δραστηριότητα ενδοσκόπησης, αποτέλεσμα της οποίας είναι μια καρτ ποστάλ που οι μαθητές στέλνουν στον εαυτό τους

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν πόσο αποτελεσματικοί πιστεύουν ότι είναι στη συμπερίληψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν δύο πράγματα που πιστεύουν ότι είναι αποτελεσματικοί και κάνουν τους ανθρώπους να νιώθουν ενταγμένοι και ένα πράγμα στο οποίο θέλουν να βελτιωθούν
- να γράψουν σε μια καρτ ποστάλ με παραλήπτη τον εαυτό τους όλα όσα θα ήθελαν να βελτιώσουν

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα και συζήτηση σε ζευγάρια

Υλικά

Καρτ ποστάλ (βλ. φύλλο υλικών μετά τις οδηγίες)

Οδηγίες

Αν χρειάζεται, ξεκινήστε με μια γρήγορη συζήτηση με την τάξη για να τους υπενθυμίσετε τη σημασία της ένταξης και της συμπερίληψης και πως αυτή κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν. Ως ερέθισμα χρησιμοποιείστε το μάθημα που πήραν από την ιστορία της Marta στο Σύνολο δραστηριοτήτων 3.

Εξηγήστε στην τάξη ότι σε αυτή τη δραστηριότητα θα κάνουν κριτική στον εαυτό τους σχετικά με το πόσο αποτελεσματικοί είναι προσωπικά στη συμπερίληψη των ατόμων, και θα σκεφτούν ένα πράγμα που θα ήθελαν να βελτιώσουν.

Αρχικά, ζητήστε τους να σκεφτούν σιωπηλά την ερώτηση αυτή.

Τι είναι αυτό που κάνω πραγματικά καλά και βοηθάει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι στην τάξη μου και στο σχολείο;

Μετά από λίγη σκέψη, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους σε ζευγάρια.

Στη συνέχεια, ρωτήστε τους,

Τι άλλο μπορώ να κάνω που θα βοηθήσει τους ανθρώπους ώστε να νιώθουν ενταγμένοι στην τάξη μου και στο σχολείο;

Πάλι, μετά από λίγη σκέψη, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους σε ζευγάρια.

Έπειτα, δώστε σε κάθε μαθητή μια καρτ ποστάλ. Πείτε τους ότι θα φυλάξετε αυτήν την καρτ ποστάλ σε ασφαλές μέρος για μερικούς μήνες. Κανένας άλλος δεν θα την δει. Όταν πλησιάζει το τέλος του σχολικού έτους, θα τους δώσετε πάλι τις καρτ ποστάλ, ώστε οι μαθητές να διαπιστώσουν αν κατάφεραν να πραγματοποιήσουν «όλα όσα θα μπορούσαν να κάνουν», σύμφωνα με τη καρτ ποστάλ. Στόχος είναι κάθε μαθητής να δεσμευτεί προσωπικά ότι θα αλλάξει τη συμπεριφορά του για να συμβάλει στην συμπερίληψη των άλλων. Δεν χρειάζεται να είναι μια μεγάλη αλλαγή. Οι μικρές αλλαγές μπορούν να κάνουν τη μεγάλη διαφορά για τους άλλους.

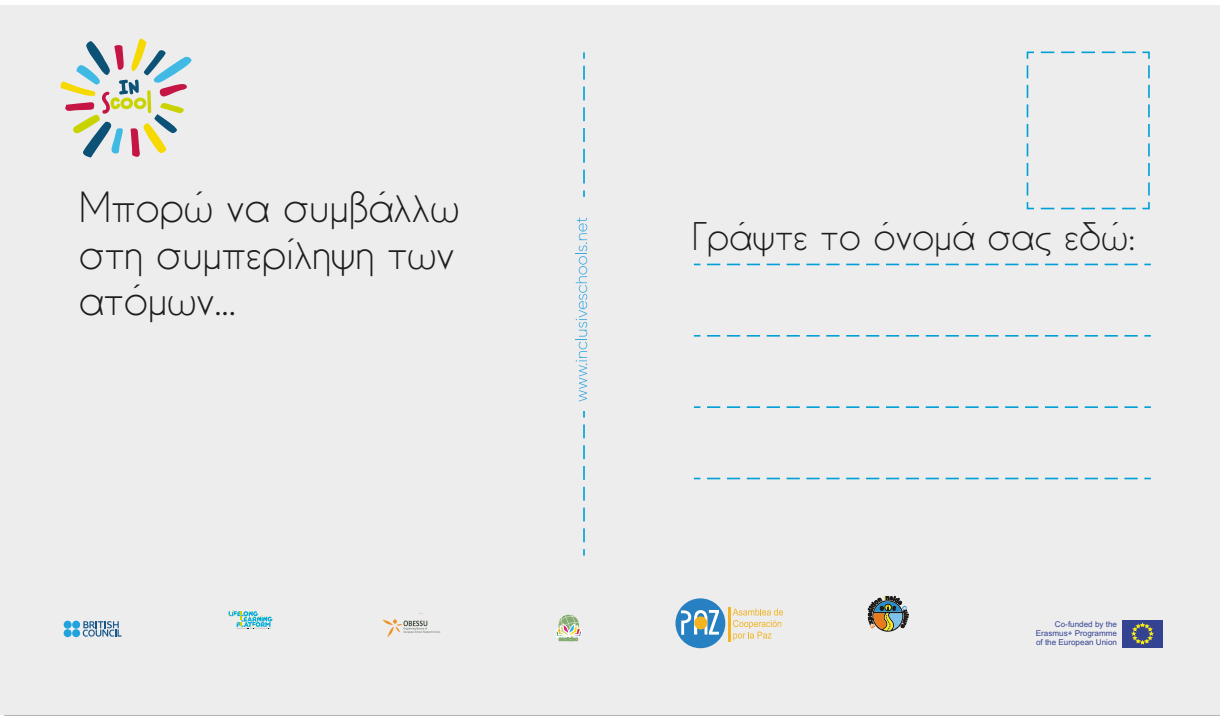
Μοιράστε τις καρτ ποστάλ. Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν ή να ζωγραφίσουν τις σκέψεις τους σχετικά με την ερώτηση της καρτ ποστάλ, και να γράψουν το όνομά τους επάνω.

Συλλέξτε τις καρτ ποστάλ και φυλάξτε τις σε ασφαλές μέρος. Θα τις χρειαστείτε πάλι στο τέλος του σχολικού έτους.

Δραστηριότητα 3: Εγώ! - Κарт ποστάλ

activity set

Μπορώ να συμβάλλω στη συμπερίληψη των ατόμων...

www.inclusiveschools.net

Γράψτε το όνομά σας εδώ:

BRITISH COUNCIL | LIFE LONG LEARNING PLATFORM | OBESSU | | Asamblea de Cooperación por la Paz | | Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Σύνολο 5: Η συμπερίληψη και το σχολείο μας: Πού βρισκόμαστε σήμερα; Ηλικιακή ομάδα: 12-15

Δραστηριότητα 1: Η τάξη μας

Διάρκεια

30 λεπτά

Επισκόπηση

Ατομική δραστηριότητα ενδοσκοπήσης, συζήτηση σε ζευγάρια και με όλη την τάξη, χρησιμοποιώντας το υλικό από τη Δραστηριότητα 1 του Συνόλου δραστηριοτήτων 4, προκειμένου να εξετάσουν τι άλλαξε στην τάξη και να να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις.

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να αξιολογήσουν τι άλλαξε τους τελευταίους μήνες στην τάξη τους σχετικά με τη συμπερίληψη των ατόμων

- να αναγνωρίσουν τις προτεραιότητες για το μέλλον

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη - ερωτήσεις 1 και 3

Ατομικά και σε ζευγάρια - ερώτηση 2

Υλικά

Πληροφορίες από την Δραστηριότητα 1 από το Σύνολο δραστηριοτήτων 4 (βλ. υλικό προετοιμασίας παρακάτω)

Προετοιμασία: Για αυτήν τη δραστηριότητα θα πρέπει να έχετε έτοιμα τα εξής:

1. Τον μέσο όρο της βαθμολογίας από την Ερώτηση 1 της Δραστηριότητας 1 από το Σύνολο δραστηριοτήτων 4.
2. Τα χαρτάκια σημειώσεων με τα ονόματα των μαθητών από την Ερώτηση 2 της Δραστηριότητας 1 από το Σύνολο δραστηριοτήτων 4.
3. Τα χαρτάκια σημειώσεων με τις δηλώσεις των μαθητών από την Ερώτηση 3 της Δραστηριότητας 1 από το Σύνολο δραστηριοτήτων 4. Τοποθετήστε αυτά τα χαρτάκια σε ένα καπέλο ή μια τσάντα.
4. Την παρακάτω βαθμολογική κλίμακα σημειωμένη στον πίνακα.
5. Χαρτάκια σημειώσεων - τρία ανά μαθητή.

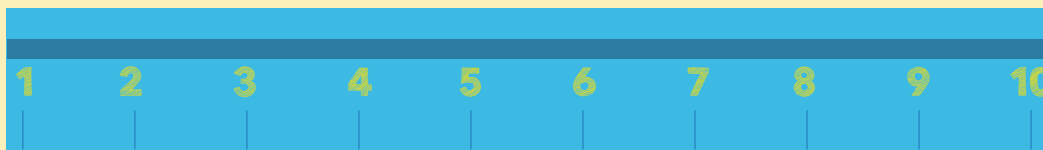
Οδηγίες

Έχει μεσολαβήσει ένα κενό ανάμεσα στο Σύνολο 4 και 5, έτσι μπορεί να χρειάζεται να ξεκινήσετε μια συζήτηση με όλη την τάξη για να υπενθυμίσετε στους μαθητές όσα έμαθαν σχετικά με τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη νωρίτερα στο ίδιο έτος. Θα ήταν καλή ιδέα να τους υπενθυμίσετε τις δραστηριότητες που έκαναν και οι οποίες εστίαζαν στο πόσο αποτελεσματική ήταν η τάξη συνολικά και ατομικά στη συμπερίληψη των ατόμων.

Στη συνέχεια, εξηγήστε στην τάξη ότι θα επανέλθετε σε αυτήν τη δραστηριότητα μετά από μερικούς μήνες. Τα αποτελέσματα από αυτήν τη δραστηριότητα θα σας χρησιμεύσουν για να αξιολογήσετε την πρόοδο που έχει σημειώσει η τάξη όσον αφορά τη συμπερίληψη των ατόμων. Οι μαθητές έχουν ήδη απαντήσει σε τρεις ερωτήσεις. Στη δραστηριότητα αυτή θα επιστρέψουν στις απαντήσεις τους και θα τις συζητήσουν.

1. Η πρώτη ερώτηση ήταν: Πόσο συμπεριληπτική είναι αυτή η τάξη;

0: Καθόλου Αρκετά Πολύ: 10

Σημειώστε πάνω σε αυτήν τη βαθμολογική κλίμακα τον μέσο όρο των απαντήσεων που έδωσαν οι μαθητές για αυτήν την ερώτηση όταν συμπλήρωσαν το Σύνολο δραστηριοτήτων 4.

Ζητήστε από κάθε μαθητή να γράψει πάνω σε ένα χαρτάκι τον αριθμό ανάμεσα στο 0 και το 10 που πιστεύει ότι περιγράφει καλύτερα την άποψή του για αυτό το ζήτημα. Συγκεντρώστε αυτά τα χαρτάκια σημειώσεων σε μια στοίβα. Ζητήστε από έναν εθελοντή να βρει τον μέσο όρο της βαθμολογία που έδωσαν όλοι μαθητές, ενώ εσείς προετοιμάζετε το επόμενο μέρος της δραστηριότητας.

Μόλις βρείτε τον καινούργιο μέσο όρο των βαθμολογιών, σημειώστε τον στη βαθμολογική κλίμακα. Δώστε έμφαση στην πορεία που είχε ο μέσος όρος των απαντήσεων. Το ευτυχές θα είναι να έχει σημειώσει αύξηση. Αν έχει σημειώσει πτώση, θα πρέπει να συζητήσετε με τους μαθητές το αποτέλεσμα. Χρησιμοποιείστε τις ακόλουθες ερωτήσεις για να ξεκινήσετε μια συζήτηση με την τάξη σχετικά με το αποτέλεσμα.

Τι έχει αλλάξει;

Ποια αλλαγή θα περιμένατε; Εξηγήστε γιατί ναι και γιατί όχι.

Τι βοήθησε να συμβεί αυτή η αλλαγή;

Τι εμπόδισε την αλλαγή αυτή από το να συμβεί;

2. Συνεχίστε με τη δεύτερη ερώτηση, η οποία ήταν η εξής:

Αν η τάξη εφαρμόσει τους επόμενους μήνες οσα συμφώνησε ώστε να βελτιωθεί οσον αφορά τη συμπεριληψη, ποιον βαθμό πιστεύετε ότι θα μπορούσε να πετύχει μέχρι το τέλος Μαΐου;

Δώστε στους μαθητές τα χαρτάκια σημειώσεων που είχαν γράψει το όνομά τους και δείχνουν τι απάντηση είχαν δώσει σε αυτήν την ερώτηση πριν μερικούς μήνες (ενώ περιμένετε να υπολογιστεί ο μέσος όρος για την ερώτηση 1, μπορείτε να προχωρήσετε σε αυτό το σημείο και να επιστρέψετε μόλις μάθετε τον μέσο όρο).

Ζητήστε από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά να κοιτάξει τον βαθμό που είχαν σημειώσει και να σκεφτεί αν τελικά η τάξη κατάφερε να σημειώσει πρόοδο ώστε να φτάσει σε αυτήν τη βαθμολογία. Αν ναι, με ποιον τρόπο και γιατί; Και αν όχι, τι στάθηκε εμπόδιο στην πρόοδο αυτή; Αφού σκεφτούν για μερικά λεπτά, ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν τις σκέψεις με έναν συμμαθητή τους. Κρατήστε σημειώσεις με τις σκέψεις μερικών μαθητών.

3. Συνεχίστε με την τελευταία ερώτηση, η οποία ήταν η εξής:

Εκτός από όσα συμφώνησε ήδη η τάξη να κάνει, τι θα μπορούσαν να κάνουν τα μέλη της τάξης ώστε να καταφέρουμε να κερδίσουμε τη βαθμολογία που σημειώσατε στο χαρτάκι σας για την ερώτηση 2;

Εξηγήστε στους μαθητές ότι έχετε συγκεντρώσει μερικά από χαρτάκια τους σε ένα καπέλο / μια τσάντα (αν μπορείτε καθίστε όλοι σε κύκλο). Ζητήστε από κάθε μαθητή να τραβήξει ένα χαρτάκι από την τσάντα και να το διαβάσει δυνατά στην υπόλοιπη τάξη. Ρωτήστε την τάξη:

Η τάξη κατάφερε τελικά να το κάνει;

Αν ναι, μπορείς να μας δώσεις ένα παράδειγμα; Τι συνέβη; Ποιος ήταν ο αντίκτυπος στα μέλη της τάξης; (Θυμηθείτε ότι πρέπει να δώσουν γενικές απαντήσεις, χωρίς να κατονομάσουν τα άτομα)

Τι σας βοήθησε να το καταφέρετε; Τι εμπόδισε την τάξη;

Αν η τάξη δεν τα κατάφερε, τι την εμπόδισε να το κάνει;

Αυτό είναι κάτι για το οποίο η τάξη θα πρέπει να δουλέψει και άλλο; Κρατήστε σημειώσεις από τις απόψεις των μαθητών για να επιστρέψετε σε αυτές στο μέλλον.

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα, ζητώντας από την τάξη να σκεφτεί την πρόοδο που έχει σημειώσει σχετικά με τη συμπερίληψη των ατόμων και, έπειτα, ζητήστε να σας πουν μερικές ιδέες για τα επόμενα βήματα της τάξης σχετικά με τη συμπερίληψη.

Κρατήστε σημειώσεις από αυτές τις ιδέες. Έπειτα, προσθέστε αυτές τις ιδέες σε εκείνες που περιέχει το καπέλο/η τσάντα και κρατήστε τες σε ασφαλές μέρος. Μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε στο μέλλον για περαιτέρω αξιολόγηση με την τάξη.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας

Διάρκεια

Μέρος 1: 15 λεπτά

Μέρος 2: 20 λεπτά

Μέρος 3: 45- 90 λεπτά αναλόγως με τον διαθέσιμο χρόνο

Επισκόπηση

Συνδυασμός δραστηριότητας για όλη την τάξη και δραστηριότητας για μικρές ομάδες, ώστε οι μαθητές να σκεφτούν σε τι βαθμό εφαρμόζει το σχολείο τους τη συμπερίληψη, να ιεραρχήσουν τις μελλοντικές δράσεις και να αναπτύξουν το όραμά τους για το σχολείο ως ένα συμπεριληπτικό σχολείο

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν τι έχει αλλάξει στο σχολείο σε σχέση με τη συμπερίληψη όλων των ατόμων
- να αναγνωρίσουν σε τι είναι αποτελεσματικό το σχολείο και τι πρέπει να βελτιωθεί
- να δημιουργήσουν ένα όραμα για ένα συμπεριληπτικό σχολείο.

Οργάνωση ομάδας

Όλη η τάξη, έπειτα ομάδες των πέντε-έξι μαθητών

Υλικά

Κενός χώρος

Ένα αντικείμενο για κάθε μαθητή (ένα μολύβι ή στυλό είναι αρκετά)

Δήλωση σε ένα χαρτί: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες της Δραστηριότητας 2, Σύνολο 4)

Φωτογραφία από την προηγούμενη φορά που υλοποιήθηκε η δραστηριότητα στο Σύνολο 4

Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...» -- ένα για κάθε ομάδα (βλ. φύλλο υλικού μετά τις οδηγίες)

Χαρτί μπλοκ σεμιναρίου ή χαρτόνι

Μαρκαδόροι / μπογιές

Οδηγίες: Μέρος 1

Αν δεν έχετε ήδη συζητήσει με τους μαθητές προκειμένου να τους υπενθυμίσετε όσα έμαθαν νωρίτερα στο ίδιο έτος, κάντε το τώρα. Πιο συγκεκριμένα, μπορείτε να μιλήσετε για τις δραστηριότητες στις οποίες έλαβαν μέρος και να σκεφτούν πόσο αποτελεσματική ήταν η τάξη συνολικά και ατομικά στη συμπερίληψη των ατόμων.

Θυμίστε στην τάξη ότι πολλά άτομα στο σχολείο θα συνεργαστούν φέτος για να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα βελτιωθεί στη συμπερίληψη των ατόμων. Οι απόψεις της τάξης είναι σημαντικές και αυτή η δραστηριότητα στοχεύει στη συλλογή των απόψεών τους.

Ζητήστε από τα παιδιά να δημιουργήσουν έναν κύκλο. Βεβαιωθείτε ότι όλα έχουν από ένα στυλό, μολύβι ή κάποιο άλλο μικρό αντικείμενο. Πείτε τους ότι θα τους διαβάσετε μια δήλωση και μετά θα την τοποθετήσετε στο κέντρο του κύκλου. Πρέπει να φανταστούν ότι υπάρχει μια γραμμή ανάμεσα σε εκείνα και τη δήλωση. Όταν διαβάσετε τη δήλωση, πείτε τους να τοποθετήσουν το αντικείμενο που κρατούν κάπου πάνω σε αυτήν την γραμμή. Όσο πιο κοντά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι συμφωνούν με αυτή. Όσο πιο μακριά σε σχέση με τη δήλωση τοποθετήσουν το αντικείμενό τους, τόσο πιο πολύ δείχνουν ότι διαφωνούν με αυτή.

Διαβάστε τη δήλωση: Το σχολείο μας είναι αποτελεσματικό στη συμπερίληψη των ατόμων.

Όταν όλοι οι μαθητές έχουν τοποθετήσει τα αντικείμενά τους, φωτογραφίστε το αποτέλεσμα. Συγκρίνετέ τη με τη φωτογραφία από την προηγούμενη φορά και συνοψίστε τι έχει αλλάξει για τους μαθητές.

Συνεχίστε με μια σύντομη συζήτηση χρησιμοποιώντας ερωτήσεις όπως:

Τι έχει αλλάξει; Πώς ήταν το σχολείο τους τελευταίους μήνες; Πιστεύετε ότι τα άτομα έχουν βελτιωθεί και προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι όλοι συμπεριλαμβάνονται;

Τι έκανε το σχολείο για να αλλάξει την κατάσταση;

Υπάρχει κάτι που δεν άλλαξε και θα θέλατε να αλλάξει;

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να δοκιμάσει το σχολείο ώστε να βελτιωθεί και να συμπεριλαμβάνει καλύτερα τα άτομα;

Κρατήστε σύντομες σημειώσεις από αυτή τη συζήτηση για να τις προωθήσετε στην κεντρική ομάδα των σχολικών ηγετών και των αντιπροσώπων.

Οδηγίες: Μέρος 2

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες των πέντε ή έξι. Δώστε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου «Τρία πράγματα...». Εξηγήστε ότι οι ομάδες θα συζητήσουν και αποφασίσουν για:

1. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων.
2. Τρία πράγματα που πιστεύουν ότι το σχολείο θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων.

Αυτές οι απόψεις θα κοινοποιηθούν στην ομάδα που είναι επιφορτισμένη με την εύρεση τρόπων για τη καλύτερη συμπερίληψη των ατόμων από το σχολείο. Επομένως, είναι σημαντικό οι ομάδες να σκεφτούν διεξοδικά.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες για να συμπληρώσουν το φύλλο εργασίας. Αφού τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει τις σκέψεις της στην τάξη. Τέλος, ρωτήστε την τάξη αν παρατήρησαν κάτι σχετικά με τις σκέψεις τους. Είναι πιθανό ορισμένες σκέψεις που προέκυψαν να αξίζει να τις εξετάσετε.

Ευχαριστήστε τους για τη συμβολή τους και πείτε τους ότι θα μεταφέρετε τις σκέψεις αυτές. Μαζέψτε τα φύλλα εργασίας.

Οδηγίες: Μέρος 3

Αυτό το μέρος της δραστηριότητας εστιάζει στην ομαδική συνεργασία των μαθητών για τη δημιουργία ενός προϊόντος, το οποίο θα παρουσιάζει τις σκέψεις του για το σχολείο σε περίπτωση που υιοθετήσει πλήρως τη συμπερίληψη. Το προϊόν αυτό θα αποτελέσει μέρος της προσπάθειας του σχολείου για τη δημιουργία ενός οράματος για το μέλλον.

Εξηγήστε στην τάξη ότι το σχολείο επιθυμεί να προσπαθήσει και άλλο ώστε να διασφαλίσει ότι όλα τα άτομα νιώθουν ενταγμένα. Για να το κάνει αυτό, χρειάζεται μια εικόνα από όσα σκέφτονται τα παιδιά ότι θα μπορούσε να είναι το σχολείο, αν εφαρμόζε πλήρως τη συμπερίληψη. Αυτή η δραστηριότητα είναι η ευκαιρία μαθητών να δείξουν στο σχολείο τι σκέφτονται.

Οι μαθητές θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα προϊόν που δείχνει πως φαντάζονται το σχολείο αν υιοθετήσει πλήρως τη συμπερίληψη.

Αναλόγως με την τάξη και το περιβάλλον σας, μπορείτε να περιορίσετε τις επιλογές της ομάδας για το προϊόν ή να τους αφήσετε να επιλέξουν ελεύθερα. Μερικές προτάσεις για τα προϊόντα είναι οι εξής:

Αφίσα

Βίντεο ή ηχογραφήσεις των συνεντεύξεων των μαθητών

Ποίημα

Στίχοι τραγουδιού ή ολόκληρο τραγούδι

Μια ιστορία για έναν φανταστικό ήρωα στο σχολείο

Μαγνητοσκοπημένη παρουσίαση

Παρουσίαση σε πρόγραμμα PowerPoint

Άρθρο για σχολική εφημερίδα ή εφημερίδα

Blog ή vlog για την ιστοσελίδα του σχολείου

Ιστορία κόμικ

Κολάζ

Χωρίστε τους μαθητές σε ομάδες αναλόγως με το προϊόν που έχουν επιλέξει να δημιουργήσουν. Προτείνουμε να περιορίσετε τον αριθμό των μαθητών ανά ομάδα σε έξι μαθητές.

Παρακάτω, ακολουθούν ορισμένες ερωτήσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για να βοηθήσετε τους μαθητές να δημιουργήσουν το προϊόν τους. Αναλόγως με την τάξη σας, μπορείτε να επιλέξετε να:

1. Χωρίσετε τη δραστηριότητα σε τρία στάδια, ένα για κάθε ερώτηση και να ξεκινήσετε το κάθε στάδιο με μια συζήτηση με όλη την τάξη σχετικά με τις ερωτήσεις.
2. Τυπώστε αυτές τις ερωτήσεις και μοιράστε τις στις ομάδες για να δουλέψουν ανεξάρτητα.
3. Εφαρμόστε έναν συνδυασμό του 1. και του 2.

1. Πώς θα βλέπατε το σχολείο;

- Ποιοι θα ήταν στο σχολείο;
- Αν υπήρχε μια κάμερα που καταγράφει το σχολείο, τι θα βλέπατε τους μαθητές να κάνουν στην τάξη και την παιδική χαρά;
- Τι θα βλέπατε το προσωπικό να κάνει;
- Πώς θα ήταν οι σχέσεις ανάμεσα στο προσωπικό και τους μαθητές;
- Τι θα έβλεπαν οι γονείς ή επισκέπτες όταν θα έρχονταν στο σχολείο;
- Τι δεν θα βλέπατε;

2. Τι θα ακούγατε στο σχολείο;

- Τι θα ακούγατε στις τάξεις;
- Τι θα ακούγατε στην παιδική χαρά;
- Τι θα ακούγατε στην αίθουσα των δασκάλων;
- Τι θα ακούγατε στους διαδρόμους;
- Τι δεν θα ακούγατε;

3. Πώς θα νιώθατε στο σχολείο;

- Πώς θα νιώθατε ως μαθητής;
- Πώς θα νιώθατε ως μέλος του προσωπικού;
- Πώς θα νιώθατε ως γονέας;
- Πώς θα νιώθατε ως επισκέπτης;
- Πώς δεν θα νιώθατε;

Δώστε στους μαθητές χρόνο και τα κατάλληλα υλικά για να δημιουργήσουν τα προϊόντα τους.

Όταν τελειώσουν, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει την εικόνα της στην τάξη.

Στο τέλος της Δραστηριότητα 2 παραχωρήστε:

- τη φωτογραφία και τις σημειώσεις από το Μέρος 1
- φύλλα της δραστηριότητας για το Μέρος 2
- τα προϊόντα από το Μέρος 3

στην κεντρική ομάδα σχολικών ηγετών και αντιπροσώπων του σχολείου, η οποία συλλέγει πληροφορίες από όλο το σχολείο. 3. Do a mixture of 1. and 2.

Δραστηριότητα 2: Το σχολείο μας - Φύλλο εργασίας «Τρία πράγματα...»

Τρία πράγματα που το σχολείο μας έχει υλοποιήσει σωστά για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Τρία πράγματα που το σχολείο μας θα μπορούσε να βελτιώσει για τη συμπερίληψη των ατόμων:

1.

2.

3.

Δραστηριότητα 3: Εγώ

Διάρκεια

20 λεπτά

Επισκόπηση

Μια ατομική δραστηριότητα ενδοσκοπήσης και το αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας τοποθετείται στον τοίχο της τάξης

Στόχος/οι

Οι μαθητές:

- να σκεφτούν αν έχουν βελτιωθεί σχετικά με τη συμπεριλήψη των ατόμων
- να αναγνωρίσουν ποιο είναι το επόμενο πράγμα που θέλουν να βελτιώσουν

Οργάνωση ομάδας

Ατομική δραστηριότητα και συζήτηση σε ζευγάρια

Υλικά

Καρτ ποστάλ από τη Δραστηριότητα 3 του Συνόλου δραστηριοτήτων 4

Προετοιμασία: Για αυτήν τη δραστηριότητα χρειάζεστε τις καρτ ποστάλ που συμπλήρωσαν οι μαθητές στη Δραστηριότητα 3 του Συνόλου δραστηριοτήτων 4. Θα πρέπει, επίσης, να οργανώσετε τον τρόπο καταγραφής του στόχου που θα ορίσει ο κάθε μαθητής για τον εαυτό του στο τέλος της δραστηριότητας.

Ιδανικά, ο κάθε στόχος θα πρέπει να καταγραφεί στο ήδη υπάρχον σύστημα καθορισμού των επόμενων στόχων του σχολείου, ώστε να αποτελέσει μέρος της κουλτούρας του σχολείου.

Οδηγίες

Υπενθυμίστε στους μαθητές ότι μερικό καιρό πριν έγραψαν κάποιες καρτ ποστάλ με παραλήπτη τον εαυτό τους, σχετικά με κάτι που ήθελαν να πραγματοποιήσουν για να διασφαλίσουν τη συμπεριλήψη όλων των ατόμων στην τάξη και το σχολείο τους. Τώρα, θα εξετάσουν πάλι αυτές τις καρτ ποστάλ και θα αξιολογήσουν αν έχουν ήδη πραγματοποιήσει όσα ήθελαν.

Δώστε κάθε καρτ ποστάλ στον μαθητή που την έγραψε. Ζητήστε τους να σκεφτούν σιωπηλά τις ακόλουθες ερωτήσεις (γράψτε τες στον πίνακα ή δώστε τες απευθείας στους μαθητές):

Έκανα τελικά όσα είχα πει ότι θα έκανα;

Ήταν δύσκολο να επιμείνω σε αυτό; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;

Με βοήθησε κάποιος άλλος; Αν ναι, ποιος;

Μπορείτε να σκεφτείτε μια στιγμή που πραγματοποιήσατε αυτό που θέλατε; Τι συνέβη;

Πώς νιώσατε; Τι πιστεύετε ότι σκέφτηκαν ή Πώς ένιωσαν τα άλλα άτομα;

Αφού τους δώσετε λίγο χρόνο για να σκεφτούν, ζητήστε τους να μοιραστούν τις σκέψεις τους με έναν συμμαθητή.

Έπειτα, ρωτήστε τις σκέψεις όσων νιώθουν άνετα να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

Υπενθυμίστε στους μαθητές ότι πρέπει να μιλούν χωρίς να αναφέρουν πρόσωπα και ονόματα (εκτός αν είστε πολύ σίγουροι ότι θα είναι ΟΚ και η τάξη συμφωνεί να χρησιμοποιείτε ονόματα).

Στόχος του επόμενου σταδίου της δραστηριότητας είναι τα παιδιά να ορίσουν έναν στόχο για τον εαυτό τους που θα περιγράφει ποια θα είναι η επόμενη δράση που θα διασφαλίζει τη συμπεριλήψη όλων των παιδιών. Δώστε, πάλι, λίγο χρόνο για να σκεφτούν και να συζητήσουν με έναν συμμαθητή τους.

Ο τρόπος καταγραφής αυτού του στόχου θα εξαρτηθεί από το περιβάλλον του σχολείου σας. Ιδανικά, θα καταγραφεί σε ένα ευρύτερο σύστημα καθορισμού στόχων, ώστε να ενσωματωθεί στις ήδη υπάρχουσες δομές.

Μπορείτε, επίσης, να τοποθετήσετε μια αφίσα στην αίθουσα, πάνω στην οποία οι μαθητές θα γράφουν τους στόχους τους..

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

INCLUSIVE

SCHOOLS

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ